CORDUN

monografie

CORDUN - monografie

Mysatinia

Emilia ŢUŢUIANU Cristiana BORTAŞ

Constantin TUDOR

CORDUN

monografie

- ediţie revizuită şi adăugită -

Roman, 2013

Editor, prefaţator: **Emilia Ţuţuianu Dospinescu** Coordonator editorial: **Cristiana Bortaş**

consilier editorial: **ing. Adrian Diaconu**

Foto, realizator copertă: **ing. Dorin Dospinescu**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ŢUŢUIANU, Emilia
Cordun : monografie / Emilia Ţuţuianu, Cristiana Bortaş ; ed., pref.: Emilia Ţuţuianu ; coord.: Cristiana Bortaş. - Roman : Muşatinia, 2013
Bibliogr.
ISBN 978-606-8203-25-6

I. Bortaş, Cristiana
II. Ţuţuianu, Emilia (ed. ; pref.)
III. Bortaş, Cristiana (coord.)
908(498 Cordun)

Copyright©Editura Muşatinia 2013

Redactor: Dorin Dospinescu
Tehnoredactor: Doina Enea

email: musatinia@gmail.com
http://edituramusatinia.wordpress.com.
http://melidonium.wordpress.com.
Tel. 0740484241

Monografia comunei Cordun este o lucrare apărută din necesitatea de a prezenta spre cunoaştere şi păstrare documente, fapte, întâmplări, evenimente, care au avut loc de la înfiinţarea localităţilor Cordun şi Simioneşti până în zilele noastre.

Nevoia de a păstra informaţii, documente şi diferite mărturii cu privire la trecutul acestui spaţiu rural este cu atât mai mare cu cât apropierea de centrul urban al Romanului, face ca procesul de modernizare să fie unul accentuat, pierzându-se treptat caracterul rural şi implicit tradiţiile şi obiceiurile locale, adoptându-se astfel modalităţi noi de comunicare.

Studiul monografic este dens, conceput cu multă responsabilitate, minuţios alcătuit şi redactat într-un stil atractiv în care istoria se împleteşte cu legenda.

Prezenta ediţie păstrează datele de bază ale lucrării ***Cordun – Monografie istorică***, apărută în anul 2003, avându-l autor pe **Constantin Tudor**, fiind îmbunătăţită atât în text, prin contribuţii ale doamnei **Cristiana Bortaş.**

Reanalizarea textului iniţial şi îmbogăţirea lui cu date noi culese din diferite surse: prelucrarea documentelor din arhive, prelucrarea de fotografii puse la dispoziţie de localnici, realizarea de fotografii la zi ale obiectivelor prezentate în cuprinsul lucrării, prin contribuţia **Editurii Muşatinia** care îşi lasă astfel amprenta, alături de **Tudor Constantin** şi **Cristiana Bortaş**, pe o lucrare de suflet ce vorbeşte despre faptele, dăinuirile şi realizările oamenilor din localităţile Cordun şi Simioneşti, din vechime şi până astăzi.

La baza ei se află o strictă documentare, autorii precizând sursele folosite, apelând, cu precădere, la cele înserate în *Arhiva Episcopiei* Roman, în *Arhiva ordinară a primăriei* Cordun, Arhivele Statului, cât şi cele păstrate la *Muzeul de Istorie* Roman.

Editura *Muşatinia* este onorată pentru faptul că i s-a încredinţat spre reeditare această lucrare complexă şi de referinţă pentru locuitorii

zonei Cordun şi s-a străduit ca ea să apară în condiţii grafice cât mai bune.

Mulţumesc domnului primarul **Adrian Diaconu** care s-a implicat în efortul de republicare a acestei lucrări monografice, la fel mulţumesc: veteranului de război Vasile Bejenariu, preotului Ioan Pelin, preotului Vasile Trofin, doamnelor: Valeria Ionescu, Eugenia Hristea, Marinel Voicua, domnilor: Adrian Cristoveanu, Victor Mitocaru şi altor localnici din Cordun şi Simioneşti care au contribuit în diverse forme la îmbogăţirea şi reactualizarea informaţiilor prezentate în această lucrare.

Editor, Emilia Ţuţuianu Dospinescu

Închideţi ochii şi imaginaţi-vă că sunteţi primul om înrădăcinat pe acest pământ.

Vă veţi rostui după puteri, veţi creşte casa, pomul, copilul.

Veţi creşte satul…

Dar, ca legea nemiloasă a uitării şi distrugerii să nu vă atingă, deschideţi ochii.

Suntem în Cordun, anul 2013 d.Hr. Satul este altul, oamenii sunt alţii.

Ce s-a mai păstrat din vatra ridicată cu trudă prin 1870?

Deschideţi ochii minţii şi ai sufletului, deschideţi această carte şi citiţi cu luare-aminte. E povestea satului, descifrată de-un om cu ochi limpede, iscoditor, care nu-şi uită rădăcinile.

Împreună cu alţi neliniştiţi într-ale spiritului, învăţătorul **Victor Grumăzescu, Constantin Tudor** (autorul primei ediţii, 2003), **Cristiana Bortaş, Emilia Ţuţuianu** şi **Editura *Muşatinia***, am căutat fibra sănătoasă şi vie a corduneanului, dându-i genealogie nobiliară.

Pentru că nobil e ţăranul care a ridicat cu palma un sat şi demn de respect e cărturarul care a consemnat cronica acestei deveniri.

Cordun, anul 2013 d.Hr. Familii întregi părăsesc satul cu mirajul unui trai mai bun în suflet.

Undeva, prin Europa, bat inimi de corduneni care duc cu sine ţărâna satului, apa Moldovei şi, poate, cartea d-lui Constantin Tudor.

Arborele genealogic al aşezării noastre nu s-a uscat.

Şi eu, şi tu, şi copii noştri suntem crenguţe care ne hrănim încă din brazda trasă de primul cordunean la anul 1921.

Deschidem *Cartea Cordunului* cu speranţa că va fi continuată, în timp, pentru statornicirea şi demnitatea spiritului românesc.

Primar ing. Adrian DIACONU

Să te naşti în Cordun,
Să-ţi iubeşti etern Moldova cea cristalină,
Să te întorci Acasă!

Pământul acesta binecuvântat de Dumnezeu s-a populat încă de la Roman I Muşat, dar sporadic, pe daniile Domneşti, de la Smirodava şi Gâdinţi până la Porceşti şi Trifeşti, de la Tămăşeni, Adjudeni, Doljeşti şi Butea, pe râul Siret, la Cordun, Simioneşti, Pildeşti, Gherăeşti, Săbăoani, pe râul Moldova.

Încă de la Alexandru cel Bun şi Ştefan cel Mare, după nume, Cordunul vine din acel Nord - nespus de frumoasa Bucovină - dintre Udeştii Sucevei al lui Eusebiu Camilar - şi ţinutul Herţei, mai la deal de Botoşanii lui Eminescu, ţinut de graniţă, pe unde *poetul nepereche* al neamului nostru putea să treacă spre Şcolile sale către Cernăuţi, cu Aron Pumnul, marele transilvan de la 1848.

Pe-acolo, trecând, Eminescu scria catrene în felul popular, de puternică expresie critică: *Sună pietricică* (de la Perpessicius intitulată chiar: *Scrisori din Cordun*):

„Sună pietricica-n vale,
Cine-a pus ţara la cale,
Şi acum la bătrâneţe,
S-a întins pe criticale
……
Nu se scuipă aşa în oameni,
Nu se mâncă astfel linte,
Fă politică, iubito,
Fii cuminte, fii cuminte..

Acolo vei putea spune,
Tot ce vrei - căci ş-aşa nime
Nici te-aude, nici te crede,
O, sublime, o, sublime!”

Aşa scria Eminescu, sarcastic, poezia „O, adevăr sublime!” - *Scrisori din Cordun,* ce se încheie cu reflecţia profund actuală:

„*Nu se trec la noi potcoave,*
De la iepe demult moarte -
Pune-te de-nvaţă dragă,
Nu ştii carte, nu ştii carte.”
(1877)

Acolo, în 1874, Poetul „cântase” marea contradicţie a **Istoriei** şi a **Omului:**

„*În oglinda lumii cu capul şui şi sec // Cu creierul ca ceaţa ..*”

şi marea contradicţie a **Cunoaşterii,** robite **Adevărului**:

„*O, adevăr sublime - o, tinichea şi paie!*
O, poezie mândră - o, buiguit nerod!
Istorie spirată - minciună şi bătaie,
Amor ceresc şi dulce - a mincinoşilor plod.

O, diplomaţi cu graiul politicos şi sec,
Lumea cea pingelită o duceţi de urechi.
Îmi place axionul cel tocit, fiinţi spurcate:
Popoarele există spre a fi înşelate.”

De la 1775, se întâmplase în istoria Europei, un fapt destabilizator - invazia Imperiului habsburgic în Nordul Moldovei.

Aşa începe şi se desfăşoară „Bejenia” cea mai cruntă, pe care Unirea de la 1859-1866 (domnia lui Al. I. Cuza) o atenuează prin Secularizarea averilor mânăstireşti(1863-1864), şi încep a se împărţi ţăranilor bejeniţi pământuri (deci şi în ţinutul Romanului!).

Independenţa principatelor române (1877-1878) şi mai ales proclamarea Regatului României (1881), aveau să definească, să contureze averile şi ogoarele ţăranilor bejeniţi - care veneau, de-acum încolo şi de la Milcov, Tazlău, Tarcău.

Oricum, eu deţin ca pe o ofrandă de mare preţ, *Caietul* cu toate loturile date în vatra satului Cordun – Roman - pe care l-am concretizat pe familii de gospodari ai doi fruntaşi, ai Comunei Simioneşti: Pandelea Ghideanu şi Ioan Anghel.

Din această Vatră fac parte familii într-un Pomelnic precum:

Anghel, Acostoaei, Artene, Albu, Alexandru, Alistar, Angheluţă, Andone, Antal, Agachi, Andrei, Apetrei, Avram, Artenie, înv.Bănulescu, înv.Bejenariu, Bortă, Bârgăoanu, Bîrjoveanu, preot.Bordei, Bejan, Buzilă, Catană, Costea, preot.Ciocoiu, Cojocaru,Ciumaşu, Dinşcă, Dinu, Dumitru, Dumitrache, Diaconu, Dima, Drăgan, Emandi, Enea, Enache, Feraru, Fătu, înv.Frăteanu, preot.Ghenadie, Ghirvase, Ghideanu, Grigore, Grigoriu, Gafiţa, Grădinaru, Găină, Greanda, Galavan, Galan, Gavril,Gîrneaţă, Hristea, Hodoceanu, Helter, Horia, Ioan, Ivan, Iancu, Iezeanu, Inculeţ, Ionescu, Lungu, Langa, Manolache, Marcu, Mîrţ, Munteanu, Muşat, Miron, Mirica, Marhiş, Maftei, Manea, Mocanu, Marin, Mihai, Miclea, Matei, Moancă, Mandea, Nica, Neagu, Năstase, Negruţ, Neguriţă, Niţă, Nedelcu, Negru, Oprea, Osianu, Preda, Pahonţu, Pralea, Pelegrini, Pârloagă, Paraschiv, Pânicaru, Pleşcan, Pelin, Panţâru, Ruginosu, Rotaru, Radu, Raicu, Rusu, Râmbu, pr.Răducu, Stoica, Sima, Sârghi, Stoleru, Stanciu, Ştefan, Samson, Scarlat, Şerban, Tudor, Tomegea, Teleleu, Toma, Turcu, Trifan, Toader, Turcuţă, pr.Tiron, Trofin, Ţuţuianu, Ungureanu, Vamanu, Voicu, Voinea, Vrabie etc.

Frumoase erau obiceiurile strămoşeşti de Sf. Sărbători ale Paştelor, Crăciunului şi Anului Nou cu: „Banda de haiduci a lui Bujor", „Anii vechi şi August prostul", „Capra", „Artiştii" cu cele 20 de perechi de „cavaleri şi dame", în cântările fanfarelor de la „Valea Mare" sau „10 prăjini", dar mai ales copilăria colindelor cu „Lerului Domnului", „Învierea Domnului" apoi nopţile de mit a „Prohodului" la care cânta întregul sat „în mormânt viaţă, pus ai fost Hristoase…"

Satul a crescut tot timpul, aproape urbanistic, între cele 3 fabrici: de zahăr, de ţevi, I.M.S.(Arsenalul armatei), la care s-au adăugat *Prefabricatele, Combinatul chimic, Romanceram,* care au transformat bărbaţii, din simpli agricultori sau ciobani, în maiştri şi ingineri de întreprinderi industriale.

Desigur, viaţa urbană a Comunei Cordun a ajuns până la forma actuală a unui adevărat cartier de elită al Romanului, aceasta, evident şi datorită străduinţei aproape unice a primarului ing. Adrian Diaconu, căruia îi urăm viaţă lungă de lucrare binecuvântată!

Pe plan spiritual, religios, aducem laude, prinos de recunoştinţă adevăraţilor *Vlădică* ai sufletelor noastre, din mijlocul cărora au plecat pentru totdeauna, de la râul Moldovei şi până la Verhoianskul Siberiei, la munţii Tatra şi în câmpiile Poloniei - cei ce nu mai sunt.

Au plecat, de asemene, datorită şcolilor şi meseriilor învăţate, mulţi şi fiice, nepoţi şi strănepoţi pe întregul mapamond: în S.U.A., în Germania,

Franţa, Italia, Serbia, Grecia, şi peste tot unde românii duc un mesaj de Credinţă Creştină şi Biruinţă a spiritului.

Aşadar, Laudă părinţilor Bisericii noastre (ridicată la 1892 cu hramul *Sfântului Gheorghe* - biruitorul potrivnicului) care ne-au sprijinit şi ne apară cu rugăciunile lor;

Marelui Episcop Melchisedec al Romanului şi Episcopului Vicar Ioachim Băcăuanul care au avut în grijire sfântă şi Cordunul.

Aducem Laude strămoşului nostru Boier Ghidea, din suita Domnului Roman I Muşat, străbunilor mei Toader Ghideanu şi Ileana Tudor şi celor ce l-au urmat!

prof. univ. dr. emerit Tudor GHIDEANU

Cap. I. Aşezarea geograficã a comunei Cordun

Localitatea Cordun este primul dintre cele trei sate care compun comuna Cordun, la care se adaugă satele Simioneşti şi Pildeşti, fiind situată la mai puţin de 1 Km NV de oraşul Roman, judeţul Neamţ, pe malul stâng al râului Moldova.

Localitatea Cordun poate concura, în anul 2013, la orice concurs privind ritmul rapid şi modern de dezvoltare a unei comunităţi. Are drumuri asfaltate, şanţuri betonate, trotuare, iluminat public modern, sistem de colectare deşeuri, coşuri de gunoi şi tomberoane stradale, străzi pietruite, apă curentă, alimentare cu gaze naturale, şcoli şi grădiniţe modernizate cu toate dotările necesare unui proces de învăţământ modern, centre de asistenţă socială, dispensare medicale, biserici bine întreţinute, spaţii verzi bine gospodărite, centre culturale în construcţie, etc.

Localitatea Cordun este un sat compact, specific zonelor de câmpie şi se învecinează cu următoarele localităţi: la Est, cu satele Luţca şi Tămăşeni, la Vest cu satele Horia, Trifeşti şi Dulceşti, la Sud cu oraşul Roman şi la Nord cu satele Simioneşti şi Săbăoani.

Administrativ, până în anul 1968, satul făcea parte din judeţul Roman, judeţ cu o veche tradiţie administrativă pe harta Moldovei şi a României, cunoscut ca *Ocolul Roman*. De la această dată face parte din judeţul Neamţ, devenind astfel unul din cele 347 sate componente ale judeţului.

Pentru a ajunge în Cordun urmăm unul din cele două itinerare: din oraşul Roman ieşim pe şoseaua E 85 peste rampa C.F.R., la Siloz şi după circa 600 m. ajungem în dreptul benzinăriei, de unde facem la stânga cu drumul comunal, trecem rampa C.F.R Roman-Paşcani şi suntem în partea de Est a satului Cordun, pe traseul şoselei judeţene Cordun-Săbăoani.

Al doilea itinerar este la ieşirea din oraşul Roman la locul denumit „Rampă” (Rampa C.F.R. Roman-Bacău) km 0 parcurgând o stradă veche, cândva pavată cu piatră cubică, circa 500 m. pe care de o parte şi alta se află clădirile unităţilor militare - Regimentul 1 Artilerie, Batalionul Auto ş.a.m.d.

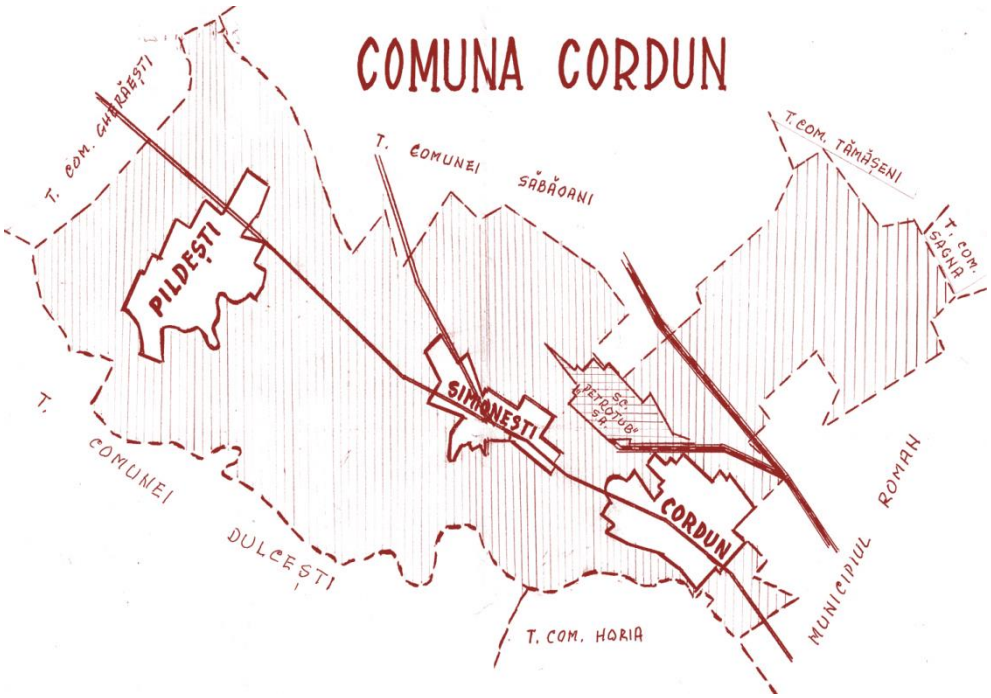

Apoi începe şoseaua judeţeană Roman-Paşcani, pe dreapta situându-se vechea Fabrică de zahăr *Danubiana* şi Colegiul tehnic *Danubiana,* iar după circa 400 m. înspre nord, intrăm în localitatea Cordun, care se întinde până la km 4 spre satul Simioneşti, sat ce aparţine comunei Cordun. Din faţa bisericii din Simioneşti, şoseaua se bifurcă, braţul drept mergând spre Săbăoani, iar cel stâng spre Pildeşti. Menţionăm că până în anul 1968 satul Pildeşti a fost comună de sine stătătoare, având în componenţă şi satul Corhana - sat care din 1968 a trecut la comuna Dulceşti.

Un parcurs prin satele **Cordun**, **Simioneşti**, **Pildeşti**, satele care alcătuiesc comuna Cordun, te poate convinge că nu este nici o diferenţă între condiţiile de la oraş şi cele din comuna Cordun, ori dacă este, trage balanţa în favoarea comunei. Intrarea în satul Cordun, dinspre Roman, pe lângă actualul Colegiu Tehnic *Danubiana*, este de fapt o trecere firească în zona rezidenţială specifică marilor oraşe, în care vilele cochete, spaţiile verzi, armonia construcţiilor, curăţenia şi ordinea fac nota distinctă a civilizaţiei. A fost, de mai multe ori, vorba despre posibilitatea ca satul Cordun să facă parte din municipiul Roman, adică un cartier satelit, calitate pe care localnicii au refuzat-o, mândri de originea, evoluţia şi perspectivele lor.

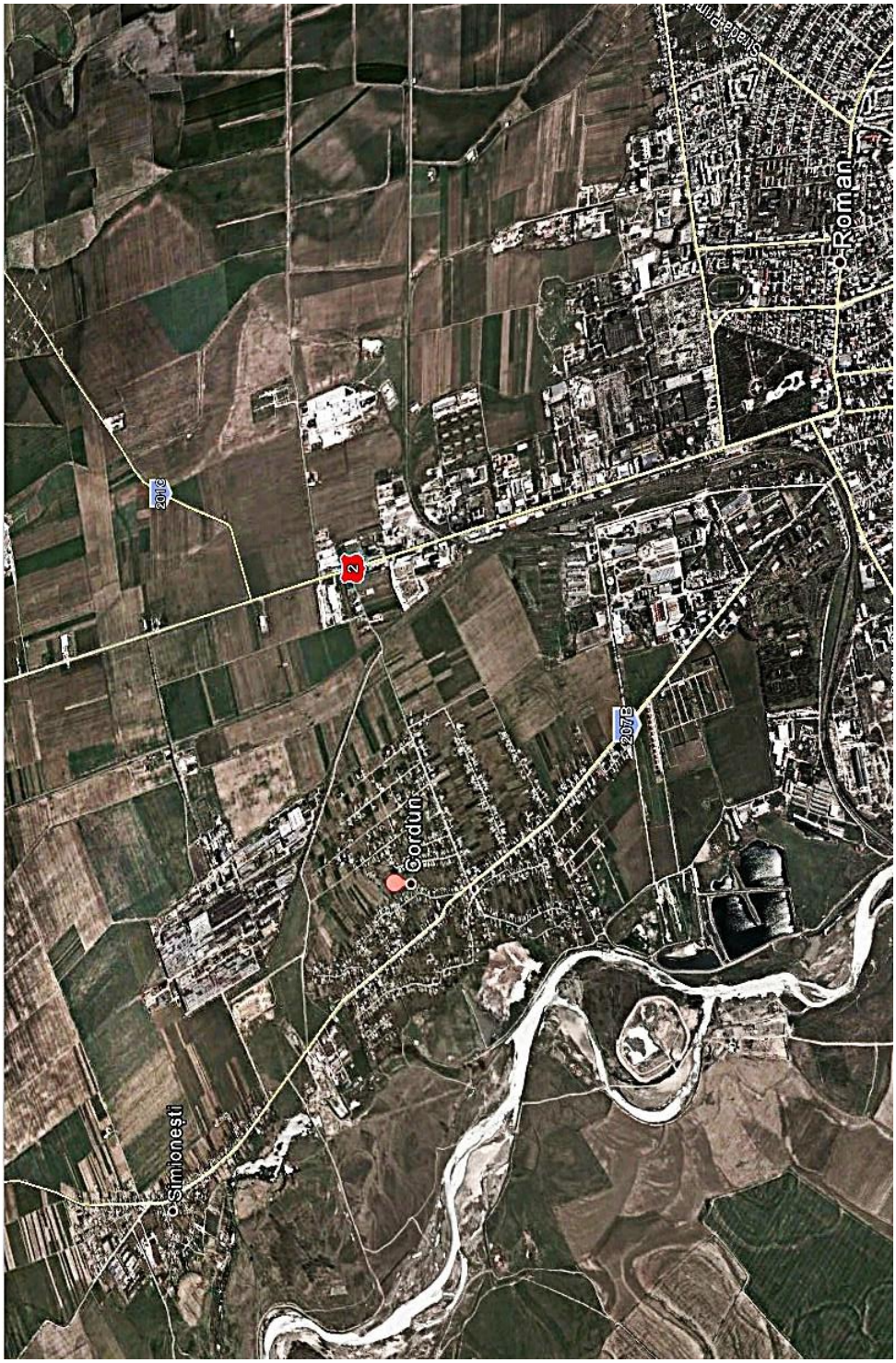
Roman
Cordun
Simionești
201C
207B
2

Delimitarea teritorială Cordun-Roman

Hotarul dintre satul Cordun şi oraşul Roman a suferit mai multe modificări, datorită intereselor economice patronate de „puterea" celui mai tare. Astfel, la început, înainte de 1864, în partea de sud, hotarul dintre cele două localităţi începea din marginea râului Moldova, trecea pe lângă fostele Regimente 8 şi 24 artilerie şi Depozitele de muniţii - ale căror construcţii se mai văd şi în prezent - în linie dreaptă, până la castelul de apă din curtea unităţii militare Regimentul 1 Artilerie Gardă „Regina Maria", vizavi de fosta casă Nahoi, actualmente bufetul *La Calul Bălan*. De aici, hotarul traversează şoseaua Roman - Cordun prin faţa de sud Fabrica de Zahăr Roman, până la drumul ce vine din rampa C.F.R, pe lângă calea ferată. Tot în linie dreaptă, hotarul se continuă pe la rampa C.F.R Roman - Buhăieşti (lângă Şcoala normală) pe E 85, pe partea de Nord a acestei căi ferate, unde s-a practicat un drum de câmp paralel cu aceasta, ajungând cu capătul în şoseaua Roman-Luţca, după circa 3 km lungime. Acesta era şi hotarul.

În anii 1885-1887, statul român a concesionat societăţii belgiene *Danubiana,* pentru construirea unei fabrici şi rafinării de zahăr la Roman, întreaga suprafaţă de pământ, dintre râul Moldova până la linia C.F.R. Roman-Paşcani şi înspre Nord, pe partea stângă a şoselei Roman - Cordun, până la km 2 la liziera satului Cordun. Pe partea dreaptă, s-a concesionat până la km 1+500, unde s-a deschis un drum din şoseaua Roman - Cordun spre Est, până în drumul Rampă (la fostele ateliere C.F.R.). Concesionarea terenului cuprins între hotarul din Sud şi cel dinspre Nord a servit construirii Fabricii de Zahăr şi clădirii acesteia, iar cel arabil de pe partea stângă a şoselei Roman - Cordun a fost destinat cultivării cu sfeclă de zahăr.

Menţionam că până la concesionare, acest teren a fost atribuit prin Reforma Agrară de la 1864, ca păşune (imaş de vite) pentru cetăţeni din Cordun. Concesionarea s-a făcut pe termen de 50 de ani de la pornirea Fabricii de zahăr şi ar fi expirat prin anul 1945. La reforma agrară din anul 1945, Fabrica de zahăr a pretextat că are instalaţii subterane (conducte) pe o parte din teren iar pentru a le păstra a cerut şi i s-a aprobat înfiinţarea unui „lot experimental". Situaţia a rămas până la naţionalizarea principalelor mijloace de producţie din 1947, după care concesionarea a expirat, fabrica a devenit „de stat" iar terenul fost concesionat a scăpat de la împroprietărire, transformându-se în Întreprindea Agricolă de Stat (I.A.S.) Roman, fără a mai reveni adevăraţilor proprietari: ţăranii din satul Cordun.

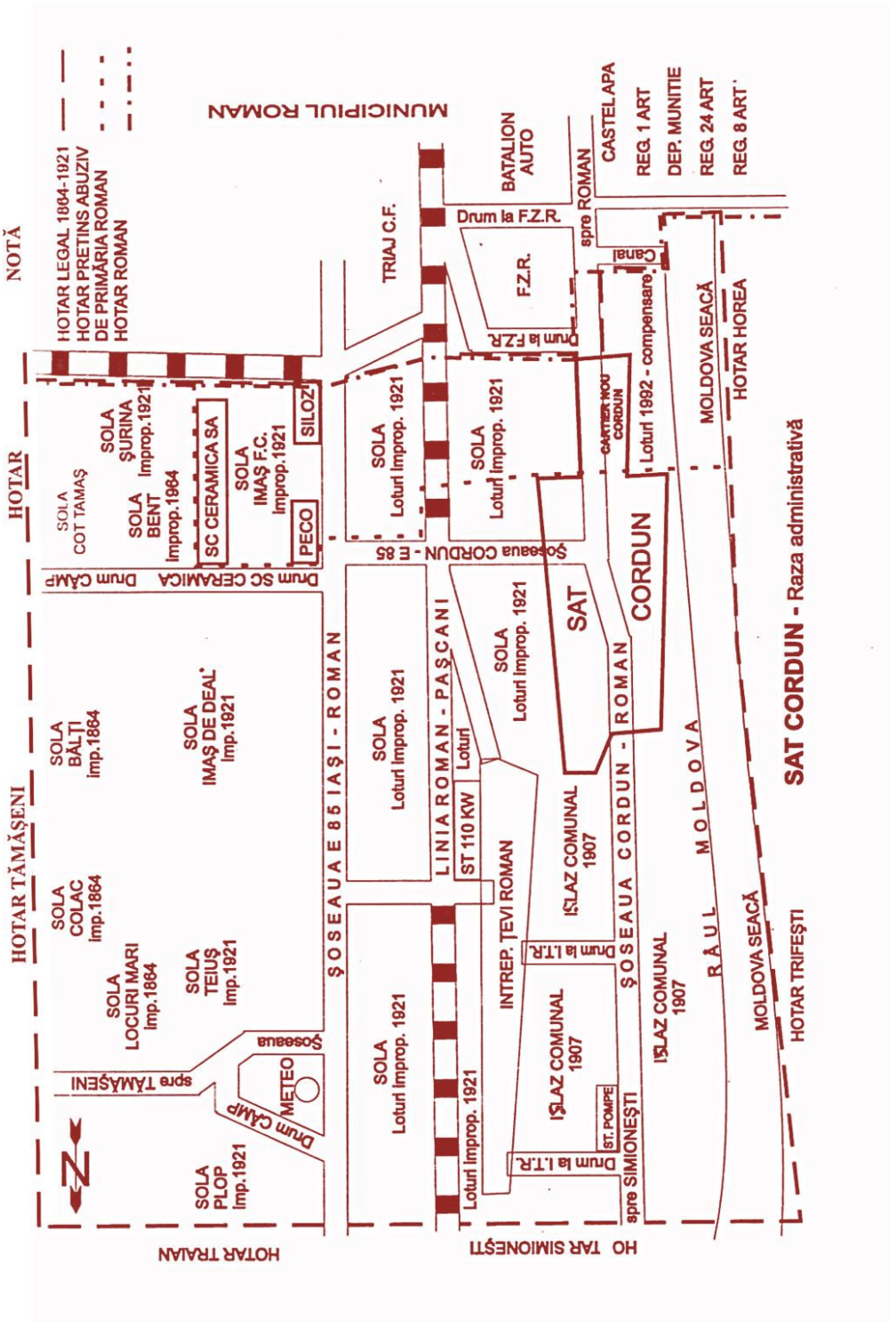
NOTĂ
HOTAR LEGAL 1804-1921
HOTAR PRETINS ABUZIV DE PRIMĂRIA ROMAN
HOTAR ROMAN
MUNICIPIUL ROMAN
HOTAR
HOTAR TĂMĂȘENI
HOTAR TRAIAN
HOTAR SIMIONEȘTI
SOLA COT TAMAȘ
SOLA ȘURINA Improp.1921
SOLA BENT Improp.1964
SC CERAMICA SA
SOLA IMAȘ F.C. Improp.1921
SILOZ
PECO
Drum SC CERAMICA
Drum CĂMP
TRIAJ C.F.
SOLA Loturi Improp. 1921
Șoseaua CORDUN - E 85
BATALION AUTO
Drum la F.Z.R.
F.Z.R.
spre ROMAN
CASTEL APA
REG. 1 ART
DEP. MUNITIE
REG. 24 ART
REG. 8 ART
Canal
CARTIER NOU CORDUN
Loturi 1992 - compensare
MOLDOVA SEACĂ
HOTAR HOREA
SOLA COLAC Imp.1864
SOLA LOCURI MARI Imp.1864
SOLA TEIUȘ Imp.1921
SOLA BĂLȚI Imp.1864
SOLA IMAȘ DE DEAL Imp.1921
ȘOSEAUA E 85 IAȘI - ROMAN
SOLA Loturi Improp. 1921
LINIA ROMAN - PAȘCANI
Loturi
ST 110 KW
SOLA Loturi Improp. 1921
SAT
CORDUN
ROMAN
INTREP. ȚEVI ROMAN
IȘLAZ COMUNAL 1907
Drum la I.T.R.
ȘOSEAUA CORDUN -
ST. POMPE
spre SIMIONEȘTI
RÂUL MOLDOVA
SOLA PLOP Imp.1921
Șoseaua
spre TĂMĂȘENI
METEO
Drum CĂMP
MOLDOVA SEACĂ
HOTAR TRIFEȘTI
SAT CORDUN - Raza administrativă

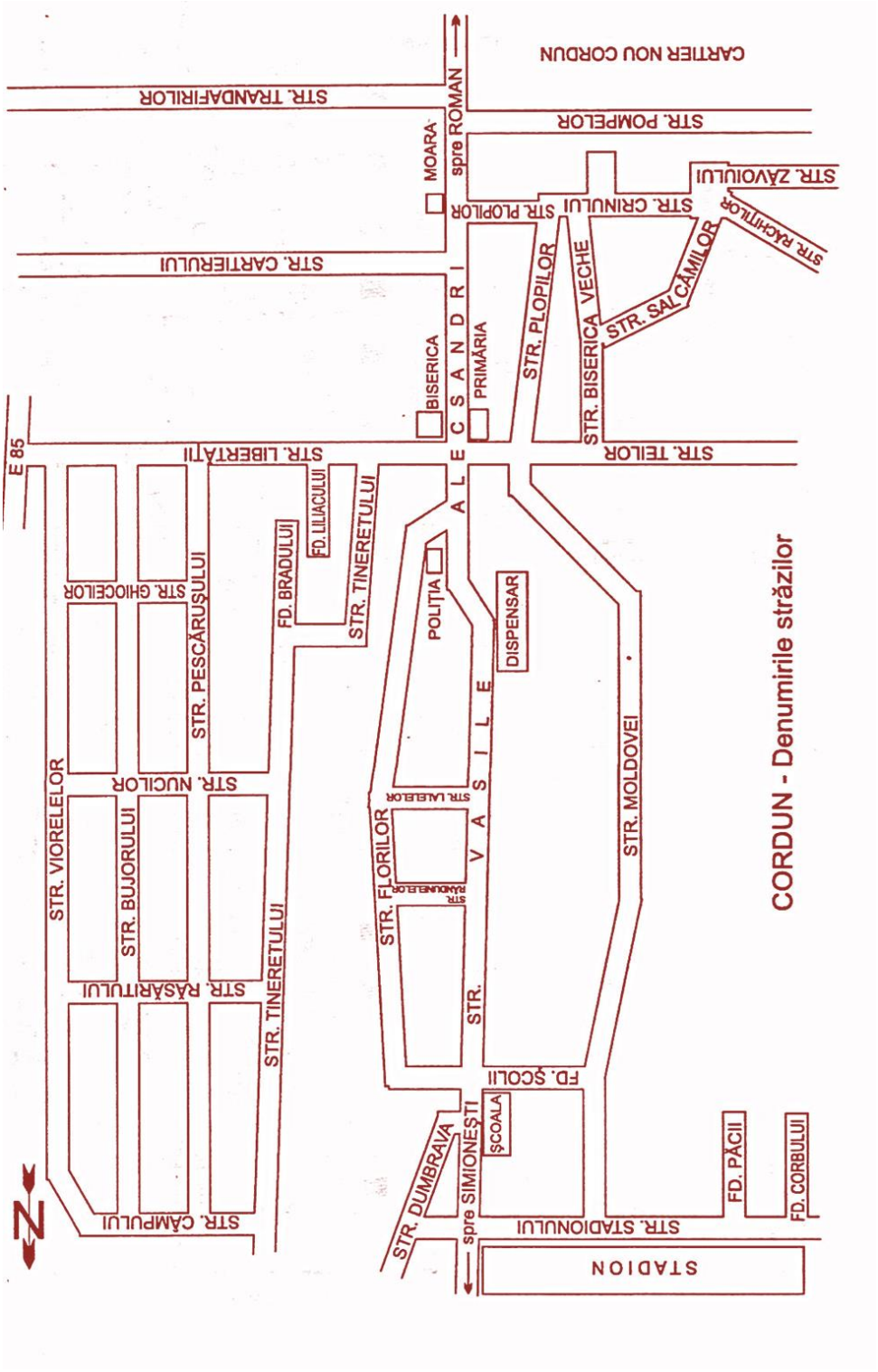
CARTIER NOU CORDUN
STR. TRANDAFIRILOR
STR. POMPELOR
spre ROMAN
MOARA
STR. ZĂVOIULUI
STR. PLOPILOR
STR. CRINULUI
STR. RĂCHITILOR
STR. CARTIERULUI
STR. SALCĂMILOR
STR. PLOPILOR
STR. BISERICA VECHE
BISERICA
PRIMĂRIA
ALECSANDRI
E 85
STR. LIBERTĂŢII
STR. TEILOR
FD. LILIACULUI
STR. TINERETULUI
FD. BRADULUI
STR. GHIOCEILOR
STR. PESCĂRUŞULUI
POLIŢIA
DISPENSAR
STR. VIORELELOR
STR. NUCILOR
STR. BUJORULUI
STR. VASILE
STR. MOLDOVEI
STR. FLORILOR
STR. RĂSĂRITULUI
STR. TINERETULUI
FD. ŞCOLII
ŞCOALA
STR. DUMBRAVA
spre SIMIONEŞTI
FD. PĂCII
FD. CORBULUI
STR. CÂMPULUI
STR. STADIONULUI
STADION
N
CORDUN - Denumirile străzilor

Trebuie să precizăm că după concesionare (posibil 1885) şi până în anul 1947 terenul în cauză a fost cultivat numai cu sfeclă de zahăr de către Ferma Fabricii de Zahăr, cu sediul în marginea de sud a râului Moldova (la podul C.F.R. peste Moldova).

Din anul 1947, I.A.S.-ul l-a cultivat şi cu alte plante, de pildă cânepă. Pe rola din partea stângă, cum vii din Roman spre Cordun, s-a înfiinţat, pe o suprafaţă de circa 10 ha, o seră legumicolă de aprovizionare cu legume a oraşului Roman. După revoluţia din 1989, cam prin anul 1994, sera a fost abandonată, construcţia a intrat în paragină, iar din anul 2002 a fost trecută în administraţie privată, redându-i-se destinaţia avută cândva.

Fostele grajduri ale îngrăşătoriei de vite şi clădirile Întreprinderii de Stat pentru producerea seminţei de sfeclă de zahăr au devenit Întreprinderea de stat pentru producerea seminţei de sfeclă de zahăr Roman.

În anii dictaturii comuniste, ţăranii şi lucrătorii din întreprinderi şi instituţii de stat, cu domiciliul în mediul rural, care lucrau la stat, dar locuiau la sate au fost declaraţi „navetişti" şi obligaţi să încheie contracte prin care predau produse agricole şi animale, fără drept de a cumpăra de la magazinele din oraş rezultatele muncii lor ca: făină de grâu, pâine, zahăr, carne, ulei, butelii de aragaz, etc.

Au existat mai multe loturi de pământ aparţinând lui Panaite I. Radu, Voinea M. Vasile, Valentin Hurbă, Ruginosu A. Ioan, Toader V. Nica, care, deşi aparţineau satului Cordun, au fost trecute pe nedrept municipiului Roman.

Bazaţi pe aceste modificări ilegale, organele de conducere ale primăriei municipiului Roman pretind şi obţin, de la Oficiul Cadastru Piatra Neamţ, stabilirea în 1999, a unui nou hotar dintre Roman şi Cordun, pe aliniamentul: pompe, Întreprinderea Ţevi de la Moldova (vest) pe drumul comunal de la Aurel Acostoaie, pe la Niţă Pleşcan până în calea ferată Roman-Paşcani, apoi înspre nord încă circa 500 m., până la rampa C.F.R. Cordun şi de aici pe drumul comunal până la casa Nica; delimitarea trece peste E85, intră pe şoseaua ce duce la Fabrica de Cărămidă şi după ce depăşeşte Fabrica de cărămidă, o ia din nou spre sud până în calea ferată Roman - Buhăieşti. În acest mod, hotarul este complet denaturat în favoarea oraşului Roman.

Aici vom mai arăta ca probă zdrobitoare şi adevăr de necontestat următoarele:

Loturile din partea de sud a şoselei Cordun-Roman au aparţinut locuitorilor Ion V. Radu, Vasile Hristea, Apostol Ruginosu, Gheorghe Toma Negru, C. Enache şi Constantin Gh. Stanciu împroprietăriţi în 1921. Loturile

de la intrarea de sud în Cordun (partea stângă a şoselei) începând cu casa lui Ilie I. Marcu până la casa lui Alexandru N. Tudor, sunt de asemeni de la împroprietărirea din 1921 şi se întind din şosea până la linia C.F.R. Roman - Paşcani (zisă *imaş de vite*) trec peste linie, (*imaş* între şosele) trec peste E85 (imaşuri) şi ajung până la nivelul deluşorului ce vine dinspre Roman şi trece spre Traian (din „şanţ la vale" şi „jidovină").

Pe terenul din sola dintre „imaşuri", situat între drumul de câmp ce pornea de la Nica spre „De vale" s-a construit Fabrica de Cărămidă Roman (actualmente Cersanit S.A,) în urma exproprierii a 22 ha pământ arabil ale proprietarilor din Cordun - în anul 1952**.** [(1)]

În anul 1953, s-a construit drumul de acces din E85 până la Fabrica de Cărămidă.

Tot pe aceasta solă, dar cu faţa la E85 s-a construit Silozul Roman pe proprietatea locuitorului Constantin Niţă Grigoraş, apoi Fabrica de Concentrate pe proprietatea locuitorilor Constantin şi Neculai Gh. Stanciu (toate lângă rampa Roman - Buhăieşti la nord de oraşul Roman).

Toţi proprietarii aflaţi în această solă sunt împroprietăriţi din anul 1921 şi sunt locuitorii Cordunului, evidenţiaţi nominal în titluri de proprietate şi în tabelele de împroprietăriţi din 1921, tabele ce se găsesc în Arhivele Statului Filiala Neamţ. [(2)]

Relieful zonei

Aşezarea actuală a satului Cordun, mai mult către râul Moldova şi nu prea departe de râul Siret (aflat spre est la 6-7 Km), a făcut ca suprafaţa satului să nu aibă mlaştini în apropiere. Pânza de apă freatică se găseşte mai la suprafaţă în partea de vest a satului, către râul Moldova. De la şoseaua principală a satului (Roman-Paşcani) spre est, terenul urcă în pantă uşoară spre E85 fără nici o denivelare. Această formă de relief a satelor Cordun şi Simioneşti, între două râuri ale Moldovei, care niciodată nu au secat, precum şi existenţa unor păduri şi zăvoaie pe marginea râului Moldova (zăvoaiele Cordun, Simioneşti, pădurici ca: Pârlita la Cordun - azi complet risipită şi Lunca de la Simioneşti) cu păşuni bogate şi aer curat, au adus un

[1] Decret de expropriere,1953 al Prezidiului Marii Adunări Naţionale R.P.R - documente aflate la Primăria Cordun

[2] Arhivele Statului Filiala Neamţ

număr din ce în ce mai mare de familii care s-au stabilit în Cordun şi Simioneşti. La acestea se mai adaugă şi căile de acces uşoare, fără treceri de ape sau păduri, către localităţile din vecinătate.

Satele componente actualmente comunei Cordun, Cordun, Simioneşti şi Pildeşti, sunt aşezate în Podişul Moldovenesc cu foarte puţine diferenţieri fizico-geografice ceea ce le conferă aceleaşi particularităţi climatice, hidrologice, fito-pedologice şi de valoare economică.

Culoarul Moldova-Siret înclină uşor de la nord la sud pe întinderea comunei Cordun, până la confluenţa celor două râuri, Moldova şi Siret. Lunca Moldovei şi a Siretului între care se află întinderea actuală a teritoriului satului Cordun, este alcătuită din prundiş, nisip şi marne. Pe întreaga arie a terenului ce aparţine satului Cordun, nu sunt afluenţe ale acestor principale râuri. Dar viiturile mari de apă ale râului Moldova, în unele primăveri sau în anii ploioşi, fac ca apa Moldovei să iasă din albie şi să se reverse spre vest pe sute de metri.

Din bătrâni se cunoaşte că albia râului Moldova, faţă de cea actuală, a fost mult mai la vest - cu cel puţin 2 Km, dar panta spre est a făcut ca apa să erodeze malurile, să rupă din sat şi să înainteze an de an spre est. Aceasta a determinat ca odată cu înaintarea spre est a râului Moldova şi satul să se retragă pe acelaşi aliniament. Retragerea cea mai semnificativă este pe

malul dinspre sat, de pe la casa şi grădina lui Gheorghe V. Oprea până la casa lui Vasile Gh. Manea, de unde râul continuă spre ferma I.A.S. şi oraşul Roman.

Legenda spune că aici, unde a avut loc cea mai accentuată ruptură - în grădina Mănditei Pleşcan - apa a căutat să dărâme fosta biserică şi cimitirul vechi, aflat în faţa casei lui Vasile Ion Muşat (zis Lupu), fiindcă atunci când s-a construit biserica, a fost menită să nu se risipească până nu va fi luată de apa Moldovei.

Malul dinspre sat al râului Moldova s-a erodat accentuat între anii 1930-1940. S-a construit un dig de protecţie, dar în anul 1944, în urma bombardamentelor americane, s-a produs ruperea parţială a acestuia

Apa a înaintat din nou, până în anii 1955-1958, când s-a construit alt dig dinspre nord spre sud, deviind albia, mai departe de marginea satului.

Din cauza înaintării apei şi a ruperii malului dinspre est, s-au mutat mai multe case, printre care amintim: casa lui Constantin Munteanu, Manolache Dinică, Verona Dinică, Gheorghe Ghe. Toma, Catinca A. Stanciu, Ion Ghe. Constantin (zis Raicu), Neculai Ap. Stanciu, Constantin Ghideanu, Stoica Radu, Costache Ioan, Constantin Sandu, Gheorghe V. Voicu, Vasile Roman, Năstase Costea, Vasile Manolache, ş.a.m.d.

După lucrarea făcută de prof. Viorel Tirode, fost profesor de geografie de la şcoala Cordun, pentru obţinerea gr. I, de la fila 32 citãm:

„*albia majoră a râului Moldova care este în dreptul localităţii Cordun are o lăţime de 800-900 m şi este acoperită cu prundişuri şi nisipuri holocene. Ea vine în contact cu terase lungi, cu altitudini de 2-3 m, constituite din nisipuri şi prundişuri şi este fragmentată de albii mai vechi. Prundişurile din componenţa tuturor teraselor şi albia actuală au o mărime mijlocie (diametru 3-5 cm) şi sunt alcătuite din gresii de fliş, meobilite, cuarţite, fragmente de şisturi sericitoase şi claritoase.*” **(3)**

Balastierele sunt situate pe raza satelor Cordun şi Pildeşti.

Clima - trăsături specifice

Satul Cordun fiind în apropiere de oraşul Roman, fără obstacole naturale, fără înălţimi, dealuri, care ar putea influenţa într-un fel sau altul clima, are un regim climatic asemănător cu cel al Romanului.

---

[3] **Viorel Tirode** - *Lucrarea pentru obţinerea gr.I*, pag.3

Aşezarea Cordunului în plină zonă de podiş, unde relieful are o energie mult mai mică, cât şi influenţa poziţiei geografice, sunt hotărâtoare în direcţiile dominante ale vânturilor şi curenţilor care acţionează pe cele doua axe ale văilor râurilor Moldovei şi Siretului, pe direcţie N-S.

Aşezarea satului între cele două văi ale râurilor, Moldova la Vest şi Siret, la Est, a determinat existenţa unei vegetaţii arborescente fără păduri, mai mult cu tufişuri şi zăvoaie.

Au existat până în 1946 pădurici (circa 30-40 ha) ale proprietarului Constantin Jornescu în partea de N-E a satului Cordun, lângă şoseaua Cordun-Tămăşeni, dar pe care proprietarul, de teama exproprierii din 1945, le-a tăiat în întregime, iar terenul a fost vândut locuitorilor din Tămăşeni pentru agricultură.

În partea de vest a satului, peste albia râului Moldova, a existat o mică pădurice de circa 10 ha cu plopi şi răchită numită *Pârlita* care a fost defrişată prin 1948-1950. Ea făcea parte din *Islazul* comunei.

Actualmente, în partea dreaptă, se află o mică pădurice de plopi şi răchită care mai supravieţuieşte distrugerii nesăbuite a populaţiei. Aici în anii 1963-1975 au fost plantaţi puieţi de esenţă moale pe circa 2 ha, de către elevii Şcolii Generale nr. 12 Cordun. Locul este foarte nimerit pentru amenajarea unui parc destinat petrecerii timpului liber de către săteni şi de pescuit în apa Moldovei.

Totdeauna marile văi constituie adevărate culoare de circulaţie a maselor de aer şi aceasta face ca temperaturile să fie şi în zona Cordunului, vara ridicate, ajungând la $+38^{o}$ C, maxima absolută $38,2^{o}$C (17 aug. 1952), iar iarna mai coborâte decât în regiunile învecinate, atingând minime de -30°C, minima absolută $-33,2^{o}$C (la 20 febr. 1954).

Acest fenomen se explică datorită invaziei maselor de aer rece spre locurile cele mai joase, mase venite din nord şi din est, cât şi a confluenţei lângă Roman, a râurilor Siret cu Moldova. Aflându-te vara la limita retrasă a satului Cordun, se simte totuşi adierea vântului, în timp ce pe văile râurilor Moldova şi Siret este zăpuşeală.

Precipitaţiile sunt în bună parte venite din nord, mai puţin din sud, iar rar, vara plouă cu gheaţă. Precipitaţiile înregistrează o cantitate medie între 530 şi 559, din care cea mai mare de 917 şi cea mai mică de 337 l/m^2.

Fauna şi vegetaţia locală

Lipsa pădurilor care au fost tăiate cu multe zeci de ani în urmă, exemplu pădurea Jornescu în 1946 a făcut ca animalele sălbatice să fie foarte puţine, aproape inexistente. Mai vin în sat în iernile grele iepuri, mai rar vulpi şi foarte rar lupi.

Predomină animalele de dimensiuni mici: popândăii, aricii, şobolanii, şoarecii precum şi şopârlele de câmp şi foarte multe cârtiţe, nevăstuici şi dihori.

Dintre insecte amintim: muştele, viespile, libelulele, greierii, vaca Domnului, lăcustele mici, furnici etc. Dintre păsări menţionăm: graurii, stăncuţele şi ciorile care strică porumbiştile şi fac mari pagube viilor şi pomilor fructiferi din sat.

Vrăbiile sunt în număr mare, mai puţin numeroşi fiind sticleţii, ţărcile şi ciocănitorile, ciocârlanii, scatii, piţigoii, porumbeii sălbatici. Păsările migratoare: cucul, mierla, privighetoarea, graurul, rândunica, lăstunul, cocostârcii, vin primăvara şi poposesc la noi dar nu în număr prea mare, ca în urmă cu zeci de ani.

În râurile Moldova şi Siret se întâlnesc numeroase specii de peşte: cleanul, porcuşorul comun, porcuşorul de nisip, carasul, băbuşca, ştiuca, somnul, etc.

Zona satului Cordun şi împrejurimile nu oferă un bogat inventar floristic şi faunistic, la această stare contribuind: distrugerea pădurilor, zăvoaielor, a plantaţiilor de pomi fructiferi, folosirea extensivă a produselor chimice (erbicide), existenţa de fabrici care poluează atmosfera ş.a.

Din cauza micşorării continue a curţilor şi grădinilor din sat până la 250-500 m. acest fapt a condus la limitarea condiţiilor de viaţă şi degradarea mediului înconjurător.

Dintre pomi fructiferi în zona noastră se cultivă: mărul, părul, vişinul, prunul, nucul, cireşul, iar ca lemn de rezistenţă: salcâmul şi stejarul.

Păsări şi animale de curte

Din vechime şi până în prezent în gospodăria ţărănească au fost crescute păsări ca: găini, curci, gâşte, raţe, bibilici (picheri), prepeliţe.

În multe gospodării se cresc animale: vaci, viţei, cai, porci şi scroafe de prăsilă.

Prin anii 1935-1940 şi după război 1945-1955, în Cordun au existat circa 700 de vaci cu viţei, 400-500 boi de tracţiune, 300-400 cai de muncă, animale cu care se făceau muncile câmpului.

În urma acţiunii de colectivizare, între anii 1957-1965, numărul acestora a scăzut continuu până la minim sau chiar deloc, cum este cazul boilor de muncă.

La această stare de fapt a contribuit decisiv lipsa resurselor de hrană (nutreţuri, boabe) deoarece tot pământul a fost colectivizat, loturile individuale fiind foarte mici.

Cap. II. File de istorie

Dacia, fiind o provincie imperială (a Imperiului şi nu a Senatului Roman), era guvernată de un Legat Imperial care reunea în persoana sa cea mai mare putere civilă şi militară. El avea reşedinţa la Sarmizegetusa, care încă din primii ani ai cuceririi, devine colonie romană cu numele de Colonia Ulpia Traiana Augusta Sarmizegetusa. Aceşti Guvernatori au funcţionat până în anul 222 e.n.

Pentru o mai bună şi uşoară circulaţie a armatelor romane, a mărfurilor care se produceau în Dacia şi plecau în ţările vecine în primul rând la Roma, s-au construit drumuri după tehnologiile de construcţie romane. Un astfel de drum s-a construit plecând de la Rusciuc, Bucureşti, Ploieşti, Focşani, Oituz spre Transilvania, de la Focşani spre Moldova şi spre estul Moldovei. Pe aceste drumuri circulau şi negustorii cu mărfuri. Cei veniţi de la Roma, pe lângă mărfurile ce le aduceau deţineau şi bani ca să cumpere bunuri ce se găseau în Dacia.(1)

Dacia fiind o ţară bogată, Împăratul roman avea tot interesul să construiască şi drumuri bune pentru deplasări mai uşoare ale armatelor, totodată acestea fiind folosite şi pentru comerţ. Pe teritoriul Moldovei, în urma săpăturilor arheologice se constată existenţa unei mari cantităţi de monede de argint.

În acelaşi timp, numismatica a adus în ultimii ani o mulţime de dovezi neîndoielnice în legătura cu prezenţa permanentă şi numeroasă a populaţiei geto-dacice pe teritoriul de la est de Carpaţi.

Printre noile descoperiri de acest fel se numără şi Tezaurul monetar descoperit în iunie 1964, în comuna Simioneşti, jud. Neamţ, actualmente satul Simioneşti, comuna Cordun. Materialul scos la lumină a intrat în colecţiile *Muzeului de Istorie* din Roman. Monedele în număr de 102 bucăţi şi o parte din fragmentele vasului în care au fost găsite au fost adunate de elevul Dinu Gheorghe, care după un timp scurt le-a donat muzeului din localitate, informând că, din acest tezaur, nu au fost înstrăinat decât un singur exemplar.(2)

---

(1) **Grigore Tocilescu** - *Manualul de istorie a Românilor*, Bucureşti 1900

(2) **Academia Română** - *Institutul de arheologie* vol. IV, Bucureşti 1968, Numismatica pag.385

Iată ce a relatat, prin anul 1996 fostul elev Dinu Gheorghe, profesorului Grumăzescu Victor, care l-a intervievat în legătură cu tezaurul. Elevul se numeşte Dinu Gheorghe, fiul lui Costică şi Elena, din satul Simioneşti, comuna Cordun şi în 1964 era elev în clasa a V-a la Şcoala nr. 12 din Cordun.

În vara anului 1964, la o margine a satului Simioneşti spre sud, se făceau săpături cu excavatorul, se lua pământul şi se ducea în apropiere unde se amenaja şoseaua. El, cu mai mulţi copii, se jucau în apropiere şi priveau cum se face această lucrare. În timp ce cupa excavatorului descărca pământul în remorcă, s-a rostogolit un bolovan pe pământ, s-a rupt în mai multe bucăţi din care au curs tot felul de monede. Groapa făcută de cupa excavatorului avea circa 1 m adâncime. Şoferul nu a ştiut ce se află în pământ. Elevul a luat monedele, care se amestecaseră cu pământ, le-a curăţat, le-a numărat şi le-a pus în buzunarele de la pantalonii scurţi cu care era îmbrăcat atunci. A luat şi bucăţile de oală spartă, ceramică (lut ars) şi a plecat acasă. A şters cu o cârpă monedele, crezând că vor străluci ca aurul, dar erau din alt metal. Au aflat părinţii şi fraţii, s-au uitat miraţi la monede. Cioburile de oală le-au aruncat peste gard tot la ei în curte. Părinţii lui Gheorghiţă au spus rudelor despre „comoară" şi toţi s-au hotărât să anunţe *Muzeul de istorie* din Roman. Gheorghiţă răspundea de această „avere" de monede, pe care o ascunsese. A pus-o după sobă într-o cameră. Erau 102 monede de dimensiuni diferite. Pe vreo 2-3 le găurise cu un cui să vadă din ce fel de metal sunt. Era în luna iunie a anului 1964 când au fost găsite monedele. După un timp relativ scurt de câteva zile, spre seară, când toţi membrii familiei lui Gheorghiţă stăteau la masă, în jurul unei mese mici cu scăunele, s-a auzit la poartă un zgomot de maşini. S-a ridicat de la masă tatăl lui Gheorghe şi a văzut câteva maşini.

Toţi s-au înspăimântat. Tatăl s-a adresat copiilor: *„măi ce poznă mare aţi făcut?" „N-am făcut nici o poznă"* - răspund băieţii.

Tatăl a întâmpinat musafirii nepoftiţi. Domnul Ursachi Vasile, directorul *Muzeului de Istorie* din Roman, a prezentat celelalte persoane; lui Gheorghiţă i-a rămas şi acum în memorie că mulţi erau studenţi. Domnul Ursache a spus scopul venirii şi atunci atmosfera de teamă s-a terminat.

Gheorghiţă a adus cele 102 monede şi toţi au început să le pipăie şi să le cerceteze. L-au întrebat pe Gheorghiţă în ce condiţii au fost găsiţi banii. Acesta a spus că şi fragmentele din vasul în care au fost puse monedele se aflau în grădină peste gard. Câţiva studenţi au trecut dincolo de gard, au adunat cioburile de oală şi au început cercetarea acestora.

Domnul director al muzeului şi ceilalţi au plecat cu maşinile la locul unde a fost găsită comoara. Gheorghiţă îşi aminteşte că el era în prima maşină, drept ghid al descoperirilor. Ajunşi la locul unde au fost găsite monedele, toţi serioşi şi atenţi au coborât în şanţul de unde s-a luat pământ cu cupa excavatorului.

Gheorghiţă îşi mai aminteşte că aici s-au găsit bucăţi de ceramică, nişte ceşti, cărămidă arsă şi o vatră de sobă. După un timp de căutări neîntrerupte, s-a luat ce s-a mai găsit şi l-au dus pe Gheorghiţă acasă. I-au mulţumit, l-au lăudat, l-au îmbărbătat şi au spus că Gheorghiţă va primi ceva pentru gestul său, pentru faptul că nu a înstrăinat monedele. Nu după mult timp Gheorghiţă, a primit suma de 215 lei, costul unui costum de haine.

Anii au trecut, la comoara cu denari nu s-au mai făcut săpături. Gheorghiţă a terminat 8 clase, la şcoala generală Cordun, fiind printre cei mai buni elevi ai clasei şi premiant. A făcut liceul industrial, apoi armata, s-a căsătorit, a lucrat ca laborant la *Uzina de Ţevi* Roman. Lumea în sat îl cunoaşte sub numele de Gheorghe „Ministru”.

Tezaurul a fost descoperit în partea de sud-vest a comunei unde a fost identificată şi o aşezare geto-dacică.

Tezaurul de monede romane de la Simioneşti, jud. Neamţ

În şanţul săpat de prof. Grumăzescu, de la şcoala Cordun, s-a găsit o parte dintr-o vatră şi urme de arsură, ce demonstra că acolo a fost o locuinţă. Pe baza fragmentelor ceramice şi în special a unor alte elemente, aşezarea geto-dacică se poate încadra în secolele VI-VII d.Hr.

În Studiul cercetărilor de numismatică, vol. IV din anul 1968, ed. Academia R.S.R având ca autori pe: Maria Chiriţescu, Minodora Ursachi, dr. Vasile Ursachi se găseşte materialul intitulat: **Tezaur format din denari romani imperiali descoperit la Simioneşti**[(3)] jud. Neamţ.

[(3)] Vezi cap. XII: **Maria Chiriţescu, Minodora Ursachi** – *Tezaurul de dinari romani imperiali descoperit la Simioneşti* (jud. Neamţ), p.206-210

Tezaurul de la Simioneşti reprezintă toţi împăraţii romani, cu familiile lor (unii de la Vitelius la Marc Aureliu) şi avem de a face numai cu denari. Documentul citat mai sus la pag. 387 spune *„În regiunea de la est de Carpaţi se constată o mare cantitate de monede romane de argint. Acest fapt dovedeşte că populaţia autohtonă dacică de aici a fost în relaţii economice strânse cu Imperiul roman de la oficialităţile căruia, în schimbul mărfurilor date, primea moneda de circulaţie universală din acel timp, denarul roman de argint.* (4)

În legătură cu locurile de amplasament ale tezaurelor romane imperiale, nu trebuie să găsim totdeauna o corespondenţă cu un eveniment politic, istoric, incursiuni, năvăliri etc. Îngroparea lor poate să aibă la bază o altă cauză.

Dar în cazul nostru, ţinând seama de faptul că denari din timpul domniei lui Marc Aureliu, chiar mai recenţi, poartă urme de tocire, ceea ce după noi presupune încă o etapă de circulaţie şi după anul 178, ne îngăduie să emitem ipoteza că acest tezaur a putut fi ascuns într-o etapă imediat ulterioară ultimei monede din depozit. Această etapă corespunde epocii de frecvente îngropări de tezaure evenimente ce s-au întâmplate la începutul domniei lui Septimiu Sever (192-211) d.Hr.

Acelaşi document, la pag 387 arată: *„se ştie că în timpul domniei lui Sever, goţii coborau spre ţărmul Mării Negre şi înaintând spre apus, provocau mari tulburări la graniţa imperiului, aducând nesiguranţă în viaţa locuitorilor din Moldova; poate chiar unele deplasări ale lor în Imperiu, în acţiunea lor precipitată de a face faţă pericolului”,* a dus la ascunderea tezaurului.

A pune pe seama acestor evenimente îngroparea tezaurului de la Simioneşti, pare a fi o ipoteză cât se poate de firească, dacă ţinem seama, în primul rând, de faptul că în toată această regiune a Moldovei se cunosc numeroase descoperiri, circa 25 de tezaure, asemănătoare cu cel de faţă. Ascunderea acestor tezaure de acelaşi tip, în aceeaşi regiune şi în acelaşi timp, pare să reprezinte o dovadă arheologică în sprijinul accentuării tulburărilor provocate pe aceste meleaguri de migraţiunea goţilor.

Faptul că *Tezaurul de la Simioneşti* se găseşte în cuprinsul unei aşezări geto-dacice aduce un plus de argumente pentru interpretare, favorizând totodată şi unele ipoteze în legătură cu deplasarea unor triburi din Moldova în Imperiu. Încetarea existenţei aşezării geto-dace de la

(4) **Maria Chiriţescu, Minodora Ursachi, Vasile Ursachi** - *Tezaurul de denari romani imperiali descoperit la Simioneşti* Jud. Neamţ - Academia Română - Institutul de Arheologie Studii şi Cercetări de Numismatică, vol. IV , pag.385-388, anul 1968.

Simioneşti în acest timp cu greu şi-ar găsi o altă explicaţie cât de cât acceptabilă, dacă se ţine seama şi de existenţa celorlalte tezaure, descoperite în Moldova acestei vremi.

Istorie comparată sau similitudini ale evoluţiei istorice

Pentru a înţelege şi completa tezaurul moştenirii istorice a satului Cordun ne folosim de documente, legende şi întâmplări pe care zbuciumata istorie a Moldovei le-a consemnat. Acolo unde nu am găsit ori nu am avut acces direct la istoria scrisă a acestor locuri şi a locuitorilor săi, am apelat la similitudine, apreciind că, la distanţă de numai 10-15 kilometri, evenimentele nu puteau avea, cel puţin în Evul mediu moldovenesc, o altă evoluţie sau cu mult diferită. Transferul de proprietăţi, modificarea unor nume, adaptarea la presiunea puterii, oricum s-a chemat ea, justifică multe dintre schimbările lingvistice, geografice, sociale şi economice pe care le-a suportat satul Cordun şi locuitorii săi.

În *Catastiful sămilor tuturor mănăstirilor din ţară*, ordonat de Mavrocordat, în „Sămile Mânastirii Râşca" şi în „Sămile Mânăstirii Neamţ", din 1742, apar ca moşii satele Bogoslovu, Bogdăneşti, Plopu (pentru Râşca) şi Orţeşti, Drăgăneşti, Drăguşeni (pentru Neamţ) şi de abia în *Catagrafia rusească* din 1744 apare satul Boroaia, al celor doua mânăstiri. Aceasta este o dovada că aceşti locuitori au venit din Ardeal, mai probabil după răscoala grănicerilor din Năsăud, de la 1762, mai ales din satele Bârla şi Monor. Emigrările au fost masive după răscoala lui Horia din 1784, iar recensământul austriac din Bucovina, din 1783, relevă multitudinea acestor emigranţi. Foarte probabil că emigranţii au avut drept căpetenie un Bora, care, decedând, a lăsat obligaţia de plată a impozitelor pe umerii soţiei sale, Boroaia, aşa cum era obiceiul vremii.

Satul Roşiori, vecinul de peste apa Moldovei, ar fi luat fiinţă pe la începutul anului 1800, când Aga Gheorghe Hermeziu a zidit biserica, la 1812, venind de la Dămieneşti, unde, cu câţiva oameni de casă şi alţii aduşi din zonele apropiate, au întemeiat aici o adevărată comunitate. Se mai păstrează şi astăzi o parte din construcţiile ce-au aparţinut boierului-ctitor. Biserica, ce s-a conservat foarte bine, este învecinată cu vechiul conac boieresc, zidit aproape de malul râului Moldova. Prima atestare documentară a satului datează din 17 ianuarie 1438, când Ilie şi Ştefan, voievozi, dăruiau lui Duma (Dumea, nume frecvent întâlnit în satul Cordun

de astăzi), de la Neamţ, satul Roşiori, pe terasa din dreapta a râului Moldova, cu hotarele lui vechi. În anul 1558, Alexandru Lăpuşneanu voievod, întărea lui One Moscoveanu şi soţiei lui Cârstina (Cristina), ocină la Roşiori, menţionându-se că satul avea privilegii de la Ştefan voievod cel bătrân.

În anul 1816, satul Roşiori era al căminarului Gheorghe Hermeziu, cel care va ridica, în 1821, în partea de nord a satului, o biserică din lemn, împreună cu soţia sa, Smaranda. În anul 1909 era preot la această biserică Ioan Georgescu. Anuarul de atunci consemna că această biserică era făcută din lemn, în anul 1828 şi că a fost reparată în anul 1893. O altă reparaţie i s-a făcut în anul 1927 de către enoriaşi, astfel că, în anul 1936, în timpul preotului N. Grigorescu, biserica era în stare bună. Desigur că această biserică nu este cea mai veche din satul Roşiori, pentru că, într-o mărturie veche, în anul 1774, era menţionat la Roşiori, popa Ion în rândul celor scutiţi de bir, iar clopotul cel mic de la biserică este datat cu anul 1803, ceea ce ne îndreptăţeşte să credem că exista în această localitate un lăcaş de cult mai vechi care, probabil, între timp, se năruise.

Cele două clopote sunt însemnate: cel mic, ferecat pe osiac, este datat cu anul 1803, iar cel mare e turnat în 1922, la turnătoria Kiriac C. Bărbieru, la Focşani şi este donat de Elisa Balassan, Marieta Manea şi Sofia Balassan, în amintirea soţului şi părintelui lor Valerian Balassan, donaţie făcută pe 5 iulie 1922. Numele şi influenţa acestora sunt şi astăzi valabile în Simioneşti, sat din comuna Cordun, unde familia Manea este prezentă prin descendenţii originari din Roşiori, dar veniţi din Bucovina, iar lunca Moldovei, de pe malul drept al râului, este numită... Balasanul.

Origini străvechi, în legătură directă cu dinamica dezvoltării satului Cordun, are şi satul Trifeşti. Datorită deselor inundaţii provocate de râul Moldova, satul s-a strămutat încet-încet pe locul unde se află astăzi. Biserica şi cimitirul satului se aflau în siliştea satului, biserica fiind construită din lemn. Printre însemnările găsite de preotul Vasile Damian este şi următoarea, din 1834:

„Eu robul lui Dumnezeu, Lupu Balş, vel logofăt şi Vornicul Ţării de Jos, am strămutat biserica cu hramul Înălţarea Domnului din satul de pe vale, pe deal, dimpreună cu Sfânta Icoană a Maicii Domnului, făcătoare de minuni, biserică ce a fost stricată de Mateiaş (n.e. Matei Corvin), Regele ungurilor”. Se ştie că Mateiaş a pustiit aceste locuri în anul 1467, când a fost învins la Baia de către Ştefan cel Mare. De aici rezultă că satul Trifeşti exista la anul 1467 şi mai mult de atât se poate trage concluzia că satul exista cu mult înaintea acestui an fiind bine organizat, având biserică şi

implicit cimitir. Se justifică, astfel şi găsirea Icoanei Maicii Domnului pe apa râului Moldova, conform unei „legende" care spune că, în urma unei inundaţii, un cioban a găsit icoana şi a dat-o bisericii satului. Concluzionăm că icoana a fost scoasă de apă chiar din lunca satului şi cum era firesc, a fost restituită bisericii satului, de cel ce a găsit-o. Dacă ar fi fost de la altă biserică din susul apei Moldovei, credincioşii acelei biserici ar fi revendicat-o. Biserica parohială cu hramurile *Sfântul Nicolae* şi *Înălţarea Domnului* a fost zidită de Constantin Balş, vel logofăt de Ţara de Jos şi soţia sa Catinca, la anul 1799, august 15. Este clădită din piatră şi cărămidă şi acoperită cu tablă. Are o turlă în care se află 3 clopote.

În inscripţia de deasupra intrării în biserică se poate citi:

„Acest sfânt şi dumnezeiesc lăcaş, unde se cinsteşte şi se prăznuieşte hramul Sfântului Ierarh Nicolae, s-a zidit din temelie şi până s-a săvârşit cu toate cele trebuitoare, cu cheltuiala Dumisale Constantin Balş, vel logofăt de Ţara de Jos, fiul răposatului Lupu Balş, vel logofăt şi a iubitei soţii Dumisale, Ancuţa, fiica răposatului Constantin Catargi Biv vel logofăt, care s-a gătit la anul 1799, august 15, spre veşnica pomenire şi dorita mântuire a sufletelor Dumnialor Sale şi tot neamul". Locuitorii acestui sat sunt foşti clăcaşi pe moşiile Costinilor, din care s-a plămădit marele cărturar şi cronicar Miron Costin, ale Hatmanului Stratulat, preluate, apoi, de armenii Secoşanu şi Capri, ultimul fiind moşier, proprietar al moşiei Simioneşti.

În centrul satului se înalţă falnică biserica, construită din piatră şi cărămidă, acoperită cu tablă zincată.

Lângă ruinele altei biserici mai vechi, arse, vistiernicul Ieremia, în timpul lui Ştefăniţă Vodă cel tânăr, puse robi să zidească biserică măreaţă pe temelie de piatră adusă din dealurile Budeştilor (Făurei), cu ziduri groase de 1,5 m., lungă de 28 m., lată de 9 m., susţinută de contraforturi, două bolţi de cărămidă, uşa de la intrare împodobită cu sculptură ca la bisericile moldovene – aceeaşi de la începuturile ei.

Deasupra uşii, meşterii au săpat în piatră inscripţia:

„Cu îngăduinţa Tatălui şi împreună lucrarea Fiului şi săvârşirea Duhului Sfânt, robul lui Dumnezeu - Ieremia Vistiernicul - această biserică, pe numele Duminica Tuturor Sfinţilor, au zidit în zilele binecredinciosului şi de Hristos iubitor, Io Ştefan Voevod, la leatul 7028, luna ianuarie, ziua 11, păstorind Mitropolitul Kir Teoctist". La început, biserica a fost fără turlă. Neculai Stratulat-Hatman îi adaugă turn înalt de 24 m, lungind biserica cu încă patru metri în anul 1716. În turn este montat un clopot cu inscripţia „Acest clopot l-au făcut Neculai Stratulat, Hatman la anul 1716".

În 1685, în biserică este înmormântat Vasile Costin, fratele cronicarului Miron Costin. Velicico Costin, alt frate a lui Miron Costin, având rangul de hatman, pune o frumoasă marmură pe mormântul lui Vasile Costin, cu inscripţia în româneşte, însă cu litere chirilice: *„Această piatră o au făcut Velicico Costin, Hatman, pe mormântul fratelui dumisale care s-a pristăvit către sălaşele veşnice la anii de la zidirea lumii 7893, luna februarie, două zeci zile”.*

În decembrie 1691, biserica primeşte, lângă Vasile Costin, pe Miron Costin şi pe soţia sa, Elena Movilă. Atât Miron Costin, cât şi Velicico Costin Hatman au fost decapitaţi din ordinul lui Constantin Cantemir, în zilele Crăciunului.

La mai puţin de 3 kilometri de Cordun, pe deal, peste râul Moldova, satul Cârlig are o veche şi frumoasă istorie, probată cu documente ce pot, oricând, constitui, tot atâtea valabile probe şi pentru originea şi dezvoltarea satului Cordun. Printre obiectele cu valoare istorică ale bisericii din Cârlig se număra o Evanghelie din 1723, cu însemnarea: *„Aceasta Sfântă Evanghelie românească a fost a răposatului Egumen de la Mânăstirea lui Cârlig, căruia tâmplându-se prostăvirea, s-a îngropat la această Mânăstire din poronca Sfinţiei Sale părintelui Chir Nechifor Mitropolitul, împărţindu-se calea pe unde s-a căzut, la care aşezare fiind eu, Climen diaconu ot Mitropoliei orânduitu, cu blagoslovenia Sfinţiei Sale părintelui Mitropolitului. - Anul 1742 august 4*”. O altă Evanghelie, din 1776, are însemnarea: *„În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Aceasta Sfântă Evanghelie au cumpărat robul lui Dumnezeu, Todosii şi cu soţia sa Maria, din Dulceşti, s-au dat la aceasta Sfântă Mânăstire, anume Cârligu, unde se cinsteşte şi se prăznuieşte hramul cu Adormirea Născătoare de Dumnezeu. Pentru ertarea păcatelor sale şi a tot neamul lui în veci. Iar cine ar îndrăzni cumva să o depărteze de la această Sfântă Mânăstire Cârligu să dei seamă înaintea straşnicului judecător. Şi am scris eu, ieromonah Sofronie, nacealnicul acestui schit la veleat 1790 noembrie 2. Atunci s-au întors nemţii de la Ţara Muntenească înapoi şi mergeau în sus; iară muscalii au rămas tot în Moldova, până la luna lui ianuar”*. Parohia Cârlig cuprinde 4 sate: Cârlig, Briţcani, Poiana şi Valea Neagră. Satul Cârlig este situat pe un podiş, înconjurat din două părţi de pădure. A luat fiinţă în 1670, când Grigoraş Cârlig, urmaşul vistiernicului Theodor Cârlig şi-a făcut casă lângă schitul Cârlig, a cărui mânăstire a ars. Satul Briţcani, la 1 km vest de Cârlig, a luat fiinţă prin venirea câtorva familii din Ardeal, din satul Breţcu. Este recunoscut în documente din 1555 şi în 1569. Satul Poiana, la 1 km est de Cârlig, înconjurat din trei părţi de pădure, a luat fiinţă după

împroprietărirea de la 1864. Satul Valea Neagră, la 4 km sud de Cârlig, la şoseaua Roman - Piatra Neamţ, s-a înfiinţat la 1895, prin mutarea câtorva locuitori din satul Cârlig. Biserica se află în centrul satului Cârlig şi a fost construită între anii 1934-1951.

Satul Dulceşti, aşezat pe laturile pârâului Valea Neagră, la 15 km nord de Roman, ar fi fost întemeiat pe la începutul secolului al XVI-lea, de logofătul Dulceag, zis *Limbă Dulce*. Biserica este zidită pe temelia vechii biserici; este din piatră şi cărămidă, acoperită cu tablă, în formă de cruce, cu un turn-clopotniţă pe naos. Sub streaşină este înconjurată cu doua brâie de mortar.

Data zidirii o arată pisania de la intrarea în biserică:

„În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, Treimei cei Sfinte şi nedespărţite. Iată, eu, robul Stapânului Hristosului meu, Ion Karaiman mare Paharnic şi Khedina mea Anastasia, am zidit acest templu, întru lauda Pogorârii Sfântului Duh, pe temelia cea veche, în satul Dulceşti, sprea desufleţia noastră şi a copiilor noştri şi a ctitorilor primitivi. S-a început şi s-a săvârşit în zilele Evlaviosului Domnului Nostru Ion Ieremia Moghilă, voevod în anul 7113 (1605), aprilie 26, s-au săvârşit în august 20 şi s-au sfinţit cu mâna tot Sfinţitului Kir Agatonic Episcopul Romanului, Vornicul Gheorghe Sturza şi de soţia sa Ecaterina Cantacuzino, în anul 1838, luna decembrie şi au fost donate de Gheorghe şi Ecaterina Cantacuzino în 1838”.

Despre ctitorii şi danii ale vremii au consemnat memorialişti şi istorici precum Grigore Goilav, Nicolae Iorga, Constantin C. Giurăscu, cei care au cercetat şi dezvoltarea unor centre orăşeneşti precum Botoşani, Dorohoi, Siret, Iaşi, Suceava şi Roman.

Cap. III - Locuitorii şi vechimea aşezării comunei Cordun Etimologia cuvântului Cordun

De-a lungul existenţei satului Cordun, au fost oameni care şi-au pus diferite întrebări, dorind să afle, să ştie, de unde au venit înaintaşii lor, când au venit pe aceste meleaguri, de ce se numeşte localitatea lor aşa şi nu altfel, cum s-a dezvoltat în decursul veacurilor şi multe alte întrebări.

La sud de satul Cordun se află localitatea Roman, care în prezent are o populaţie de aproape 60 de mii de locuitori. Oraşul Roman a fost întemeiat de voievodul Roman Muşat, care a domnit între anii 1391-1394. În anul 1992, 30 martie, în municipiul Roman, mai mulţi inimoşi intelectuali au organizat sărbătoarea *„600 de ani atestare documentară a oraşului Roman”*.

În ziua de 31 mai 1992, cu prilejul sărbătoririi *„Roman 600”* şi a dezvelirii monumentului lui Roman Muşat I, a luat parte şi preşedintele României, Ion Iliescu. Printre intelectualii care au organizat multe şi interesante manifestări culturale dedicate aniversării *„Roman 600”* s-au numărat profesor Mihai Andone, profesor Gh. A. M. Ciobanu, prof. dr. Vasile Ursachi directorul *Muzeului de istorie*, P. S. Vicar Ioachim Vasluianul, primarul de atunci, Otto Mayerhoffer ş.a.m.d.

Vorbind despre *Roman Muşat*, amintim că acesta a întins hotarele Moldovei, la răsărit, până la Cetatea Albă. El este înmormântat la Rădăuţi.

Domnitorul a mai avut doi fraţi, pe Petru şi pe Ştefan, fii Margaretei Muşat, văduvă după moartea lui Costea Muşat, voievod de Sepeniţ în anul 1335. Diferiţi cercetători istorici consideră că această aşezare a Romanului ar fi mult mai veche.

Evident că orice aşezare omenească a avut un început - câteva colibe, bordeie în care oamenii îşi duceau traiul primitiv. Strămutarea oamenilor dintr-un loc în altul a fost determinată de mai multe cauze: căutarea de locuri mai bune pentru hrană, izvoare de apă, păşuni şi fâneţe pentru animale, fuga de pe moşiile unor boieri nemiloşi, seceta îndelungată şi foamete, alunecări de teren, inundaţii permanente, prigoană, deportări etc. dar mai ales schimbarea domniilor. Vom porni de la situaţia Moldovei între anii 1653-1711 când, numai în timp de 58 de ani, au fost 21 de domnitori. În

acest interval de timp Moldova a fost cutreierată de mai multe ori de unguri, poloni, cazaci, turci şi tătari. Aceştia ardeau sate, pustiau recolte, furau cereale şi vite, luau cu forţa bărbaţi şi tineri. Ţara ajunsese de jaf şi de plâns. Scaunul domnesc se cumpăra cu bani grei, scoşi de pe pielea locuitorilor. Între anii 1659-1661, este domnitor al Moldovei Ştefăniţă Voievod, unul dintre fiii lui Vasile Lupu. Începând cu anii aceştia în Moldova a fost o secetă grozavă, urmată de foamete, încât lumea mânca vara frunzele copacilor, iar pentru iarnă adunau papură, o puneau la uscat, o măcinau, făcând o lipie (pâine). Din această cauză Ştefăniţă Vodă a fost poreclit *„Papură Vodă”*.

Unii oameni umblau din sat în sat să caute câte ceva de mâncare, pornind chiar cu gândul de a nu se mai întoarce curând în locurile natale, luându-şi totul din case, familia şi eventual vitele din bătătură. După o schimbare scurtă de domni, în vremurile de foamete, din cauza secetei, a venit la domnie Gheorghe Duca, adus de domnitorul Vasile Lupu. Acesta a domnit în trei rânduri.

În ultima lui domnie, 1678-1684, a avut loc o răscoală în Moldova din cauza birurilor mari puse de domnitor. Turcii, cu învoirea domnitorului, au bătut pe răsculaţi la Chişinău şi în diferite zone din toată Moldova şi au trecut mulţi oameni prin foc şi sabie. O parte din populaţia din nordul Moldovei s-a refugiat în Ardeal, dar şi prin ţară, umblând dintr-o localitate în alta după linişte şi hrană, ajungând şi în ţinutul Romanului. Fiind călduri mari, de lungă durată, a fost o perioadă de secetă prelungită, în care oamenii au început să moară de foame.

Au plecat din Bucovina sau nordul îndepărtat al Moldovei circa 10-15 familii,[(1)] alăturându-se şi altele, în timpul domnitorului Dumitraşcu Cantacuzino, 1684-1685 şi s-au îndreptat spre sud, până în centrul Moldovei, în ţinutul Romanului şi au ajuns în satul Săbăoani, constituit în 1606. Mergând spre vest la numai 4 Km, au dat peste o altă aşezare omenească în apropierea râului Moldova, de-a lungul căreia se găsea o frumoasă luncă în unire cu pădurea lui Racoviţă.

Aşezarea amintită nu era numeroasă: era satul Izvoare, azi Simioneşti, constituit şi cunoscut în documente încă din 1607. Oamenii în bejenie au avut şi căruţe trase de cai sau de boi. Nu au rămas nici în acest sat şi nu s-au dus nici spre nord-vest, unde era, la o distanţă de circa 2 Km, o altă aşezare omenească ce data din anul 1587, sat cunoscut atunci cu numele Childeşti, numit mai târziu (în 1717) Pildeşti. De la satul Izvoare, astăzi Simioneşti, au

---

[(1)] **Gheorghe Tocilescu** - *Manualul de istorie a românilor*

pornit spre sud, pe drumul ce ducea la Târgul Roman şi numai la circa 2 Km au dat peste o pădure. Această pădure de circa 39 ha era cuprinsă în moşia familiei domnitorului Racoviţă, moşie ce se întindea pe o suprafaţă de 1246 ha.[(2)]

Locuitorii cei mai vârstnici ai satului, la data culegerii de date pentru monografia acestui sat Cordun 1998-2013, au furnizat date demne de luat în seamă. Delimitarea moşiei era aproximativ acesta: la nord se învecina cu moşia Nicolae Capri. Hotarul era drumul ce porneşte astăzi din şoseaua Roman - Cordun - Simioneşti, situat în partea de est a satului Simioneşti şi care se opreşte în poarta Întreprinderii *Petrotub* Roman, uzină construită pe raza comunei Cordun. Până în 1953 când începe construcţia Întreprinderii de Ţevi Roman, drumul trecea din poarta nr. 2 (I.Ţ.R) într-un drum de câmp, până lângă linia C.F.R. Roman - Paşcani, intersectând linia C.F.R. drumul de câmp trecea mai departe până la şoseaua E85 (Roman - Paşcani) pe care la fel o intersecta şi mergea mai departe spre est până intra în şoseaua Tămăşeni - Roman.

Moşia domnitorului Racoviţă ajungea până la marginea de nord a aşezării propriu-zise a Romanului, adică din râul Moldova, pe lângă fostele regimente 4, 8, 24 de artilerie, pulberăriile armatei (depozitul de muniţii), castelul de apă din curtea Regimentului 1 Artilerie şi până la calea ferată Roman - Paşcani pe care intersectând-o mergea în linie dreaptă până în şoseaua Roman - Luţca. La est, moşia se mărginea cu partea de vest a satului Luţca şi a satului Tămăşeni şi avea în total o suprafaţă de 1246 ha. La vest, această moşie începea de la malul drept al râului Moldova, unde pe ambele maluri creşteau fâneţe şi copaci de esenţă slabă, întinzându-se pe o luncă a Moldovei lată de 300-400 metri.

Aici, animalele şi plantele erau cunoscute de populaţie; bătrânii satului spuneau că au auzit de la părinţii lor poveşti, cum că animalele sălbatice atacau chiar şi vara vitele ce mergeau la păscut, iar iarna, lupii şi vulpile intrau în satele Cordun şi Simioneşti şi mâncau păsările şi animalele. Înaintea primului război mondial (1917-1918) pădurea din zonă a început să dispară datorită tăierilor.

Avându-se în vedere că la nord de oraşul Roman se aflau nu prea departe satele Simioneşti (Izvoare), Pildeşti şi Săbăoani şi că populaţia acestor sate avea legături cu oraşul (târgul) pe şoseaua actuală, care porneşte din Rampa C.F.R. Roman (la Sud), admitem ipoteza că familiile venite din nordul Moldovei în anul 1685, din motivele arătate, oprindu-se la marginea

[(2)] *Istoricul Mânăstirii Precista din Roman*, cap. *Patrimoniu*

pădurii (moşia domnitorului Racoviţă) au găsit aici ţărani care trudeau şi împreună au rămas pe această moşie.

Familiile s-au bucurat că au găsit aici loc de muncă, pădure, fâneţe, apă, linişte şi înţelegere cu băştinaşii. Aceştia la rândul lor, cu aprobarea stăpânului şi cu consimţământul acestora, s-au bucurat şi ei că au braţe de muncă pe moşie. În decursul anilor s-au familiarizat între ei, având interese comune, aceeaşi vorbire românească şi aceleaşi obiceiuri din moşi strămoşi. Între anii 1659-1685 datorită războiului, secetei şi foametei, s-a înregistrat o migraţie a populaţiei. În drumul lor, aceste familii stabilite, să admitem anul 1685, în actualul sat Cordun, au străbătut cale de sute de kilometri trecând prin sate unde au văzut o populaţie sărăcită din cauza foamei şi ciumei care apăruse şi făcuse ravagii.

Odată cu epidemia de ciumă unii din membrii acestor familii slăbiţi de foame, de drum, s-au îmbolnăvit şi au decedat. Putem admite că cei bolnavi au dobândit boala în timpul deplasării din nordul Moldovei până la aşezarea pe moşia lui Racoviţă. Dar, nu putem exclude nici ipoteza că şi în satele vecine erau oameni bolnavi de ciumă şi morţi din cauza acestei boli.

Nu deţinem deocamdată date pe care ipoteză s-o luăm de bază şi pe care s-o excludem, cert este că „sfatul sătesc" a considerat necesar să pună la adăpost populaţia din noua aşezare, formând un *cordon* de oameni, ca măsură profilactică. Acesta a durat mai mulţi ani de zile. Populaţia din satele vecine, inclusiv cea din târgul Romanului, datorită intereselor economice, comerciale, etc. trebuiau să folosească căile de comunicaţie ce treceau prin acel *cordon* de oameni pentru a ajunge dintr-o parte în alta.

Datorită acestei situaţii au apărut cuvintele: „trebuie să trecem prin *Cordon* pentru a ajunge .....", sau „În jurul acelor bordeie - case s-a format un *Cordon*".. , „Omul acesta este din *Cordon*" , „Trebuie să mergem în *Cordon* pentru ...."

Când a fost eradicată boala nu ştim. Dar cazurile de boală au dus la menţinerea numelui acestor aşezări proaspăt înfiinţate, de Cordon şi Cordun până în anul 1790. Din acel an este construită şi biserica din lemn *Sfântul Gheorghe* din cimitirul vechi.

Mai târziu se construieşte cea nouă din zid, cu acelaşi hram, din centrul actual al satului, cu data de 22 septembrie 1892 înscrisă pe frontispicii şi numele de Cordun apare în documente.

Menţionăm că, din anul 1864 - de la Alexandru I. Cuza Vodă - la biserica din satul Cordun s-au înregistrat şi datele de stare civilă - născuţi, morţi, căsătoriţi - în registre tip - ţinute de preotul Vasile Moraru, până la introducerea stării civile obligatorii de către primării. Astfel registrele vechi

- denumite popular „Mitrica", au fost deţinute de primărie, iar de prin anul 1985, cele mai vechi de anul 1900 au fost ridicate la Arhivele Statului Filiala Neamţ, unde sunt păstrate şi în prezent.

Dacă o localitate în decursul vremii îşi schimbă numele, aceasta nu implică în mod obligatoriu şi atestarea acelei localităţi - existenţa acelei aşezări. În anul 1756, această moşie Racoviţă (aşezarea satului) se află în posesia *Mânăstirii Precista* din Roman (ca donaţie). În documentul „Isprăvnicia Ţinutului Iaşi" se spune că *„...mi-au dat 500 lei, bani gata şi 125 lei şaptezeci şi cinci bani să-i luăm de la un pădurar de la Dobreni şi de la oamenii din satul Cordunul pentru nişte popuşoi ce mi-au vândut şi banii nu i-am luat (urmează ceva neclar) data: 10 septembrie 1784."*

Iată că în Ţinutul Romanului, respectiv la Cordun, populaţia cultiva la data de mai sus, porumbul.

Amintim aici, că porumbul (păpuşoiul) a fost cunoscut şi cultivat în Ţara Românească din timpul domniei lui Şerban Vodă Cantacuzino. Până atunci se hrăneau cu mămăligă de miei sau pâine de secară.

Un alt aspect deosebit este şi acesta: fiind satul la marginea pădurii iar în apropiere luncile Moldovei şi a Siretului cu ierburi (fâneţe) pentru hrana animalelor, locuitorii s-au ocupat şi de creşterea unui număr însemnat de animale (pentru lapte) şi de tracţiune (munci agricole: arat, semănat, transport). Ei au fost solicitaţi pentru agricultură şi cărăuşie (transport de mărfuri). De menţionat că sătenii: Gheorghe Radu, Vasile Stoica, Ion Dumitrache şi alţii din Cordun, pot dovedi cu documente vechi *„că au primit din Staţia Bacău fânul pentru vitele ce merg cu zaharele la Focşani"*. Actul a fost făcut în anul 1829 la 26 martie.(3)

De asemenea se atestă că un număr de *„7 locuitori din satele Cordun, Luţca şi Stărpu (la comuna N. Bălcescu) Ţinutul Romanului, adeveresc primirea fânului de la Staţia Bacău pentru 66 de lei care au descărcat zaharele la Focşani"*.(4)

Un alt document, din timpul lui Ioniţă Racoviţă beizadea, atestă *„primirea sumei de 625,75 lei (la data de 10 sep.1784) de la arhimandritul Antini, egumenul mânăstirii Precista Roman, pentru nişte popuşoi ce i-a vândut mânăstirii satele Dobreni şi Cordunul"*.(5)

O dovadă în plus că familia domnitorului Mihai Racoviţă avea moşia ce cuprindea satele Cordun şi Luţca şi care a fost donată Mănăstirii Precista

(3) *Arhivele Statului Iaşi* - Pachetul de documente nr.161.
(4) Pachetul nr.627, nr. de ordine205 din 22.03.1829
(5) Pachetul nr.2371 din 10.09.1784

din Roman este că Paharnicul Iancu Iraclidi, fostul posesor vremelnic al moşiei Luţca şi Cordun, proprietatea Mănăstirii Precista din Roman *„reclamă, pentru despăgubire de bani ce i-a dat... pentru posesie...*”[6]

Pentru o mai uşoară şi bună înţelegere a unor date din monografie şi pentru a evita căutarea de explicaţii prin diferite dicţionare vom reda mai jos, în mod explicativ, câteva din cuvinte şi funcţii folosite în vechime:

- *Zaharea* - provizii, pentru hrana oamenilor şi a animalelor,
- *Uric* - document, act între două sau mai multe părţi
- *Sfatul domnesc* - compus din reprezentanţi ai marii boierimi
- *Dregătorii* - ocupau funcţii principale ale domniei. Dregătorii erau împărţiţi prin ţinuturile, târgurile şi satele ţării
- *Logofătul* - şeful cancelariei domneşti. El se ocupa de documentele domnitorului şi era ajutat de grămătici.
- *Hatmanul* - comandantul armatei sau al cetăţii
- *Vornicul* - conducătorul curţii (adică al slugilor domneşti) dar avea şi atribuţii judecătoreşti, hotarnic. Vornicii erau răspândiţi şi în ţară, unii moşieri având vornici proprii. Funcţia a fost deţinută şi de conducătorii obşteşti (actualele funcţii de primar).
- *Postelnicul* - dregătorul cel mai apropiat al domnitorului. El deţinea secrete de stat, trebuia să ştie mai multe limbi străine pentru vizite şi corespondenţă. Se ocupa cu camera de culcare a domnului şi avea în subordine un uşier pentru a veghea, cine intră la domn.
- *Portarul* - (mai târziu *Hatman*). Purtau numele de portar: al Sucevei, Hotinului, Neamţului etc.
- *Vistiernicul* - avea în grijă veniturile ţării. El trebuia să dea bani Curţii şi armatei. Avea în subordine pe birari (strângătorii de biruri), dijmari (pentru dijme). În sec al XVIII-lea, când s-a făcut separarea veniturilor ţării de cele ale domnitorului, veniturile domnitorului au fost în seama *Cămăraşului* şi acesta avea subalterni care îi aduceau bani din ţară.
- *Spătarul* - persoana de încredere a domnului care îi ducea sabia când pleca la război sau la petreceri cu poporul.
- *Paharnicul, pivnicerul, cuparul* - aveau îndeletniciri cu pivniţa de băuturi a domnului, umplerea cupelor cu vinuri, om de încredere (gusta din băutură pentru a nu fi otrăvită), servea la masă.

---

[6] Secretariatul de Stat al Moldovei - anii 1832-1862, pag.195, nr. de ordine 1134, Iaşi

- *Stolnicul* - se ocupa de bucătăria domnului, avea în grijă cămările curţii, iar la masă stătea în picioare în spatele domnului şi gusta din mâncare pentru a nu fi otrăvită.

- *Comisul* - şeful grajdurilor, se ocupa cu îngrijirea şi prăsila cailor domneşti, aprovizionarea cu fân.

- *Medelnicerul* - turna apă domnului la spălatul mâinilor la masă

- *Clucerul* - supraveghea aprovizionarea curţii

- *Pitarul* - se îngrijea de prepararea pâinii

- *Slugerul* - supraveghea aprovizionarea cu carne

- *Armaşul* - executa sentinţele domneşti care conţineau pedepse corporale dar şi pedeapsa capitală.

Cordunenii au rădăcini în nordul Moldovei

Moldova a avut o istorie zbuciumată, aşa cum reiese din cronici ale vremurilor de mult apuse. Nu putea fi altfel soarta locuitorilor satelor Pildeşti, Simioneşti şi Cordun, aşezări constituite la numai doi, respectiv 10 kilometri, de Cetatea Romanului. Ar fi absurd să credem că, la 31 martie 1392, Cetatea muşatină a fost ctitorită în plină pustietate, fără resurse şi vecinătăţi, mai ales că aici îşi avea sediul *Scaunul Episcopal*, mărturie a credinţei şi seminţei de cultură răsădită aici de domnii moldoveni.

Pentru corecta înţelegere a istoriei trebuie să înţelegem contextul în care s-au format şi dezvoltat comunităţi apropiate sau cu acelaşi destin istoric. La filele de istorie dictate marilor noştri cronicari de faptele de vitejie ale domnitorilor care au comandat oştilor să apere hotarele ţării, se adaugă şi poveşti despre uneltiri ale boierilor, despre ctitorii ale mai marilor vremii, dar şi drame ale celor mulţi, „sarea pământului”, cărora treceri ale prădătorilor tătari, turci, cazaci, polonezi, unguri, austrieci sau ruşi, le-au distrus toate bunurile şi le-au tăiat speranţele, trimiţându-i în pribegie, în căutarea unui loc mai bun, a unor oameni mai înţelegători, a unei vieţi tihnite.

Durerea acelor încercări a născut iubirea pentru aceste locuri, dorul de casă, neam şi prieteni, fie ei vecini vechi, fie aduşi de focul şi sabia ce i-au încercat sute de ani. Oricare ar fi informaţiile veridice, controlabile sau legendele lăsate nouă moştenire de cronicarii Moldovei din vechime sau de către cei din perioada modernă, cert este că localnicii s-au călit prin focul

încercărilor. Ar fi suficient să facem trimitere la perioada 1653-1711, în care Moldova a fost condusă de nu mai puţin de 21 de domnitori.

Aşezările moldovenilor, bruma lor de avere şi chiar viaţa lor au fost primejduite de tăvălugul năvălitorilor în urma cărora viaţa trebuia luată de la capăt de la zero. Peste toate erau de suportat biruri grele, din care domnii moldoveni îşi plăteau tronul sau protecţia la înalte porţi străine. Veniţi de peste munţi, din nordul Maramureşului sau din inima Valahiei, domnii Moldovei s-au făcut una cu populaţia băştinaşă, uniţi de acelaşi destin şi interese.

Unul dintre locurile binecuvântate pe care le-au găsit cei apăsaţi de greul istoriei a fost Ţinutul Romanului, zonă de câmpie mănoasă, ape darnice şi prietenoase, păduri generoase şi drumuri accesibile. Fie că şi-au găsit sălaş la Curţi mănăstireşti sau domneşti, fie că au încropit vatră de sat între apele Moldovei şi Siretului, cronicile vremii şi legendele locului au consemnat credinţa, răbdarea, toleranţa şi perseverenţa cu care înaintaşii celor care-şi spun astăzi pildeşteni, simioneşteni sau corduneni au zidit şi reclădit speranţa şi încrederea că aici le este dat să lase urme binecuvântate urmaşilor-urmaşilor lor.

Am subliniat, în mai multe rânduri, în această monografie de suflet dedicată satelor şi locuitorilor comunei Cordun, judeţul Neamţ, despre obiceiul vremii ca domnitorul Moldovei sau mari boieri să facă danie mănăstirilor şi bisericilor. Aşa cum a făcut Petru Şchiopul, care a întărit, la 29 mai 1587, actul de danie făcut pentru mănăstirea Agapia de sfetnicul său de taină, postelnicul Bartolomeu Brutti, cel care dăruia satul Childeşti *„pentru mântuirea sufletului şi iertarea păcatelor”*.

Trebuie spus că dania a fost însoţită şi de două sălaşe de ţigani, detaliu pe care îl vom dezvolta atunci când vom descrie evoluţia socială şi relaţiile de toleranţă şi întrajutorare pe care ni le-au lăsat ca model înaintaşii. Călătorii din acele vremuri, îndeosebi misionari catolici ori iluminişti francezi, au descris farmecul şi bogăţia pădurilor ce îmbrăcau dealurile de peste Moldova, unde acum sunt satele: Cârlig, Roşiori şi Dulceşti - hărnicia sătenilor din Izvoare, aşezare la sud de Pildeşti, pe vatra actuală a satului Simioneşti, inventivitatea localnicilor din Cordon (Cordun), care, neavând prea mult pământ, iar cel lucrat fiind luat deseori de apele Moldovei, obligându-i să se strămute tot mai spre răsărit, s-au orientat spre creşterea vitelor, comerţ, cărăuşie, cu toate meseriile ce decurg din aceste ocupaţii. De aceea, cred, regăsim în satul Cordun, de-a lungul timpului, de la 1756 şi până în zilele noastre, nume ca Potcovaru, Feraru, Casapu, Văcaru.

Râul Moldova s-a dovedit a fi cel mai bun prieten al localnicilor, cursul apei oferindu-le, încă de la începuturile aşezărilor omeneşti pe aceste locuri, posibilitatea construirii de mori, aşa cum a fost cea dăruită mănăstirii Agapia de Petru Şchiopul, donaţie întărită de Manole, pârcălabul de Roman, care l-a determinat pe Ieremia Movilă, să dăruiască, la 15 martie, 1599, aceleiaşi mănăstiri, satul Childeşti, cu vad de moară pe Moldova.

Aşezările medievale sunt descrise de călătorii prin Moldova, ca episcopul misionar franciscan Bernardin Quirini, care trece, la 1599, prin târgul Săbăoani şi satele Berindeşti (Gherăeşti?), Tămăşeni, Lecuşeni şi *„încă alte sate vecine”*, posibil Simioneşti şi Cordun, aflate pe singurul drum utilizat de călătorii străini şi care se oprea în poarta Cetăţii Romanului. Puţinii ştiutori de carte din acele vremuri, nu pierdeau vremea cu notiţe inutile, concentrându-se pe informaţiile de cel mai mare interes şi impact, respectiv despre cetăţi, lupte, date despre faptele de vitejie ale domnitorului sau boierului, despre averea şi ctitoriile lor şi mai puţin despre sălaşuri, popor şi natură.

Aşa aflăm că, la 1606, domnul Ieremia Movilă face un act de binefacere creştină, dăruind Mănăstirii Secu, satul Săbăoani, ca peste un an, să găsim în cronici, date despre moşia de la Izvoare (Izvorok) - Simioneşti. Apartenenţa satului Cordun, ca şi a altor aşezări săteşti ale vremii, la sistemul de înzestrare şi susţinere financiară a mănăstirilor şi bisericilor, reiese şi dintr-un document aflat în arhiva Arhiepiscopiei Romanului şi Bacăului.

Istoria Mănăstirii Precista Mare din Roman consemnează că, la 1756, satul Cordun şi locuitorii săi erau parte a acestei averi mănăstireşti: *„Această moşie a fost donată mănăstirii Precista, la 15 iunie 1756, de către domnitorul Constantin M. Racoviţă şi avea 1246 de hectare cu fâneţe pe ambele maluri ale râului Moldova şi Siret şi cuprinde satele Cordun şi Luţca. Din această moşie, suprafaţa de 39 de hectare erau cu pădure. În 1848, această moşie, a mănăstirii Precista Mare, în satul Luţca avea o suprafaţă mare de vie indigenă, care dădea câte 120 de vedre de vin”.*

O altă probă, de această dată una materială, privind existenţa şi perpetuarea interesului locuitorilor pentru această aşezare, este ctitorirea bisericii vechi a satului Cordun, cu hramul *Sfântul Gheorghe*, construită la 1790, din lemn, prin voinţa şi credinţa credincioşilor săi. Biserica şi cimitirul satului se aflau în siliştea satului, biserica fiind construită din lemnul provenit din pădurea încă existentă la acea vreme pe malul Moldovei. Cimitirul vechi al satului Cordun era în imediata apropiere a bisericii din lemn, la mai puţin de 2 kilometri de malul Moldovei, motiv ca,

la aproape 100 de ani, să fie nevoie de o nouă biserică, construită în 22 septembrie 1892, în vatra nouă a satului, deoarece albia râului a suferit erodări puternice care au rupt din suprafaţa construibilă, de la vest, teren de aproape 2 kilometri lăţime.

Cordunul, botezat de austrieci

O succintă trecere în revistă a modalităţii prin care au ajuns sate, munţi şi ape în proprietatea unor mănăstiri ne ajută să înţelegem legătura dintre cordunenii, locuitori ai satului Cordun, din judeţul Neamţ şi mai vechii lor înaintaşi din Bucovina, acolo unde au fost şi îi mai găsim şi în anul de graţie 2013.

Încă din timpul domnilor fanarioţi s-a împământenit obiceiul de a se considera ca locuri (proprietăţi) domneşti, moşiile care n-aveau hrisoave domneşti de danie. Acest sistem autoritar şi nejustificat de acte cu valoare juridică era folosit în scopul ca aceste moşii să poată fi dăruite de domn rudelor, boierilor credincioşi domniei sau favoriţilor şi fără a se ţine seama că mare parte din aceste locuri fuseseră *„lăzuite”* – curăţate şi stăpânite de băştinaşi, încă înaintea descălecatului Moldovei.

Se poate vedea acest lucru în documentul din 29 iunie 1761, prin care domnitorul Grigore Ioan Callimachi a dăruit opt munţi Mariei Cananău Jitniceroaia. Acelaşi lucru s-a întâmplat după anexarea Bucovinei, cum se va arăta mai departe, în partea ţinutului Câmpulung Moldovenesc, rămasă Moldovei, la 6 august 1800, când Constantin Ipsilante dăruieşte fiului său Alexandru Ipsilante (conducătorul de mai târziu al eteriei greceşti din 1821, ucigaşul, după unele izvoare, al marelui Tudor Vladimirescu), satele din Ocolul Câmpulung Moldovenesc: Dorna, Şarul şi Păltinişul, cu toţi munţii şi pădurile din cuprinsul acestor sate. Hotărnicia se face la 15 noiembrie 1800 şi la 6 ianuarie 1801, această hotărnicie se adevereşte de către întregul Divan al Moldovei.

Vom vedea, când vom ajunge la epoca de după anexarea Bucovinei, străduinţa şi zbuciumul pe care au trebuit să-l îndure locuitorii satelor dornene, timp de aproape 50 de ani „ca urmare a acestui act al lui Constantin Ipsilante”, pentru a-şi redobândi în parte pădurile şi terenurile ce le aparţineau. Lupta pe care au dus-o locuitorii din această parte a Ocolului Câmpulung Moldovenesc nu a fost mai puţin aprigă decât au avut a îndura fraţii lor din partea ţinutului Câmpulungului, trecut sub stăpânire habsburgică

şi unde aceştia au trebuit să înfrunte o administraţie străină şi un adversar la fel de hrăpăreţ: „Cămara” sau fiscul stăpânirii cezaro-crăieşti a Austriei. Mânăstirea Solca (aflată pe teritoriul judeţului Suceava), zidită de Ştefan Tomşa la 1611, deasemenea a fost deosebit de bogat înzestrată.

La hotărnicia din 1782, mânăstirea Solca prezintă actele de proprietate a 11 sate (în judeţul Suceava), a patru munţi (în ţinutul Câmpulungului Moldovenesc) şi a trei sate peste „cordun” (în Moldova). Cei patru munţi din Câmpulungul Moldovenesc sunt: Cucoşul, Găina, Porşescul şi Botoşul, foste proprietăţi ale Mariei Cananău şi care, după *„Zapisul de schimb”* din 19 ianuarie 1775, sunt cedaţi de proprietară, Mănăstirii Solca, în schimbul moşiei Costeşti, de pe apa Siretului, Ocolul Botoşanilor.

Acest hrisov este semnat de egumenul mănăstirii Solca, părintele Miftodie şi de tot soborul Mănăstirii şi este întărit (la 9 februarie 1775) cu semnăturile Mitropolitului Gavril al Moldovei, Episcopului Leontie al Romanului, Episcopului Dorofteiu al Rădăuţiului şi Episcopului Inochentie al Huşului. Mănăstirea Voroneţ (aflată pe apa Voroneţului, în comuna Voroneţ, plasa Gura Humorului), ctitorită de Ştefan cel Mare la 1488, a fost cea mai bogat înzestrată din toate mănăstirile bucovinene. La hotărnicia din 1782 (făcută după anexarea Bucovinei), Mănăstirea Voroneţ prezintă dreptul de proprietate asupra a nouă sate şi trei munţi în Bucovina şi asupra a cinci sate peste ***„cordun”,*** în Moldova.

În Ocolul Câmpulung Moldovenesc, Mănăstirea Voroneţ dobândeşte în 1775 trei munţi: Petrişul, Muncelul din Straja şi Mestecănişul de la Maria Cananău (din cei opt munţi pe care aceasta îi avea din actul de danie din 29 iunie 1761 de la Grigore Ioan Callimachi V.V.), în schimbul moşiei Vlădeni din Ocolul Botoşanilor. Documentul privitor la acest schimb are data de 10 martie 1775 şi este încheiat între Maria Cananău şi fiii săi, Şerban şi Ioniţă Cananău şi părintele Macarie, egumenul Mănăstirii Voroneţ. Aceasta este toată proprietatea mănăstirească, până la anexarea Bucovinei, în vechiul Ocol al Câmpulungului Moldovenesc.

La 1768 reîncepe, între Rusia şi Turcia, un nou şir de lupte în care, ca de obicei, Rusia avea să iasă înfrântă. Ca urmare, după încheierea păcii de la Kuciuc - Kainardji de la 21 iulie 1774, oştile ruseşti sunt silite să părăsească Principatele româneşti, pe care le ocupaseră încă de la începutul acestui război sub motivul că le apără de turci.

Îndată după aceasta, Austria, care îşi tot mutase hotarele către est (după pacea de la Karloviţ, la 1699, ajunsese vecină cu Principatele româneşti), porneşte pe urmele proaspete ale armatelor ruseşti. Sub pretext că vor să stabilească o legătură directă între Galiţia şi Ardeal, oştile împărăteşti trec graniţa, la **1 octombrie 1774** şi ocupă întreaga Ţară de Sus a Moldovei, până

la Roman. Ca să îmbrace în cuvinte nevinovate acest act de curată samavolnicie, Austria susţine că doreşte să tragă un „**cordon”** sanitar împotriva holerei care bântuia atunci în Moldova.

Şi de atunci „**cordun”** avea să se numească, în limbajul popular, hotarul trasat prin violenţă şi „**cordunaşi**” locuitorii de o parte şi de alta a acestei frontiere.

Bucovinenii migrează în Moldova

Luarea în primire formală a acestei provincii - care era să fie denumită la început *Ocolul Sucevei*, dar apoi a fost numită *Bucovina,* de la cuvântul de origine slavă bucov, însemnând fag - se face abia în **1777**, când, la 12 octombrie, toată populaţia provinciei este chemată să depună jurământul de credinţă către Împărat.

Se fac pregătiri fastuoase pentru aceasta şi sunt invitaţi oaspeţi din ţările învecinate, chiar şi din Moldova şi se aranjează mari festivităţi la Cernăuţi, noua capitală a provinciei uzurpate. Dar numai puţini boieri rămaşi în Bucovina participă la serbări. Cei mai mulţi, ba chiar şi mulţi ţărani, trec în Moldova.

De la început, întreaga Bucovină şi deci şi ţinutul Câmpulungului Moldovenesc (porţiunea rămasă peste ***„cordun”***), a fost pusă sub administraţie militară. Primul guvernator militar este generalul Gabriel Spleny de Mihaly, până în 1779 şi de aici, generalul baron von Enzenberg, până în noiembrie 1786, când Bucovina este pusă sub administraţie civilă, fiind încorporată Guvernământului civil din Liov, administraţia Galiţiei, ca al 19-lea cerc administrativ al acestei provincii, aceasta după ce împăratul Iosif al II-lea vizitase a doua oară Bucovina (24-27 iulie 1786).

Măsura aceasta (nu se cunosc motivele care l-au îndemnat pe împăratul Iosif al II-lea să ia această hotărâre) a nemulţumit profund populaţia băştinaşă a Bucovinei. Se pare că nemulţumirea a răzbătut până la guvernul central din Viena, deoarece, la 27 septembrie 1790, acest guvern dă o declaraţie prin care constată că unirea din 1786, făcută numai cu intenţia de a simplifica administraţia publică, nu mai poate dăinui din cauza deosebirilor de limbă, obiceiuri şi datini, care nu pot permite un acord. În consecinţă, hotărăşte ca Bucovina să nu mai fie socotită parte integrantă din Galiţia, dar totuşi, pentru uşurinţă, administraţia să rămână mai departe în dependinţa administrativă şi juridică a Galiţiei.

Situaţia românilor din Bucovina, prin această alipire la administraţia galiţiană, care va dura până în 1849, deci 62 de ani, s-a înrăutăţit întrucât, dacă până atunci, în timpul administraţiei militare, aceasta manifesta numai un spirit de germanizare în plan administrativ şi militar, administraţia nouă, germano-poloneză, influenţată de spiritul slav al polonezilor, aduce o puternică tendinţă de slavizare a Bucovinei, românii având de luptat şi înfruntat acum doi adversari.

Au fost colonizaţi străini, care primeau 16-20 de hectare de teren, lemn pentru construcţii de locuinţe, seminţe, vite de prăsilă şi de muncă, iar timp de 6 ani erau scutiţi de dări. Prezenţa evreilor şi armenilor este tot mai evidentă, meşteşugurile şi comerţul practicate de aceştia de-a lungul istoriei dovedindu-se tot mai înfloritoare. Ca semnal negativ, comerţul cu alcool adus de evrei din Ucraina era considerat un pericol pentru sănătatea şi comportamentul ţăranilor autohtoni.

Aproape toţi funcţionarii aduşi sub administraţia guvernământului din Lemberg au fost străini. Dintre cei nouă şefi ai administraţiei locale, până în 1849, numai primul a fost român, boierul Vasile Balş, cel care a înaintat un memoriu Consiliului de război al Imperiului Austriei, în numele românilor.

Această administraţie a schimbat înfăţişarea provinciei prin exodul pe care l-a produs în populaţia băştinaşă. O mulţime de boieri, proprietari de moşii în Bucovina, trec în Moldova. În locul lor rămân arendaşi străini, care impun ţăranilor clăcaşi condiţii extrem de aspre de viaţă.

De unde, în restul Bucovinei, numărul zilelor de clacă era de 6-12 pe an, arendaşii le impun - ca şi în restul Galiţiei - până la 150 zile de clacă pe an, fapt care face ca parte din ţărani să treacă în Moldova, pe teritoriul actualului sat Cordun, unde au găsit şi au primit de la localnici toate condiţiile, fapt ce a făcut posibilă buna convieţuire şi asimilarea lor, cu timpul.

„Au venit şi-n ţara noastră de-au cerut pământ şi apă"

În ajunul anexării Bucovinei, în ţinutul Câmpulungului Moldovenesc, numai pădurile şi terenurile de pe zece munţi erau proprietăţi mănăstireşti: un munte al Mănăstirii Suceviţa, doi munţi ai Mănăstirii Moldoviţa, trei ai Mănăstirii Voroneţ şi patru ai Mănăstirii Solca. Întrucât situaţia acestor proprietăţi forestiere este strâns legată de proprietatea celorlalte mănăstiri bucovinene, este necesar să insistăm puţin asupra acestora.

În toată Bucovina, în acest timp, mai bine de jumătate din întinderea acestei provincii era în proprietatea celor 14 mânăstiri şi 11 schituri existente la acea dată. În plus, aceste mănăstiri stăpâneau şi întinse moşii în Moldova. Nicăieri aşezămintele bisericeşti nu au fost atât de bogat înzestrate de evlavioşii domnitori ai Moldovei şi de cuvioşii boieri. În total, numai mânăstirile stăpâneau 92 de sate în Bucovina, cu braniştele lor, 47 sate în Moldova şi peste 30 de munţi în ţinutul Rădăuţi şi Câmpulung. Încă din primul moment al anexării, posesiunile mânăstireşti au atras atenţia noilor stăpânitori.

La 11 decembrie 1781, generalul Enzenberg a supus aprobării imperiale propunerea prin care cerea „încamerarea" moşiilor mânăstireşti şi reducerea numărului lor. Propunerea obţine aprobarea împăratului Iosif al II-lea care, prin ordonanţa sa din 27 decembrie 1781, a hotărât să se inventarieze moşiile şi să se reducă numărul mănăstirilor *„dar numai astfel ca veniturile să se folosească pentru binele coreligionarilor din provincia în care s-au încamerat moşiile"*. Ca urmare, este instituită o comisie de hotărnicie care să inventarieze toate averile bisericeşti.

Între timp, episcopul Dosoftei de la Rădăuţi s-a lăsat convins de guvernatorul Enzenberg să nu mai aibă grija administraţiei averii Episcopiei şi să cedeze Curţii Imperiale moşiile Episcopiei Rădăuţi în schimbul unei donaţii anuale. În baza acestei înţelegeri, Curtea Imperială din Viena ia în stăpânire, la 1 martie 1783, proprietatea Episcopiei Rădăuţi, în schimbul unei lefi anuale de 6000 de florini pentru episcop. Îndată după această înţelegere se procedează şi la „încamerarea" averilor mănăstireşti care, spre deosebire de cele ale episcopiei, trec în administraţia statului austriac.

Baza acestui act este Ordonanţa Imperială din 19 iunie 1783, prin care împăratul Iosif al II-lea dispune să se reducă numărul mănăstirilor şi pământurile şi fondurile să treacă *„sub povăţuirea stăpânirii împărăteşti şi a crăieştii măriri"*, de asemenea, averea preoţilor care nu trăiesc în Bucovina să se confişte, iar din întreg fondul care se va forma pe această cale să se întreţină clerul ortodox şi să se creeze cel puţin o şcoală la Cernăuţi sau la Suceava, iar restul să se întrebuinţeze pentru scopuri folositoare. Este creat astfel *Fondul Bisericesc Religionar* din Bucovina.

Înfiinţarea lui a stârnit împotrivirea egumenilor mănăstirilor (întrucât episcopul Dosoftei acceptase), care protestează într-un memoriu pe care-l înaintează Împăratului, arătând că prin desfiinţarea mănăstirilor şi secularizarea averilor lor, se desconsideră însăşi voinţa fondatorilor. Protestul lor nu este luat în seamă. Unii dintre ei încarcă în grabă odoarele mănăstirilor şi trec cu ele în Moldova. Ceilalţi ce rămân se supun hotărârii imperiale. *„Sub*

numirea de Fond Religios se înţelege întreaga avere ce a fost închinată pentru întreţinerea religiunii. Averea acestui Fond Religios se compune din bani peşin şi din imobile, la acestea socotindu-se şi întreaga avere mobilă şi imobilă a mănăstirilor şi bisericilor".

Fondul Bisericesc, ca moştenitor al mănăstirilor bucovinene înzestrate, preia şi administraţia moşiilor din Moldova. Întrucât aceasta se făcea cu mari greutăţi, Fondul căuta să le schimbe pe acestea cu proprietăţile boierilor moldoveni rămase în Bucovina sau să le vândă. Începutul schimburilor de proprietăţi se face în 1784. Dar, fiindcă acestea mergeau prea încet, este trimis la Iaşi Mihail Czernovski, secretarul baronului Vasile Balş, primul cap al Cercului Bucovinean, după alipirea provinciei Guvernământului Galiţiei, care tratează acolo cu o asociaţie de boieri moldoveni vânzarea moşiilor Fondului din Moldova şi după lungi tratative, se încheie contractul de vânzare la Bosancea (lângă Suceava), la 14 aprilie 1798, pentru toate proprietăţile Fondului din Moldova (circa 40 sate), pentru suma de 331 000 florini, achitându-se şi un avans de 132 000 florini.

În acelaşi timp, un grup de alţi boieri moldoveni, în fruntea căruia se găsea Constantin Ipsilante, domnitorul Moldovei, dorea să cumpere şi el moşiile Fondului; de aceea, acest domnitor zădărniceşte definitivarea contractului încheiat de grupul boierului Mustazza. Din această pricină, contractul de vânzare obţine aprobarea împăratului abia la 27 decembrie 1804, între timp preţul de vânzare majorându-se la suma de 400.000 florini, sumă care trebuia să intre în visteria Fondului Bisericesc. Guvernul austriac nu s-a atins însă numai de această sumă, ci şi de alte averi ale Fondului.

Odată cu trecerea Bucovinei în Guvernământul Galiţiei (noiembrie 1786), Fondul Religios a fost trecut sub administraţia guvernului din Liov şi încredinţat organelor de administraţie ale fondurilor similare din Galiţia, iar averea lichidă a Fondului Religios (sumele în bani) a fost vărsată în visteria comună, de unde se dădeau bani pentru acoperirea tuturor nevoilor statului.

Averea Fondului va servi deci, de aici înainte, unor scopuri străine de menirea pentru care fusese creat. În afară de faptul că guvernul austriac foloseşte veniturile Fondului Bisericesc pentru alte scopuri, se hotărăşte ca şi proprietăţile sale să servească altor interese şi anume pentru colonizarea acestei provincii cu alte naţionalităţi, în special cu populaţie germană, sub motivul că populaţia ce trăia pe moşiile Fondului şi care era cam jumătate din populaţia totală de atunci a Bucovinei (72 de mii de suflete, din care circa 63 de mii erau români) era prea mică.

Ca urmare, o bună parte din proprietăţile Fondului şi chiar cele mai mănoase, fură parcelate şi împărţite coloniştilor chemaţi şi oblăduiţi aici de

guvernul austriac. Cele mai numeroase colonii înfiinţate au fost cele formate de nemţi. Aceştia, în majoritate, au fost aduşi din Comitatul Scepus sau Zips din Ungaria, din Banat, Boemia (provincii austriece), precum şi din Baden, Würtemberg, Hessa etc.

Guvernul i-a tratat cu deosebită atenţie, înzestrându-i cu 16-20 ha de pământ, lemn de construcţie pentru casă, vite de prăsilă şi muncă, unelte, socotind că aceştia au o importantă misiune civilizatoare în mijlocul unei populaţii băştinaşe mai înapoiată în această „ţară a urşilor" (Bären Land). Toată Bucovina a fost împânzită cu aceste colonii nemţeşti. În afară de coloniile nemţeşti, în toată Bucovina s-au făcut colonizări cu maghiari (la Dorneşti, la Mâneuţii Putnei - ţinutul Rădăuţiului, pe fostul teritoriu al mănăstirii Putnei), cu lipoveni (la Climăuţi, Mitocul Dragomirnei, Lipoveni, pe teritoriul fost al mănăstirii Dragomirna), cu slovaci (la Soloneţul Nou, Pleaşa, Poiana Micului, pe teritoriul fost proprietatea mănăstirii Humorului) şi în fine, cu huţani, care s-au răspândit aproape în tot ţinutul Rădăuţiului şi în partea nordică din regiunea actuală a judeţului Câmpulung.

În acest mod s-a înstrăinat aproape jumătate din averea Fondului Bisericesc, averea naţională românească. Dar împărţirea unei însemnate porţiuni din averea Fondului pentru colonizarea străinilor nu a fost singura procedare în acest fel a guvernului austriac. După războaiele napoleoniene, Austria, fiind în mare criză financiară, apelează la fondurile bisericeşti.

Prin hotărârea guvernului din Lemberg din 26 septembrie 1810, se decide că *„moşiile bisericeşti, averile fundaţiunilor şi ale mănăstirilor se pot vinde",* în baza căreia, Administraţia Fondului a vândut o parte din proprietăţile sale. Banii încasaţi au fost cheltuiţi numai pentru nevoile statului austriac, guvernul galiţian fiind obişnuit să dispună cum dorea de veniturile *Fondului Religios Bucovinean*, considerat ca aşezământ galiţian.

Cordon de soldaţi împărăteşti

Cartea de referinţă pentru identificarea originii locuitorilor satului Cordun – Neamţ este cea a reputatului om de ştiinţă academician Victor Tufescu, *„Nume populare pentru regiunile geografice ale României".* Studiile sale conduc la concluzia că ţinutul ocupat de austrieci la 1774 a fost numit, în limbaj popular, **Cordun** sau **Cordon**, după cordonul de soldaţi împărăteşti care păzeau graniţa spre Moldova.

Populaţia băştinaşă din nordul Moldovei trăia într-o aparentă armonie cu coloniştii aduşi de austrieci şi cu cei care, în mod natural, căutau locuri prielnice desfăşurării unor activităţi profitabile, precum meşteşugurile şi comerţul. Colonizarea forţată, presiunea fiscală, pierderea unor privilegii îi determină pe cei oprimaţi să caute refugiu în partea de jos a Moldovei.

Marele cercetător şi geograf Victor Tufescu susţine că apelativul colectiv „**corduneni**" desemna locuitorii din Moldova anexată de austrieci, care veneau la munci agricole în câmpia Moldovei. Nu este de neglijat varianta istoricilor care preiau denumirea de **Cordon** pentru întreg ţinutul aflat sub ocupaţie. Înfiinţarea, în 1830, a Armatei Naţionale, sau Straja Pământească, punea presiune pe locuitorii satelor, flăcăii fiind înrolaţi cu forţa, sau cu arcanul.

Autorităţile austriece instituiau carantine, sau cordoane sanitare, pentru a delimita zona controlată de sudul Moldovei, afectat de boli şi de foamete. Acei **corduneni**, locuitori oprimaţi din Bucovina sau străjeri din **cordoanele** sanitare, au ales să plece în bejenie spre Moldova de Jos, mai primitoare şi mai darnică. Istoria mai multor localităţi din judeţul Neamţ începe de pe la 1800, fiind consemnate în documentele vremii grupuri de moldoveni care veneau din Bucovina şi care s-au aşezat la Roşiori, Dulceşti... De altfel, actualul cartier **Cordun** al oraşului Flămânzi, din Botoşani a fost sat de sine stătător, familiile de răzeşi din zonă având nume comune cu cei din **Cordun** - Neamţ, cum se consemnează în recensămintele din 1771, 1774, 1800 şi 1832: Fătu, Toma, Scarlat, Radu ş.a.

Scriitorul Eusebiu Camilar s-a născut în satul **Cordun** - Botoşani, familia sa având rădăcini adânci în istoria Moldovei, răzeşii din care se trăgea fiind posibili urmaşi ai unui - căminar! *Catagrafiile Ţinutului Romanului*, din 1820-1831-1832, cu referire la Ocolul de Mijloc al ţinutului Roman, respectiv satele Simioneşti şi Cordun, consemnează modificări fonetice şi grafice ale unor nume de familii, justificate de nivelul de instrucţie al celui care înregistra, de modul în care acţiona autoritatea-convingătoare sau cu presiune şi de raportul strict subiectiv dintre oficiali şi locuitorii băştinaşi.

Trebuie precizat că denumiri ale unor localităţi sub numele de **Cordun** se consemnează cu mult mai devreme în timp, de cealaltă parte a Carpaţilor, tot în nordul ţării. Toponimia din Maramureş înregistrează mai multe localităţi numite **Cordun**, a căror vechime este consemnată de la 1497, după ce Ştefan cel Mare l-a înfrânt pe Matei Corvin la Baia, când acesta a încercat să intre în Moldova. Apartenenţa şi ascendenţa nobilă a

locuitorilor satului Cordun este şi în strânsă legătură cu evoluţia culturală a Moldovei.

Episcopul Galaction Cordun îşi are originile într-un sat din Botoşani, Hanca, numit în vechime... Cordun. După o impresionantă evoluţie spirituală, misionară şi culturală, cu vii reacţii şi intervenţii publice de un profund patriotism, în 1940 a fost ales duhovnic al familiei regale, iar apoi stareţ al Mănăstirii Neamţ. Episcopul Galaction Cordun este cel care, în 1944, la 27 decembrie, l-a hirotonit ierodiacon pe monahul Cleopa. După aceasta data, părintele Cleopa este numit oficial egumen al Schitului Sihăstria.

Alţi locuitori veniţi în zona Cordun

Când linia ferată s-a construit de la Bucureşti spre Roman, au venit la lucru şi bărbaţi din părţile mai de jos ale Moldovei. Aceştia s-au întâlnit cu oamenii din Cordun care veneau la lucru, la linie şi la staţie, o parte din ei fiind luaţi în gazdă de corduneni. Unii dintre străini au venit cu familiile şi găsind condiţii mai bune de muncă şi de trai, au rămas în Cordun, cumpărându-şi câte o bucăţică de pământ pentru casă.

Au venit şi nefamilişti care au rămas în Cordun, căsătorindu-se. Portul, obiceiurile, graiul, credinţa nu se deosebeau de cele ale cordunenilor băştinaşi unde au fost asimilaţi. Despre populaţia venită la lucru în Cordun se poate vorbi şi în cazul construirii fabricilor mai noi, cum ar fi: *Fabrica de Zahăr* Roman cu anexa *Ferma de îngrăşare a boilor* (în 1890), Atelierele C.F.R. Roman, Arsenalul Armatei în 1930 (mai târziu Întreprinderea Mecanică) construite în perioada interbelică, apoi din 1953 Fabrica de Cărămidă (*Cersanit*) şi *Uzina de Ţevi* Roman.

Toate aceste lucrări economice au atras un număr mare de oameni veniţi din alte localităţi - familişti sau nefamilişti - care s-au aşezat aici şi au devenit locuitori ai Cordunului.

Amintim doar câteva din zecile (chiar peste sute) de cazuri, spre exemplu: Niculae Murăraşu, Alexandru Pănicaru, Marcu Hel (devenit Helter), veniţi din Galiţia (Polonia) înainte de 1916, Ion Ştefănică rămas după războiul din 1918, venit din Oltenia, ca şi maistru militar Gheorghe Aristar, plutonier major Ştefan Pîrgaru (de la Oneşti), Gheorghe Diaconu, veniţi la Fabrica de Zahăr din comuna Porceşti, Toader Branche din Trifeşti (fost primar la Cordun), Gheorghe Rusu din Roşiori - Dulceşti, Gheorghe

Tomegea din localitatea Boroaia - Neamţ, Laurente Feraru din Cacica - Suceava, Nicolae Panţîru din Doljeşti, Ion Ciumaşu şi Th. Iamandi din com. Bălcescu, Toader Găină din satul Luţca, Ion Budescu din com. Sagna, C. Havrici din Horia şi mulţi alţii, toţi veniţi înainte de 1935. Nu consemnăm familiile venite după 1950 şi mai ales după 1953 fiind foarte multe, astfel că băştinaşii au mai rămas aproape la jumătate din numărul populaţiei totale a satului Cordun.

Despre populaţia venită în Cordun, cu ocazia construirii întreprinderilor numite mai sus, ne-au dat explicaţii, Gheorghe C. Costea, Dumitru Năstasă, Ion C. Radu, Constantin N. Tudor ş.a. care ştiu aceste date de la părinţii şi bunicii lor şi din cunoştinţele lor.

Cu privire la numărul populaţiei în satul Cordun nu s-au găsit date decât după anul 1888[7]. *„Satul Cordun, comună rurală, de pe Moldova, spre nord-vest de oraşul Roman, la 3 Km. este formată din satul Simioneşti şi Cordun, reşedinţa la Cordun. Are 334 familii, 386 contribuabili,1368 locuitori care ştiu carte şi 306 de case. Un evreu negustor. Formează o circumscripţie fiscală cu com. Pildeşti şi com. Carol I. Venitul mediu este de 4881,50 lei, iar cheltuielile de 4883 lei. Numai satul Cordun are 212 capi de familie, 263 contribuabili, 930 de locuitori, din care 72 ştiu carte şi 204 case."*

Interesele comune ale populaţiei din cele două sate, Cordun şi Simioneşti, religia ortodoxă, gradul de rudenie dintre multe familii, existenţa sediului de comună, când la Cordun, când la Simioneşti, au făcut a să nu se dea prea mare importanţă separării în mod distinct a datelor despre fiecare sat chiar şi în documente.[8]

Documentele au fost puse la îndemână de către Arhidiaconul Ilie Murăraşu secretar eparhial al Episcopiei Romanului şi Huşilor.

La recensământul din anul 2002 s-au înregistrat următoarele date demografice pentru satul Cordun:

- populaţie totală: 2536 locuitori , toţi etnie română
- numărul clădirilor: 872
- numărul locuinţelor: 872
- numărul gospodăriilor: 929
- numărul camerelor de locuit: 2277
- suprafaţa totală a camerelor de locuit: 2711 m^2

---

[7] **Petru Condrea** - *Dicţionarul Geografic al jud. Neamţ*, ed.22.02.1888

[8] **Gheorghe Ion Lahovari** - *Dicţionarul geografic l României*, vol. II, ed. 1899, pag. 646

Din cele de mai sus rezultă că: revine câte 1(una) cameră de locuit, cu o suprafaţă de 12 m^2 pentru fiecare persoană, ceea ce în opinia noastră asigura bune condiţii de locuit. Toate locuinţele construite au minim două camere de locuit şi antrete, iar cele mai nou construite - după 1950 - au chiar câte 3 camere şi bucătărie.

Planul locuinţelor a fost iniţial sub formă de dreptunghi (două camere cu antreu la mijloc), iar după 1950 această arie s-a schimbat, astfel că în prezent locuinţele se construiesc în formă de pătrat.

Au început să apară locuinţe tip vilă cu parter şi etaj, fiind mai rare, cu tendinţă de înmulţire mai ales după 1980, la aceste contribuind şi micşorarea loturilor de casă şi grădină de circa 500 m^2

După recensământul din 1992 s-au înregistrat:

Confesiuni:

creştin - ortodoxă: 2228 locuitori
- romano-catolică: 1
- penticostali: 5
- creştini după evanghelie: 1
- altele: 1

Ocupaţia:

- **populaţia activă**: 904 locuitori
  din care: masculin: 478
  feminin: 426
- **elevi şi studenţi**: 287
  din care: masculin: 150
  feminin: 137
- **populaţia inactivă**: 1364
  din care: masculin: 611
  feminin: 753
- **pensionari**: 610
  din care: masculin: 350
  feminin: 260

A înţelege istoria neamului presupune a trăi în ţară, a iubi poporul şi a fi interesat de trecutul înaintaşilor şi de amintirea străbunilor. Pentru sutele de ani pe care îi privim în urmă, a retrăi istoria acestor locuri şi neamuri înseamnă a verifica şi cerceta izvoarele istorice, documente şi studii care s-au scris de-a lungul zbuciumatei istorii a poporului nostru.

Am ales momentul spectaculos şi tragic al Revoluţiei de la 1821, condusă de Tudor Vladimirescu. Urmat de panduri, cel care a spus că *,,ţara este poporul şi nu tagma jăfuitorilor”*, s-a ridicat împotriva regimului fanariot, încurajat de mişcarea de eliberare a Greciei, Eteria, condusă de Alexandru Ipsilante. Trădat de eterişti, Tudor Vladimirescu îşi află sfârşitul,

revoluţia este înăbuşită în sânge iar pandurii revoluţionari s-au împrăştiat care pe unde au găsit adăpost şi protecţie.

Legendele despre exodul pandurilor lui Tudor fac legătura şi închid armonios cercul cu privire la bejenia cordunenilor bucovineni şi stabilirea lor pe actualul teritoriu al satului **Cordun** - Neamţ. Pentru aceasta trebuie ştiut că, în timpul domnilor fanarioţi, se considerau ca locuri domneşti moşiile care n-aveau hrisoave domneşti de danie, aceasta cu scopul ca aceste moşii să poată fi dăruite de domn rudelor, boierilor credincioşi domniei sau favoriţilor. Aşa se face că, în 1800, Constantin Ipsilante dăruieşte fiului său, Alexandru Ipsilante - conducătorul de mai târziu al Eteriei greceşti din 1821, ucigaşul, după unele izvoare, al marelui Tudor Vladimirescu- satele din Ocolul Câmpulung Moldovenesc: Dorna, Şarul şi Păltinişul, cu toţi munţii şi pădurile din cuprinsul acestor sate.

Hotărnicia se face la 15 noiembrie 1800 şi la 6 ianuarie 1801, această hotărnicie se adevereşte de către întregul Divan al Moldovei. Migrarea cordunenilor putea avea loc la cumpăna anilor 1800-1821, dinspre Bucovina - asupriţi fiind de austrieci şi sărăciţi prin dania făcută de domnul Ipsilante fiului său Alexandru - ori după prigoana pandurilor lui Tudor, ajunşi în cîmpiile mănoase ale Moldovei, la Cordun - Neamţ, respectiv Caşin - Bacău. Spiritual şi material, orice studiu de etnografie aplicat celor două comunităţi, din Cordun şi Caşin, conduc în mod evident la concluzia originii comune.

Pentru corecta înţelegere a diferenţelor şi evidenţelor care demonstrează originea şi individualitatea satului Cordun şi a locuitorilor săi am folosit mai multe izvoare, de la studiile renumitului cercetător Simion Mehedinţi până la George Vâlsan.

Cei doi oameni de ştiinţă, cercetători, membri ai Academiei Române, formatori ai şcolii de antropogeografie şi etnogeneză, ne deschid noi perspective studiului despre originile şi evoluţia noastră. Un prim argument este cel cu privire la elementele slave, prezente încă şi care dovedesc asimilarea populaţiilor slave în masa de români de pe aceste meleaguri, în timp ce transformările lingvistice arată deschiderea şi bogăţia celor care, găsiţi sau veniţi aici, au format marea familie a celor de astăzi.

Dacă ar fi să preluăm doar analiza făcută de lingvişti asupra denumirilor comune, Bucovicior - sat şi Făgeţel - pârâu din Dolj, alăturate satului Bucovăţ şi oraşului Făget din Banat, ajungem la denumirile de origine, bucovină şi făget, din Nordul Moldovei, de acolo de unde opresiunea imperiului austriac, i-a determinat pe localnici să-şi caute refugiu în alte zone ale ţării. Fenomenul migraţiei a avut şi partea sa bună, prin asimilarea şi dezvoltarea dată de nou-veniţi localităţilor care i-au primit.

Nu este nevoie să fii specialist în lingvistică pentru a constata cu surprindere că limba vorbită de locuitorii satului Cordun face notă distinctă faţă de cea a moldovenilor vechi *„cu limba moale şi dulce”*, care pronunţă rar şi tărăgănat cuvintele, prin înmuierea consoanelor. Cordunenii au un ritm alert al pronunţiei, aşa cum le este şi temperamentul. Faţă de vecinii lor, mai comozi şi mai dispuşi la vorbă, cordunenii dau o altă valoare timpului, dedicat muncii, ordinii, nu taifasului. Perfectul simplu des folosit de corduneni are aceeaşi rădăcină cu a oltenilor. Într-un singur sat din Moldova veche se mai vorbeşte astfel: Caşin, din judeţul Bacău.

Alăturând şi comparând obiceiuri casnice, pronunţie a multor cuvinte, filozofie de viaţă - să faci, să zideşti şi să agoniseşti - cele două sate, Cordun - Neamţ şi Caşin - Bacău par să fie un tot unitar. Până şi stilul construcţiilor - generoase, dedicate mai multor generaţii, cu garduri solide, înalte, cu influenţe ardeleneşti - este comun. Nota comună cea mai pregnantă este dată de alegea ca familia să fie organizată şi condusă de ambii soţi. Spre deosebire de alte sate din Moldova, în care, după o evoluţie de sute de ani, tot bărbatul este asumat ca şi cap al familiei, în Cordun şi Caşin emanciparea are şi această coordonată socială, în care femeia are aceleaşi drepturi şi preocupări ca şi bărbatul.

Mişcarea externă a populaţiei din Cordun

Aşa cum s-a arătat mai înainte, mişcarea populaţiei a fost determinată decisiv de dezvoltarea industriei atât în oraşul Roman cât şi în localitate.

De observat, că unităţile industriale ale oraşului Roman, sunt situate în marea majoritate în partea de nord a acestuia. Acestea fac parte din aceeaşi platformă industrială, dar situate în raza administrativă a satului Cordun construite pe terenurile expropriate ale locuitorilor din Cordun. De exemplu: *Fabrica de cărămidă*, staţiile de 110 şi 220 KW, Întreprinderea de Utilaj Greu, staţiile de pompare de la Pildeşti, ce traversează satul Cordun până în oraşul Roman, benzinăriile, Uzina de Ţevi *Petrotub* Roman (construite efectiv pe pământul proprietate a locuitorilor din Cordun, pe 120 ha teren arabil), staţia Meteo ş.a., toate aceste întreprinderi au ocupat aproape 250 ha teren arabil proprietatea locuitorilor din satul Cordun, fără ca aceştia să primească ceva în schimb.

Odată cu apariţia şi dezvoltarea industriei, populaţia mai tânără s-a angajat la lucru ca muncitori, în aceste întreprinderi, calificându-se iniţial la

locul de muncă, apoi prin studii de specialitate (şcoli profesionale, licee, şcoli tehnice) şi mai târziu prin studii universitare pe diferite profile. Aşa s-a constituit clasa muncitoare în localitate, diferenţiindu-se de agricultori (lucrători de pământ), dar nedezlipindu-se una de alta, deoarece ocupaţia familiilor devenea mixtă, prin deţinerea unei suprafeţe de pământ pe care o lucrau cu membrii familiei din care unul, apoi doi, erau angajaţi în industrie.

După anul 1956-1960 s-a început în oraşul Roman construirea masivă de blocuri de locuinţe pentru familiile de muncitori atraşi în industrie - spre exemplu: numai *Uzina de Ţevi* avea în 1980 peste 12000 muncitori. Condiţiile de locuit, confortul sporit de la blocuri, a determinat migrarea de la sate spre oraş a multor familii de muncitori printre care şi multe familii tinere din satul Cordun.

Aici aveau energie electrică, căldură, apă, canalizare, piaţă şi magazine alimentare, şcoli, grădiniţe, şcoli profesionale şi licee, ceea ce crea o altă ambianţă pentru traiul zilnic. Apoi, prin vânzarea de către stat a locuinţelor din blocuri în condiţii avantajoase, mai multe familii au optat pentru mutarea în oraş, plecând şi vânzând proprietăţile din Cordun.

În afara migrării către oraşul Roman - pentru un confort sporit şi mai bune condiţii de viaţă - s-a înregistrat încă o constantă după război şi anume: planingul familial. Fiecare familie tânără îşi planifică numărul de copii pe care doreşte să-i aibă, determinat de mai multe condiţii printre care: starea materială, pregătirea profesională, câştigul ce-l poate realiza, pregătirea profesională pe care doreşte să o ofere copiilor, perspectivele de viitor a condiţiilor de muncă şi de viaţă, pentru copii, etc., fiecare având ca scop: „copii să trăiască mai bine ca părinţii”.

A contribuit şi contribuie la această stare de lucruri şi posesia unor proprietăţi prea mici de suprafeţe de pământ pentru agricultură a locuitorilor, ceea ce face ca dependenţa de pământ ca sursă de existenţă să scadă simţitor. De remarcat, că de prin anii 1960 încoace, gospodăriile nou constituite nu mai au pe lângă casă şi grajduri pentru animale - pământ puţin, nutreţuri puţine, cel mai adesea având doar coteţe pentru păsări şi porci.

Abia după 1990 - după revoluţie şi după redarea pământului, în anul 1992, foştilor proprietari, prin desfiinţarea gospodăriilor colective, pe lângă gospodăriile nou construite au început să se construiască şi anexe gospodăreşti ca: grajduri, coteţe din beton, magazii şi mai nou, garaje pentru autoturisme.

Cap. IV. Armenii în Moldova

Istoria armenilor împletită cu istoria moldovenilor

Istoria Moldovei şi a localităţilor ce s-au înfiinţat de la primul descălecat şi până în zilele noastre nu poate fi corect înţeleasă fără a accepta dinamica integrării unor neamuri străine de originile populaţiei autohtone, dar care au contribuit, prin asimilare şi schimburi de civilizaţii, la emanciparea şi progresul localnicilor. Şi asta de mai bine de 1000 de ani, cât putem valoriza istoric, din documente certe ori prin translarea unor evenimente pe aceste meleaguri. Etalon în investigaţia noastră de istorie sentimental-afectivă este Nicolae Iorga, celui căruia îi datorăm cele mai profunde şi corecte, documentate interpretări ale istoriei neamului. Mai aproape de spiritul şi înţelegerea noastră este descrierea ,,invaziei" moderne a armenilor în Moldova.

,,Era odată, pe teritoriul actualului oraş Botoşani, satul Botăşenilor, adică al celor ce se trăgeau din ,,moşul" Botăş şi aveau în sama lor ,,moşia" acestuia. Din acest sat s-au făcut apoi mahalalele târgului, ceva mai nou, deşi îndestul de vechi şi el. Aceste mahalale au tot decăzut şi astăzi ele nu mai înfăţişează pretutindeni curţi îmbelşugate, livezi încărcate de roadă, căsuţe albe, dormind supt înalta streaşină de şindrilă neagră, în mirosul de toamnă al sulfinei ce-şi usucă pe poliţe mărunte floarea galbenă. Apoi a venit negustorul oprit pe acest mare drum de negoţ.

Negustorul armean din Galiţia mai ales, harnic, ager, foarte curat şi purtător al unei civilizaţii răsăritene şi apusene, mai înalte. El a durat bolţi şi case de cărămidă, a cuprins între ele strade pline de zgomot şi de mişcare, s-a îmbogăţit şi a îmbogăţit pe cărăuşii şi pe meşterii, pe oamenii de muncă mai grea a ţerii". Armenii însemnau încă mult la începutul veacului al XIX-lea:

„Aşezaţi în apropierea centrului vechi, armenii îşi vor construi aici, ca semn al deplinei stabilităţi, două frumoase biserici şi îşi vor ridica numeroase case şi prăvălii. În anul 1809, colonia armeană avea 1.640 de membri cuprinşi într-un număr de 328 familii. Trama stradală caracteristică nucleelor de locuinţe prezintă un deosebit interes – în funcţie de grupările sociale sau etnice – în zona de locuinţe armeneşti – străzile

Armeană, Războieni, Puşkin (Sfântul Nicolae), Victoriei (Sfinţii Voievozi). Limitele mahalalei armeneşti iniţiale care păstrează şi cele mai multe case cu arhitectură medievală, s-au extins în veacul al XIX-lea la zona străzilor Mioriţa şi Sfinţii Voievozi, cel puţin în porţiunea aferentă pieţei Sfântul Gheorghe. Numele de familie al supuşilor armeni stabiliţi în mahalaua Sfântul Gheorghe, în special Goilav, Manea şi Ciomac, permit localizarea străzilor Mioriţa şi Sfinţii Voievozi în mahalaua Sfântul Gheorghe, frumoasele case cu arhitectură de veac XIX de pe străzile amintite – inclusiv ramificaţia străzii Sfântul Nicolae - fiind ridicate de familii armeneşti"(1).

Descrierea pare că se referă la mahalalele Romanului de la începutul secolului trecut, deşi originea frăţiei cu armenii este cu mult mai veche. De pe vremea lui Ştefan cel Mare, spun documente istorice, s-au aşezat în Moldova negustori şi meşteri armeni.

Cu cei 10.000 de armeni aduşi de Ştefan cel Mare, numărul total de armeni în Moldova veacului al XV-lea s-a ridicat la 20.000. Aceştia erau nu numai negustori, dar şi meşteşugari, manufacturieri, agricultori. „Carele armeneşti" ale caravanelor plecate din oraşele moldoveneşti duceau în Europa occidentală şi în Orient vite, cai, porci, oi, piei, grâne, ceară, brânzeturi, aducând în loc postavuri, covoare, broderii, mătăsuri, mirodenii, coloranţi, arme.

În secolele al XV-lea – al XVII-lea, prin urmare, comerţul interior şi cel exterior ale Moldovei erau concentrate în mâinile armenilor, care se foloseau de poziţia oraşelor locuite de ei şi aflate pe căile internaţionale de tranzit spre Polonia, Rusia, Germania. „*În general* - afirmă Nicolae Iorga - *nu putea să existe pe vremea aceea un târg moldovenesc, deci comerţ, fără armeni*".

Iar Nicolae Bogdan scrie, în *Oraşul Iaşi*:

„*Încetul cu încetul, armenii acaparează cea mai mare parte a negoţului ieşean, luptându-se în concurenţă cu alţi străini, cu turcii, grecii, evreii etc., pe cari îi dovedesc prin isteţimea lor - de unde se formă în popor zicala: un jidan înşală zece moldoveni, un grec înşală zece jidani şi un armean înşală zece greci. În afară de oraşele menţionate şi de cele în care - cum vom vedea - armenii şi-au clădit biserici, ei au mai populat localităţile Panciu, Odobeşti, Târgu Frumos şi altele mai puţin importante. Pe lângă negoţ, armenii din Moldova au început să se ocupe şi cu manufactura,*

(1) **Nicolae Iorga** - *Drumuri şi oraşe din România*.

producând mărfuri pe care altfel erau nevoiţi să le importe şi cu zootehnia, pentru că vitele şi caii care constituiau obiectul exportului lor să aibă o calitate corespunzătoare cerinţelor externe. Meşteşugarii armeni erau organizaţi în bresle, frăţii împărţite pe meserii, dar şi frăţii ale femeilor, tinerilor, enoriaşilor de o credinţă."

Negustorii şi meseriaşii aveau, de asemenea, *Companii ale armenilor*, organisme civile de reglementare a relaţiilor cu administraţia de stat şi de coordonare a activităţii comunitare.

Din nou, Ion N. Angelescu scria:

„Ei formau în România o populaţie capabilă să stabilească raporturi comerciale între cele două lumi care se întâlneau pe teritoriul nostru: Occidentul Europei şi Orientul Asiei. Având relaţii întinse în Imperiul turc, unde trăiau în număr mare compatrioţi ai lor, armenii sunt, pentru un timp, principalii intermediari în comerţul internaţional din Orient. Stabilindu-se pe pământul românesc, în oraşe, armenii au contribuit într-o mare măsură la dezvoltarea comerţului românesc, iar apogeul nostru economic începând din sec. XVI trebuie să li se atribuie lor în mare parte."

Domnitorul Constantin Mavrocordat i-a scutit pe armeni, la 7 aprilie 1742, de cai şi de olac. Alexandru Mavrocordat, la rândul său, a dat la 9 martie 1784 un hrisov de favorizare a comercianţilor armeni de cetăţenie austriacă şi care făceau negoţ cu vitele, în fapt reînnoirea unui alt hrisov, iscălit de unchiul principelui, Ioan Nicolae Mavrocordat. Erau întărite, astfel, vechile privilegii şi adăugate altele, printre care interdicţia ca localnicii să perceapă armenilor chirii prea mari pentru păşunat sau să le producă alte neplăceri, iar ispravnicilor li se lua dreptul de a-i pedepsi personal pe armeni, urmând ca delincvenţii să fie predaţi curţii de judecată domneşti, singura care îi putea sancţiona.

O dată de excepţie în istoria de bună şi paşnică vieţuire a armenilor, vreme de mai multe veacuri în Moldova, o constituie anul 1551, când Ştefan Rareş a persecutat şi prigonit elementul armean din principatul său. În acel an, la 16 august, domnitorul a poruncit ca armenii, care în acea duminică serbau Adormirea Maicii Domnului, să se lepede de credinţa lor naţională şi să se convertească la ortodoxismul românesc, altfel urmând să fie alungaţi din ţară, schingiuiţi şi chiar omorâţi.

Ca atare, au fost prădate, pângărite şi distruse bisericile armeneşti şi au fost torturaţi, mutilaţi şi masacraţi numeroşi armeni. Pe lângă istorici armeni ca Eremia Keomurgian (secolul al XVII-lea), Mikael Ceamcian (secolul al XVIII-lea), Ghevond Alişan (secolul al XIX-lea), care au consemnat în scrierile lor acest episod, cărturarii români au menţionat şi ei

năpasta abătută asupra armenilor, explicitând totodată cauzele complexe ale acestei urgii. Haşdeu: „*A fost un principe moldovenesc cam smintit, însă român de origine, Ştefan Rareş, care merse şi mai departe decât hoţii, comiţând în privinţa religiunii celei mai neofensive unicul act de netoleranţă menţionat în cronicile noaste*”.

Într-adevăr, în *Letopiseţul Ţării Moldovei*, Grigore Ureche scria despre domnia lui Ştefan vodă, feciorul lui Pătru vodă, fratele lui Iliiaşu vodă, 7059 iunie 15 zile: „*Şi ca să nu să vază ceva că iaste răsărit de la pravoslavie, toţi ereticii din ţara sa vrea, au să-i întoarcă, să fie la o lege, au să iasă din ţară. Pre armeni, pre unii de bună voie, cu făgăduinţe împlându-i, pre alţii cu sila i-au botezat şi i-au întors spre pravoslavie, mulţi din ţară au ieşit la turci şi la leşi şi printr-alte ţări, vrând să-şi ţie legea sa. Cu aceasta vrând Ştefan vodă să astupe faptele frăţâne-său, de lucruri ce făciia, cu nevoinţă siliia. Iară ce cerea pravoslaviia şi legea creştinească nu ţinea, că mai apoi nu numai lăcomiia şi asupreală făciia, ce şi curvie nespusă era într-însul, nu răbda de muieri cu bărbaţi, nu era fecioarile nebatjocurite, nu jupînesile boiarilor săi neasuprite*”.

Iar Neculai Costin adăuga în *Istoria Ţării Moldovei*: „*Pre proastă cale purcese Ştefan Vodă cu aceste, izgonirea şi silirea armenilor, socotind că el stinge ocărîta viaţă a frătini-său; şi va înnoi bunul nume al tătîni-său*”.

„Faptele frăţine-său” erau turcirea şi trădarea lui Ilieş, pe care le relatează Gheorghe Şincai în istoria sa, consemnând şi pervertirea lui Ştefan însuşi: „*Ştefan, văzând că nu-şi poate plini pofta, şi-au băgat în inimă să omoare tot Divanul şi după pilda frate-său să se turcească şi el; şi să vândă ţara la turci, întru deznădăjduirea aceea şi-au adus dascăli şi două curve de la turci, ca pururea să fie lîngă dînsul, de cari ameţindu-se din zi în zi, sporea în obiceiurile turceşti*”.

Confirmarea o avem la Iorga şi la Ranke, dar mai ales la Xenopol, care scrie: „*Pentru a şterge numele cel rău al fratelui său şi ca să nu presupună cumva poporul că şi el ar fi gata a se da pe urmele lui, Ştefan se purta cu mare evlavie către religia şi bisericile creştine. Totodată el pune să se întoarcă, fie prin blîndeţe şi făgăduieli, fie prin silă, ereticii ce se petreceau în Moldova. Fiindcă armenii se arătase mai îndărătnici, el îi supuse unei crîncene prigoniri, ceea ce împinse pe mulţi din ei să părăsească ţara, spre a-şi mîntui credinţa. Toate aceste le făcea Ştefan, pentru a răscumpăra prin masca religiozităţii nenumăratele sale abuzuri şi mai ales desfrânările sale cele nesăturate, care erau o veşnică ameninţare pentru onoarea celor mai nobile femei. Şi cum să nu se fi supus toată lumea poftelor lui, cînd cruzimea întrecea încă desfrînarea lui? Oamenilor celor*

mai nevinovaţi li se tăia nasurile şi urechile, li se scoteau ochii, li se tăia limba; membrele lor erau hăcuite, sau le turna plumb topit prin deschizăturile corpului. Faţă cu o asemene turbare a domnului, oamenii fugeau cu grămada din Moldova, nobilii treceau în Polonia, luînd acolo slujba militară".

În sfârşit, Ion Mihnea, în *Letopiseţele Moldoveneşti* afirmă, pe baza surselor istorice consultate: „*Armenii cari n-au voit să îmbrăţişeze pravoslavia au trebuit să plece, unii la turci, alţii la leşi, alţii printr-alte ţări. Despre aceasta scrisese Macarie, care şi-a oprit condeiul tocmai proslăvind zelul creştinesc al domnului. Persecuţiunea armenilor din 1551 nu putea găsi alt ecou la un suflet zelos de călugăr, cum a fost Macarie*".

Cea mai veridică descriere a prigoanei, chiar dacă într-o formă literaturizată şi cu unele hiperbolizări, se găseşte, însă, la un martor ocular, diaconul armean Minas Tokhat, originar din Eudochia şi stabilit în Suceava. El este autorul unui lamento de 110 catrene, intitulat *Jelanie asupra armenilor din Ţara Valahilor.*

Minas din Tokhat a locuit multă vreme la Cameniţa şi la Lemberg, unde a fost secretar al arhiepiscopului armean şi al tribunalului armenesc, iar în 1551 s-a aflat la Suceava, unde a fost de faţă la suferinţele conaţionalilor săi, relatându-le apoi într-o formă literară. Poemul său are o valoare nu propriu-zis artistică, ci mai curând una istorică. Pe lângă mărturia asupra prigoanei antiarmene, el conţine dovada existenţei bisericilor armeneşti din Siret, Vaslui, Hotin şi Roman, în anul 1551.

Iată şi un fragment revelator din Jelania lui Minas Tokhateţi:

„Iarăşi a scos altă poruncă,/ În toate oraşele armaşi a trimis,/ Pe fruntaşii armeni pe toţi i-au prins/ Şi bisericile le-au sigilat,/ Au chemat pe preoţi şi şoltuzi/ Şi cu silă i-au botezat,/ I-au scos din credinţa Luminătorului/ Şi aspru a poruncit/ Ca orice armean să se boteze,/ Femei şi fete toate împreună./ Să nu fie armeni în ţara mea,/ Toţi de credinţă greacă să fie,/ Bisericile armene din Hotin, Siret/ Şi tîrgul Iaşi,/ Vaslui, Botoşani şi Roman./ Toate din temelie să se surpe./ Poruncă aspră a scos iară/ Şi bisericile le-au ruinat,/ Toate vasele aflate le-au prădat,./ Iar cărţile armenilor în foc le-au ars."

Pe lângă factorul religios, în prigonirea armenilor un motiv determinant l-a constituit factorul social, întrucât armenii, prin puterea lor economică, riscau să ameninţe autoritatea unei monarhii cu tendinţă spre despotism.

După Ştefan Rareş, Alexandru Lăpuşneanu i-a persecutat şi el pe armeni. *Cronica armenilor din Cameniţa*, o sursă istorică foarte preţioasă,

consemnând evenimentele petrecute în perioada 1410-1652, inclusiv pe teritoriul Moldovei, scrie despre acest domnitor „crud, de zece ori mai crud decât a fost Iulian pentru creştini": „*Cu deosebire rău a fost acesta pentru biata naţie armenească pe capul căreia a dus multe nenorociri ce nu merită să fie nici povestite, nici ascultate*".

Când, în 1561, Ioan Iacob Heraclid a venit cu oaste apuseană şi l-a detronat pe Lăpuşneanu, luându-i locul pe scaunul Moldovei, armenii l-au sprijinit. Spre deosebire de predecesorul său, „*fiindcă acest credincios Despot a venit la domnia acestei ţări prin voia lui Dumnezeu, apoi pe armeni i-a adus înapoi şi le-a dat voie să poarte după legile lor, slobozi şi pe faţă, poruncind ca nimeni să nu le spună un cuvânt de rău şi să nu-i împiedice, iar acei ce ar îndrăzni să judece sau să batjocorească pe armeni din pricina legii lor, să fie pedepsiţi cu moarte.*"

Ataşamentul faţă de Despot le-a atras armenilor duşmănia boierilor care, conduşi de hatmanul Tomşa, s-au răzvrătit împotriva domnitorului. Urcat pe tron, în 1563, Ştefan Tomşa s-a răzbunat cu cruzime pe armeni, omorând oameni nevinovaţi. În a doua domnie a lui Lăpuşneanu (1564-1568), armenii din Suceava au fost din nou victime ale cruzimii acestuia, pentru că îl căinau pe detronatul Despot:

„*Pe când boierii moldoveni se răsculase contra acestui martir al civilizaţiei occidentale, numai armenii se întreceau care de care la manifestări de devotament pentru dânsul, fiind expuşi astfel, în urma catastrofei, a suferi toată urgia învingătorilor*", scrie Bogdan Petriceicu Haşdeu.

Tot marele scriitor şi istoric susţine: „*Plebea din Suceava a uzat atunci de măcel şi insulte asupra nenorocitelor muieri ale armenilor. De aci încolo, un secol întreg, armenii s-au ţinut în linişte.*"

Într-adevăr, dacă, după aceste persecuţii, mulţi armenii moldoveni s-au refugiat în Transilvania, un veac mai târziu, în 1671, alţi armeni din Moldova, participanţi la răscoala condusă de Hîncu împotriva politicii de biruri a domnitorului Gheorghe Duca, au fost nevoiţi să emigreze, fiindu-le primejduite viaţa şi avutul după înăbuşirea răzmeriţei.

Haşdeu face o referire la acest episod istoric, mai întâi în *Istoria toleranţei religioase*:

„*În 1671, domnind în Moldova Duca-Vodă, arnăut lacom de bani şi de sînge, armenii au fost iarăşi cei dintîi de a lua parte la o conspiraţie curat naţională, în capul căreia se pusese faimosul serdar Hîncu, prototipul spiritului de opoziţiune în România, rămas nemuritor prin proverbul moldovenesc «Vodă vrea, Hîncu ba». Revolta fu nenorocită. Conjuraţii au*

fost învinşi într-o bătălie de lîngă Chişinău şi siliţi a fugi din ţară. În orice caz însă, armenii se pot lăuda de a fi jertfit şi ei capetele lor, astă-dată, ca şi în timpii cei vechi, dimpreună cu părinţii noştri, pentru izbînda cauzei române".

Iar în ***Etymologicum Magnum Romaniae***, revine citându-l pe istoricul german Ranke, care, la rîndul său, se inspirase din lucrarea iezuitului Rudolf de Bauzen, utilizată de istoricii unguri Pray şi Benkö:

„Pe la 1671, domnind în Moldova crudul arnăut Duca, boierul Hîncu a ridicat steagul răscoalei contra născîndului element fanariotic: armenii au luat partea cea mai activă în această manifestaţiune şi cei mai compromişi dintre dînşii, într-un număr foarte însemnat, au fost siliţi apoi a fugi din ţară. De cîte ori cruzimea domnilor sau urgia poporului îi gonea din Moldova, armenii îşi căutau un adăpost, mai cu deosebire în Ardeal şi-n Polonia".

Iată pasajul din Ranke:

„După alte mărturii pe care le-au folosit Pray şi Benkö, armenii din Moldova au fost amestecaţi în această uneltire. În fruntea uneltirii era un anume Hencul (Hâncul?). Dacă a căutat sprijin la turci, s-a întors în ţară cu oşti turceşti în 1672, pe care le comanda Kaplan Paşa din Alep şi bătu Moldova. După răzvrătirea din Rîşnov, s-a retras iar în Iaşi şi i-a urmărit pe cei nesupuşi, pedepsindu-i cu moartea. De frica lui, armenii au fugit în munţii care despart Transilvania de Moldova. La început, ei se socoteau numai pribegi în Ţara Secuilor şi a Bistriţei, căci încă nădăjduiau la vremuri mai prielnice pentru a se întoarce în Moldova. Totuşi, în 1672 şi 1673, vremurile în Moldova au fost mai rele, ţara suferea uimitor din pricina trecerii turcilor şi tătarilor spre Polonia şi de asemenea din pricina deselor schimbări de domnitori. Şi astfel s-au aşezat armenii în Transilvania, cu încuviinţarea principelui Apafi."

În sfârşit, Dimitrie Dan sintetizează în ***Armenii orientali din Bucovina***:

„Pe timpul domniei a doua a principelui Moldovei Gheorghe Duca (1669-1672) emigrară iară mulţi armeni din Moldova şi mai ales din Suceava, sub conducerea episcopului lor Mennas, carele fusese de la anul 1649 episcop armeano-oriental al Moldovei şi reşedea în Suceava şi o parte din ei se îndreptă spre ţara leşească, iară altă parte împreună cu episcopul lor spre Transilvania. Cauza acestei emigrări în masă a armenilor dimpreună cu episcopul a fost apăsarea de pe atunci cu dările, iară mai ales necazul ce-l aveau din partea lui Vodă, pentru participarea lor la conjuraţiunea boierilor înscenată de un anumit Mihail Hîncul (probabil un

armean) la 29 octombrie 1671. Armenii fugiră şi se retraseră la început în munţii Carpaţilor, de unde încercară a-l îndupleca pe Vodă în favoarea şi nesuccedîndu-le, trecură frontiera Transilvaniei şi se aşezară lîngă Bistriţa în Ţara Secuilor cu permisiunea principelui Mihai I Apafi (1661-1686), după ce promiseră dimpreună cu episcopul lor, că se vor uni cu biserica latină".

Unii dintre armenii refugiaţi în Transilvania aveau să se înapoieze în Moldova. Marea majoritate, însă, s-a stabilit în principatul vecin, alcătuind acolo - cum se va vedea - o nouă comunitate. Imigrări în Moldova au mai avut loc în secolele al XVI-XVII-lea, când existenţa populaţiei armene care-şi pierduse statalitatea pe teritoriul patriei sale de baştină, devenise nesigură şi periclitată de năvăliri şi stăpâniri străine.

Din secolul al XIX-lea, când numărul total al armenilor ajunsese la 5.000, a început o diminuare a acestei populaţii, ca o consecinţă a scăderii comerţului în Bucovina ocupată de austrieci, în timp ce noua *Cale moldovenească* Lvov-Constantinopol era intens folosită de armenii din Moldova, al căror număr atingea cifra de 7.000, urmând însă şi aici, să cunoască un declin. La sfârşitul anului 1785, împăratul Iosif al II-lea (care, când a vizitat Bucovina - în două rânduri, iulie 1783 şi iulie 1785 - a fost găzduit într-una din casele familiei Capri) ridică pe „*neguţătoriul Bucovinii, Ioan Capri şi nu numai pe dumnealui, ci şi pe feciorii dumnealui, dară şi pe toţi copiii lor acei trupeşti, cum şi pe strănepoţii acestora, bărbăteşti şi femeeşti… la cinste şi boerie*", acordându-i „*diploma de boerie*" şi „*semnul de peceţi*" (blazonul heraldic) şi numindu-l „Edler von Marecey" (nobil de Măriţei).

Ioan Capri devenea, astfel, primul negustor armean înnobilat din Bucovina şi totodată, cel dintâi nobil bucovinean căruia i se recunoştea apartenenţa la starea nobiliară de cavaler al statelor supuse coroanei austriece. Peste câţiva ani, neamul Capriilor (de acum, Kapri, în documentele oficiale) obţinea de la împăratul Leopold al II-lea înălţarea la starea nobiliară de baroni galiţieni. (Bucovina a fost circumscrisă din anul 1786 în administrarea Galiţiei).

Armenii, mari proprietari imobiliari şi de moşii

Membrii familiei Capri pot fi trataţi ca o dinastie, de la Suceava şi până la Roman, pe proprietăţile pe care le vor cumpăra şi dezvolta putându-

se identifica aceleaşi nobile gesturi de implicare în viaţa comunităţilor pe care le dominau. În evul mediu, activitatea economică a Romanului a fost strâns legată şi de existenţa unei numeroase comunităţi armene, ce şi-a adus o importantă contribuţie la stimularea comerţului şi a producţiei meşteşugăreşti sau la facilitarea operaţiunilor financiare. În acest sens, **Nicolae Iorga** susţine că, în anul 1609, la Roman vieţuiau mai mult de 500 de familii armene, cifră deloc neglijabilă dacă avem în vedere dimensiunile târgului şi numărul locuitorilor săi, la acel început de veac al XVII-lea.

Şi cum era firesc, comunitatea armeană din Roman s-a străduit să-şi asigure un lăcaş propriu de cult, preocupare ce s-ar fi manifestat încă din secolul al XVI-lea, dacă acordăm credit tradiţiei prin intermediul căreia ne-a parvenit informaţia cumpărării de la saşi a unei bisericuţe de lemn în anul 1355. Dar, cum aceasta fie că s-a ruinat, fie că nu mai corespundea cerinţelor unei comunităţi în continuă creştere, s-a impus ridicarea unei încăpătoare biserici de piatră, ceea ce s-a realizat în 1609, după cum rezultă din pisania originară tradusă de **episcopul Melchisedec Ştefănescu**:

„Prin graţia, milostivirea şi voinţa lui Dumnezeu şi prin alegerea totuputiritelui Dumnezeu şi întru gloria Născutului de la Densulu, în aceste timpuri rele, alesu Dumnezeu unu omu bunu numitu Domnului Agopşa, care a ziditu acestu templu în numele Maicii Domnului, spre pomenirea numelui seu şi a sociei sale Do'mnei Mughala şi a părinteloru sei Domnului Vastanu şi Dolvath şi a fiiloru sei, Dom. Vastanu, Saco... şi a Dom. Donig şi a ficeloru sale Meluşa şi Dolvath, la anului 1058 (după calendarul armean), septembrie (1609). Părintele Khaciaduru*."*

O altă inscripţie de pe peretele nordic ne informează că edificiul actual este rezultatul unor lucrări mai recente, executate între anii 1863-1868, sub conducerea arhitectului bavarez Johan Brandel de Daggendorf. Atunci biserica a fost mărită şi reînnoită pe baza unui proiect neoclasic, pe cheltuiala lui Donig Simionovici - proprietar al moşiei Simioneşti (Cordun) - şi a lui Teodor Solomon, care avea moşie la Butnăreşti-Roman.

La Roman, Cordun, Simioneşti, Pildeşti sau Corhana, prin descendenţii direcţi sau prin administratorii proprietăţilor lor, membrii familiei Capri au ridicat şcoli, biserici, case de o prestanţă fără egal în acele timpuri, precum actualul sediul al B.C.R Roman, de la intersecţia bulevardului Roman Muşat cu bulevardul Bogdan Dragoş. Dedicaţi în egală măsură sporirii averii materiale, membrii familiei Capri aveau şi înclinaţii spiritual artistice, donaţiile făcute şi bursele acordate unor copii talentaţi şi înclinaţi spre studiu dovedind acest fapt, consemnat în şcolile de arte şi meserii din Roman şi Iaşi.

În Suceava, familia Capri a avut mai multe proprietăţi imobiliare. Una dintre acestea a fost imobilul care a devenit mai târziu Hotelul Langer, imobil central care a fost iniţial curtea baronului Nicolae Kapri (dăruită de acesta, în anul 1808, comunei Suceava). O altă casă care a aparţinut familiei Kapri (construită în secolul al XVIII-lea) este cea pe care preotul Simion Florea Marian a cumpărat-o în anul 1884, casă care există şi astăzi, păstrată în patrimoniul muzeal sucevean, ca fiind Casa memorială *Simion Florea Marian*.

Familia Kapri stăpânea moşiile Măriţei, Şerbăuţi (unde baronul Michael Kapri ridică, în anul 1881, după decesul soţiei sale, Apollonia, o capelă, aflată astăzi într-o avansată stare de degradare) şi Iacobeşti (unde se construieşte, în secolul al XIX-lea, curtea baronilor Kapri, care cuprindea conacul cu două corpuri de clădire, ambele cu coloane). Frontonul capelei Kapri din Şerbăuţi era încă împodobit cu blazonul nobiliar şi cu o inscripţie în limba latină.

Amplasată pe marginea drumului care străbate localitatea, capela se înalţă dincolo de gardul robust de fier forjat, având zidurile cojite complet de stratul de tencuială.

Sătenii mai vârstnici îşi amintesc că, odinioară, preotul catolic din Siret oficia anual slujba în capelă, pe data de 15 august, de Sfânta Marie Mare.

În anul 1998, prin demersurile lui Peter von Kapri, urmaş al ctitorului, capela a fost recunoscută ca monument şi inclusă de Ministerul Culturii şi Cultelor pe lista monumentelor istorice.

Poveşti romantice despre armeni

Familia baronilor Kapri se trage din Nicoară Capdebou, care trăia la Suceava în secolul al XVII-lea. Fiul său, Grigorie, a fost poreclit, pentru ochii săi căprui, Capri. Aceasta este explicaţia numelui familiei Kapri, pe care o aflăm din cronica scrisă în 1834, de armeanul Asfadur Romaşcan. Cronica a fost redactată în limbile armeană şi germană, la cererea familiei, *„pentru a lăsa urmaşilor tulpina descendenţilor”* şi pentru *„a se şti înflorirea şi progresarea străbunului lor, spre a se lăsa de ei temelia înscrisă”*. Când urmaşii baronilor s-au stabilit, mai târziu, în Botoşani şi Roman, cronica a fost tradusă şi în româneşte.

Fiind o familie bogată încă înainte de alipirea Bucovinei la Imperiul Habsburgic, în 1775, Kapri-enii au intrat în clasa nobilimii armene, formată din cavaleri, baroni şi principi. Ei au câştigat preţuirea împăratului Iosif al II-lea, care, în trecere prin Suceava, i-au vizitat. Mai târziu, în 1789, întregul Consiliu al familiei Kapri a mers la Viena, unde a cerut audienţă împăratului la Palatul Shönbrunn. Acolo, Iosif al II-lea a poruncit pictorului Curţii să le facă portretele fraţilor Vartires şi Niculae Kapri. Acestea decorează Cabinetul Portretelor de la Curtea Imperială. În 1792, împăratul Leopold, succesorul lui Iosif, a conferit familiei Kapri titlul de baron.

După obiceiul vremii, căsătoriile din familia Kapri se făceau numai între armeni şi obligatoriu, cu parteneri aparţinând nobilimii. Marcel Kapri, unicul fiu al lui Iakob Kapri, a încălcat această lege. „*Ştiu că trebuia să se însoare cu o anume Rozica, dar a iubit-o pe mama mea, Eugenia, o femeie foarte frumoasă, şi s-a căsătorit cu ea. În familie a fost atunci o tragedie*”, povesteşte Alice Munteanu, urmaşă a familiei.

Tatăl lui Marcel Kapri, rentier la Roman, unde avea pământ şi mai multe case, a fost nevoit să vândă şi pământul, întrucât fiul său nu era interesat decât de familie şi de cariera universitară.

„*Tata a venit la Iaşi prin anii 1926-1927, când eu aveam vreo cinci ani, şi s-a angajat preparator la Medicină, la Catedra de Fiziologie. Aici am stat cu chirie, mai întâi într-o casă pe Sărărie, apoi în Fundacul Cristofor, iar în timpul războiului am locuit un timp chiar la facultate. Ţin minte că dormeam pe mesele din sala de lucrări. Apoi am plecat în refugiu, la Alba Iulia şi la Zlatna, unde tatăl meu a lucrat ca medic al Universităţii. Ne-am întors în Iaşi, după război, săraci lipiţi pământului, cu doar trei valize de haine*”, mărturiseşte Alice Munteanu.

Cap. V. Evoluţia localităţii Cordun

Cei mai în vârstă locuitorii ai satului Cordun, care au la data întocmirii acestei monografii spre 90 de ani, au aflat de la părinţii lor, că satul Cordun în decursul existenţei sale a suferit multe schimbări.

Astfel, dacă primele aşezări şi apoi vatra satului a fost iniţial în partea de vest pe partea stângă a râului Moldova (cum mergi spre Roman), acolo unde a fost pădure şi zăvoi - azi dispărute - în decursul anilor, datorită reliefului înclinat către est, apa Moldovei a rupt necontenit dinspre vest spre est, determinând strămutarea vetrei de sat mereu către est.

Şi dacă biserica veche din lemn, datată la circa 1790 era la marginea de est a satului - acolo unde se află şi cimitirul vechi, actualmente în 2013 - a ajuns în marginea de vest a satului, deci râul Moldova a înaintat spre sat - în circa 300 de ani cu aproximativ 2 Km.

Astfel vatra de sat actuală s-a întemeiat pe laturile de casă şi grădină date la împroprietărirea din 1864 - până în drumul din spatele primăriei, construită în 1933- iar de aici, în partea de est - din şoseaua Roman - Cordun - pe loturile de casă şi grădină (date la împroprietărirea din 1921), până în capătul laturilor pentru agricultură (date în 1921).

Ca punct de reper: grădinile din est spre vest, proprietatea lui Gheorghe Mirică, Vasile T Negru, Ion Dumitrache, Ion C. Moraru (*Păun*), Neculai Grigore, Ion V. Hristea (*Nică Agentu*). În partea de sud construcţiile au mers până la lotul lui Ion V. Radu (actual vila Popa), iar la nord până la Th. Pahonţu şi Gheorghe Ciobanu (zis *Catrina*).

În locul numit *Dumbravă* era o mică rămăşită de pădurice, unde predominau stejarii şi salcâmii şi unde, în timpul celui de al doilea război mondial, se adăposteau camioane şi maşini germane. În partea de nord a locului *Dumbravă* a locuit Simion Avram, Niţă Miron ş.a., iar la est Ion Nica Ştefan (zis Robaciu), Gheorghe V. Nica şi Ion Al. Iamandi.

A rămas ca o legendă că unii oameni şi-au făcut case chiar pe tulpinile acelor copaci - tulpini rămase ca furci, la înălţimea pereţilor.

Odată cu creşterea numerică a populaţiei s-a mărit şi numărul caselor, al gospodăriilor, spre sud, pe ambele laturi ale şoselei Roman - Cordun, înregistrându-se o mai mare densitate în faţa şcolii până la biserică.

De la casele din locul numit *Dumbravă* pe ambele părţi ale şoselei Roman - Cordun, prima uliţă din spatele Şcolii Cordun - paralelă cu râul Moldova - apoi prima şi a doua uliţă din faţa bisericii (paralel cu şoseaua) până la moară şi până la râul Moldova (vest, cotul lui Andrei), pe această arie geografică s-au construit cele mai multe case până în preajma celui de al doilea război mondial.

După război, datorită creşterii numărului de familii tinere care aveau nevoie de o locuinţă, s-au construit case pe actualele străzi de la Ilie Marcu, Nicolae Spoială, strada ce duce de la biserică la benzinărie şi străzile de la *Cânipişte* şi *Grădini*, unde, pe terenurile proprietate din 1921 a locuitorilor, s-au dat loturi de casă membrilor colectivişti (500 metri).

Loturile pentru colectivişti s-au dat din lotul celor împroprietăriţi în 1921 - pe care nu se aflau construcţii - cu o plată simbolică către *Gospodăria Agricolă Colectivă* şi chiar fără plată. Celor ce li s-a luat terenul nu li s-a dat nimic în schimb, tot pământul fiind colectivizat în 1962.

Abia în anul 1992 - după apariţia „*Legii nr 18/1991 pentru reconstituirea şi restituirea pământului*“, după desfiinţarea colectivizării - s-a dat despăgubire, prin compensare, cu o suprafaţă egală cu cea ce a fost luată, de aceeaşi valoare calitativă şi la un loc bine situat de faţadă (construibilă) în sola dinspre sud a satului numită „pe lan”.

Ca densitate a locuitorilor, putem afirma că satul este compact pe toată raza sa, nefiind spaţii neocupate de construcţii sau case risipite, delimitarea fiind de circa 2 Km lungime şi tot atâta lăţime.

Tendinţa este de extindere spre sud, unde a şi apărut un nou cartier pe lungimea şoselei Roman - Cordun (pe lan).

În partea de nord-est a satului Cordun - după intersectarea liniei CFR Roman-Paşcani şi a şoselei E85 (naţională) - spre locul numit *Teiuş* se afla până în 1945 o pădure în suprafaţă de 40 ha cu copaci de esenţă tare şi o pădure de circa 1 ha cu brazi. Această pădure aparţinea lui Constantin Jornescu, cu domiciliul în Bucureşti, strada Londrei şi a fost moştenită de fiul acestuia, Costinel.

Pădurea a fost cumpărată de Constantin Jornescu de la Epitropia *Sf. Spiridon* Iaşi, după primul război mondial (prin anul 1925) în suprafaţă de 44,68 ha.

În anul 1945, de teama exproprierii, proprietarul a vândut pădurea şi pământul locuitorilor din satul Tămăşeni, care au tăiat-o complet, făcând loc de arătură.

familia Lucreţia şi Ioan Hristea, anul 1920

În satul Cordun nu au fost proprietari mari de pământ (moşieri), iar dintre locuitori, puţini au fost cu pământ mai mult, exemplu: I. C. Hristea cu circa 15 ha.(împroprietărire şi cumpărătură), restul de săteni având până la 5-7 ha, iar foarte mulţi sub 3 ha. Familiile mai înstărite erau ale lui Constantin Gh. Stanciu, Neculai Gh. Stanciu, Gh. C. Hristea, Gheorghe Enache şi Constantin Ilie Enache (fraţi şi cântăreţi bisericeşti), Vasile Ion Nica, Constantin I. N. Enache (cârciumar). Astfel, Neculai Gh. Stanciu, fost administrator pe terenul concesionat Fabricii de Zahăr Roman, avea circa 7 ha de teren agricol fiind proprietarul unei mori mecanice cu motor, prevăzută cu valţ (marca Böhlër) şi piatră, pentru măcinişul porumbului.

familia Dimitriu: Soltana (născută Hristea) şi Gheorghe, mai 1924

Moara a fost construită pe terenul său din partea de sud a satului, iar după „naţionalizarea principalelor mijloace de producţie din 1947” a fost preluată de Întreprinderea I. C. Frimu din Roman, pe care în scurt timp a demolat-o şi a construit o moară sistematică acţionată cu energie electrică, pentru măcinat de grâu şi porumb.

Nu s-au înregistrat conflicte între proprietari şi lucrătorii de pământ, comportarea ambelor părţi fiind bună.

Organizarea teritorial–administrativă

Prin alegerea la Domnie a lui Alexandru Ioan Cuza I, la 5 şi 24 ianuarie 1859, acesta şi-a ales o seamă de demnitari - aleşi ai domniei - cu care a format o „echipă" de organizare şi conducere a ţării, Principatele Unite Române.

Unul din principalii săi colaboratori a fost Mihail Kogălniceanu. Din punct de vedere organizatoric lucrurile au stau astfel: până la *Legea comunală* din anul 1864, satele şi cătunele (aşezări omeneşti), nu aveau individualitate juridică, ele aparţinând totuşi unor structuri administrative întinse numite „ţinuturi".

Pe la anul 1800, mai precis după „Pacea ruso-turcă de la Bucureşti" (1812), în urma căreia ţinutul dintre Prut şi Nistru numită „Basarabia" a intrat în componenţa Rusiei, Moldova era împărţită în ţinuturi: ***Suceava, Neamţ, Roman, Bacău, Putna, Tecuci, Covurlui, Tutova, Vaslui, Fălciu, Herţa, Dorohoi, Botoşani, Hârlău, Cârligătura*** şi ***Iaşi.***

Ţinutul Roman avea 3 ocoale, mai târziu numite ***plase***, care cuprindeau mai multe localităţi.

Reorganizarea administrativă a teritoriului din anul 1833 a contopit unele ocoale, iar altele au fost divizate astfel că pe la 1835 satul Cordun făcea parte din ocolul Moldovei.

După *Legea Comunală* din 1 aprilie 1864, o comună nu putea avea mai puţin de 100 familii sau 500 de locuitori, astfel că satul Cordun a fost ataşat centrului comunal Pildeşti, împreună cu satul Simioneşti.

Prin legea comunală din anul 1871 este constituită comuna Simioneşti, localitatea unde avea sediu *„curtea boierească"* din apropierea Romanului. Această lege a fost aplicată după apariţia Legii comunale din 9 aprilie 1874, mai precis din anul 1876 şi a rămas valabilă până la 7 mai 1887 când apare o nouă lege comunală (M.O. 28-7 mai 1887), când comuna este o persoană juridică şi nici o comună rurală nu poate avea mai puţin de 200 contribuabili.

Prin legea pentru organizarea comunelor rurale, din 26 aprilie 1904, publicată în *Monitorul Oficial* din 28 mai 1904, în timpul guvernării lui Dimitrie Sturza, sediul comunei Cordun se stabileşte la Cordun (potrivit Legii privind modificarea circumscripţiilor comunale rurale, cercurilor şi plăşilor în judeţele Botoşani, Roman şi Tecuci M.O. 25 martie1906). În anul 1908 sub guvernul condus de George Cantacuzino, sediul comunei Cordun este transferat la Simioneşti, localitate situată la distanţă egală de Cordun şi

Pildeşti. Menţionăm că din anul 1906 până în anul 1928, comuna Cordun era constituită din satele: Cordun, Simioneşti şi Pildeşti.

Din anul 1929, satul Pildeşti redevine comună (cu satul Corhana) iar comuna Cordun rămâne în continuare cu satul Simioneşti.

Din arhiva Primăriei comunei Cordun - respectiv registrele de stare civilă - autoritatea a folosit următoarele sigilii (ştampile):

- anul 1900: *Primăria Comuna Cordun, plasa Moldova Siret de jos, judeţul Roman;*

- până la 28 august 1908 când sigiliul este: *România, Primăria Com. Simioneşti, jud. Roman plasa Dulceşti;*

- iar de la 5 iunie 1909 acelaşi sigiliu cu plasa Trifeşti;

- de la 1 iulie 1912 sigiliul este*: România. Primăria Com. Simioneşti plasa Moldova jud. Roman,* până la 31.12.1929;

- de la 01.01.1930 sigiliul este: *România. Primăria Comunei suburbane Cordun, judeţul Roman,* până la 30.06.1931.

În intervalul 01.01.1930 până la 30.06.1931 în starea civilă pentru „naşteri" se înregistrează naşterile din satele Cordun, Simioneşti şi Pildeşti.

De la 01.01.1930 actele prevăd înregistrarea naşterilor în *„Comuna sătească Simioneşti"* (unitate sătească Simioneşti şi unitatea administrativă Simioneşti) dar înregistrarea se face în acelaşi registru şi pentru Cordun şi pentru Simioneşti.

De la 01.07.1931 fosta comună suburbană Cordun se alipeşte de comuna Simioneşti - conform Legii de împărţire a administraţiei locale şi înregistrează actele de stare civilă (naşteri, căsătorii, despărţenii, decese) pentru satele Cordun şi Simioneşti - şi foloseşte sigiliul: *România. Primăria Com. Simioneşti, plasa Moldova, jud. Roman.*

Fondul acestui sigiliu reprezintă simbolul economiei locale, adică solul pe care cresc mai multe fire şi spice de grâu.

Acest sigiliu apare deci în tot intervalul anilor 1912-1946 (cu excepţia anului 1930 şi 1931 când comuna a fost suburbană, cu ştampilă fără simbol).

Din luna decembrie 1946 sigiliul folosit este: *Primăria Cordun-Roman,* fără simbol.

- în anul 1951 sigiliul este *R.P.R. Primăria Com. Cordun* cu stema republicii;

- în anul 1951 este folosit un nou sigiliu: *România Sfatul Popular, Com. Cordun, raion Roman Regiunea Iaşi* cu stema republicii;

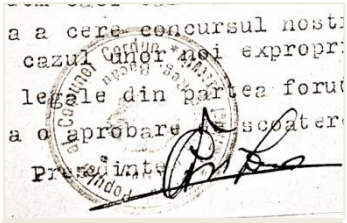

Ştampila *Sfatului Popular* al comunei Cordun, raionul Roman, anul 1958

- în anul 1961 se foloseşte sigiliul: *România. Sfatul Popular, Com Cordun oraş Roman, Regiunea Bacău*, stema republicii;

- din decembrie 1962 sigiliul este: *România, Sfatul Popular Com. Cordun oraş Roman;*

- din februarie 1970 sigiliul este *România, Sfatul Popular Comuna Cordun municipiul Roman* (cu stema republicii);

- din anul 2000 (după revoluţia din anul 1989) sigiliul folosit este *România, Consiliul Local Comuna Cordun Judeţul Neamţ* cu stema republicii.

Comuna Cordun, aşa cum s-a mai arătat din înscrisul sigiliilor, a aparţinut până în 1945 de plasa Moldova cu sediul în comuna Mirceşti, judeţul Roman, apoi din 1946 la plasa Bâra, comuna Bâra, judeţul Roman, până în 1950 când s-au format raioane şi regiuni administrative. La formarea raioanelor şi regiunilor din 1950 raionul Roman din care a făcut parte Comuna Cordun a fost arondat la regiunea Iaşi, iar în 1961 la regiunea Bacău. Prin Legea nr 2 - 16.02.1968 (B. Of. Nr 17-18 din 17.02.1968) privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România, ţara a fost împărţită în 39 de judeţe. Comuna Cordun cu satele: Cordun, Simioneşti şi Pildeşti, făcând parte din jud. Neamţ.

Revenind la comuna Cordun, arătăm că aceasta a fost constituită, din 1929 până în 1968, din satele Cordun şi Simioneşti, iar din 1968 (conform Legii nr.2/1968) i s-a alipit şi satul Pildeşti.

Vom reda mai jos numele locuitorilor care au îndeplinit funcţia (slujba) de primar a localităţii - comuna Cordun din anul 1900 (de când avem arhive de stare civilă la Primărie) aşa cum s-a mai menţionat starea civilă până la 1859-1864, s-a ţinut de parohie, în registrele numite *„matricolă”* sau popular *„mitrică”*. Toate evidenţele, până în anul 1900, au fost depuse la Arhivele Statului Filiala Neamţ.

Iată lista primarilor:

- 1900 ian. 22 aug. 1903: Panaite Marin – primar;
- 1903 aug. 22 aug. 1907: Ion Miron – primar;
- 1907 aug. 23-30 sept. 1907: Petre Demişcă – primar;
- 1908 oct. 01-06 mart. 1908: Vasile Al. Voinea preşedinte Comis. Interimare Comuna Cordun;
- 1908 mart. 06-04 iulie 1908: Vasile Al. Voinea – primar Comuna Cordun;
- 1908 iul. 04-01 iulie 1911: Vasile Al. Voinea - primar Comuna Simioneşti;

(de la 04.07.1908 până la 31.12.1929 sunt înregistrate actele de stare civilă pentru Cordun Simioneşti şi Pildeşti la Comuna Simioneşti)
- 1911 iul. 01-26 iulie 1911: Emilian Şt. Dinu – primar;
- 1911 iul. 27-31decembrie 1911: Ion Miron – preşedintele Comisiei Interimare;
- 1912 ian. 01-28 martie 1920 - Ion Miron – primar;
- 1920 mart. 29-20 mai 1920: Ion Niţă Grigoraş – primar;
- 1920 mai 21-31ianuarie1922:Toader Turcu - preşedintele Comisiei Interimare;
- 1922 feb. 01-28 februarie 1926: Mihai Mârţ – preşedintele Comisiei Interimare;
- 1926 mart. 01-10 aprilie1926: Vasile I. Nica – primar;
- 1926 april. 11-14 iunie1927: Vasile C. Manea – preşedintele Comisiei Interimare;
- 1927 iun. 15-30 noiembrie 1928: Vasile I. Nica – primar;
- 1928 dec. 01-5 iunie 1929: Ion C. Ruginosu – primar;
- 1929 iun. 06-31decembrie1929: Ion S. Marcu – preşedintele Comisiei Interimare;
- 1930 ian. 01-31 iulie1931: Ion S. Marcu - primar al comunei suburbane Cordun fără Simioneşti şi Pildeşti;
- 1930 ian. 01-30 mai 1931: Neculai Andone - primar al comunei săteşti Simioneşti;
- 1931 mai 31-31 iulie 1931: Ion Manea I - primar al comunei săteşti Simioneşti;
- 1931 aug. 01-12 iunie 1932: Ion C. Ruginosu – primar;
- 1932 iun. 13-29 noiembrie 1933: Neculai Grigore – primar;
- 1933 nov. 30 -31 decembrie 1937: Ion. V. St . Miron – primar;
- 1938 ian. 01-14 februarie 1938: Stan C. Pralea – primar;
- 1938 feb. 15-20 noiembrie 1938: Ioan V. Pavel – primar;
- 1938 nov. 21-25 iunie 1940: Dumitru Şt. Stoica – primar;
- 1940 iun. 25-13 octombrie 1940: Toader C. Branche – primar;
- 1940 oct. 14-04 iunie 1941: Ioan N. Toma – primar;
- 1941 iun. 05-31 decembrie 1942: Toader C. Branche – primar;
- 1943 ian. 01-23 august 1944: Ioan V. St. Miron – primar;
- 1944 aug. 27-09 martie 1948: Vasile Gh. Miron – primar;
- 1948 mart. 10-06 august 1951: Constantin C. Trifan – primar;
- 1951 aug. 07-30 ianuarie 1952: Constantin Matei – primar;
- 1952 ian. 31-13 mai 1952: Mihai Frăteanu – primar;

- 1952 mai 14-09 iulie 1952: Constantin Matei – primar;
- 1952 iul. 10-30 oct. 1954: Gheorghe Zvolinschi – primar;
- 1954 nov. 01-16 iulie 195 : Gheorghe Dorobanţu – primar;
- 1955 iul. 17-22 iulie 1957: Ioan Gh. Tudor – primar;
- 1957 iul. 23-05 iunie 1958: Constantin C. Trifan – primar;
- 1958 iun. 06-01 octombrie 1958: Vasile V. Iamandi - primar;
- 1968 oct. 02-04 septembrie 1969 : Ion Ştirbu - primar;
- 1969 sept. 30decembrie 1976: Gheorghe Diaconescu - primar;
- 1976 dec. 31-30 decembrie 1982: Virgil Cojocaru - primar;
- 1982 dec. 31-30 decembrie 1983: Ion Răzmeriţă - primar;
- 1988 ian. 01-20 decembrie 1989: Ion Damian - primar;
- 1989 dec.22-20 decembrie 1992: Mihai Vornicu - primar;
- 1992 dec.-20 decembrie 1996: Filip Balint - primar;
- 1996 dec.-actual 2013: Adrian Diaconu – primar.

Nu putem trece cu vederea exercitarea funcţiei de notar, care a avut din totdeauna responsabilitatea întocmirii şi conducerii actelor de stare civilă ale localităţii administrative şi aşa cum era de stabilit până în 1949, se considera că *„Primarul este reprezentantul Guvernului în teritoriu, iar notarul, al statului."*

De aceea vom menţiona succint persoanele care au exercitat această funcţie tot din anul 1900 şi anume:

- 1900 până la 14.01.1907: Ion C. Hristea;
- 14.01.1907 Vasile Tucaru;
- 31.07.1907 Ion T. Mihăilescu;
- 13.01.1908 N. Vasilovici;
- 02.09.1910 T . Onofrei;
- 01.02.1911 C. Hârtopanu, Savu, N. Năstase, V. D. Zavete;
- 01.07.1912 A. Nanovici, I. Ivanovici, I. Iordăchescu, I. Hârtopanu;
-12.09.1913 Vasile Năstase, N. Mihăilescu, Bejan;
- 07.11.1914 actele sunt scrise de Ion C. Manea II, fost notar;
- 1921 de Petrache Niţulescu;
- 5.04.1922 de: Ion Năsturaş (acte scrise foarte îngrijit şi caligrafic) ;
- 1922-1927 de: Ion C. Manea II;
- 1928 de Neculai Scarlat (Grigore) ;
- 1929 Gh. Tomescu;
- 30.01.1930 la 31.12.1931: Gh. Ciobanu;
- 01.08.1931 notar Ion C. Manea II;

- 29.06.1942 Gh. Potârniche;
- 1944 Ion C. Manea II apoi Gh. Rotaru - notar delegat;
- 06.07.1949 semnează secretar Maria Lazăr-Roşu;
- 1951 secretar N. Ruginosu până în 1983;
- 1996 - V. Năstase;
- 2003- secretar Sofia Ruginosu.

Trebuie să mai însemnăm că actele de stare civilă erau încheiate prin semnătura *Ofiţerului de stare civilă* în persoana primarului, iar din 1990 şi de altă persoană delegată de primar.

Sediul Primăriei a fost stabilit, după împrejurări, când la Simioneşti, când la Cordun. La Simioneşti a funcţionat puţin timp, de prin 1907 până prin 1911, într-un local situat în terenul viran al satului, pe şoseaua Simioneşti - Săbăoani, aproape de locuinţa preotului Pelin şi în faţa casei lui Vasile Gh. C. Pelin.

Medianul, era tot în zona actuală (2003), iar locul primăriei era pe dreapta, la ieşirea de pe strada lui Vasile C. Andone în şosea. După mutarea sediului în Cordun, fostul local din Simioneşti a fost folosit ca *Post de Jandarmi* pentru Comuna Cordun. Aici au funcţionat printre mulţi alţii şi şefii de post - jandarmi: Vasile Huţu, plutonier major prin anii 1922 - 1926, Vasile Corneanu prin anii 1938-1940, Dumitru Petrescu şi Vasile Cotfas prin 1943-1944. Din anul 1945 postul de jandarmi se mută în Cordun, iar localul din Simioneşti este demolat prin anul 1947, locul rămânând viran şi astăzi.

În Cordun, Primăria, neavând local propriu, a funcţionat în case ale sătenilor până în anul 1933, când s-a construit un local adecvat. Locul de construcţie a fost ales în centru localităţii, pe şoseaua Roman - Cordun, la bifurcaţia şoselei cu strada Florilor. În acel loc a funcţionat până în 1933 o şcoală primară de fete sub conducerea învăţătoarei Nadejda Terziman, refugiată din Basarabia, în timpul revoluţiei bolşevice din Rusia, din 1917. Şcoala a fost demolată şi în locul ei s-a construit actuala primărie în timpul când a fost primar, Ion V. St. Miron, cu Partidul Naţional Liberal.

Tot atunci s-a construit, lângă Primărie, un grajd comunal pentru taurii de reproducţie.

Dezvoltarea numerică a locuitorilor satelor Cordun şi Simioneşti, trecerea unor activităţi din plan centralizat la nivel local ca: percepţia cu toate evidentele fiscale, cadastru, centru de consultanţă agricolă, secţii de prestării servicii, inginer constructor, evidenţa exploatării agricole (registru agricol) şi alte activităţi au impus construcţia unui nou sediu al Primăriei.

Primăria s-a ridicat pe terenul din faţa Bisericii, din Cordun, care are perimetrul unui pătrat şi este situat în mijlocul localităţii. Lucrarea a început în 1999 şi s-a terminat în anul 2003, la iniţiativa primarului Adrian Diaconu.

Aşa cum se prezintă, este o clădire reprezentativă şi creează un ansamblu de centru administrativ împreună cu: *Biserica, Dispensarul Uman*, şi *Grădiniţă de Copii*, ce a fost amenajată în localul fostei primării.

Posesiunile asupra pământului

La data de 15 iunie 1756, domnitorul Constantin Racoviţă donează moşia sa Mânăstirii Precista din Roman. Ea avea 1246 ha. de pământ pentru agricultură şi fâneţe pe ambele maluri ale râului Moldova şi Siret, cuprinzând satele Cordun şi Luţca, din care 39 ha de pădure.(1)

Datele culese din istoricul Mănăstirii nu menţionează numărul de familii (de suflete) ce se aflau pe această moşie, în general sau pe sate.

Dar ştiind că în anul 1789, oraşul Roman avea 617 locuinţe, trebuie să admitem că în satul Cordun numărul acestora era mult mai mic.

Un moment de răscruce pentru întreaga ţară l-a constituit alegerea ca domnitor a lui Alexandru Ioan Cuza, la 1859. Acest domnitor a fost înfăptuitorul unor reforme fundamentale.

El formează în 1863 un guvern sub conducerea lui Mihail Kogălniceanu, care, în acelaşi an, supune aprobării poporului, prin plebiscit, o nouă punere în aplicare a legii secularizării averilor mănăstireşti (decembrie 1863) şi dizolvă Adunarea Legiuitoare (2 mai 1864).

Adoptă o nouă Constituţie şi o nouă Lege electorală menită să asigure Parlamentului o bază mai largă şi decretează (14 aug 1864) *„Legea rurală”*, desfiinţând iobăgia multiseculară.

După secularizarea averilor mănăstireşti, moşia Cordun - aflată în patrimoniu Mănăstiri Precista, trece în proprietatea statului şi este dată de acesta în proprietatea Epitropiei Spitalelor şi Ospiciilor *Sf. Spiridon* Iaşi.

(1) Istoricul Mănăstirii Precista, cap. Patrimoniu

Împroprietărirea din 1864

Prin *Legea rurală pentru regularea proprietăţilor rurale*, promulgată şi publicată în M.O. nr 181/15 august 1864 se legiferează:

„Art.1. Sătenii clăcaşi, pontaşi, sunt şi rămân deplin proprietari pe locurile supuse posesiunii (stăpânirii) lor, în întinderea ce se hotărăşte, prin legile în fiinţă. Această întindere este peste locul ce au sătenii în vatra satului, pentru casă şi grădină:

- în judeţele de dincolo de Milcov (Moldova): pentru săteanul cu 4 boi şi o vacă, 5 fălci 40 prăjini, pentru săteanul cu 2 boi şi o vaca 4 fălci, pentru săteanul ce are o fălci sau pălmaş două fălci 40 prăjini."

„Art.7. De la promulgarea decretului acestuia în termen de 30 de ani, săteanul sau moştenitorii săi, nu va putea înstrăina nici ipoteca proprietatea sa, nici prin testament, nici prin acte între vii, decât către Comună sau către vreun alt sătean."

„Art.8. Când un sătean va muri fără testament sau fără a avea moştenitori legitimi partea lui de pământ, o va lua Comuna ..."

Tot prin această lege potrivit „*Art.10.* ***Se desfiinţează odată pentru totdeauna şi în toată întinderea României: Claca (boierescul), dijma, podvezile, zilele de meremet, carele de lemne şi alte asemenea sarcini, datorate stăpânilor de moşii sau în natură sau în bani, unele şi altele, stabilite prin legi hrisoave sau în vechi perpetuări temporare.***

Aceasta a fost adevărata rezolvare a durerilor sătenilor şi înzestrarea lor cu pământ proprietate pentru ei şi urmaşii urmaşilor lor.

Pentru a se cunoaşte de fiecare cetăţean ce suprafaţă de teren s-a atribuit la 1864, redăm formularea pe plan local a măsurilor de suprafaţă:

- una falce = 1,43 ha ;
- una prăjină = 179 m^2 sau 1 ar 79 cenţiari;
- un ar = 100 m^2 (1 ha = 10000 m^2 =100 ari)

Dacă ne orientăm după datele rezultate în *Dicţionarul Geografic al judeţului Roman*, autor Petru Condrea, datat 22 februarie 1888, rezultă că în satul Cordun în 1888 erau 212 capi de familii (930 locuitori, cu 204 case şi 72 ştiutori de carte).[(2)]

Se poate înţelege că numărul celor împroprietăriţi în 1864 a fost relativ mic datorită faptului că ţăranul trebuia să aibă animale de tracţiune (după lege boi).

[(2)] **Petru Condrea**, *Dicţionarul Geografic al jud. Roman*, ed. 22.02.1888

La Arhivele Statului, Filiala Neamţ, se găseşte menţionat că a existat un document al ţăranilor împroprietăriţi în 1864, dar care a fost distrus, în împrejurări neclare.[3]

Astăzi, după aproape 150 de ani, se mai poate reţine că loturi date în 1864 ar fi existat fizic în partea de est a Cordunului, pe aliniamentul format de deluşorul ce vine dinspre Roman spre Traian, din jos de *Fabrica de Cărămidă* şi ar fi format solele denumite actual „Bent", „Tufe", „Bălţi", loturi ce sunt mai depărtate de sat (3-4 Km) şi care făceau parte din proprietatea Epitropiei *Sf. Spiridon* Iaşi.

Se mai reţine că, parţial, din solele „Bent" şi „Tufe", o parte mică era inundabilă, iar sola „Bălţi" era inundabilă în totalitate, datorită viiturilor de apă din râul Siret, primăvara dar şi în anii ploioşi. Din această solă, „Bălţi", se recolta, prin cosire, rogoz şi stuf, cu care se hrăneau animalele şi se folosea şi la acoperişul caselor, şurelor şi saivanelor.

De la împroprietărirea de la 1864, au fost excluşi *„văduvele fără copii, nevolnicii, cei ce nu au avut meseria de agricultor şi n-au făcut clacă sau care au devenit proprietari numai pe locurile legiuite, cuvenite pentru casa şi grădină „în suprafaţa de 10 prăjini fălceşti"* pentru judeţele din Moldova.

Împroprietărirea din 1921

Evenimentele din Europa au determinat intrarea la 15 august 1916 a României în primul război mondial, fapt ce a îngreunat viaţa ţăranilor prin rechiziţii şi mobilizarea lor. De aceea, regele Ferdinand I, care a domnit între 1914-1927, a promis o schimbare a *Constituţiei* pentru a se putea face exproprieri. Pe acesta temă, Mareşalul Averescu s-a adresat soldaţilor pe front, printr-o proclamaţie în care a promis împroprietărirea lor după război. Cu toată opoziţia *Partidului Conservator*, printre care se afla şi Lascăr Catargiu, George Cantacuzino, Petre Carp (1907-1913), Titu Maiorescu (1913-1914) şi Alexandru Marghiloman (1914-1925), în luna iunie 1917, Parlamentul a modificat Constituţia. După pacea de la Buftea, 5 martie 1918, starea de război a încetat, aşa că la 29 noiembrie 1918, sub guvernul condus de Ion. C. Brătianu, s-au putut face exproprierile promise.

---

[3] Arhivele statului , Fondul de Cărţi, nr.5, vol. I, 1866

Conform legii promulgată la 17 iunie 1921 s-a trecut la constituirea unei comisii care a stabilit ce suprafeţe sunt posibile de dat la împroprietăriţi din total expropriat, apoi liste cu cei îndreptăţiţi la împroprietărire pe categorii. Din aceste categorii reţinem:

subcategoria II: copii minori ai mobilizaţilor morţi;

subcategoria IV: mobilizaţi în campania din 1917;

subcategoria VI: mobilizaţi morţi în război;

subcategoria VII: agricultori lipsiţi de pământ;

subcategoria VIII: agricultori cu proprietăţi mai mici de 5 ha;

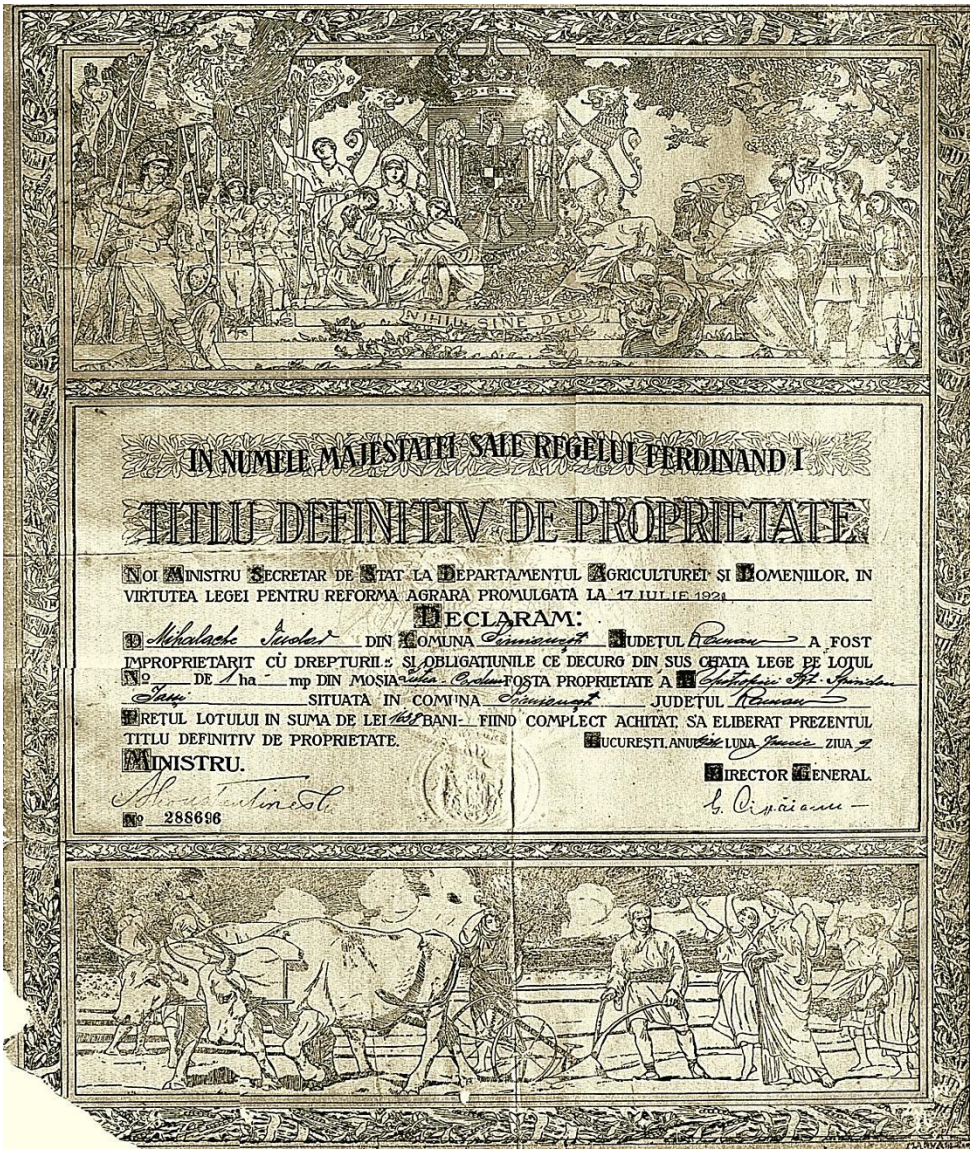

IN NUMELE MAJESTATEI SALE REGELUI FERDINAND I

TITLU DEFINITIV DE PROPRIETATE

NOI MINISTRU SECRETAR DE STAT LA DEPARTAMENTUL AGRICULTUREI ŞI DOMENIILOR, IN VIRTUTEA LEGEI PENTRU REFORMA AGRARA PROMULGATA LA 17 IULIE 1921

DECLARAM:

D. Mihalache Iuclar DIN COMUNA Sărmăşeşti JUDEŢUL Roman A FOST IMPROPRIETARIT CU DREPTURILE ŞI OBLIGATIUNILE CE DECURG DIN SUS CITATA LEGE PE LOTUL No ___ DE 1 ha ___ mp DIN MOŞIA Iulia Cordun FOSTA PROPRIETATE A Mitropoliei Sf. Spiridon Iaşi SITUATA IN COMUNA Sărmăşeşti JUDEŢUL Roman PREŢUL LOTULUI IN SUMA DE LEI 1638 BANI FIIND COMPLECT ACHITAT, SA ELIBERAT PREZENTUL TITLU DEFINITIV DE PROPRIETATE.

BUCUREŞTI, ANUL 1924 LUNA Iunie ZIUA 9

MINISTRU.

DIRECTOR GENERAL.

No 288696

Şi în satul Cordun s-au făcut asemenea lucrări, în final stabilindu-se ca suprafaţa maximă ce să se atribuie să fie de la 0,50 ha la 3,5 ha. S-a constituit o comisie de împroprietărire, formată din agronomul Regiunii Agricole din Judeţul Roman (Gheorghe Ghincea), agentul agricol al Grupului Agricol Simioneşti - Vasile Popovici şi Constantin Grigore Nica iar mandatari: Ion I. Anghel, Apostol Emandi, cenzori Stan Pralea, Ion C. Ruginosu, Ion V. St. Miron, primar Mihai Mârţ, notar Ion C. Manea II.

Comisia a lucrat din anul 1921, iar operaţiunile acesteia au durat până în anul 1926, când s-au eliberat ultimele titluri de proprietate. Pământul expropriat pentru împroprietărirea ţăranilor din Cordun, făcea parte din moşia proprietate a Epitropiei Spitalelor şi Ospiciilor *Sf. Spiridon*, Iaşi şi trebuia plătit în 20 de ani cu preţ de 700 lei pentru un ha, de categoria a II a şi de 4000 lei pământ, de categoria I.

La noi s-a practicat preţul mediu de 2000 lei ha, din care s-a achitat la început 20% din valoarea pământului iar restul în următorii ani.

În acest timp nu se putea înstrăina pământul sub nici o formă. Pentru aceasta s-au distribuit la Primării, de către instituţiile judeţene, „*registre de debitori*“ înfiinţate în baza Legii conversiunii. Aceste datorii au fost lichidate printr-o lege din 1 aprilie 1940.

Tabelele se găsesc la Arhivele Statului, Filiala Neamţ, de unde au fost xerografiate de Primărie în 1992, servind la reconstituirea terenurilor conform Legii 18/19.02.1991. (vezi *Monografie istorică Cordun*, Editura Muşatinia 2003, pag. 54-60)

Trebuie să reţinem că la această împroprietărire s-a făcut o operaţiune foarte necesară şi impusă de trecerea a peste 57 de ani de la împroprietărirea de la 1864 şi anume: odată cu terenul arabil repartizat s-a dat în cadrul suprafeţei totale de împroprietărire şi un lot de casă şi grădină în suprafaţă de 14 prăjini sau 0,25 ha. Acest lot era în partea de est a satului Cordun, începând din partea de nord spre sud şi anume în capetele de est a grădinilor de la 1864 - de la islaz până la biserică şi de aici, paralel cu şoseaua Roman - Cordun, până la drumul actual din şosea, spre casa săteanului Niţă Pleşcan.

Lotul individual a fost stabilit de la E la V, de 62,5 metri lungime şi cu o lăţime de 40 metri. În lungime se include şi drumul comunal lat de 8 metri (câte 4 metri de fiecare lăţime). În total s-au repartizat şapte rânduri de grădini (câte două cap la cap, cu drum între ele).

Spre exemplu: o grădină lui Toader Ghe. Pîrloagă, drum spre est, alta lui C. Şt. Stanciu (zis şoferu) - vândută lui Popovici - de asemenea lui:

Vasile T. Marin, lui V. Muşat, vândută la un străin, cap cu N. Grigore, drum între grădina Vasile V. Miron, cap cu Ion Niţă, drum şi grădină Dumitru Dumitrache (Constantin Năstasă Negru) cu capătul în sola „Loturi".

Această solă porneşte de la islaz (nord) şi merge în linie dreaptă până la grădina Ion C. Moraru apoi începe sola „Imaş biserică" spre sud.

În sola „grădini" se cuprinde şi lotul pentru cimitirul nou - cel actual fiind de 0,36 ha mărginit la E cu Vasile Galavan (vândut), la Vest cu C. I. Enache, la Sud cu şoseaua Cordun - E 85 şi la Nord cu rezerva de cimitir de 0,50 ha.

De asemeni şi trei grădini comunale existente între drumul de la casa Ap. A. Iamandi la casa Ion Muşat (cumpărat de la Marin A. Tudor) au fost repartizate pentru: Cămin Cultural, Bancă şi Cooperativă.

Deoarece aceste instituţii au sediul lor în centrul satului, s-a hotărât de Consiliul local ca ele să fie date în proprietate unor foşti luptători din războiul din 1941-1945, decoraţi cu ordinul *Virtutea Militară*, în baza unei legi speciale - şi au fost date lui: Ilie P. Marcu; Vasile V. Gr. Iamandi care le-au vândut imediat familiei Moancă şi Gh. Ilie Ruginosu, câte 500m^2 de fiecare.

O altă solă a fost dată de Primărie drept compensare loc lui Th. Gh. Stanciu, de la care s-a luat terenul pe care este construit Dispensarul uman Cordun şi care la rândul lui l-a vândut lui Dumitru Hrenevici venit din Bucovina şi căsătorit în Cordun cu fata lui Constantin V. Şt. Miron. Vom mai da un exemplu de cum s-a raţionat la formarea loturilor de împroprietărire: s-a dat 0,75; 1,75 sau 2,25 ha. (pentru 1 ha.; 2 şi 3,50 ha.) în sola lot (nr. 2; 3 şi 4), plus o grădină de 0,25 ha. formându-se lotul de 1, 2 şi 3,50 ha. Astfel cel care avea de primit 3,50 ha. a primit 0,25 ha. gradină 2,25 lot şi 1,00 ha în sola „Colac" total 3,50 ha. Consultând tabelul, veţi observa această compensare a loturilor precum şi faptul că cei ce aveau de primit 1, 2 ha nu au fost repartizaţi în „Colac", solă aproape de satul Tămăşeni, la circa 5-6 km de satul Cordun, aceştia rămânând în sola „Loturi" care s-a întins între grădini (Est) şi până în partea dinspre Roman la Traian (S-N).

Este de menţionat şi faptul că, odată cu exproprierile şi terminarea împroprietăririi sătenilor din satul Cordun din anul 1864 şi 1921, întreaga moşie, fostă proprietate a Epitropiei Spitalelor şi Ospiciilor *Sf. Spiridon*, Iaşi, de pe raza satului Cordun, s-a lichidat. De aceea, cei ce au fost împroprietăriţi după verificări şi contestaţii, au primit terenuri din moşia lui Nicolae Capri, de la Simioneşti.

Existenţa unor suprafeţe de pământ în proprietatea sătenilor şi a unui teren de păşunat vitele în islazul comunei, proprietate obştească, a determinat dezvoltarea economiei rurale, astfel aceasta luând un avânt impresionant între cele două războaie mondiale, ajungând la un stadiu maxim de dezvoltare în anul 1938.

Tot pe plan economic, a contribuit substanţial şi apariţia de Întreprinderi industriale în apropiere de Cordun, în partea de nord a oraşului Roman, ca de exemplu: *Fabrica de Zahăr*, *Danubiana* Roman, *Moara Rohrich*, *Arsenalul*, *Atelierele C.F.R.*, *Fabrica de ulei* ş.a., care au încadrat muncitori profesionişti din Cordun, care, pe lângă veniturile din agricultură, mici desigur, au avut locuri de muncă şi venituri stabile din industrie. De pildă, în anii 1940-1941, în Cordun existau peste 250 perechi de boi de tracţiune; circa 300 cai şi circa 7-800 vaci cu lapte şi tineret bovin care se întreţineau pe păşunea islazului comunal şi din nutreţurile cultivate de săteni pe locurile proprietate. Nu exista gospodărie fără unul, doi porci, scroafe cu purcei, păsări de curte şi circa 1000 oi pe întreg satul. Pe islazul comunal de asemeni se cultivau plante de nutreţ, ce se vindeau la coasă locuitorilor (ovăz, lucernă, porumb, furaj) cu preţuri accesibile, doar cu condiţia să ai vite învoite la păşune pe islaz.

Împroprietărirea din 1945

În timpul războiului din 1941-1945, nu s-a pus oficial în evidenţă intenţia regimului antonescian de a se face împroprietărirea unor familii de foşti luptători sau persoane cu pământ puţin.

La Cordun nu mai era pământ moşieresc rămas după reforma din 1921 şi nici statul nu deţinea asemenea terenuri. În ţară, în alte provincii decât Moldova, mai erau asemenea terenuri, reţinute fie de Stat, fie de proprietari, moşieri. Pentru a-şi crea o platformă politică favorabilă după 23 august 1944, Partidul Comunist din România a subliniat necesitatea de a se da pământ ţăranilor - foşti luptători în războiul din 1941-1945.

Înainte de terminarea războiului, la 9 mai 1945, s-a legiferat *Reforma Agrară* la 22 martie 1945, lege prin care au fost împroprietăriţi foşti luptători din războiul 1941-1945 şi puţine familii fără pământ.

Astfel, s-a format o Comisie Comunală pentru întocmirea lucrărilor, de stabilire a celor ce urmează a primi pământ, al cărei preşedinte a fost ales Toader C. Nicolae, iar ca membri, printre alţii pe: Ion Năstase Negru, Vasile C. Radu (Simioneşti), Ion Ciumaşu, ş.a.

Comisia a început prin a măsura terenul de expropriat din moşia Ioana (Jeana) C. Cristoveanu (sola din spatele Bisericii Simioneşti). Deoarece la data când s-a făcut măsurătoarea nu apăruse legea de reformă, proprietara a reclamat la Parchet „violarea proprietăţii”.

Procurorul Tăutu (fiu de moşier) a chemat la Parchet membrii din comisia comunală cărora le-a pus în vedere că nu au dreptul să violeze proprietatea, neexistând o lege de expropriere.

Ce se întâmplase în fapt?

În anul 1921, *Reforma Agrară* a început în România prin prezenţa Mareşalului Averescu, la Simioneşti, pe moşia lui Neculai Capri. Aici s-a adus un plug cu 4 boi şi s-a tras o brazdă simbolică de hotărnicie a rolei ce se expropria. În urma plugului a mers mareşalul Averescu, iar de la un timp

săteanul Ion Neculai Ciobanu, poreclit Şerpete, om de o statură deosebit de înaltă şi bine făcut, l-a luat în spate pe mareşalul Averescu şi a mers aşa cu el pe toată lungimea hotarului trasat cu plugul, urmat de o mare de săteni. Acest fapt a rămas în amintirea celor împroprietăriţi în 1921 şi povestit copiilor şi nepoţilor acestora.

În lunile februarie şi martie ale anului 1945, după circa 25 ani, echipe de muncitori agitatori de la *Arsenalul* Roman au venit la Simioneşti să ajute la repararea uneltelor agricole: coase, furci, sape, fiare de plug ş.a. În acest caz, s-a făcut şi agitaţie de împărţirea pământurilor moşiereşti la luptătorii din războiul 1941-1945. Aşa s-a format o echipă de oameni, care a dus un plug tras de boi şi au repetat întâmplarea din 1921 prin sola ce s-a expropriat din moşia Ioana Cristoveanu, singura rămasă pe raza Comunei Cordun.

Aşa s-a ajuns la reclamaţia de violare a proprietăţii. Ancheta şi reclamaţia s-a terminat aşa cum am arătat mai înainte, deoarece, la 6 martie 1945, instalându-se Guvernul condus de dr. Petru Groza, preşedintele *Frontului Plugarilor*, era în discuţie şi în curs de aprobare *„Legea de reformă agrară şi împroprietărire”.*

La Parchet a fost adus şi secretarul comunei Cordun, ca secretar al Comisiei Comunale de împroprietărire. El nu fusese încorporat şi luptător pe front, ci doar premilitar, contingent 1948, participant la lucrările de fortificaţie de la Ruginoasa, Hărmăneasa, Strunga.

Acesta a avut un dialog cu procurorul Tăutu care a decurs cam astfel :

- „Ce-ai căutat pe moşia cucoanei, măi?

- Păi, am mers ca secretar de primărie şi comisie cu oamenii.

- Dar nu ştiai că nu este lege de luare a pământului şi ce scrie în Constituţie?

- Ba da, dar am mers cu oamenii care m-au luat cu ei din partea Primăriei.

Atunci procurorul a zis către gardienii de la Parchet: „ia luaţi-l măi şi aplicaţi-i Constituţia”.

Gardienii l-au dus în altă cameră şi l-au luat la palme, pumni şi picioare până au obosit. Secretarul s-a strecurat afară, a fugit acasă la Cordun, unde nu l-a mai căutat nimeni.

Apoi, la 22 martie 1945, a apărut Legea de expropriere şi împroprietărire, iar lucrurile au intrat în normal. Atunci s-a format oficial Comisia Comunală de împroprietărire care: a identificat suprafaţa de 102 ha de teren arabil de expropriat, din moşia Ioana (Jeana) Cristoveanu, solă situată în spatele Bisericii Simioneşti până în drumul de hotar dintre islazul Cordun şi satul Simioneşti (N-S) de 99 ha şi o mică solă de 3 ha în lunca

Moldovei (dincolo de pârâul morii până începe râul Moldova), total 102 ha, pe care au fost împroprietăriţi 204 săteni. În suprafaţa şi numărul celor împroprietăriţi figurează ambele sate Cordun şi Simioneşti.

Astfel: Cordun - 137 săteni cu 68,5 ha şi Simioneşti - 53 săteni cu 26,5 ha, care au primit Titluri de proprietate.

La exproprierea din 1945 s-a stabilit ca fiecărui proprietar de moşie să-i rămână în proprietate 50 ha teren arabil şi curţi. Suprafeţele împădurite au trecut în proprietatea comunei şi administrarea organelor silvice. Aşa a rămas proprietar Ioana Cristoveanu cu 50 ha teren arabil inclusiv curtea, iar comuna a primit Lunca Simioneşti de pe partea de vest a râului Moldova, în suprafaţă de circa 39 ha. în administrarea *Ocolului Silvic* Roman.

Proprietara a mai vândut 5 ha teren arabil administratorului de moşie Stoi Augustin, de loc de prin localitatea Ştorolăneasa - Teleorman, care a plecat şi el din localitate prin 1948. Redăm în continuare lista celor împroprietăriţi în 1945 din satele Cordun şi Simioneşti.

Pe *Moşia Simioneşti*, proprietar Jeana Cristoveanu, au fost împroprietăriţi (în anul 1945) un număr de 137 săteni din Cordun şi 52 din Simioneşti (vezi *Monografie istorică Cordun*, Editura Muşatinia 2003, p.67-71)

Colectivizarea

Dacă împroprietărirea din 1864 şi 1921 a satisfăcut oarecum nevoia de pământ a sătenilor, ultima fiind şi o urmare a războiului din 1917, cea din 1945, pentru localităţile Cordun şi Simioneşti, nu a fost decât o palidă formă de recompensare pentru foştii luptători.

Atât suprafaţa mică acordată, de 0,50 ha (în fapt 0,43 ha real), cât şi necuprinderea în total a foştilor luptători, fiind excluşi cei ce aveau puţin pământ, circa 1 ha pe rolul lor, a făcut ca scopul acestei acţiuni să devină mai mult de propagandă, neavând eficienţa economică substanţială.

La 30 decembrie 1947, sub directiva Partidului Comunist din România, secretar Gheorghe Gheorghiu-Dej, acesta, împreună cu dr. Petru Groza, preşedintele Guvernului, s-au prezentat la Majestatea sa regele Mihai I şi i-au impus abdicarea pe data de 30 decembrie 1947.

Odată înlăturată Monarhia, *Frontul Democraţiei Populare*, ca organ politic, a iniţiat elaborarea unei noi Constituţii. Aşa a fost promulgată *Constituţia Republicii Populare Române* la 13 aprilie 1948 (M.O nr 85-1948), care, la art. 9, precizează că *„pământul este un bun al întregului*

popor şi aparţine celor ce îl muncesc" iar *„statul protejează proprietatea ţărănească de muncă" şi încurajează şi sprijină cooperaţia sătească".*

Ca urmare a HCM nr.83/1949, moşierii au fost expropriaţi şi de cele 50 ha ce le rămăsese din 1945, iar, ca măsură de prevedere, aceştia, în noaptea de 1 spre 2 martie 1949, au fost evacuaţi din casele lor, cu 50 kg. bagaj şi duşi în oraşele reşedinţă de judeţ, unde li s-a dat o locuinţă cât mai modestă, fixându-li-se domiciliul obligatoriu numai în acea localitate.

Nu aveau drept de a ocupa un serviciu decât ca *„lucrător de pământ",* iar copiii acestora au fost înlăturaţi din instituţiile de învăţământ. În acest mod şi proprietara Ioana (Jeana) Cristoveanu - din Simioneşti a fost dusă în oraşul Piatra Neamţ, conacul şi toate anexele gospodăreşti fiind confiscate în favoarea statului (I.A.S.).

Abia in 1964, în urma decretului de graţiere numărul 176, prin care au fost eliberaţi deţinuţii politici, s-a ridicat şi interdicţia asupra foştilor moşieri cu domiciliu obligatoriu.

Ca urmare a aplicării HCM 83/1949, s-au expropriat şi terenurile care au aparţinut şcolilor şi bisericilor. Astfel, s-a expropriat de la Biserica *Sf. Gheorghe* Cordun suprafaţa de 25,83 ha arabil situat în rolele: „Fântâna lui Ghioc" - 9,14 ha; „La coasta Budăi - 12,65 ha, „Imaş deal" - 1,49 ha , „Fântâna lui Marin Ghideanu" - 0,15 ha, „Între şosele" - 1,90 ha, „Rezerva cimitir nou Cordun" - 0,50 ha. De la Biserica *Botezului Domnului nostru Iisus Hristos şi Sfinţii Ioachim şi Ana,* Simionești s-a luat suprafaţa de 10,41 ha situat în rolele: *În Pârloage* 7,53 ha. şi *În Imaşuri* 2,88 ha.; iar de la Şcoala Cordun suprafaţa de 3,5 ha şi luat în sola *Loturi.*

Terenul şcolii era lucrat cu părinţii şi elevii constituind „practica agricolă", iar cel al Bisericilor de către săteni, prin învoire între aceştia şi Consiliul parohial. Recolta de pe terenul şcolii se folosea de către director şi cadrele care doreau să cultive teren, iar recolta de pe terenul Bisericii de către preot şi cântăreţi, iar veniturile obţinute erau pentru întreţinerea Bisericii.

La Simioneşti, în afara terenului arabil mai erau în proprietatea Bisericii, o „grădină preoţească" de 0,82 ha şi o „grădina dăscălească" de 0,82 ha. Schiţa acestor proprietăţi s-a găsit la Parohia Cordun sub titlul *„Sfânta Episcopie a Romanului. Plan al terenurilor Bisericeşti. Parohia Cordun"* întocmită de delegatul Sf. Episcopii a Romanului, SS indescifrabil, ştampila *Sf. Episcopie* a Romanului; Antrepriza Cadastrării Terenurilor şi viza - Direcţiunea Cadastru; Inspector - semnat indescifrabil; data 01.august 1931, ştampila rotundă.

Încă din 1945, după trecerea trupelor sovietice prin România spre Germania, cei ce fuseseră în război în răsărit, văzând regimul ce se instaurează în ţară, sub influenţa Partidului Comunist, au început a vorbi despre *Colhozurile* văzute în URSS şi teama că şi la noi se va face la fel.

Răspunsul activiştilor comunişti a fost: *„dacă intenţionam să facem colectivizarea pământurilor nu le-am mai fi dat ţăranilor, la împroprietărire“.*

Din 1947, sătenii au fost obligaţi prin lege să contribuie la formarea *Fondului Centralizat al Statului* de produse agricole prin instituirea sistemului de „cote obligatorii”, ca datorii de război, după suprafaţa de teren avută de proprietari, ceea ce implica şi însămânţarea terenului cu anumite culturi (planul de cultură).

Cotele de cereale de predat la stat anual erau stabilite de aşa natură încât proprietarului să-i mai rămână necesarul de seminţe şi cantitatea necesară pentru existenţă.

De valorificat nu mai rămânea mare lucru, aşa că plata impozitelor şi taxelor devenea o problemă, care se rezolva prin vânzarea unor vite din gospodărie, fie prin angajarea unui membru din familie într-o întreprindere sau în alt mod, la lucru plătit.

În 1948 existau mai multe diferenţieri în cadrul ţărănimii, astfel: ţărani săraci, ţărani mijlocaşi şi ţărani chiaburi. Impozitele şi taxele se stabileau în funcţie de această stratificare.

S-a ajuns până acolo, încât la treieratul grâului, spre exemplu, unii săteni achitând cotele obligatorii, nu mai rămâneau cu nimic, ba chiar au fost nu puţine cazuri când rămâneau datori şi trebuiau să mai cumpere, pentru a completa cotele datorate.

Cotele se aplicau la toate culturile după planul de cultură anual pentru toată suprafaţa în proprietate. După cotele pentru cereale, s-au aplicat cote obligatorii pentru lapte şi carne, raportate tot la suprafaţa posedată.

Chiar dacă nu posedai vacă şi porc, trebuia să achiţi cota, în afară de impozitul agricol, cota ADAS (asigurare) pentru clădiri; impozit pe clădiri, taxa de pază în comună şi contribuţia voluntară bănească.

Pentru cantităţile predate la stat drept cote obligatorii se făcea un simulacru de plată, dar plata echivala doar cu costul unei pâini.

Tot de prin anul 1948 a început prigoana sătenilor mai înstăriţi, care au fost categorisiţi *„chiaburi“.* Se ţineau evidenţe speciale cu taxele, impozitele şi cotele pe care aceştia trebuia să le achite la termenul fixat.

În satul Cordun au fost categorisiţi chiaburi: Ion C. Hristea, cu 14 ha pământ, Constantin I. N. Enache şi Gh. N. Hristea, foşti comercianţi şi

„cârciumari”, Dumitru St. Stoica cu 9 ha teren, fost reangajat plutonier major; Vasile I. Nica cu 7 ha de pământ, Gh. I. Enache cu 7 ha de pământ, fost cântăreţ bisericesc. Acestora li se imputa că folosesc *„mâna de lucru plătită“* şi în acest mod sunt exploatatori.

Tot de prin 1949-1950 a început acţiunea de colectivizare a pământurilor. Prima formă a fost: „întovărăşirea“; celor înscrişi li se repartiza câte o rolă de pământ, cât mai bună şi mai aproape de sat.

Celor care nu se înscriau în această formă, li se lua pământul şi în schimb li se dădeau pământuri, mai îndepărtate şi mai puţin productive, pe la marginea ţarinelor şi chiar şi în alte localităţi.

În anii 1950-1959 au luat fiinţă primele „*gospodării agricole colective*” în comunele, Sagna, Doljeşti şi Horia.

Şi de data aceasta se comasau pământurile cele mai bune şi apropiate pentru a se obţine recolte cât mai mari. Totodată, celor înscrişi în CAP li se anulau datoriile de cote şi impozite pentru a se stimula acţiunea.

Până prin anii 1959-1960, forma de lucru a pământului a fost individuală, fiecare gospodărindu-şi pământul său şi dobândind recolte după interesul şi munca depusă.

Existau în satul Cordun circa 250 perechi de boi de tracţiune; 200-300 cai; toţi gospodarii având căruţe proprii legate în fier, pluguri, grape (boroane), de fier, tăvăluge de lemn rotund, tocători de nutreţ, sănii cu tălpoaie sau cu oplene, coase, greble, furci, sape şi alte unelte agricole necesare la munca câmpului, transportul nutreţului şi al gunoiului.

Aproape fiecare familie avea câte o vacă şi chiar mulţi câte două vaci, pentru lapte şi produse lactate, mai multe oi, câte un viţel, unul sau doi porci pentru tăiat în gospodărie şi cât mai multe păsări de curte: găini, curci, raţe şi gâşte, ceea ce asigura în cursul anului o alimentaţie bogată şi variată, pe lângă cartofi şi făină proprie de grâu şi de porumb.

Se cumpăra doar ulei din floarea soarelui, zahăr, de către cei ce nu cultivau sfecla de zahăr, sare, piper, petrol lampant, vin şi rachiu pentru sărbători şi cam atât.

Zarzavaturile se cultivau pe suprafeţe mici în grădina casei, iar varza de murat se cumpăra de la lipoveni.

Menţionăm că după anul 1900 şi înfiinţarea Fabricii de Zahăr în imediata apropiere a satului, la circa 2 Km, a început a se cultiva sfecla de zahăr pe suprafeţe tot mai mari, ajungându-se prin anii 1940-1950 până la 200 ha pentru satul Cordun, fiecare gospodărie cultivând circa 0,25 - 0,50 ha.

Această cultură cere mult îngrijire şi în afară de arat adânc la circa 30-35 cm şi însămânţat cu maşina, restul lucrărilor ca: prăşit, rărit, praşila I şi a II- a, îngropat, scos din pământ, retezat frunze şi creasta, curăţat de pământ, încărcat şi descărcat din căruţa în canalele fabricii totul se face manual ceea ce implică un mare volum de muncă (zile de lucru).

Fabrica asigura sămânţa şi pentru maşina de semănat şi după însămânţare, controla mersul lucrărilor de întreţinere, prin agenţi proprii eliberând avansuri băneşti mici, o dată sau de două ori, iar plata sfeclei predate, „lichidarea", se făcea după terminarea predării în bază, prin luna noiembrie, decembrie, când se dădea o sumă de banii şi o cota de zahăr, după cantitatea predată.

Sistemul era avantajos pentru cultivatori, aceştia primind în timpul verii avansuri băneşti - când sursele de bani erau ca şi inexistente - apoi toamna primeau borhot, care, împreună cu creasta şi frunzele rezultate, asigurau hrana consistentă pentru vite. Tot atunci se făcea lichidarea în bani şi zahăr şi se rezolvau unele probleme gospodăreşti.

Unii gospodari, îngrăşau vitele, în special boi, viţei, porci, pe care le valorificau în oboare, ceea ce aducea un venit bănesc pentru satisfacerea nevoilor: lemne de foc, haine pentru copii şi adulţi taxe şi rechizite şcolare, reparaţii gospodăreşti etc.

Pentru colectivizarea pământului şi a mijloacelor de producţie s-a dus o campanie foarte susţinută prin toate mijloacele, începând cu „munca de lămurire" şi până la aplicarea oricăror forme de „constrângere" cât mai dure şi fără nici un fel de menajamente.

Celor ce nu se înscriau în „gospodăria colectivă", li se urmărea cu mare stricteţe achitarea impozitelor, taxelor şi a cotelor obligatorii de cereale, carne, lapte, lână, trecându-se la executarea forţată prin preluarea acestora din gospodărie.

Pentru cei ce erau angajaţi în instituţii, întreprinderi, li se pretindea înscrierea sub acţiunea dării afară din serviciu dacă nu prezentau dovada că s-au înscris în Gospodăria agricolă colectivă.

Dacă aveau copii în şcoli secundare, dar mai ales în învăţământul superior (facultăţi), li se dădeau copiii afară din învăţământ dacă nu prezentau dovada de înscriere în Gospodăria agricolă colectivă.

Din instituţii şi întreprinderi, s-au format sub conducerea P.C.R. - a organizaţiilor de partid - echipe de 3-5 persoane, între care adesea şi un „instructor" de partid, care, zi de zi, intrau în casele oamenilor, ducând „muncă de lămurire" pentru trecerea la colectiv.

În satul Cordun au fost cazuri când aceste „vizite” şi „lămuriri” au dus la disperarea oamenilor ce plecau de acasă şi stăteau prin gări C.F.R. sau ascunşi pe câmp.

De exemplu: localnicul Vasile C. Ghideanu, fost luptător în 1916-1918 şi prizonier de război în lagărele din Germania, a declarat echipei de lămurire:

„Domnilor, eu pentru pământul care îl am, de la împroprietărirea din 1921, am făcut războiul şi am fost prizonier, hrănindu-mă cu frunze, iarbă, coji de cartofi, aşa că să nu vă mai osteniţi să veniţi la mine şi „Nu dau pământul“, după care bolnav fiind în pat s-a întors cu faţa la perete şi nu a mai vorbit nimic.

În scurt timp, bolnav de supărare şi de şicanele ce i se făceau de către autorităţi, a murit, dar nu s-a înscris în C.A.P. nici el şi nici familia.

Locuitorul Neculai Gh. Radu (zis Zlătarul), din Simioneşti, având trei copiii la Uzina de Ţevi şi doi gineri, din care unul (Lazăr) secretar de sindicat, după ce i s-a adus la cunoştinţă că dacă nu se înscrie în C.A.P. sau în G.A.C., copiii şi ginerii vor fi daţi afară din serviciu şi după „multe vizite de lămurire” a semnat şi el şi soţia cererea.

După ce au semnat şi-au pus mâinile sub barbă şi bărbatul a spus: *„De acum, măi femeie, să căutăm şi un ştreang să ne spânzurăm, că altceva nu mai avem de făcut“.*

Echipa a fost impresionată şi speriată de mărturisirile acestuia, astfel ca a lăsat cererea pe masă, pentru a se mai gândi cei doi, oameni bătrâni şi bolnavi, soţul invalid.

A doua zi, cetăţeanul a venit la echipă şi a adus cererea pentru a evita nenorocirea copiilor şi a ginerilor săi, sacrificându-se el şi soţia sa, dar nu după mult timp au decedat.

Pentru „a scăpa“ de obligaţia de a se înscrie în G.A.C. şi de povara mereu crescândă a impozitelor şi a cotelor de tot felul, unii cetăţeni s-au folosit de decretul 308/1953 şi au făcut cerere de predarea terenului la „stat”, cereri ce le-au fost acceptate.

Aceste terenuri au fost lucrate de primării, de I.A.S.-uri, iar la colectivizare au trecut în folosinţa G.A.C. Vom face o precizare ce se impune şi anume: după apariţia H.C. nr 83/1949 şi Decretului nr 228/1953 a rezultat o sumă de pământuri pe care numai avea cine să le lucreze. Aşa a apărut în nomenclatura oficială denumirea de G.A.S. şi G.A.C. adică: *Gospodăria Agricolă de Stat* (GOSTAT) şi *Gospodăria Agricolă Colectivă* (G.A.C.).

Mai târziu au apărut: *Întreprinderea Agricolă de Stat* (I.A.S.) şi *Cooperativa agricolă de Producţie* (C.A.P.), completând baza acestei proprietăţi, prin botezarea celor de mai înainte.

De altfel, ascunderea adevăratei proprietăţi asupra pământului a fost mascată ca „*proprietate de stat*" pentru I.A.S.-uri şi „*proprietate obştească a membrilor cooperatori*" pentru C.A.P.-uri.

Cu toate că, potrivit statutului C.A.P.-ului oricine se putea retrage, acest lucru nu s-a produs în nici un caz, deoarece pământul, dacă s-ar fi restituit, s-ar fi dat la marginea perimetrului C.A.P.-ului, în locuri depărtate şi prost productive.

În satele: Cordun, Simioneşti, Pildeşti şi chiar prin celelalte din împrejurimi, chiar în ţară, intensificarea acţiunii de colectivizare a început de prin anii 1960-1961 şi s-a finalizat în primăvara anului 1962.

Cu toate presiunile făcute, nu s-au înscris în G.A.C. locuitorii: Ioan V. Hristea (agentul) şi Gh. V. N. Manea.

În Comuna Cordun, cu satele Cordun şi Simioneşti, de la început s-a stabilit să se formeze o singură gospodărie colectivă, aşa cum s-a şi constituit în anul 1962. Cererile - adeziunile de înscriere - erau redactate cu grijă pentru respectarea *„legalităţii socialiste"* şi cu specificarea expresiei *„mă înscriu nesilit şi neforţat de nimeni"*, dar în realitate lucrurile s-au petrecut cu totul altfel.

Cu scrâşneli, cu vaiete, cu înjurături, cu tunete, cu fulgere, dar mai ales cu teama pentru ziua de mâine, s-a înfăptuit şi constituirea Gospodăriei Agricole „8 mai Cordun" cu cele două sate Cordun şi Simioneşti, cu o suprafaţă de circa 1300 ha arabil.

A fost ales un comitet de conducere, al cărui preşedinte a fost ales primarul (preşedintele Sfatului Popular), Vasile V. G. Iamandi. Acesta era fiu de ţăran şi gospodar înstărit, încorporat şi mobilizat în Regimentul I 4 Infanterie, cu care a plecat în războiul din 1941-1945, unde apoi a fost în prizonierat la ruşi şi trimis în lagăr.

Pentru a putea să mai vadă pământul ţării sale şi a ajunge şi la casa părinţilor săi, s-a înscris ca voluntar în *Divizia Tudor Vladimirescu,* constituită în URSS, cu care a venit în ţară participând la luptele pentru dezrobirea Ardealului de sub ocupaţia hortysto-fascistă.

Revenind în ţară, după terminarea războiului în anul 1945, s-a încadrat ca militar, cu grad de plutonier, apoi a fost trecut în rezervă, trecând la viaţa civilă.

În 1958 a fost ales primar (preşedinte Sfat Popular) şi a lucrat până în 1962, când a fost ales Preşedinte de C.A.P. În timpul campaniei de

colectivizare nu s-a remarcat ca un activist „intransigent”, urmând şi el calea pe care mergeau toţi fără excese, fiind membru PCR încă din armată.

Alegerea a fost bine făcută fiind un bun gospodar, a pus pe picioare munca în agricultură, de exemplu învăţând pe inginerul agricol de la C.A.P. cum se reglează o maşină şi cum se seamănă sfecla de zahăr. A început să construiască grajduri la sediul C.A.P.-ului, situat la marginea de vest a satului Cordun, între satele Cordun şi Simioneşti şi stabilirea sediului pentru gospodărie.

Odată cu constituirea G.A.C., tuturor celor înscrişi, care aveau căruţe şi boi, li s-au luat animalele de tracţiune şi căruţele la C.A.P.

În câţiva ani, boii s-au vândut, caii au fost trecuţi ca „neproductivi” şi predaţi la abatoare, iar căruţele au fost distruse, înlocuindu-se cu tractoare şi camioane.

De partea de gospodărire, întreţinere şi reparaţie a răspuns Ştirbu Dumitru, vicepreşedinte, care a insistat foarte mult pentru aducerea la C.A.P. a animalelor, utilajelor şi gospodăririi acestora.

De altfel, implantarea mecanizării agriculturii, în special cu tractoare – S.M.T.- a condus la eliminarea muncii cu animalele şi căruţe, acestea nu au mai prezentat interes.

Aşa se ajunge ca în anul 1990 în satul Cordun, să nu mai fie decât 5-6 cai şi nici o pereche de boi din circa 250 perechi înainte de colectivizare. Se pune întrebarea: ar mai fi nevoie de boi de tracţiune? răspunsul este: „Da”, după restituirea pământului din 1991, s-a ajuns şi la cultivarea unor role de pământ mai mici, unde tractoarele nu pot avea eficienţă şi deci costul de lucru al acestora este foarte mare, fiind foarte eficiente animalele de tracţiune.

Ce s-a realizat prin colectivizare? Mai întâi lucrul pe suprafeţe mari dă posibilitatea unei bune lucrări a pământului şi mai ales de rotire a culturilor, întrebuinţarea de îngrăşăminte agricole, chimizare, erbicidare, irigare şi mecanizarea unor lucrări, care cer un volum mare de muncă, condiţii ce au condus la obţinerea de recolte mari la hectar, locuri de muncă în culturile de câmp: legumicultură, zootehnie şi micile ateliere meşteşugăreşti de pe lângă G.A.C.; statul nu a mai avut sarcina de a stabili venitul şi impozitul funciar (agricol) pentru fiecare gospodărie ţărănească, nu a mai avut sarcina de a organiza sistemul de colectări de produse agricole şi zootehnice pentru fondul de stat şi alte sarcini, acestea realizându-se prin obligaţiile stabilite prin G.A.C. şi G.A.S. - abia acum s-a putut vedea ce s-a prevăzut în Constituţia din 1948 prin articolul: *„Statul încurajează şi sprijină cooperaţia sătească“*.

Prin colectivizarea pământurilor şi a mijloacelor de producţie în agricultură, ţăranii au rămas strict dependenţi de munca în G.A.C. nemaiavând alte posibilităţi de dobândire de venituri.

La începutul funcţionării G.A.C.-urilor, în primii ani şi până prin 1975, distribuirea recoltelor obţinute după achitarea obligaţiilor către stat la membrii colectivişti s-a făcut după numărul zilelor de muncă realizate în anul agricol respectiv, retribuirea fiind oarecum echitabilă, excluzând pe cei bătrâni şi neputincioşi, care au rămas într-o situaţie foarte grea în ceea ce priveşte existenţa.

Dar şi acum, ca şi în sistemul cotelor, plata produselor ce se contractau şi predau la stat de către G.A.C.-uri, a fost tot sub nivelul costurilor şi al pieţei agroalimentare. De exemplu: grâul s-a plătit cu 2 lei /Kg. ca şi ziua de muncă, tot cu aceeaşi valoare. Aşa s-au putut face acumulări băneşti substanţiale pentru dezvoltarea industriei. Retribuirea muncii, insuficientă şi inechitabilă, s-a accentuat mult după 1972-1975, ceea ce a avut drept consecinţă angajarea în industrie şi servicii a mai multor oameni, mai ales a celor tineri, diminuând drastic forţa din agricultură.

Aşa s-a ajuns în ultimii ani, înainte de revoluţia din 1989, adică de prin anii 1978-1980 să se dea dispoziţie prin organele de partid şi de stat ca armata, elevii din şcoli, dar mai ales echipele de muncitori din întreprinderi, să fie scoşi la muncile agricole din G.A.C.-uri, în special la recoltări, dar fără plată.

Este cunoscut faptul că elevii din Cordun şi Simioneşti erau luaţi la asemenea acţiuni la G.A.C. Cordun, dar, de asemenea, se luau muncitorii de la Întreprinderea de Ţevi, cu sutele, pentru a lucra la G.A.C. Cordun, sub dirijarea comitetului P.C.R. din fabrică, condus de secretarii ing. Pîcă Vasile şi apoi de Ştefan Vasile şi de secretarul de Partid adjunct şi şef Serviciu Cadre - Butnaru Gheorghe.

Neparticiparea se sancţiona cu desfacerea contractului de muncă.

Până la revoluţia din 1989, terenul agricol a constituit „proprietate obştească“ în folosinţa CAP-lui, în care au fost cuprinse şi terenurile din renunţări, conform decretului 308 şi HC nr 83, precum şi păşunile, islazurile comunale în suprafaţă de 317 ha, din care 92 ha. la Simioneşti şi 224 ha. la Cordun. La desfiinţarea CAP Cordun, în 1992, au rămas multe bunuri de patrimoniu printre care: 600 bovine; 16 căruţe din fier cu roţi din cauciuc; 4 tractoare şi multe alte bunuri de valoare însemnată, ca şi: 6 grajduri şi 3 magazii (din care 2 din schelete de fier şi pereţi şi acoperiş din tablă ondulată).

Toate trebuiau să constituie creanţe care să se împartă foştilor membri CAP după valoarea muncii prestate. Dar fostul preşedinte, Vasile Bejenaru, a vândut toate cele 600 bovine (vaci); căruţele; tractoarele şi tot ce a fost mobil (utilaje de brutărie; frigidere de mare capacitate; covoare; mobilier de birou), clădirea de brutărie (cumpărată de Tănase Vasile).

După revoluţia din decembrie 1989 şi după apariţia legii nr. 18 /1991 s-au reconstituit şi restituit foştilor proprietari terenurile agricole, iar islazul comunal a reintrat în administraţia Primăriei.

După 1992, anul reconstituirii şi restituirii pământurilor, forma de lucru a pământului înregistrează doua forme distincte:

a. lucru individual pe parcelele fiecărui proprietar, având în grijă toate lucrările de însămânţare, întreţinere şi recoltare, realizând pentru sine toată recolta;

b. asocierea în asociaţii agricole în care terenul este comasat şi lucrat prin grija unui comitet de asociaţie sau a unei persoane care a înfiinţat societatea

După achitarea tuturor cheltuielilor de înfiinţare, întreţinere şi recoltare a culturilor, rezultatul este distribuit fiecărui proprietar, potrivit suprafeţei de pământ pe care a adus-o în asociaţie.

A mai apărut şi a treia formă, aceea a arendării, în care proprietarul arendează terenul unei persoane, pentru o cantitate de produse agricole, determinată de la începutul anului agricol.

Pentru asociaţii, în cazul culturilor prăşitoare, asociaţia împarte proprietarilor suprafaţa solicitată, după răsăritul plantelor, iar aceştia au grija lor până la recoltare inclusiv.

Numai pentru grâu şi orz lucrările sunt făcute în totalitate de asociaţie, aceasta achitând costul tuturor lucrărilor, rezultatul fiind distribuit proprietarilor.

Şi aici s-a demonstrat că lucrările în sole mari dau recolte mai mari chiar şi la plantele prăşitoare. Cât timp au existat Agromec-urile, foste S.M.T.-uri, asociaţiile au mers mai bine, având contracte de lucrări cu acestea, cu plata în natura şi în bani, dar odată cu privatizarea lor, lucrurile au mers mai prost, noii proprietari cerând plata pe loc a lucrărilor, ceea ce este mai greu de realizat şi chiar imposibil din lipsă de bani.

Lucrarea în individual nu merge atât de bine şi deci, rezultatele sunt mai slabe. Este cazul executării simultane a lucrărilor ce nu se pot realiza pe sole mici, culturi intercalate, (grâu, porumb, cartofi, plante de nutreţ).

Administrarea de amendamente, plus haturile despărţitoare, creează mari inconveniente, la arat, semănat, cu mijloacelor mecanizate. Celor ce au

mai mult pământ şi chiar 3-4 ha. le lipsesc mijloacele băneşti şi depărtarea între solele aceluiaşi proprietar îngreunează executarea la timp a lucrărilor.

Asigurarea lucrării pământului în bune condiţii şi cu rentabilitate este benefică în sole mari, cu mijloace mecanizate şi cu contracte de plată a lucrărilor în bani sau în natură.

Către această formă de lucru - asociaţii - se canalizează şi modul de proprietate individuală, pentru că azi un proprietar are 2-3 ha de pământ - cazul cel mai frecvent - şi are 3-4 copii, moştenirea acestora va fi în sole foarte mici, fărâmiţându-se forma iniţială.

Împotriva fărâmiţării proprietăţilor ar mai fi o formă existentă în ţările occidentale, spre exemplu Franţa, unde moştenirea se atribuie primului copil, care-i despăgubeşte pe ceilalţi fraţi şi surori fără a se împărţi pământul, dar aceasta presupune apariţia unor legi în acest scop.

Starea actuală a satului

Ca şi multe alte localităţi, mai apropiate sau mai depărtate de centrele urbane şi această localitate a cunoscut transformări majore în toate domeniile vieţii publice şi private.

O contribuţie esenţială la aceste transformări a avut-o dezvoltarea industriei, în care şi-au găsit locuri de muncă foarte multe persoane, iar gradul tot mai înalt de tehnologizare a condus la calificarea şi pregătirea superioară a acestora.

Odată cu ridicarea nivelului de educaţie profesională şi culturală, au devenit posibile şi s-au impus şi o seamă de condiţii de viaţă cât mai civilizată.

Tendinţa actuală a cetăţenilor este:

- de a avea familii bine închegate, cu un număr de 2-3 copii pentru a le putea asigura o bună pregătire pentru viaţă, mai toţi dorindu-şi ca aceştia să urmeze şcoli superioare, facultăţi, iar acolo unde este cazul, să fie calificaţi într-o meserie, oricare alta decât în agricultură;
- de a-şi construi case de locuit cât mai spaţioase şi dotate cu toate facilităţile: energie electrică, apă, canalizare, baie, centrale de încălzire, telefon, radio, televizoare, iar pentru pregătirea şcolară calculatoare;
- de a-şi cumpăra un mijloc de transport personal, de preferinţă autoturism, evitând transportul în comun;

- de a construi o magistrală de gaz metan, la care să-şi poată racorda locuinţele, evitând consumul de lemne de foc;

- să rămână unitate administrativă de sine stătătoare, condusă de aleşii satului, buni gospodari, pregătiţi superior şi cu multă înţelegere pentru nevoile localnicilor;

- să delimiteze cât mai urgent pe bază de documente, limita între oraşul Roman şi Cordun.

Cap. VI - Coordonate sociale şi etnografice

Alimentaţia

Sătenii din Cordun şi Simioneşti, fiind în principal agricultori, până la apariţia muncitorilor industriali, au avut la bază alimentaţia pe bază de produse din gospodăria proprie.

Astfel, hrana era compusă din: mămăligă de porumb, mai rar pâine de casă din grâu, borş de fasole şi cartofi (uneori dres cu ou), alteori cu carne de pasăre, vită sau porc, carne friptă de pasăre, de vită, de porc, răcituri de porc, lapte dulce fiert, simplu sau cu orez ori fidea, lapte prins, brânză de vaci şi de oi, cartofi prăjiţi, tochitură, fasole prăjită cu murături: castraveţi, pătlăgele sau varză murată; sărmăluţe de post sau cu carne, şuncă afumată, compoturi (fierturi de fructe crude sau uscate); brânză cu smântână, ardei umpluţi, ardei copţi cu salată de pătlăgele roşii, cârnaţi de porc, chişcă, drob, tobă ş.a., iar din grădina proprie folosindu-se: roşii, salată, ceapă, usturoi, lobodă, pătrunjel, căpşuni, cireşe, nuci etc.

La sărbătorile mari: *Paşte, Crăciun* şi *Anul Nou* se făcea şi se fac încă, pască, cozonaci şi plăcinte cu brânză, ouă roşii, miel fript şi borş de miel. Se mai făcea o plăcintă din aluat, numită - „învârtită". Foaia de aluat se unge cu unt sau ulei, se presară zahăr şi miez de nucă sau mere, se strânge şi apoi se aşează în tava de copt, în formă de cerc. La scoaterea din cuptor se unge cu sirop (zahăr topit în apă).

Înainte de masă se serveşte un rachiu, ţuică foarte rar, mai mult la sărbători, iar după masă un pahar cu vin.

Se mai făcea, până prin 1960 mălai la mesele de nuntă, cumătrii sau praznice. Mălaiul se prepară din făină de porumb dată prin sită deasă, în care se pune „maiaua" preparată separat din făină de grâu şi drojdie, după fierbere se adaugă şi făină de porumb. Se amestecă bine, se aşează în tăvi, se lasă puţin la cald pentru omogenizare şi creştere, apoi se dă la cuptor pentru coacere. Se pot adăuga mici bucăţele de bostan alb (turcesc). Se taie felii şi se serveşte la masă.

După 1960, la mesele festive se serveşte pâine de grâu. În postul mare se făcea „covarşă". Se cernea făina de porumb, se adăuga „maiaua" descrisă

mai sus, se punea apă caldă până devenea ca un terci subţire, apoi se aşeza la cald lângă sobă o zi, până când fermenta şi căpăta un gust acruţ. Se punea la fiert într-o oală sau „ceaunel" şi se servea caldă cu mămăliguţă, de preferinţă prăjită. Acest obicei s-a păstrat până în zilele noastre.

Cu timpul alimentaţia este diversificată şi îmbunătăţită: conserve, pate de ficat, brânză topită, salam de diverse sortimente, pastramă, cârnăciori, tobă, pui şi peşte etc.

Curăţenia

În general igienizarea caselor se face primăvara - de *Paşti* şi toamna înainte de *Sf. Cuv. Parascheva*. Atunci se văruieşte interiorul, exteriorul, se vopseşte primăvara tâmplăria, se curăţă sobele, se scutură covoarele, ţoalele, se şterge duşumeaua, se şterg geamurile şi se spală totul din casă (lenjerie, haine, etc.).

Primăvara se curăţă copacii, se greblează şi se adună resturile vegetale din curte, grădină şi se dă foc. Se taie via şi se leagă, se sapă şi se pun straturi cu legume şi zarzavaturi. Tot în această perioadă, se răsădesc flori, se pregătesc curţile pentru o vară bogată în culori şi parfum.

În ce priveşte igiena corporală, menţionăm că sunt prea puţine case cu băi, mai mult improvizaţii, dar ea se realizează prin spălarea corpului săptămânal cu apă caldă, în balie, lighene mari, căzi de tablă etc.

Bărbaţii se tund lunar şi se bărbieresc de două ori pe săptămână, dar neapărat sâmbăta sau duminica, iar femeile îşi spală capul săptămânal. Copiii sunt îmbăiaţi zilnic după naştere, de pe la un 1-2 ani, de două ori pe săptămână, sau atunci când se murdăresc. Dacă până la războiul din 1945 existau păduchi, purici, ploşniţe, deci şi tifos exantematic, după război datorită dezinfectanţilor puternici, aceşti paraziţi au dispărut. Nu se mai înregistrează cazuri de boli contagioase, tuberculoză pulmonară, pelagră, dar au apărut şi s-au înmulţit cazurile de cancer sub diferite forme, diabet, boli ale sistemului nervos (stresul) şi altele.

Prin 1930 s-a adus sămânţă de porumb, „dintele calului”, cu o productivitate mare la hectar, dar cu coacere târzie. Consumul de mămăligă din făină din astfel de porumb necopt complet, chiar şi mucegăit, a condus la apariţia bolii de „Pelagră”. Numărul mare de cazuri de îmbolnăviri a condus la înfiinţarea *Spitalului de Pelagră*, de la Horia, grup şcolar *Ion Ionescu de la Brad*. Cei trataţi (sau netrataţi), au murit asemenea personajului Alecu Faraon din romanul „1907” al scriitorului Cezar Petrescu. Treptat, s-a renunţat la acest soi de porumb, fiind înlocuit cu „ciocantinul” şi „moldovenescul”, iar mai târziu cu hibridul, care este asemănător cu „dintele calului”, dar are coacerea mai devreme, eradicându-se boala.

În cuprinsul satului, curăţenia este ţinută de fiecare gospodar prin existenţa de closete, prin transportul deşeurilor menajere în afara perimetrului satului, a gunoiului de grajd la câmp, iar resturilor de nutreţ li se dă foc primăvara. Primăvara se curăţă şi beciurile şi se aruncă resturile de murături neconsumate.

Pe tot perimetrul comunei, prin grija Primăriei, este asigurat transportul gunoiului de către Firma Rossal, specializată în această

activitate, care, după depozitarea gunoiului menajer în containere la fiecare gospodărie din sat, preia cu maşini specializate acele containere, cu resturile menajere. Curăţenia la animale se face de către gospodari zilnic, balega fiind aşezată în platforme de unde se transportă la câmp. Animalele sunt îmbăiate vara în apa Moldovei, iar în restul timpului prin ţesălare, periere - cazurile de boli fiind imediat tratate prin dispensarul veterinar local.

În şcoli, curăţenia imobilului se asigură prin personal de serviciu, iar igiena corporală a elevilor este în atenţie şi sub supravegherea cadrelor didactice, periodic, făcându-se şi vizite medicale prin Dispensarul uman.

Localurile publice ca primărie, poliţie, magazine şi bufete frecventate de cetăţeni sunt de asemeni în atenţia conducerii sau a proprietarilor care asigură curăţenia necesară.

Locuinţele

De la sosirea şi aşezarea primelor familii în satul Cordun, locuinţele au suferit numeroase transformări. Astfel, la început - prin 1685 - locuinţele erau sub forma unor bordeie săpate în pământ la o adâncime de circa 70-80cm, acoperite cu crengi de copac peste care se aşezau frunze, stuf, buruieni şi pământ. În interior se aşezau, de asemeni pe pământ, crengi frunze, plante păioase, constituind *„paturile“* de dormit. Focul se făcea în mijlocul bordeiului, iar fumul ieşea pe aşa-zisa intrare în bordei. Pe parcurs, oamenii şi condiţiile de viaţă au evoluat, construindu-se bordeie la suprafaţa solului, cu pereţi din nuiele împletite şi lipite cu lut şi cu acelaşi fel de acoperiş, dar şi cu o vatră de făcut focul, aşezată în fundul bordeiului cu un gârlici de ieşit fumul. Luminatul se făcea printr-o spărtură rotundă în care se aşeza o băşică de porc, prin care se vedea că afară este ziuă.

Casa fam. Neculai Ivan, 1938

Casă veche din satul Cordun

Locuinţele au evoluat, prin noi construcţii în formă rotundă sau pătrată, sprijinită pe trunchiuri de copaci, pe care s-au aşezat acoperişurile. Mai târziu a apărut şi o despărţitură de intrare, din care se dădea în încăperea propriu-zisă a casei (era aşa numita *„tindă”*).

Treptat, şi pe măsură ce familia avea copii, construcţiile de formă pătrată sau dreptunghiulară s-au înmulţit, căpătând printr-un perete despărţitor două încăperi, dar păstrând intrarea separată - tinda.

Şi acoperişurile au evoluat, la partea superioară a pereţilor aşezându-se pe orizontală grinzi pe care se sprijineau căpriorii, ce formau un triunghi pe care se aşeza coajă de copac, stuf, paie.

Ulterior, peste grinzile orizontale, s-a aşezat lodbe de copac cioplit, formând la înălţimea pereţilor podul casei. În pereţi s-au decupat găuri, ferestre de formă rotundă şi apoi pătrate, mai târziu prevăzute cu geamuri din sticlă. Curţile boiereşti au constituit motive de inspiraţie pentru construcţiile de locuit.

Beneficiile din munca câmpului au permis dorinţa pentru o locuinţă cât mai acceptabilă, să devină o necesitate. După 1864, starea ţărănimii devine mai lesnicioasă şi ca urmare şi locuinţele capătă o nouă înfăţişare. Apar locuinţe cu două încăperi în mod frecvent, din care una pentru „curat“ şi una pentru pregătirea mâncării şi de dormit. Ferestrele sunt de formă dreptunghiulară, prevăzute cu sticlă, luminatul trece de la opaiţ la lămpi cu petrol. Lampa cu petrol era formată dintr-un bazin de formă rotundă din sticlă sau tablă, prevăzut „cu o maşină“ de metal prin care trecea un fitil din bumbac, ce putea fi ridicat şi coborât printr-o rotiţă. După ce se punea petrol lampant în bazin, fitilul se îmbiba şi ridicat cu rotiţa la nivelul necesar, i se dădea foc. După aşezarea sticlei (burluiului, ţilindrului) se potrivea de înălţime flacăra fitilului şi se obţinea luminarea camerei. Lămpile erau de 8, 5 şi 12 focuri (putere de iluminare), iar la curţile boiereşti de 24 focuri.

Casa *notarului Stanciu*, construită în anul 1883

Construcţia de case s-a îmbunătăţit de-a lungul anilor semnificativ şi condiţiile de locuit au devenit mai bune.

Dar după *Primul Război Mondial,* începând cu 1914 şi după împroprietărirea din 1921, prin anii 1925, locuinţele se construiau tot mai confortabile, majoritatea în formă de dreptunghi, cu două camere şi antreu

pe mijloc, având în partea de nord acoperişul mai jos, formând aşa-zisa „şandrama”, o încăpere de-a lungul camerelor şi antreului, un spaţiu pentru depozitarea hainelor, alimentelor şi cu rol de protecţie contra frigului şi ploilor din nord.

Încălzirea se făcea cu sobe din cărămidă arsă. Sobele de pregătire a mâncării erau prevăzute cu plite metalice pentru fiert bucatele şi făcutul mămăligii.

În şandramale sau în exterior s-au construit cuptoare de vară, având partea superioară în forma de semicerc, tot din cărămidă arsă, unde se cocea pâine, colaci, cozonaci şi pască. Sobele şi cuptoarele au coşuri (hogeag) din cărămidă, care ies prin acoperiş şi evacuează fumul afară.

Se fac ferestre duble cu geamuri din sticlă incoloră, iar acoperişurile din draniţă de brad, înlocuite de prin 1940 cu tabla zincată, ţigle şi mai târziu cu plăci din azbociment. Încep a se construi şi case tip vilă cu etaj, pereţi de zidărie din cărămidă şi (sau chirpici, cărămidă nearsă) - în interior sobe din teracotă şi băi.

Casă din anul 1932

După 1957 se introduce masiv iluminatul electric - becuri cu incandescenţă şi fluorescente cu neon (argon).

Încăperile sunt mobilate cu mobilier de fabricaţie industrială - mobilă de bucătărie, mobilă de cameră: canapele şi fotolii, scaune tapiţate, mobilier de bibliotecă, vitrine, şifoniere, cuiere.

Dormitoarele sunt prevăzute cu saltele şi plapume din lână, perne şi perniţe cu pene de găină, puf gâscă, covoare de iută, persane, cuverturi din lână etc.

Pe lângă fiecare locuinţă s-a construit câte o magazie - grajd pentru vite şi din ce în ce mai des garaje auto, coteţe de păsări şi porci.

Toate curţile sunt înconjurate cu garduri din scânduri, iar din ce în ce mai des cu plase din sârmă sau cu ornamente din sârma groasă, încadrate în rame metalice pe stâlpi din beton. În marea majoritate a gospodăriilor, exista câte o fântână pentru apa potabilă folosită în bucătării şi la adăpatul animalelor.

În ultima perioadă s-a trecut la construirea reţelei de aducţiune a apei, din bazinul de la Timişeşti, cu pompe stradale şi cu posibilitatea de racordare în fiecare gospodărie, la cerere, cu plată.

Reţeaua magistrală este construită cu fonduri Europene (Phare) în toate trei satele şi are o lungime de 5 Km cu 25 cişmele în satul Cordun.

Încălzirea locuinţelor se face cu sobe din teracotă de zid, de tablă, alimentate cu lemne şi cărbuni. La bucătărie se foloseşte în cea mai mare parte aragazul, alimentat cu butelie de gaz lichefiat.

În perspectivă, se preconizează construirea unei magistrale de alimentare cu gaz metan pentru toate cele 3 sate ale comunei. În magistrală se ramifică alimentarea pe fiecare stradă, iar lungimea reţelei în final, va avea peste 44 Km. În acest scop a fost constituită după numeroase căutări, o

societate S.C. Cordun Gaz S.A, fiind procurată prin grija Primăriei, ţeava necesară în lungime de 44 Km.

În şedinţa de Consiliu Local, din 8 decembrie 1999, primarul comunei ing. Adrian Diaconu a prezentat facturile emise de Uzina Ţevi Roman către Consiliul Local, Comuna Cordun, cu nr 1093544, 1093545, 093546, 1093547, 1093549, 1093550 şi 1093551 prin care s-a vândut şi cumpărat o cantitate de 44568 m.l. în valoare de 4824188544 lei .

Toată cantitatea de ţevi a rămas în custodie la Uzina de Ţevi, a cărei tranzacţie, conform procesului verbal nr 1679/8.12.1999, înregistrat la Consiliul Local sub numărul 3027/8.12.1999, semnat de director general ing. Bârsan D. şi primar ing. A. Diaconu şi vizat de Consiliul judeţean Neamţ prin vicepreşedinte economist Ţurcan, a fost aprobată de Consiliul local comuna Cordun.

Sătenii îşi pot racorda locuinţele la gaz metan prin societate, contra cost, în condiţiile ce se vor stabili.

Prin aceasta se realizează posibilitatea de încălzire cu centrale individuale, preţul acestora ajungând cu tot cu instalare, în jur de 4000 lei.

Din momentul realizării celor 3 elemente principale ale condiţiilor de viaţă: reţea de energie electrică, apă şi gaze, se poate spune că satele au dobândit elemente moderne de convieţuire şi treptat dispare diferenţa dintre sat şi oraş.

Rămâne totuşi un element important şi imperios necesar de rezolvat, cel al canalizării, care impune costuri foarte mari şi care va putea fi realizat numai cu contribuţia fondurilor europene.

Globalizarea ne permite să implementăm astfel de proiecte, iar aria de răspândire a gospodăriilor, pe sate este favorabilă, toate 3, fiind grupate într-un perimetru restrâns, folosit la maximum, fără împrăştieri de case pe arii extinse şi fără goluri pe străzi.

Aspectul actual al comunei, în anul 2013, este mult schimbat prin multe case noi şi moderne ce au fost construite în ultimii ani la Cordun, fapt ce dă o notă modernă şi arată prosperitatea cetăţenilor localităţii chiar în condiţiile grele economice de acum.

Îmbrăcămintea

Înainte şi după *Primul Război Mondial*, îmbrăcămintea sătenilor era compusă în principal din: cămeşi, izmene, confecţionate manual din fire de cânepă, legate pe mijlocul corpului cu bretea - o fâşie ţesută din lână lată de patru-cinci cm şi lungă de trei-patru m. peste care se leagă un brâu de lână ţesut - lat de 20-25 cm şi lung tot de trei-patru m - peste care se trecea o curea de piele lată, de 4-5 cm, cu cataramă de încheiat.

Peste cămaşă se îmbrăca o flanelă împletită din lână sau un cojocel de piele de miel. Iarna peste izmene, se îmbrăcau iţari de lână sau mai târziu pantaloni de stofă.

În spate - tot iarna - peste flanelă se lua un cojoc de piele de oaie, sau un suman ţesut din lână şi bătut la piuă. Pe cap, vara, se purta pălărie din pâslă, iar iarna căciulă din piele de miel.

Încălţămintea era din opinci din piele de porc, rar şi de păr sau din piele de vită, dubită, aşa zis toval. Se legau nojiţe din cânepă, cu care se prindea pe picior sau pe pulpa piciorului.

Acesta era costumul de lucru, zilnic, asemănarea este cu cea a ţăranilor din Moldova, iar în poezia „Peneş Curcanul” de V. Alecsandri, întâlnim menţiunea că cei plecaţi în război purtau: „cămăşi, iţari, opinci şi cuşma pe ureche” - cojoacele şi sumanele erau ornate cu bentiţe de stofă verde sau roşie - pe revere la sumane, şi cu cusături cu „arnici”, din fire de lână colorată roşu, verde, negru.

Modelele erau în general sub formă de floare - „frunze şi râuri”.

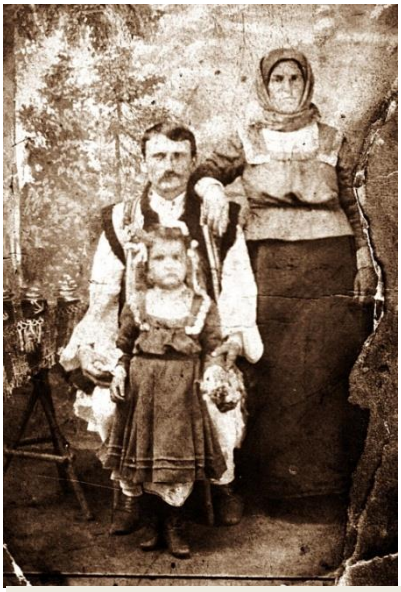

familia Ecaterina şi Vasile Iamandi, Maria Iamandi (4 ani) - anul 1912

familia Dimitriu: Constantin, Soltana, Gheorghe

Constantin Anghel şi *nana*, anul 1906

După 1930 au început să apară pantofi, ghete şi bocanci confecţionaţi din piele, cu talpă din piele groasă numită „crupon”.

Feţele la pantofi şi ghete de damă sau bărbăteşti erau din piele fină de viţel sau de câine aşa zisul „şevro” - pielea fiind dubită, curăţată şi vopsită negru sau maro sau în altă culoare, în „fabrici de pielărie” cum a fost la Roman fabrica Valter ş.a.

Talpa se confecţiona din piele groasă de bovine, cabaline, dubită de asemeni în fabrici.

Pantofii şi ghetele se purtau duminica, iar funcţionarii le purtau zilnic. Bocancii erau pentru iarnă, cu feţe din piele mai groasă de vită (toval) sau de bizon şi tălpile de „crupon” uneori bătute cu purici (ţinte).

După 1945, s-a extins portul pantofilor, ghetelor şi al bocancilor, dispărând opincile. Vara se mai purtau sandale, iar iarna şoşoni din pâslă cu tălpi de cauciuc.

ţinută militară, anul 1934

Tot de prin 1930, au început a se purta iarna şi cizme din piele, care au la picior formatul bocancilor, dar cu turetcile lungi până la genunchi. O variantă la cizma clasică, pe care o purtau şi soldaţii şi ofiţerii din artilerie şi cavalerie, a fost cizma „bürger”, care are la picior o deschidere cu şnur de piele, ca la bocanci, iar tureatca normală.

Ofiţerii cu „blazon”, în special cei de la cavalerie şi artilerie, purtau cizme de piele lăcuite (negru) cu pinteni şi rozetă.

La pinteni, se afla la partea din spate, o steluţă de metal pentru „îmboldit” calul, iar rozeta din metal galben lucitor era aplicată pe partea din faţă a cizmei, la marginea dinspre genunchi. Gurile rele spun că rozeta, care nu are nici o întrebuinţare practică, ar fi fost

inventată de francezi, care, având repulsie de apă, umblând mai mult parfumaţi, o foloseau pentru scărpinat.

De prin anii 1930, au apărut haine din stofă, confecţionate de croitori de specialitate, aşa zisele „costume “, atât pentru bărbaţi, cât şi pentru femei.

S-au înlocuit cămăşile şi iţarii cu cămaşă din material fin ca: mătase, in, iar flanele şi iţarii cu „sacou austriac“ şi pantaloni.

Femeile nu mai poartă fusta de lână sau stofă, flanele, cojoacele sau zăbune (un fel de pufoaică dar umplută cu lână), înlocuindu-le cu rochii de mătase, sau costume compuse din fuste şi bluze din stofe, pantofi de lac sau piele „şevro”, sau vara albi de „năbuc”.

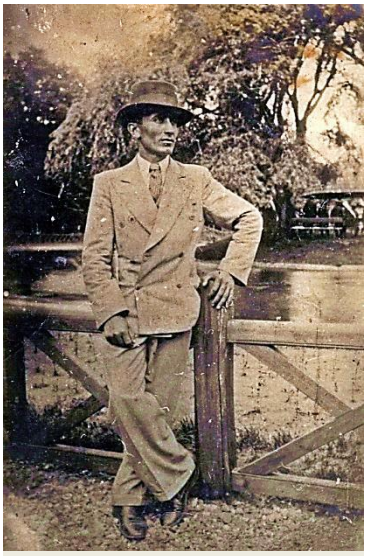

Neculai Ghideanu, în Parc la Roman, anul 1937

Pantofii de damă au căpătat diferite forme de picior şi tocuri foarte înalte, culori foarte diferite, de la negru la alb, gri, roşu, albastru, bej şi chiar intercalări de culori.

În locul părului lung, împletit în coade cu cununiţă, s-a trecut la tunsori scurte, bărbăteşti sau la „coafură permanentă” - adică ondulare părului (creţ).

De prin iarna anului 1990 încoace, femeile au început în număr tot mai mare să poarte pantaloni, renunţând la fuste, mai ales după apariţia şi la noi a pantalonilor de blugi şi geacă din acelaşi material.

Încălţămintea se asortează cu pantofii din piele sintetică şi textile, cu tălpi de cauciuc denumiţi „adidaşi”. Şi această încălţăminte au adoptat-o fetele şi femeile.

Vorbind despre „costumul naţional” putem menţiona că este pe cale de dispariţie.

Fiind marginalizat nu se mai confecţionează în gospodărie ci doar în ateliere specializate. Costumele naţionale se mai îmbracă la: manifestări de primire a unor oaspeţi înalţi în diferite regiuni ale ţării.

fam. Ileana şi Costică Ruginosu, anul 1932

La noi în sat, mai sunt păstrate câteva costume naţionale, din bătrâni, dar sunt pe cale de dispariţie.

Costumul naţional era format din următoarele componente:

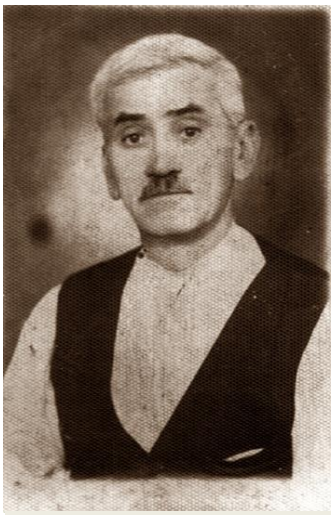

Pandele Ghideanu, anul 1890

a. bărbaţii: cămaşă din bumbac, cusută cu aţă colorată, cea mai folosită fiind culoarea roşie, puţin albastru şi galben. Cusăturile reprezintă motive florale, dispuse într-o formă geometrică sau în linie.

La cămaşă, cusăturile se fac pe mâneci la manşetă şi în deschizătura de la gât. Cămaşa este scurtă pentru a putea fi prinsă pe mijloc şi îndeajuns de largă pe corp şi la mâneci.

Urmează „ciupagul" care este format dintr-o fotă lungă, aşezată din mijloc până deasupra genunchilor. Cu ea se înconjoară mijlocul trupului peste cămaşă.

Este foarte largă de circa 2-3 metri, pentru ca, după îmbrăcare, să formeze pliuri, ondulaţii verticale, creţuri. Este cusută cu aceleaşi motive şi culori cu ale cămeşii, pe toată lungimea părţii inferioare (deasupra genunchilor).

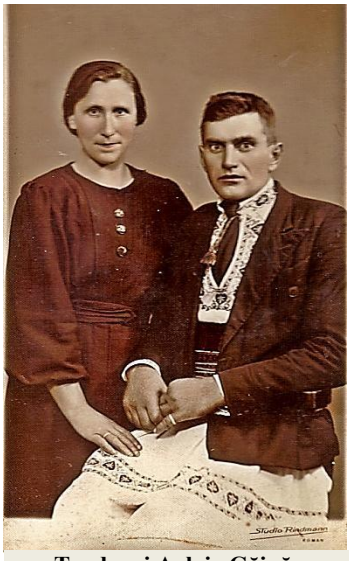

Toader şi Aglaia Găină, anul 1930

Este piesa cea mai grea de confecţionat, lungimea caracterizează măiestria costumului. Urmează izmenele, care au forma obişnuită şi sunt cusute cu aceleaşi motive şi culori pe partea de jos la manşetă.

După îmbrăcarea cămeşii, a ciupagului, care este prevăzut cu un şnur pe toată lungimea la partea superioară şi legarea acestuia pe mijlocul trupului, se îmbracă izmenele încheiate pe trup cu nasturi.

Peste mijloc, pe deasupra ciupagului, care acoperă cămaşa, se leagă „betele" adică o bandă de circa 3 cel mult 4 cm lată, ţesută din lână cu urzeală de bumbac.

Ţesătura de pe bete este foarte artistic ţesută, reprezentând multe motive geometrice, care se repetă într-o succesiune ordonată, nu toate de acelaşi fel, pe o lungime dată formând „o alternanţă”.

Betele au la un capăt un smoc de canafi de lână, colorată în număr de 10-15 bucăţi. Aceştia sunt legaţi de bete, printr-un fir de aţă, pe care s-au înşirat mărgele şi hurmuz, de mici dimensiuni şi culori diferite.

Pe deasupra cămeşii se îmbrăca un pieptar din catifea obişnuită, grena, pe care s-au brodat flori din nasturi de metal, strălucitor, sau din „canava” un fir de lână colorată, şi sunt aşa zişii fluturi.

Elena Radu, anul 1900

Iarna se folosea o „boandă” din piele de miel, cusută pe faţă cu flori sau motive geometrice, cu lână de diferite culori, de regulă roşu, verde, negru. Boanda are lungimea până la genunchi, cu guler şi marginea de jos îmblănite. Se încheie la gât, şi pe gât, cu nasturi şi „cheutori” de piele. Pe cap se poartă, după sezon, pălărie sau căciulă neagră sau brumărie din piele de miel.

fete din Cordun: Elena Maftei, Maria Stoia, Maria Enache, anul 1930

În picioare ghete, sau dacă se îmbracă iţar, cizme de piele.

Iţarii au forma izmenelor, strânşi pe picior. Sunt confecţionaţi din ţesătură, cu urzeală de bumbac şi de lână albă. Dacă se poartă cu cizme, se lasă neted pe toată lungimea piciorului.

Dacă se poartă cu ghete atunci se încreţesc de la gleznă până sub genunchi. De aceea lungimea cracului de iţari este de până la 2 m.

b. femeile: Cămaşa sau ia, cum i se mai spune, este tot din pânză de bumbac, albă. Cusăturile pot fi făcute cu

aţă de culoare roşie, albastră, verde, galbenă sau în combinaţie cel mai adesea. Florile sunt sub formă de râuri, frunze, floare sau cu motive geometrice foarte stricte.

Elena Costea şi Constantin Găină, anul 1943

Cusătura se face pe încheietura de la gât, pe feţele mânecilor şi pe piept, spre diferenţiere de cusătura de la bărbaţi numai pe manşetă. Peste cămaşă se îmbracă un ciupag din bumbac sau albită, încinsă cu o sfoară pe toată lungimea.

Se îmbracă apoi „catrinţa" sau aşa zisa „fotă". Aceasta este confecţionată dintr-o ţesătură cu urzeală de aţă pescărească (bumbac mai grosuţ) şi bătătură de lână.

Modelul de desen, intercalat în bătătură, se realizează din fire de lână vopsite în culoarea dorită roşu, galben, violet palid, albastru ceriu (ciel) şi fire de beteală (metal foarte subţire şi strălucitor). Desenul este executat în formă verticală de la brâu în jos.

Pe poală are un chenar. Partea rămasă este ţesută cu linii verticale, cu spaţii între linii, după dorinţă. Liniile pot fi simple sau duble sau în alternanţă.

Peste catrinţă, (fotă) se leagă mijlocul trupului cu bete ţesute din lână, cu acelaşi motiv, pe toată lungimea de 2-3 m.

Se poate îmbrăca şi un pieptar realizat ca şi la bărbaţi, dar în general, se evită pentru a se arăta în toată splendoarea măiestria cusăturii.

În picioare se poartă pantofi, de regulă negri, cu tocul jos, iar pe cap o maramă, de preferat din borangic, cu flori din acelaşi material intercalat în ţesătură.

Se poate folosi şi o „casâncă" de lână fină, cu flori în culori vesele, sau o „casâncă" simplă, neagră cu franjuri negri.

În satul nostru s-a purtat în loc de catrinţă, o fustă largă şi lungă până mai sus de glezne, de culoare grena, muştar, bleu sau kakii, maro, etc. după preferinţă.

Obiceiuri de sărbători

Din moşi strămoşi, oamenii satului au sărbătorit cu mare fast sărbătorile de Paşti, de Crăciun şi Anul Nou.

În cursul anului, se sărbătoreau unele zile ca: *Duminica Mare*, *Probeajnă* (6 august), *Sf. Nicolae cel Mare*, în centrul satului, iar mai târziu cu baluri în saloanele domnilor: Ghe. N. Hristea şi C.I. N. Enache, cârciumar din sat.

Banda de haiduci **din Cordun, raionul Roman, regiunea Iaşi, mai 1953**

De Paşti, se făceau hore şi baluri pentru tineret, la fel şi de Crăciun.

Copiii umblau cu colinda, cântând: „Moş Crăciun", „Sus în poarta raiului", „Lerul Domnului", iar gazdele le dăruiau bani şi colaci.

De Anul Nou se organizează o echipă artistică, numită „banda de artişti" formată din tineri, îmbrăcaţi cu bluze roz, roşii, albastre, verzi şi cu panglici prinse în diagonală pe piept.

Bandă de artişti, anul 1950

Pălăriile sunt împodobite cu pene de păun, hurmuz şi panglici subţirele, de diferite culori, iar la pantalonii (de culoare neagră) se aplică panglică roşie cusută ca „vipuşcă”.

Tinerii merg din casă în casă cu muzica de fanfară şi execută 3-4 jocuri de ansamblu ca: „floricica”, „bătuta”.

Localnici în costume populare, anul 1960

Unii băieţi se îmbracă în costume de fată, cu bluze şi fuste ornate cu panglici, spunându-li-se „dame”.

Tot în această echipă, joacă şi „mascaţii”, adică tineri îmbrăcaţi ca circarii, cu bluze şi pantaloni din diferite stofe colorate cât mai ţipător, cu mâneci din carton colorat, iar peste piept zgărzi de clopoţei şi zurgălăi, cu tălăngi şi alte obiecte sunătoare. Ei au bice din cânepă, cu care pocnesc tot timpul, producând gălăgie, iar pe faţă se vopsesc cu alb, negru, şi roşu precum clovnii. După joc, gazdele le dăruiesc bani, colaci şi câte un pahar de vin.

În noaptea de Anul Nou, copiii şi tinerii umblă cu „pluguşorul”. Pluguşorul este inspirat din obiceiurile pământului, transmis din generaţie în generaţie, uneori cu intercalări de fraze ce biciuiesc lenea, beţia, fumatul. Urătorii folosesc un clopoţel cu care sună în timp ce spun urătura, iar alţii folosesc „buhaiul”, doba şi fluierul.

Constantin Găină, haiduc - *Anul Nou*, anul 1952

Buhaiul este făcut dintr-o cadă fără fund, la un capăt punându-se o piele de câine sau de viţel prinsă cu un cerc pe cadă, în mijlocul acesteia făcându-se o gaură prin care se trece o şuviţă de păr de cal, de grosimea degetului, oprită la un capăt cu o legătură dintr-o bucăţica de lemn.

Capătul care iese afară, este udat cu borş şi tras prin palmă, scoţând un sunet ca boncăluitul boilor. Doba este una de mărime mică, cu diametru de circa 30-40 cm, bătută cu doua beţişoare în ritmul fluierului. Fluierul este din lemn de cireş şi cu el un fluieraş cântă o melodie anume pentru Anul Nou. Urătorii sunt cinstiţi cu bani, colaci, vin şi poftiţi să mai vină şi la anul care vine. În dimineaţa de An Nou, pe 1 ianuarie, copiii umblă cu semănatul.

Echipa artistică a Cordunului, locul I pe raion, mai 1951: Mitică Marin, Ion Munteanu, Sanda Hristea, Lucica Leancă, Ion Hristea, Tinca Bejan - copii: Cici şi Adrian Râmbu (copii învăţătorului Ion Râmbu)

Învăţător Vergiliu Ionescu, directorul *Căminului Cultural* din Cordun, Constantin Adrian Ionescu şi echipa artistică a *Căminului Cultural*, mai 1951

Intră în casă şi în timpul urăturii aruncă cu boabe de cânepă sau de grâu peste gazde, primind bani şi colaci. Tot de Anul Nou se mai practică şi alte obiceiuri ca: *Jocul cu capra* sau *cu păpuşile*, cei din echipă fiind îmbrăcaţi în costume naţionale. Mai este şi *Banda de haiduci* cu un repertoriu propriu, transmis din generaţie în generaţie.

Textul reprezintă lupta ce o duceau cei ce se răzvrăteau din gloată, nemaiputând suporta asupririle şi birurile de tot felul şi care îşi făceau singuri dreptate apucând calea codrului.

Este cântat Iancu Jianu căpitan de haiduci şi Bujor, împreună cu haiducii lui. Echipa este formata din: un căpitan care poartă uniforma militară de ofiţer, cu adăugirea unei benzi roşii la pantaloni (vipuşcă), Bujor, cel mai important din echipă, rolul principal, urmează rolurile de codrean, haiduci, oltean, vânător, soldat, amantă (un băiat deghizat în haine femeieşti) şi *Anul Nou*, un copil de 10-12 ani, îmbrăcat într-o rochiţă roz, pe care este brodat la poale, în faţă, noul an în care s-a intrat, pe cap purtând o bască albă cu coroniţă albă, cu cruce în creştet şi doua aripi albe (din carton) pe spate.

Bujor şi ceilalţi haiduci sunt îmbrăcaţi în costume naţionale, cămăşi şi pantaloni bufanţi albi, pe care se brodează cu şnur negru, motive geometrice, pieptar şi cizme din piele.

Vânătorul şi soldatul sunt îmbrăcaţi cu costume specifice, de vânător şi soldat, având fiecare puşcă de lemn.

Haiducii poartă la brâu pistoale din lemn şi săbii. Echipa se anunţă printr-o goarnă, pentru a fi primită, iar repertoriul cuprinde monologuri, dialoguri şi coruri, durata fiind de circa 30-40 de minute. Din echipă face parte şi *Vechiul An* îmbrăcat cu un cămeşoi alb, din cap până în picioare, cu o mască de lâna albă, cu ochi, gură şi nas roşu şi cu multe tălănci pe el.

Ca obiceiuri se mai regăsesc: la moşii de vară şi de iarnă se dau de pomană, de sufletul morţilor, farfurii cu sărmăluţe şi căni cu apă şi colac; de Paşti se dă de pomană: pască, cozonac şi ouă roşii, dar şi la Înălţarea Domnului, în prima duminică după Paşti - *Duminica Tomii* - când se face pomenirea morţilor la cimitir.

Fiecare gospodar aranjează mormintele, iar duminică dimineaţă - după slujba de la biserică, preotul vine la cimitir şi după o slujbă scurtă, vine la fiecare mormânt, unde citeşte pomelnicul morţilor familiei respective şi stropeşte cu vin mormântul. Se dă de pomană pască, cozonac, ouă roşii şi vin.

1. Botezul. La naşterea unui copil, tatăl caută un cumătru să-i boteze copilul. Botezul se face la biserică, copilul fiind ţinut în braţe de cumătru sau cumătră, după sex.

Preotul săvârşeşte botezul şi la momentul cuvenit cufundă copilul de 3 ori în cristelniţa cu apă neîncepută.

Îl miruieşte şi-l dă cumătrului care-l duce acasă la părinţi. Urmează cumetria, când naşa scaldă copilul şi-l dă mamei spunând: „*mi-ai dat un păgân, ţi-am adus un creştin“*.

Urmează masa de cumetrie şi darul pentru fin. La masă participă şi neamurile, prietenii etc. Părinţii şi naşii copilului îşi spun „cumetre”.

mirii Elena şi Mihail Tudor, anul 1895

2. Căsătoria. După ce tinerii s-au înţeles între ei, urmează logodna, când se stabileşte ce dă fiecare din părinţi tinerilor - zestrea - şi se stabileşte data nunţii. Se caută naşi, muzică şi se fac

pregătirile: îmbrăcăminte pentru miri, cadouri şi pregătirea bucatelor pentru masa mare. Cununia civilă are loc înainte de cununia religioasă.

Cununie religioasă, Cordun, anul 1958

În ziua nunţii, naşii merg la miri, cu muzică şi împreună merg la biserică pentru cununia religioasă.

Naşii iau parte la cununia religioasă şi, împreună cu preotul, aşează cununiile pe capul mirilor, după care se rotesc de 3 ori in jurul mesei din biserică cu lumânările de cununie aprinse. După ieşirea de la biserică se merge la masa mare. Aici se serveşte mâncare şi băutură la invitaţi, după care se oferă „darul” (din partea naşilor), cadouri şi bani (din partea socrilor şi a invitaţilor).

Cununie religioasă la biserica *Sf. Gheorghe*, Cordun, anul 2013

3. Decesul. Omul are fiecare un „veleat” al lui şi mai tânăr sau mai bătrân, îşi dă obştescul sfârşit când i-a venit ceasul. După deces, mortul este îmbăiat de 3-4 neamuri, îmbrăcat cu haine curate, de mai înainte pregătite şi aşezat în sicriu, cu mâinile pe piept şi între ele o cruce de ceară, cu un ban pe ea „pentru plătit vămile”. Cât stă mortul în casă, la capul lui arde permanent o candelă şi într-un sfeşnic adus de la biserică o lumânare (sau mai multe) şi toiag.

Înmormântarea lui Ilie Ivan, anul 1980

La căpătâiul său vin rude şi prieteni, care zic *„Dumnezeu să-l ierte!“*, iar cei din casă spun de asemeni *„Dumnezeu să-l ierte!”*. De regulă, a treia zi se face înmormântarea la cimitir. În toate cele 3 zile se trag clopotele la biserică dimineaţa, la prânz şi seara. La înmormântare se face slujba cuvenită de preot şi dascăl la ieşirea din casă, apoi la biserică şi în cimitir, la groapă. Se dă ultima sărutare mortului, se aşează capacul pe sicriu şi se dă în groapă. Se dă de pomană groparilor, colac din pomenile mortului şi câte o găină, trecută peste groapă de-a curmezişul şi o căldare cu apă, după care groparii acoperă sicriul şi umplu groapa cu pământ şi aşează crucea la capul mortului.

cortegiu, Cordun 1970

Aşezarea mortului în groapă se face cu faţa la răsărit.

Urmează pomana după înmormântare, apoi la 40 de zile altă pomenire şi apoi la un an încă o pomenire. În primele 3 zile după înmormântare, membrii familiei merg la cimitir şi ard tămâie, înconjurând mormântul.

4. Alte obiceiuri. În caz de secetă prelungită, se face o procesiune la care participă „tot omul", cu preoţii în frunte şi la un loc stabilit ad-hoc, se face o slujbă invocându-se ca puterile cereşti să sloboadă ploaia.

În unii ani, la asemenea procesiuni, se aduce de la Biserica din Trifeşti *Icoana Maicii Domnului* - făcătoare de minuni. Legenda spune că această icoană a fost agăţată cu cancea, de un cioban din apele râului Moldova, care se revărsase în urma ploilor şi a inundaţiilor sau poate venea dintr-o biserică luată de apă - şi adusă la Biserica Trifeşti.

Peste timp s-a adeverit că cei ce aveau boli grele, necazuri mari, nedreptăţi şi invocau puterile cereşti pentru a fi ajutaţi şi se închinau la această icoană, găseau o fericită rezolvare a nevoilor lor, ceea ce i-a adus faima ca icoană făcătoare de minuni.

O alta tradiţie constă în dezgroparea morţilor după 7 ani de la deces. Se dezgroapă osemintele răposatului, se împânzesc şi se face o slujba de către preot, urmată de o masă de pomenire.

Este o tradiţie, care vine în contradicţie cu dogmele religioase, deoarece l-a îngropăciune, preotul face cruce în cele 4 laturi ale mormântului, spunând *„Pecetluit să fie acest mormânt până la Învierea a II- a"*. Dar tradiţia se menţine.

Dotări

Satul Cordun, fiind în apropierea oraşului Roman, a fost şi este puternic influenţat de modul de viaţă al orăşenilor. Pe parcursul anilor, dar în special din 1970 încoace, multe familii noi constituite s-au mutat din sat la oraş, rămânând dependente familial şi de sat.

Dacă în anii războiului şi imediat după aceştia, în Cordun erau două-trei aparate de radio (la preot, la cârciumar, la şcoală), după 1960, numărul acestora a sporit, acum existând aproape în fiecare familie. Televiziunea a pătruns uimitor de repede, în anul 2013 existând în Cordun peste 700 televizoare color.

Sunt instalate posturi telefonice fixe iar locuitorii posedă multe telefoane mobile, care permit convorbiri locale, interurbane zi şi noapte. Tehnica nouă pătrunde la sat, *Internetul* fiind prezent la Primărie, Şcoala generală şi în casele moderne ale locuitorilor comunei.

Centrul comunei Cordun, anul 2013

Cetăţenii mai tineri şi unii pensionari şi-au cumpărat autoturisme, majoritatea marca *Dacia* cu modelele mai noi *Logan*, dar şi maşini străine *Ford, BMW, Mercedes*, ş.a.

La aceasta a contribuit şi sistemul de depunere cu anticipaţie la CEC a avansului şi achitarea după 2-3 ani a valorii totale la livrarea acestuia, iar în anii din urmă prin diferite surse de finanţare, numărul maşinilor fiind într-o continuă creştere.

Vom menţiona că un mod de dobândire a unor bunuri de folosinţă îndelungată ca mobilier; aparatură electronică, autoturisme, diferite confecţii, ca: paltoane, costume bărbăteşti şi de damă adulţi şi copii, construcţii de locuinţe şi anexe gospodăreşti, era şi este facilitat de cumpărarea prin rate, pe bază adeverinţei de salariat, cu specificarea retribuţiei lunare şi a unui avans la cumpărare, circa 10 %.

Cap. VII. Participarea cordunenilor la războaie şi mişcări sociale

Din trecutul nostru s-a păstrat, peste ani şi s-a imortalizat pe monumentul eroilor, ridicat în 1928, în satul Cordun, participarea la războiului din 1877 a eroului Gheorghe Sân Nicolae, căzut pe câmpul de luptă contra Imperiului turc, pentru independenţa României. Nu deţinem date despre participarea sătenilor din Cordun la Războiul de Independenţă din 1877, dar în mod cert, aceştia au fost încorporaţi în unităţile militare existente şi au luptat cu acestea în acel timp, dovada de netăgăduit fiind recunoaşterea eroului Gheorghe Sân Nicolae din Cordun ca făcând parte din *Regimentul 14 Dorobanţi* Roman.

În urma câştigării războiului din 1877 am obţinut independenţa ţării de sub suzeranitatea Turciei. Tot ca urmarea a războiului din 1877 am primit la încheierea păcii provincia Dobrogea.

În anul 1904, din cauza condiţiilor de viaţă deosebit de grele şi a exploatării la care ţăranii erau supuşi de stăpânii moşiilor şi mai ales de arendaşii acestor moşii, s-a ajuns la conflicte din ce în ce mai numeroase şi mai grave între aceştia. Astfel, plata insuficientă a lucrărilor agricole pe care ţăranii le făceau pe moşii, lipsa de pământuri ale cetăţenilor pentru păşunatul vitelor şi cultivarea de nutreţuri pentru acestea, înşelarea la măsurarea pământului ce se dădea pentru a fi muncit şi celui ce se repartiza pentru lucru personal, învoieli agricole nerespectate şi tot mai împovărătoare, toate au făcut ca în anul 1907 să se declanşeze răscoala ţărănimii, mai întâi în localitatea Flămânzi din ţinutul Botoşanilor pentru ca apoi să se întindă în toată ţara.

În satul nostru, în anul 1907, a fost după cum spuneau bătrânii, un început de răscoală la care au participat mai mulţi săteni, din care s-au reţinut numele: Ion Artene, Neculai (Alecu), Rotaru zis Viziru, Mihalache Tudor, Marin Apostoaie, dar care au fost duşi la postul de jandarmi, bătuţi şi ameninţaţi cu împuşcarea dacă se mai ţin de răzvrătire. Mai multă acţiune a fost în satele din preajma noastră şi din judeţ, aşa cum se arată detaliat în *Istoria Oraşului Roman,* paginile 236-942.

În urma acestei răscoale partea bună a fost că sătenilor li s-a dat pământ pentru păşunatul vitelor, iar învoielile agricole au căpătat o notă puţin mai favorabilă şi celor ce munceau pământul.

Primul Război Mondial

După înfăptuirea Unirii Principatelor din anul 1859, a câştigării independenţei de stat în anul 1877 şi proclamarea Regatului României din 1881, se punea problema realizării Statului Unitar (*Istoria Oraşului Roman* /pag. 243). O parte a teritoriilor şi populaţiei româneşti trăia în afara graniţelor noastre şi sub stăpâniri străine astfel: Transilvania, Maramureşul, Crişana, Banatul şi Bucovina sub stăpânirea austro-ungare, iar Basarabia sub dominaţia rusească. În noaptea de 14/15 august 1916, orele 24, s-a decretat mobilizarea armatei române şi participarea ei împotriva armatei Puterilor Centrale.

Sergent Nicolae Tudor, Reg. 8, Vânători de munte - Chişinău, 1923

Referindu-ne la armată, arătăm că în oraşul Roman a fost sediul Diviziei 7 Infanterie. Această divizie cuprindea şi *Regimentul 14 Infanterie* şi *Regimentul 4 artilerie*. Tot în Roman mai erau *Regimentul 12 Cavalerie, Regimentul 1 Artilerie Gardă - Regina Maria, Regimentul 8* şi *24 Artilerie*.

Cei mai mulţi tineri din Cordun erau incorporaţi şi îşi satisfăceau stagiul militar în unităţile de mai sus şi în special, în *Regimentul 14 Infanterie, Regimentul 24 Artilerie* şi *Regimentul 12 Cavalerie*. Urmare a apartenenţei la aceste unităţi militare ostaşii au participat la acţiunile de luptă duse în toată perioada războiului din 1916-1919.

Pentru a se putea urmări aceste acţiuni din timpul războiului, se poate vedea şi cartea *Istoria Oraşului Roman* unde sunt descrise detaliat. Noi vom consemna câteva din episoadele ce au avut loc în localitatea noastră şi numele eroilor ce au căzut pe câmpul de luptă spre cinstirea lor în veci.

Războiul a impus jertfe materiale prin rechiziţiile de vehicule şi animale de tracţiune (cai) precum şi a unor contribuţii de îmbrăcăminte şi

pânzeturi necesare frontului, dar a impus şi jertfe omeneşti, fără de care nu se putea obţine victoria şi atingerea scopului propus „Unitatea Statului".

Nu avem date despre efortul material făcut de satul nostru în timpul războiului, pe feluri de materiale, cantităţi sau valori.

Redăm mai jos numele eroilor înscrişi pe monumentul ce le eternizează amintirea, ridicat în anul 1928, în curtea bisericii din Cordun:

Ion Ilie Enache
Ion A. Iamandi
Stan Andrei
Toader Alecu Stoica
Vasile Ion Anghel
Vasile Chiril Ruginosu
Gheorghe Petrea
Toader M. Costea
Constantin Cozma
Ilie Năstăsoi
Toader Andone
Dumitru Bucă
Toader Popa
Neculai Stanciu
Neculai Mihai Radu
Dumitru Angheluţ
Vasile Andone
Stoica Ivan
Sava Andrei
Pavel Tudor
Ion Fătu
Gheorghe Ciubotariu
Ion Ciubotariu
Constantin Radu
Constantin Apetri
Sava Dobreanu
Ion Apetri
Constantin Năstasă
Mandache Iamandi
Gheorghe V. Stoica
Ion Vasile Marin Nica
Vasile V. Stoica
Vasile Z. Băruţ
Neculai Ignat
Ion Th. Voinea
Constantin I.R. Marcu
Ion Gh. Pasearin
Gheorghe Enea
Trifan Gosan
Apetrei Neculai
Ştefan Ignat
Ion Ciubotariu
Dumitru Nistor
Constantin Panţiru
Toader Pascariu
Filip Crăciun
Panaite Muşat
Gheorghe Muşat
Ion Pârloagă
Panaite Emandi
Acatrinii Ion
Ion Năstase
Ştefan Dinu
Toader Dinu
Neculai Caşban
Stanciu Enache

Au fost înscrişi eroii din ambele sate, Cordun şi Simioneşti, fiindcă viaţa acestor două localităţi s-a desfăşurat de-a lungul timpurilor într-o frăţie reciprocă, sau cum zice poetul *„ca doi ochi într-o lumină"*. Pe veci ne-am

înfrăţit amarul şi bucuria deopotrivă, am fost împreună şi la bine şi la rău aşa că nici morţi nu ne despărţim.

Au rămas în viaţă şi invalizi dar foarte puţini; războiul în furia lui cerând combatanţilor sacrificiul total. Ca invalid a fost cunoscut Ion C. Sima decorat cu *Virtutea militară* şi berete, Mărăşeşti, Oituz, Cireşoaia, etc. căruia i s-a acordat drept de a ţine o căsăpie scutită de impozite. Luptătorilor din războiul din 1916-1919 li s-a acordat pământ prin legea de împroprietărire din 1921, susţinută şi pusă în practică de mareşalul Alexandru Averescu.

Ca o încununare a jertfelor făcute de România, în urma câştigării războiului, s-au reîntors la patria mamă: Basarabia, la 9 aprilie 1918; Bucovina, la 28 martie 1918 şi Transilvania, la 1 decembrie 1918, unindu-se cu România pentru toate veacurile, aşa cum glăsuia Proclamaţia de la *1 Decembrie 1918* de la Alba Iulia; România devenind astfel stat unitar.

Al Doilea Război Mondial

La mai puţin de 20 de ani de la terminarea primului război mondial, omenirea a fost antrenată în a doua conflagraţie mondială. Originile acestui *Al Doilea Război Mondial* sunt oglindite în literatura de specialitate, apărută după terminarea războiului din 1945. Războiul s-a declanşat la 1 septembrie 1939, prin atacarea Poloniei de către Germania şi s-a sfârşit la 8 mai 1945, prin capitularea necondiţionată a Germaniei, învinsă ca şi după primul război mondial.

Este rolul istoricilor să descrie toate fazele pregătirii, desfăşurării şi încheierii

războiului şi urmărilor acestuia. Noi, ne vom mărgini în a descrie consecinţele acestuia pentru localitatea noastră. Încă din anul 1938, au început să se manifesta preocupările de război ale conducătorilor ţării, prin construirea liniei de fortificaţii - cazemate - pe aliniamentul Focşani-Nămoloasa-Galaţi; construirea liniei de fortificaţii de pe linia Siret - până la Oglinzi, Neamţ şi de la Paşcani, Târgu Frumos, Iaşi la Bălţi.

În anul 1938 au început concentrările soldaţilor rezervişti, acestea continuând şi anul 1939 şi 1940 cu şi mai mare intensitate.

S-au făcut cheltuieli enorme pentru întreţinerea trupelor concentrate şi pentru echipament militar, mai ales armament şi muniţie. Au plecat oamenii

din sat la unităţile militare de care aparţineau, lăsând acasă soţiile şi copiii fără de ajutor la munca câmpului şi în gospodărie.

La 20 iunie 1940, URSS (Rusia sovietică), în urma unui ultimatum (Pactul Ribentrop-Molotov), a ocupat Basarabia precum şi Bucovina de nord şi Ţinuturile Herţei.

La 30 august 1940, prin Dictatul de la Viena, făcut de Germania şi Italia, ni s-a răpit Ardealul de nord, care a fost dat Ungarei. În vara anului 1940 a intrat în România *Misiunea militară germană* formată dintr-o unitate militară de instrucţie pentru pregătirea armatei române.

România, abandonată de Franţa şi Anglia - alianţe fireşti - a intrat în sfera de influenţă şi interese a Germaniei. Astfel, la 6 sept 1940, prin abdicarea regelui Carol al II-lea în favoarea fiului său, Mihai I a devenit regele României. Odată cu aceasta s-a schimbat şi regimul politic, fiind adus la putere Partidul Legionar (Garda de Fier) în frunte cu Horia Sima, iar „conducător al statului " devine generalul Ion Antonescu.

Local, la Prefectura Roman, a fost numit prefect legionarul Ion Niculescu, iar la primăria Cordun, primar Constantin Munteanu. Instalarea primarului Munteanu la Cordun s-a făcut personal de prefectul Niculescu, care, după ce a intrat în Primărie, a scos de pe perete tabloul fostului rege Carol al II-lea pe care l-a rupt şi i-a dat foc în curtea Primăriei. Apoi a citit actul de numire a primarului şi a ajutorului de primar în persoana lui Ion Năstasă Toma. Primarul Munteanu nu a stat primar nici o oră, fiindcă odată cu numirea şi instalarea sa a dat „delegaţie" ajutorului de primar, Toma, să-l înlocuiască pe timpul cât el va lucra la Fabrica de Zahăr, Iţcani.

Aici a lucrat până în ian.1941, când după rebeliunea legionară, acest partid a căzut de la putere, conducerea politică a statului fiind preluată în totalitate de generalul Antonescu, care a instaurat şi un regim de „dictatură", prin înlăturarea partidelor politice de la guvernare şi desfiinţarea acestora. Într-un ziar central, pe prima pagină, a apărut o caricatură, reprezentând un cimitir cu multe morminte cu cruce la cap şi pe fiecare scria un nume de partid, iar la final „*Partidele au murit - Dumnezeu să le ierte*". În sate au fost cantonate unităţi militare, ostaşii fiind cazaţi prin gospodării, iar în grajduri adăpostiţi caii unităţilor militare printre vitele oamenilor.

Au început masiv rechiziţiile de cai şi căruţe, pentru armată, sătenii rămânând fără vite de muncă. S-a introdus, *„împrumutul pentru înzestrarea armatei"*, fiecare proprietar fiind obligat să subscrie câte o obligaţie - 1000 lei de fiecare ha de pământ.

România a fost nevoită să încheie alianţă militară cu Germania, în sens contrar riscând să fie ocupată.

În dimineaţa zilei de 21 iunie 1941, Germania a atacat fără declaraţie de război URSS-ul, antrenând şi România în război, la început cu declaraţia:

„Ostaşi, Vă ordon: treceţi Prutul! Sdrobiţi vrăjmaşii din răsărit si miazănoapte. Desrobiţi din jugul roşu al bolşevismului pe fraţii noştri cotropiţi! Reîmpliniţi în trupul ţării glia străbună a Basarabilor şi codrii voevodali ai Bucovinei, ogoarele şi plaiurile voastre (…) Să luptaţi pentru desrobirea fraţilor noştri, a Basarabiei şi Bucovinei, pentru cinstirea bisericilor, a vieţii şi a căminurilor batjocorite de păgâni cotropitori. Să luptaţi pentru a ne răzbuna umilirea şi nedreptatea. V-o cere Neamul, Regele şi Generalul Vostru. OSTAŞI, Izbânda va fi a noastră. La luptă. Cu Dumnezeu înainte!”.

După eliberarea acestora, Hitler, conducătorul Germanei a exercitat presiuni şi solicitări intense mareşalului Antonescu să-i acorde ajutor la trecerea Nistrului şi ocuparea oraşului Odessa, pentru a fi în siguranţă trupele germane.

Ostaşii din Cordun, care făceau parte din unităţile militare cuprinse în *Divizia a VII*-a, Roman, au luptat pentru Odessa, o parte din ei căzând în localităţile: Dobrik, Tatarca, Karpova, Mihailovîskie aşa cum s-a consemnat în actele de deces ale acestora.

În vara anului 1942, cu toată opunerea forurilor superioare ale armatei şi ale partidelor politice, mareşalul Antonescu a aprobat din nou, la cererea imperativă a OKW-ului german, ca trupele române să ajute frontul german pe direcţia Stalingrad. Printre aceste trupe au fost din nou şi Divizia a 7 a din Roman care a ajuns pe frontul de la cotul Donului.

În urma ofensivei ruseşti pentru menţinerea Stalingradului şi a respingerii frontului german-român, frontul de la cotul Donului a fost rupt şi a început retragerea. Diviziile germane de la Stalingrad, au fost încercuite şi învinse.

Dintre cei care au luptat la cotul Donului, Doneţ în retragerea de la 4 ian 1943 şi au fost nevoiţi să meargă pe jos aproape 1800 Km pentru a ajunge la Roman, la 30 martie 1943, au fost şi ostaşi din Cordun, care s-au ales cu invalidităţi, boli şi degerături.

Aceeaşi divizie a fost reintrodusă în luptă şi în primăvara anului 1944, la nord de Iaşi, luptând în diferite localităţi până la 23 aug 1944, când la ora 22, s-a difuzat la radio încetarea ostilităţilor armatei române împotriva Uniunii Sovietice şi alăturarea ţării noastre la coaliţia antihitleristă.

După reorganizarea unităţilor din divizia a 7-a infanterie, în prima jumătate a lunii septembrie 1944, ostaşii acestei unităţi au luat parte, alături de trupele sovietice, la luptele pentru eliberarea Transilvanei şi alungarea

trupelor germano-maghiare dincolo de graniţele ţării. La 25 oct 1944, Transilvania a fost complet eliberată.

Trupele române au continuat lupta împotriva Germanei şi a Ungarei eliberând Budapesta şi apoi în Cehoslovacia, în munţii Nitra şi Tatra, până la capitularea Germaniei din 9 mai 1945.

Ostaşi din divizia a 7-a regimentul 14 Infanterie au căzut prizonieri în lupta cu armata URSS.

În urma muncii dusă de comisarii poliţiei în rândul prizonierilor s-a format *„Divizia de voluntari Tudor Vladimirescu”* ce au luptat pe frontul de vest.

colonel Toader Iamandi

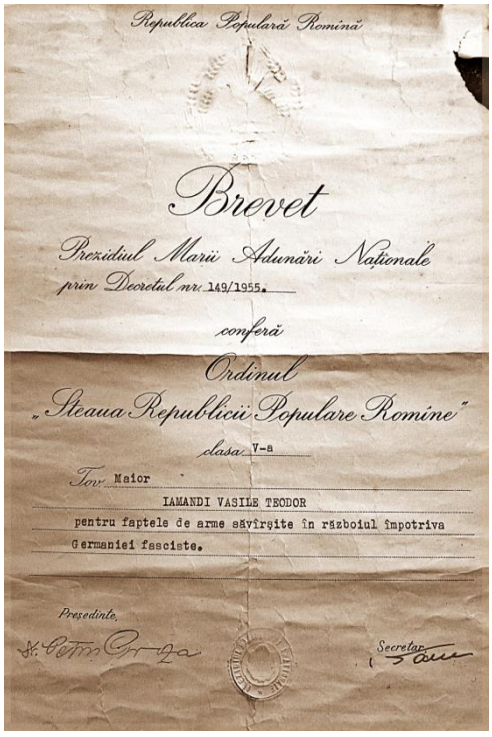

Din această unitate a făcut parte sergentul Toader Iamandi, care a fost avansat până la gradul de colonel, la pensionare şi sergentul Vasile Iamandi, ajuns plutonier major la demobilizare. Colonelul Toader Iamandi s-a stins din viaţă la venerabila vârstă de 92 de ani (2002). **Pentru bravele lor fapte de arme şi patriotismul acestor bravi români, originari din Cordun, veşnica noastră recunoştinţă!**

sergent Vasile Bejenariu

Tot din *Divizia Tudor Vladimirescu* a făcut parte şi veteranul de război Vasile Bejenariu- născut la 10 ianuarie 1921 în localitatea Văleni, Neamţ.

După ce a urmat Şcoala de Arte şi Meserii se stabileşte la Cordun, unde a lucrat ca lăcătuş la Atelierele C.F.R. Roman.

A fost încorporat în armată şi trimis în război, la început pe frontul de Est, ajungând cu trupele române până la Cotul Donului. După sfârşitul războiului, în timpul căruia a fost şi decorat pentru fapte de arme, este declarat veteran de război.

În Cordun, a înfiinţat şi a condus *Asociaţia veteranilor de război*, care ajunsese şi la un număr de 300-400 membri, veterani de război, însumând persoane din localităţile Cordun, Simioneşti şi Pildeşti.

Şi astăzi, la venerabila vârstă de 92 de ani, nea Vasile ne povesteşte cum a trecut Prutul pentru eliberarea Basarabiei, cum a ajunsul în toiul luptelor la Cotul Donului, povestiri despre timpuri încărcate de istorii, jertfe şi privaţiuni cu o luciditate remarcabilă.

Mândria lui sunt cei doi fii: Doru Bejenariu, ofiţer S.R.I., Vasile Bejenariu, ofiţer de marină (al treilea fiu, Nicolae a decedat în 2012).

Un alt veteran de război este şi Miron Vasile Nica, locotenent, născut la data de 4 octombrie 1922 la Cordun.

În perioada 20 august 1944-12 aprilie 1951, a fost prizonier de război în Siberia.

locotenent
Vasile Miron Nica

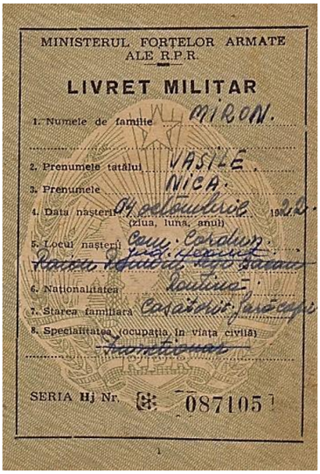
MINISTERUL FORȚELOR ARMATE ALE R.P.R.

LIVRET MILITAR

1. Numele de familie MIRON.
2. Prenumele tatălui VASILE.
3. Prenumele NICA.
4. Data nașterii 04 octombrie 1922.
(ziua, luna, anul)
5. Locul nașterii Com. Cordun.
6. Naționalitatea Română.
7. Starea familiară Căsătorit fără copii
8. Specialitatea (ocupația în viața civilă)

SERIA Hj Nr. 087105

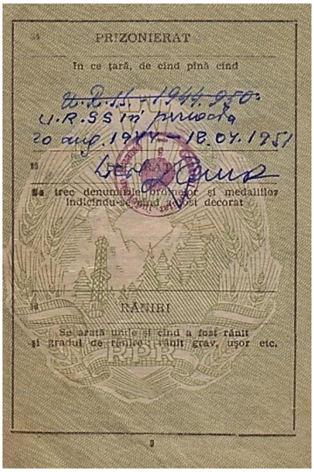
PRIZONIERAT

În ce țară, de cînd pînă cînd

U.R.S.S în prizonierat
20 aug. 1944 – 18.04.1951

Să trec denumirile ordinelor și medaliilor indicîndu-se cînd a fost decorat

RĂNIRI

Se arată unde și cînd a fost rănit și gradul de rănire: rănit grav, ușor etc.

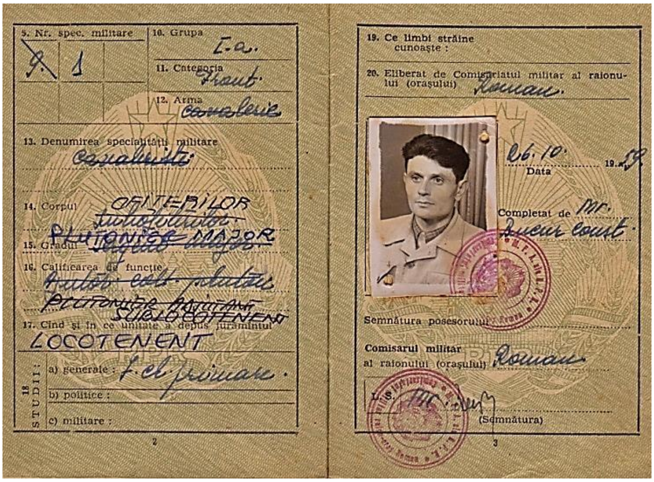
9. Nr. spec. militare
10. Grupa I-a.
11. Categoria
12. Arma
13. Denumirea specialității militare
14. Corpul OFIȚERILOR
15. Gradul PLUTONIER MAJOR
16. Calificarea de funcție
PLUTONIER ADJUTANT
SUBLOCOTENENT
17. Cînd și în ce unitate a depus jurămîntul
LOCOTENENT
18. STUDII: a) generale: b) politice: c) militare:

19. Ce limbi străine cunoaște:
20. Eliberat de Comisariatul militar al raionului (orașului) Roman.
Data 06.10.1959
Completat de Mr.
Semnătura posesorului
Comisarul militar al raionului (orașului) Roman
L.S.
(Semnătura)

Veteran Vasile Miron Nica a decedat pe data de 27 aprilie 2011 la Cordun.

Şi în ţară s-a constituit o divizie de militari activi, sub denumirea *Horia Cloşca şi Crişan*, dar a fost ulterior contopită într-o unitate militară. Pentru o documentare mai detaliată se recomandă studierea volumului *Istoria oraşului Roman*, unde sunt redate pe larg şi cu documentaţia de rigoare toate datele necesare.

Foştii luptători au primit la împroprietărirea din 1945 câte un lot de pământ în suprafaţă de 5000 m^2 (0,5 ha.) din moşia, fostă proprietate Ioana Cristoveanu, la Simioneşti.

Redăm mai jos, lista *Eroilor căzuţi în războiul 1941-1945 din satul Cordun*:

Constantin Maftei
Neculai I. Pahonţu
Năstase Gh.Toader
Ilie Gh.N.Rusu
Ioan N.Stoica
Ion N. Ştefan
Vasile N.D.Voinea
Ion Gh.Voinea
Ion.I.Arternie
Neculai Mihail Tudor
Ion Manolache
Vasile Gh.Frunză
Constantin Gh. Frunză
Gheorghe M.Radu
Iamandi C.Nica
Gheorghe V.Iamandi
Ilie Gh.Muşat
Gheorghe N.Voicu
Constantin Gh.Nica
Ion Alexandru
Artenie Niţă
Gheorghe Grădinaru
Petre C.Nedelcu
Constantin C.Ghideanu
Constantin Gh.Iamandi
Vasile Gh. Iamandi
Ioan V.Creangă
Constantin Pelin
Gheorghe I.A.Iamandi
Enache Costea
Constantin T. Costea
Pavel P. Manolache
Neculai T. Pîrloagă
Ion M.Tudor
Trăian Berbecelu
Vasile V.Dumitrache
Vasile N.Costea
Constantin I.Fătu
Ion C. Manolache
Vasile Gh.Tudor
Ioan C.Gh.Stanciu
Ioan Gh.N.Rusu
Ion Stoica Gh. Stoica
Constantin T.Iamandi
Gheorghe M.Dinică
Vasile Gh.R.Cojocaru
Ion I.Angheluţă

Veşnica noastră recunoştinţă!

Consecinţe ale războiului din 1941-1945

Încă din anul 1938, au început în satele din judeţul Roman, deci şi în Cordun, o serie de rechiziţii de bunuri pentru armată. Cel mai mult s-au rechiziţionat caii de tracţiune.

Aproape trimestrial sătenii erau trimişi cu caii pentru inspecţie la Centrul de Recrutare, unde o comisie militară hotăra care sunt caii buni de rechiziţie. Nu s-au dat nici un fel de acte de preluare şi nici un fel de despăgubire. Ţăranii rămâneau fără vite de muncă şi fără nici un ajutor. Astfel, avem ca exemplu cazul săteanului Mihalache Tudor, căruia i s-au

luat, între 1938-1944, un număr de 21 de cai, iar după 12 septembrie 1944 şi cel de al 22-lea cal pentru despăgubiri de război.

Despăgubirile de război, în favoarea URSS au îmbrăcat multe forme, dar cel al vitelor a fost cel mai dramatic. Mii şi sute de mii de vite, cai, boi, oi, porci au fost adunate în ciurde mari şi mânate pe jos şi fără apă şi hrană, peste graniţa de răsărit, peste Prut.

Pe lângă acestea au fost luate nenumărate alte bunuri ca: petrol, lemn de construcţie-cherestea, grâu, orz, ovăz, porumb, zahăr; într-un cuvânt tot ce se putea transporta.

Dând o nouă formă preluărilor pe nedrept a bogăţiilor ţării, s-au înfiinţat societăţile sovieto-române „Sov-Rom", în care beneficiile erau luate de partea sovietică. Circula pe atunci moneda cea mai mare de 1000 lei valoare şi se spune că, la împărţirea beneficiilor, sovieticii spuneau trăgând spre ei: *„una mie, una mie, una mie"*, la care românii au zis: *„dar nouă nu ne dai?"* Şi li s-a răspuns: *„de ce, scrie: una ţie?"*

Constrângerile la consumul populaţiei au fost foarte mari şi de durată pentru a se crea stocuri în vederea exportului către URSS. Astfel după 1945 s-a introdus sistemul de consum pe „cartelă".

Cartele primeau numai cei angajaţi, ţăranii neavând drept la ele. Acestea s-au dat pentru pâine, zahăr, ulei cotă zilnică după felul muncii: muncă grea şi muncă obişnuită. Pentru munca obişnuită se dădeau 500 gr pâine şi câte 50 ml. ulei şi o cotă mică de zahăr pe zi.

Şi îmbrăcămintea şi încălţămintea s-a raţionalizat pe cartelă, astfel că, pentru un an, aveai dreptul să cumperi un costum de haine sau un palton şi o pereche de pantofi sau bocanci.

În cantine de întreprinderi sau în staţiuni balneare, masa se servea distinct pe grupe: stahanovişti, fruntaşi în producţie şi comuni, dar preţul plătit era acelaşi pentru toate grupele.

După anul 1980 au fost restricţii, astfel: la ţară nu puteai să tai un animal în gospodărie fără aprobare. Pentru angajaţii cu domiciliul la ţară s-a stabilit regim de „navetişti" fără drept de a cumpăra din magazine produse alimentare ca: pâine, zahăr, ulei - acestea vânzându-se numai la orăşeni.

Angajaţii cu domiciliul la ţară, au fost obligaţi sub ameninţare de desfacere a contractului de muncă să încheie „contracte" pentru predarea - vânzarea la stat, anual, de vite cu viţei, porci, păsări.

Magazinele săteşti nu vindeau produse alimentare sătenilor sau angajaţilor din fabrici - instituţii, decât pe bază de cartelă, care se elibera dacă ai vândut la stat, pe preţuri derizorii păsări sau vite.

Toader C. Branche

Partide politice

Ca în fiecare localitate şi la Cordun au fost iniţiate organizaţii ale partidelor politice atât înainte cât şi după *Al Doilea Război Mondial.*

În anii 1920-1938 au fiinţat ca organizaţii politice:

- *Partidul Liberal* format din cetăţeni mai înstăriţi. Organizaţia de la Cordun a fost condusă între anii 1926-1937 de Vasile I. Nica, Ion Ruginosu, Neculai Grigore şi Ion V. St. Miron, până la desfiinţarea partidelor;

- *Partidul Naţional Ţărănesc* condus de fraţii Stanciu, moşieri, având la Roman pe Orest Cozloschi. Din acest partid a făcut parte activă şi Constantin Alecu Miron, legionar şi Toader C .Branche;

- *Partidul Cuzist*, reprezentat de Stan C. Pralea, Gh.I. Anghel ş.a.

- *Partidul Legionar* (Garda de Fier) reprezentat de Constantin Munteanu din care au mai făcut parte: Mândică Dumitrache, Gheorghe I. Rotaru, pr. Neculai Ciocoiu, Vasile A. Voinea, Ion N. Toma, Gh. Lungu ş.a.

Pr. Neculai Ciocoiu

Trebuie să menţionăm, în mod expres, că persoanele de mai sus, făceau o politică de conjunctură, pentru a obţine un avantaj personal şi nu din totală convingere şi ataşament.

Este evident faptul că ei dădeau dovadă de buni gospodari şi interes pentru rezolvarea nevoilor cetăţenilor, ca de exemplu: Toader Branche a fost primar între anii 1940-1941, când nu era la putere *Partidul Ţărănesc*, iar Ion V. St. Miron între 1933-1937 cu *Partidul Liberal*, dar şi în anii 1943-1944 când acest partid era desfiinţat.

În *Partidul Legionar*, care a fost la putere din 6 septembrie 1940 până la 20 ianuarie 1941, reprezentant era Constantin Munteanu.

Acesta, a fost persoana, care, la grevele din 1920 şi 1933, a făcut parte din comitetele de grevă de la Fabrica de Zahăr. Pentru aceasta, a fost dat afară de la Fabrica de Zahăr Roman şi trimis la *Fabrica de Zahăr* Iţcani, Ripiceni, pentru a agonisi cele necesare creşteri şi educării celor 8 copii pe

care i-a purtat şi în şcoli secundare. Aceşti oameni alergau mai mult după găsirea unor căi de câştigarea existenţei pentru ei şi familiile lor decât după interese politice.

O caracteristică comună tuturor politicienilor locali, de orice nuanţă, este aceea că în orice ocazie şi funcţie au dat dovadă de omenie, modestie, comportare civică corespunzătoare, fără excese, violenţe sau răutăţi, ceea ce le-a atras simpatia concetăţenilor şi respectul voluntar al acestora.

Vom exemplifica doar prin două întâmplări, cele ce susţinem, astfel:

- În toamna anului 1943, un general din Ministerul Apărării Naţionale delegat al Mareşalului Antonescu, însoţit de prefectul judeţului, colonel Măescu Victor, a venit la primăria Cordun, unde a chemat mai multe femei văduve de război şi soţii ale celor mobilizaţi pe front şi le-a întrebat dacă sunt mulţumite de modul cum primarul Ion V.St. Miron se îngrijeşte de plata ajutorului de mobilizaţi şi de ajutoarele cu lemne şi pentru alte nevoi. Răspunsul unanim a fost *„Primarul Miron este tatăl nostru”*.

- În 1944, când armata germană se retrăgea prin Cordun, cetăţeanul Toader C. Branche a strigat în urma convoaielor *„Fuge neamţu cu cartela, vin englezii cu franzela”*.

Tot atunci s-a intervenit energic, pentru ca soldaţii germani să elibereze pe un cetăţean (Bejan) din Pildeşti, pe care aceştia îl arestaseră şi-l duceau cu ei.

După 23 august 1944 a fost ales de cetăţeni, într-o adunare ad-hoc, ca primar Vasile Gh. Miron, fără apartenenţă politică.

În sat erau cantonaţi, noapte de noapte, soldaţi sovietici în trecere către front. În aceste zile s-au făcut multe rele sătenilor cărora li s-au luat cai, boi, porci, oi şi multe bunuri casnice ca: haine, lăicere, plapome, lenjerie etc.

După încheierea la Moscova a convenţiei de armistiţiu, la 12 sep. 1944, a început a se rechiziţiona, fără plată de la săteni vaci, cai, boi, pentru plata despăgubirilor de război către URSS. S-au luat din majoritatea gospodăriilor vite pentru a se împlini numărul cerut de autorităţile sovietice.

La Roman, a fost Comandatura sovietică condusă de maiorul Rozanov, cu sediul în clădirea unde funcţionează actualmente *Casa Romaşcană.*

Au început să se înfiripa şi organizaţiile politice, ca: „*Apărarea patriotică, Frontul Plugarilor, Partidul Social Democrat*” dar, care nu aveau prea mulţi aderenţi. Mai mulţi aderenţi a avut P.S.D. printre muncitorii de la *Fabrica de Zahăr, Întreprinderea Mecanică, Atelierul CFR*, ş.a.

În vara anului 1945 s-a constituit la Cordun, o celulă a *Partidului Comunist* din România, animator şi apoi secretar de partid fiind Constantin Matei, felcer la *Dispensarul* Cordun.

Învăţătorul Nicolae Băncilă activa la „Apărarea patriotică" şi din deplasările pe care le făcea prin sate, s-a contaminat de tifos exantematic şi a murit.

Au fost eliminate din viaţa politică partidele Naţional Ţărănesc şi Naţional Liberal, iar în februarie 1948 s-a unificat Partidul Comunist din România cu Partidul Social Democrat sub noua denumire de Partidul Muncitoresc Român. La Congresul al IV-lea s-a schimbat denumirea în *Partidul Comunist Român*. Din August 1944 şi până la 20 decembrie 1989, conducerea politică în România a fost a Partidului Comunist, care s-a inspirat în activitatea sa din cea a Partidului Comunist al URSS. Nu insistăm asupra acestei activităţi, care este istorisită în cărţi de specialitate ce se pot consulta de cei interesaţi.

Sătui de atâta „belşug, bunăstare şi libertate", românii au declanşat, în decembrie 1989, Revoluţia împotriva dictaturii comuniste.

S-au reînfiinţat, la nivel central, Partidul Naţional Ţărănesc, Partidul Naţional Liberal, Partidul Social Democrat şi multe alte partide şi formaţii politice. În Cordun s-a format organizaţii ale Partidului Naţional Ţărănesc, Partidului Naţional Liberal, Partidului Democrat, Partidului Social Democrat ş.a. formaţiuni care, la alegeri, au câştigat un număr de voturi pe baza cărora s-a format Consiliul local.

Primarul a fost ales pe listă separată, fiind ales mai întâi Balint Filip, iar apoi ing. Adrian Diaconu, care este şi în prezent.

În timpul conducerii comuniste în România, unii foşti membri ai partidelor politice abolite, au fost arestaţi, judecaţi şi închişi, pentru a nu crea opoziţie faţă de politica comunistă.

Din satul Cordun şi Simionești au avut procese şi au fost arestaţi şi închişi şi următorii: preotul Nicolae Ciocoiu, legionar, Toader C. Branche, Constantin Alecu Miron, legionari, care, în urma bătăilor şi suferinţelor din locurile de reţinere, au murit la scurt timp după ce au fost eliberaţi. Au mai fost arestaţi, judecaţi şi închişi: Aurica V. Negru (Potcovaru) fosta soţie a lui Miron Gh.(membru PNŢ),Vasile Levărdă, Oprea Mândică (Mitică), Pelin Irimia din Simionești.

În timpul războiului din 1941-1945, în satul Cordun au ajuns refugiaţi din localităţile ocupate din Basarabia şi URSS şi apoi din cele din Moldova de nord, unde s-au dus lupte din primăvara până în vara anului 1944.

Din Basarabia au venit, începând cu anul 1940, mai multe familii, din care vom nota doar pe cele de care se mai ştie câte ceva: familia Gherman Filaret, care a stat la ferma Fabricii de Zahăr şi a rămas în Roman. În Cordun a mai fost Elisei Păpuşoi, care nu s-a mai reîntors, copiii căsătorindu-se pe la noi.

În primăvara anului 1944, odată cu ajungerea frontului în Moldova, în partea de nord-est, s-au refugiat multe familii, mai ales datorită alungării lor de către armată. Astfel au ajuns familii care s-au stabilit la unii locuitori rămânând până în toamnă, când s-au întors în localităţile lor de baştină. Acestea se pot cunoaşte din actele de stare civilă unde s-a înregistrat naşterea unor copii. Astfel: la 8 mai 1944 s-a născut copilul Aurel, fiul lui Alex Creţu, din comuna Hărmăneşti, cazat la locuinţa Gh. Diaconu; la 10 mai 1944 s-a născut copilul Sofica, fiica lui Vasile G.V. Lungu, din comuna Ruginoasa, cazat la locuinţa lui C.I.N. Enache; la 22 mai 1944 s-a născut copilul Petre, fiul lui G. Bălan din comuna Ruginoasa, cazat la Năstase Costea; la 1 iulie 1944 s-a născut copilul Lucreţia, fiica lui Vasile Mielu din Ruginoasa, cazat la Th.C. Branche; la 18 iulie 1944 s-a născut copilul Ioan, fiul lui Ruxandra Judele, cazată la Floarea Niţă; la 6 noiembrie 1944 s-a născut Emilia, fiica lui Ioan Burlacu, din Ruginoasa.

Rezultă de aici că locuitorii Cordunului au fost şi au dovedit ospitalitate pentru cei aflaţi în necaz.

Dar şi cordunenii au fost nevoiţi să se refugieze, în special lucrătorii din fabrici, evacuaţi odată cu întreprinderile unde lucrau. Aşa au ajuns prin: Alexandria-Teleorman, Veştem şi Drănie din Dolj, Tîrgovişte ş.a. - localităţi din ţară de unde s-au înapoiat în toamna anului 1945.

Tot din războiul din 1941-1945, menţionăm câteva nume ale unor săteni luptători ce au fost luaţi ca prizonieri şi a unor invalizi în urma acestui flagel mondial şi anume:

- foşti prizonieri: Ioan V.P. Ioan (Raicu), Constantin Havrici, Ilie I.T. Năstase; Ioan Th. Năstase învăţător, Nică C.M. Radu, Nica V. Gr. Miron (aproape 10 ani), Gh .C. Nedelcu;

- invalizi: Vasile I.C. Sima, Gheorghe N.D. Voinea, Gh. I. Capşa (Brănişteanu), Toader Radu, C. Ignat.

În anul 2003, mai sunt în viaţă, dintre veteranii celui de *Al Doilea Război Mondial*: 35 de veterani - în satul Cordun şi 10 în satul Simioneşti, toţi cunoscuţi ca atare, cu documente militare şi cu câte o mică pensie lunară, recunoştinţă fată de suferinţele lor. În anul 2013, dintre veteranii de război, mai trăiesc: Vasile Bejenaru (Cordun) şi Emil Ignat (Simioneşti).

Cap. VIII. Viaţa religioasă

Conform recensământului din anul 1992, în satul Cordun au fost recenzate 2265 persoane de religie ortodoxă, aparţinând parohiei Sf. Gheorghe.

După întemeierea satului Cordun, a existat o biserică de lemn în marginea de Est, pe atunci, a satului, astăzi pe acest loc găsindu-se o mică capelă din lemn, cu Sf. Masă şi mormintele din cimitirul vechi al bisericii. Ca preot a slujit Vasile Monaru, care a avut casa pe locul unde se află acum casa familiei Gh. G. Iamandii, părinţii acestuia cumpărând casa şi ceva pământ de la preot.

Biserica *Sf. Gheorghe*, Cordun, anul 2013

Numărul populaţiei din Cordun fiind în continuă creştere, acest fapt a determinat construirea unei noi biserici.

Construcţia bisericii a început înainte de anul 1890, nu se cunoaşte exact data, fiind ridicată prin contribuţia voluntară a enoriaşilor din Cordun. Conform *Anuarului Eparhiei Romanului* din 1936, având ca Episcop pe P.S.S Lucian Triteanu, Parohia Cordun avea Biserica Parohială *Sf. Gheorghe* construită din cărămidă. Sfinţirea bisericii s-a făcut la data de 22 septembrie 1892, fiind subordonată Episcopiei

Romanului, ocrotitorul bisericii fiind Sfântul Gheorghe.

Suprafaţa pe care a fost construită, conform schiţei de proprietate, este de 3452 m^2, iar ca vecini în momentul de faţa are, la Est pe Gh. V. Enache (Bobeică), la Vest, şoseaua Roman-Simioneşti, la Sud, Tudor M. Alexandru, şi la Nord, şoseaua Cordun, spre drumul european E 85.

Între anii 1921-1927 s-au efectuat importante reparaţii, susţinute material de enoriaşi.

Acest sfânt lăcaş a fost frecventat dintotdeauna de săteni, păstrători ai credinţei şi a tradiţiei.

Biserica devine neîncăpătoare în timpul marilor sărbători. Astfel, în noaptea de *Sfintele Paşti* se oficiază o slujbă mare, care începe la miezul nopţii şi ţine până dimineaţa. După ieşirea din biserică cu *Învierea,* se face pelerinaj la cimitir, unde se aprind lumânări la mormintele celor adormiţi. Apoi slujba se continuă la biserică până la orele 4-5 dimineaţa. Conform obiceiului, acasă se pune masa de Paşti, cu borş şi friptură de miel, se ciocnesc ouă roşii şi se serveşte nelipsita pască, împreună cu cozonacul şi vinul. Această tradiţie s-a păstrat şi în zilele noastre.

Vedere din turnul bisericii, anul 2013

Biserica *Sf. Gheorghe*, Cordun 2013 - interior

Pr. Mihai Bordei

Pr. Constantin Tiron

În anul 1992, din iniţiativa enoriaşilor şi a consiliului parohial, condus de preotul Tiron Constantin şi ajutat de preotul Bordei Mihai, s-a hotărât lărgirea bisericii, prin mutarea altarului spre răsărit cu 12,5 m şi reparaţia capitală a întregii biserici.

De asemenea s-a refăcut total acoperişul, punându-se din nou tavanul, grinzile şi tabla zincată. S-a demolat turnul de la intrare în care era clopotniţa şi s-a zidit unul nou cu o înălţime de 18 m.

Acoperişul a fost dotat cu un nou turn de 26 m, la cupola din faţa altarului, terminându-se cu o cruce de metal.

S-au refăcut, apoi, scările de la intrare, tencuielile interioare şi exterioare, (peste 800 m^2) şi s-a restaurat pictura din interior. La poartă s-a construit clopotniţa realizată pe schelet metalic cu acoperiş, în care sunt

montate clopotele şi toacele, propagarea sunetului fiind mult mai bună şi pe o distanţă mai mare. S-a turnat pavimentul (podeaua) din beton sclivisit, peste care s-au aşternut covoare primite din donaţii.

Toate cheltuielile au fost şi sunt suportate de enoriaşi, prin donaţii voluntare, fără stabilirea unei sume de plată, iar colectarea acestor s-a făcut de către preot.

O contribuţie la efectuarea acestor reparaţii o are şi Consiliul popular al comunei Cordun, atât pentru restaurarea bisericii din Cordun cât şi din Pildeşti.

Tot cu sprijinul satului s-a construit înainte de 1989, o casă de prăznuire, în care se fac slujbe pentru pomenirea morţilor. În anul 2001-2002 din bugetul propriu al consiliului local s-a împrejmuit biserica la faţadă cu un gard, alcătuit din soclu, stâlpi din beton, plase din fier sudate ornamental, lucrate artistic.

Casa parohială, Cordun, anul 1954

Casa parohială, ridicată înainte de 1940, fiind puţin încăpătoare, a rămas ca anexă a bisericii, preoţii ridicându-şi case proprii pe cheltuiala lor. În curtea bisericii se află o nouă fântână, pe lângă cea existentă, în partea de Nord a bisericii. Un gard desparte curtea şi casa parohială de biserică şi de monumentul eroilor, situat în partea de Nord a terenului. Acolo există şi un lumânărar acoperit cu tablă.

casa parohială, pr. Bucă, Dimitriu Neculai, învăţătorul Dimitriu Gheorghe, pr. Bucenski, Dimitriu Soltana, Dimitriu Ana

Biserica îşi lucrează direct cele 10 ha de teren arabil, ce au fost restituite conform legii 18/1991.

Ca slujitori ai bisericii îi consemnăm pe: Pr. Vasile Monaru (†) - înmormântat lângă peretele din Est al biserici Cordun, pr.

Bucevschi Ioan, pr. Ciocoiu Nicolae, pr. Ieromonah Ghenadie, pr. Bucă Nicolae, pr. Pelin Ion (1979), pr. Rojniţă Gh. Raul (1977-1978), pr. Răduc Ioan (1979-1984), pr. Tiron Constantin (1984- actual preot paroh) şi pr. Bordei Mihai (1994- actual preot slujitor).

Cântăreţi: Constantin Enache, Gheorghe Ilie Enache, Dumitru Scarlat Grigore, Gheorghe Ciobanu,Vasile C. Enache.

Cu toate vitregiile istoriei, sătenii din Cordun au rămas fideli bisericii şi credinţei ortodoxe, botezându-şi copiii, cununându-şi tinerii, conducându-şi morţii pe drumul de veci, conform tradiţiei şi canoanelor bisericeşti.

Monumente

În urma primului război mondial, în satul Cordun, prin contribuţia sătenilor, s-a construit un monument în amintirea eroilor căzuţi pe câmpul de luptă în războiul din 1877 şi în cel din 1916-1918.

Monumentul este construit din beton, în stilul specific acestor lucrări, având în vârf un vultur din bronz, cu cruce în cioc, emblemă mai veche de pe drapelele de luptă.

Are o înălţime de 8 m, este aşezat în partea de Nord a bisericii, cu intrare separată, şi cărare de acces betonată. Pe toate cele patru feţe ale monumentului sunt

înscrise cu litere majuscule numele eroilor din războaiele menţionate.

A fost sfinţit şi inaugurat la 25 august 1928. În fiecare an de ziua *Înălţării Domnului* se sărbătoreşte ***Ziua eroilor*** şi în această zi, toate rudele celor căzuţi în războaie aduc pască, cozonac, ouă roşii şi le aşează pe mesele aflate în faţa şi laturile monumentului.

Preoţii fac slujbele de pomenire a morţilor căzuţi pe câmpul de luptă, citind pomelnicele în care sunt înscrişi aceştia, după care împart celor prezenţi panahida.

În anii de după 1960 şi până în anul 1990 nu s-a mai făcut această pomenire, evitându-se astfel amintirea eroilor din cel de-al doilea război mondial. Din 1990 s-a revenit la tradiţia pomenirii eroilor, participând la manifestări şi autorităţile administrative ale satului: Primăria, Şcoala etc.

În fiecare an se depun coroane de flori.

După 1920, unele familii mai înstărite, au construit şi aşezat câte o troiţă la intrarea în sat şi în curtea bisericii.

Bunuri bisericeşti

Biserica din Cordun, din momentul constituirii şi până acum, a dispus de pământ atât pentru ctitorirea sfintelor locaşuri, pentru cimitire, cât şi pentru agricultură.

Biserica are în proprietate următoare terenuri: - la „fântâna lui Ghioc” - 9,14 ha.; pe „coasta Budăi” - 12,65 ha.; imaş pe deal - 1,49 ha; „fântâna lui Marin Ghideanu” - 0,15 ha.; „între şosele” - 1,90 ha.; şi „rezerva cimitir Cordun” - 0,50 ha.; total - 25,83 ha.

Acesta a fost trecut în proprietatea statului prin HCM 83/1949 lege pentru desfiinţarea oricăror forme de exploatare în agricultură, aplicată şi foştilor moşieri pentru ultimele 50 ha ce le rămăsese după exproprierea din 1945. Terenul a fost dat în administrarea primăriilor care l-a arendat pe bani, apoi, din 1962, a fost trecut în gospodărirea agricolă, fiind colectivizat obligatoriu.

După apariţia legii 18/1991, pentru reconstituirea şi restituirea pământurilor foste în C.A.P., biserica a primit 10 ha, teren arabil, stabilit prin lege.

Sola restituită: „imaş între şosele” - 1,50 ha şi în „şurină” - 8,50 ha. pământul fiind administrat de biserică.

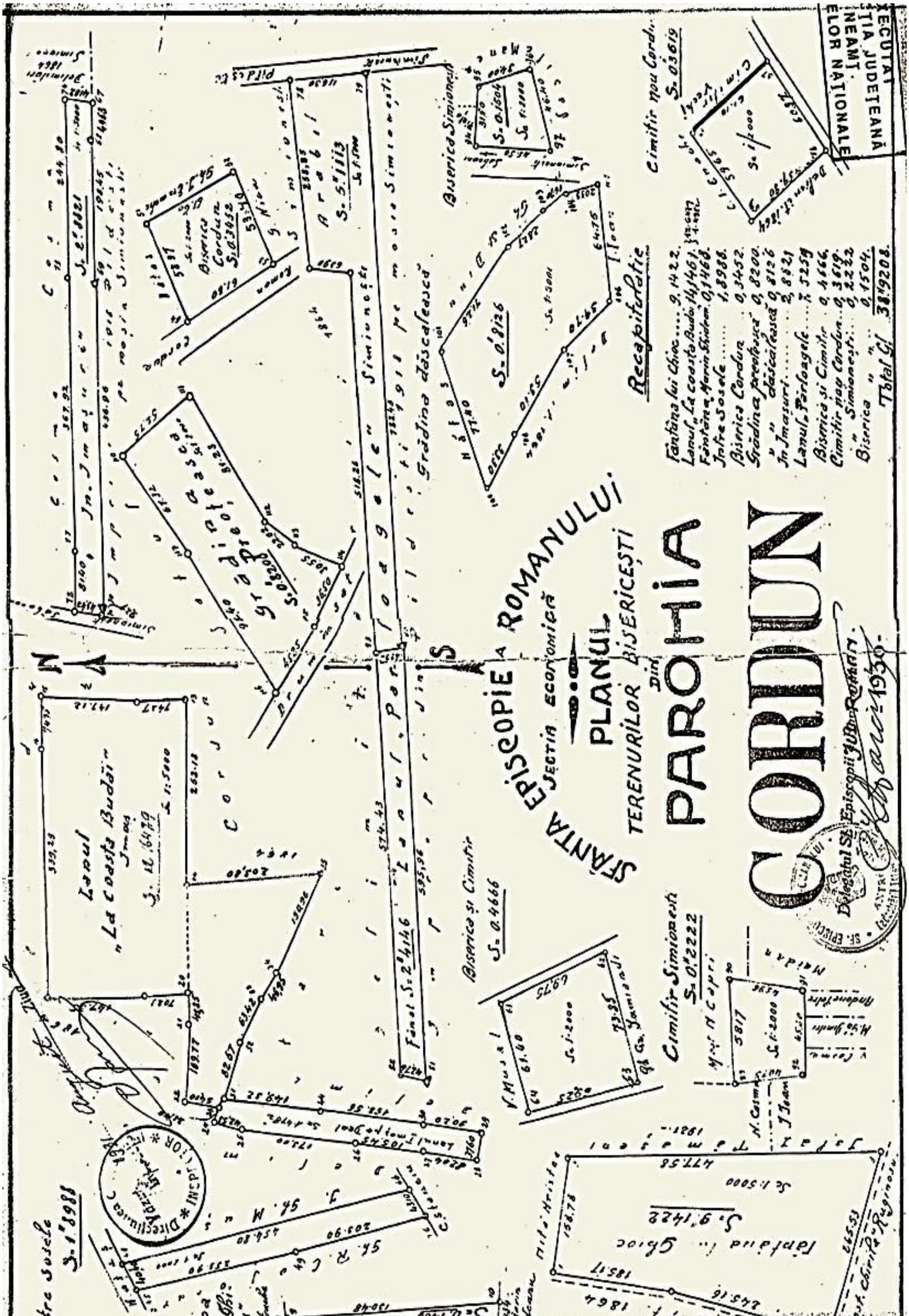
SFÂNTA EPISCOPIE A ROMANULUI
SECŢIA ECONOMICĂ
PLANUL
TERENURILOR BISERICEŞTI
DIN
PAROHIA
CORDUN
Recapitulaţie
Fântâna lui Ghioc 9,1422
Lanul „La coasta Budăi" 14,1461
Fântâna Marin Ghidean 0,1468
Între Şosele 1,8988
Biserica Cordun 0,3452
Grădina preoţească 0,8200
„ „ dăscălească 0,8126
În Imaşuri 2,8821
Lanul Pârloagele 7,5259
Biserica şi Cimitir 0,4666
Cimitir nou Cordun 0,3619
„ Simioneşti 0,2222
Biserica „ „ 0,1504
Total Ha 38,9208
Cimitir nou Cordun S. 0,3619
Biserica Simioneşti S. 0,1504
Biserica Cordun S. 0,3452
Arabil S. 5,1113
Grădina dăscălească S. 0,8126
Grădina preotească S. 0,8200
Lanul „La Coasta Budăi" Imaş S. 14,6479
Fânat S. 2,4146
Biserica şi Cimitir S. 0,4666
Cimitir Simioneşti S. 0,2222
Fântâna lui Ghioc S. 9,1422
Între Şosele S. 1,8988
Delegatul Sf. Episcopii a Romanului
1930

Cimitire

În satul Cordun există cimitirul vechi, pe locul fostei biserici, cu suprafaţa de 4666 m^2 - mărginit la Est cu drumul comunal din faţa lui I. V. Hristea, la Vest cu drumul comunal din faţa lui V. Cojocaru (zis Cărăbuş), la Sud cu moştenirea lui G. Iamandii, şi la Nord cu moştenirea lui Vasile Muşat (zis Lupu). Acesta este împrejmuit cu gard de sârmă şi este arendat ca fâneţe de coasă.

Cimitirul nou, situat în partea de Est a localităţii, este compus din cimitirul actual şi din rezerva cimitirului, formând un singur trup de formă pătrată. Suprafaţa este de 3619 m^2. Rezerva este de 5000 m^2 şi se învecinează cu casele locuitorilor şi la Sud cu cimitirul actual.

Pentru toate pământurile menţionate, inclusiv cel cu biserica, există o schiţă „plan al terenurilor bisericilor” elaborată de Sf. Episcopie a Romanului, secţia economică, aflată la parohia Cordun.

Cimitirul, aşa cum se prezintă în anul 2013, a fost împrejmuit cu un sobru gard de fier forjat amplasat pe soclu de beton, prin grija autorităţilor comunale, intrarea în perimetru fiind străjuită de o elegantă arcadă.

Biserica *Sf. Gheorghe*, Cordun, anul 2013

Vedere din turnul bisericii *Sf. Gheorghe*, către râul Moldova

Cap. IX - Instituţii de învăţământ şi cultură

a. Şcoala

În *Istoria oraşului Roman*, capitolul *Învăţământul* pag. 302, găsim consemnat faptul că, în 1867, a luat fiinţă, la Cordun, o şcoală. Localul avea două săli de clasă, cu un coridor pe mijloc. Mai târziu s-au adăugat alte două săli şi cancelaria. Tipul şcolii iniţiale este întâlnit şi în alte localităţi din Moldova, ceea ce presupune implicarea statului în construcţia şcolilor.

De-a lungul anilor, şcoala a devenit neîncăpătoare învăţând câte două clase într-o singură încăpere.

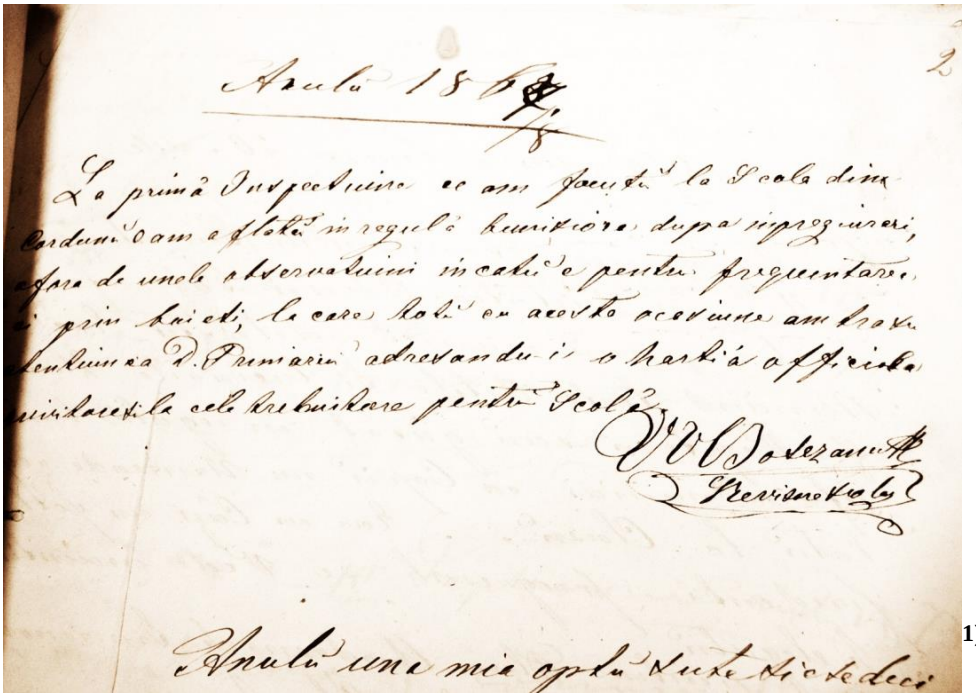

1)

Dintre învăţătorii renumiţi ai acestei aşezări amintim pe: D. Bejenaru, Şt. Daniescu şi Mihai Frăteanu.

---

1) **Arhivele Statului, Piatra Neamţ** - *Proces verbal* încheiat de inspector şcolar V. Botezatu la prima vizită făcută la Şcoala mixtă din Cordun, jud. Roman, anul 1867;

Între anii 1963-1964 s-a construit un nou local de şcoală, alăturat vechiului local, cu un etaj, şase săli de clasă, laborator, sală pentru material didactic, cancelarie, cabinet director şi secretariat.

Prof. Georgeta Diaconu

Şcoala are două holuri mari pe lungimea sălilor de clasă, atât la parter cât şi la etaj şi este complet electrificată.

În anul 2002 s-a refăcut acoperişul şi s-au lambrisat pereţii. În prezent este bine gospodărită datorită directorului prof. Georgeta Diaconu, a primarului localităţii ing. Adrian Diaconu, fiu al acestui sat şi fost elev al acestui lăcaş. Un merit deosebit îl au părinţii copiilor, care iau parte la treburile gospodăreşti ale şcolii.

Din activitatea şcolară reţinem puţine date, consemnând dintre ele pe cele ce le-am putut descoperi şi anume[2)]:

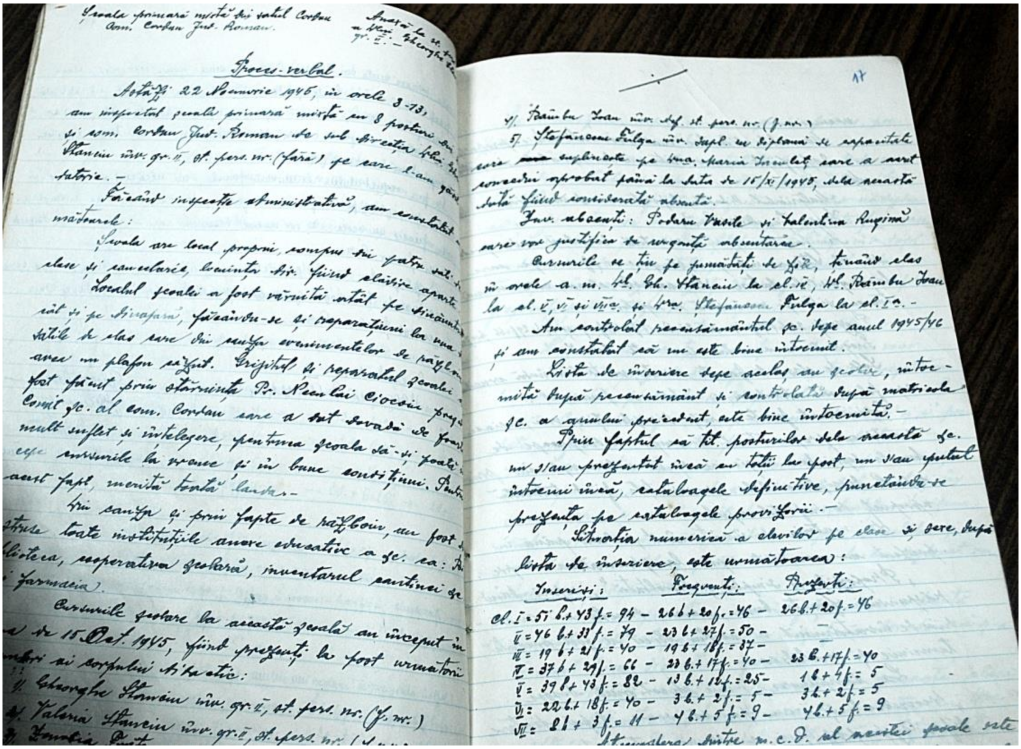
Şcoala primară mixtă din satul Cordun
Com. Cordun Jud. Roman.

Proces-verbal.

Astăzi 22 Noemvrie 1945, în orele 8-13, am inspectat şcoala primară mixtă cu 8 posturi din ... com. Cordun Jud. Roman de sub direcţia ... Stanciu înv. gr. II, st. pers. nr. (fără) pe care l-am găsit ...

Făcând inspecţia administrativă, am constatat următoarele:

Şcoala are local propriu, compus din patru săli de clase şi cancelarie, locuinţa dir. fiind clădire aparte.

Localul şcoalei a fost văruit atât pe dinăuntru cât şi pe dinafară, făcându-se şi reparaţiuni la una din sălile de clas care din cauza evenimentelor de război avea un plafon căzut. ... şi reparatul şcoalei ... fost făcut prin stăruinţa Pr. Neculai Ciocoiu preş. Comit. şc. al com. Cordun care a dat dovadă de foarte mult suflet şi înţelegere, pentruca şcoala să-şi poată începe cursurile la vreme şi în bune condiţiuni. Pentru acest fapt, merită toată lauda.

Din cauza şi prin fapte de războiu, au fost distruse toate instituţiile anexe educative a şc. ca: biblioteca, cooperativa şcolară, inventarul cantinei şi farmacia.

Cursurile şcolare la această şcoală au început la 15 Oct. 1945, fiind prezenţi la post următorii membri ai corpului didactic:

1/. Gheorghe Stanciu înv. gr. II, st. pers. nr. (f. nr.)
2/. Valeria Stanciu înv. gr. II, st. pers. nr. ...

...

4/. Răimbu Ioan înv. def. st. pers. nr. (f. nr.)
5/. Ştefănescu Fulga înv. supl. cu diplomă de capacitate care suplineşte pe Dna. Maria ... care a cerut concediu aprobat până la data de 15/XI/1945, dela această dată fiind considerată absentă.

Înv. absenţi: Podaru Vasile şi Valentina ..., care vor justifica de urgenţă absentarea.

Cursurile se ţin pe jumătăţi de zile, ţinând clas în orele a. m. Dl. Gh. Stanciu la cl. III, Dl. Răimbu Ioan la cl. V, VI şi VII-a, şi Dra. Ştefănescu Fulga la cl. I-a.

Am controlat recensământul şc. depe anul 1945/46 şi am constatat că nu este bine întocmit.

Lista de înscriere depe acelaş an şcolar, întocmită după recensământ şi controlată după matricola şc. a anului precedent, este bine întocmită.

Prin faptul că tit. posturilor dela această şc. nu s'au prezentat încă cu toţii la post, nu s'au putut întocmi încă, cataloagele definitive, punctându-se prezenţa pe catalogele provizorii.

Situaţia numerică a elevilor pe clase şi sexe, după lista de înscriere, este următoarea:

	Înscrişi:	Frecvenţi:	Prezenţi:
cl. I	= 51 b.+ 43 f. = 94	26 b + 20 f. = 46	26 b.+ 20 f. = 46
II	= 46 b.+ 33 f. = 79	23 b + 27 f. = 50	–
III	= 19 b + 21 f. = 40	19 b + 18 f. = 37	–
IV	= 37 b + 29 f. = 66	23 b.+ 17 f. = 40	23 b.+ 17 f. = 40
V	= 39 b + 43 f. = 82	13 b.+ 12 f. = 25	1 b + 4 f. = 5
VI	= 22 b.+ 18 f. = 40	3 b.+ 2 f. = 5	3 b.+ 2 f. = 5
VII	= 8 b + 3 f. = 11	4 b.+ 5 f. = 9	4 b.+ 5 f. = 9

...

2) **Arhivele Statului, Piatra Neamţ** - *Proces verbal* încheiat de inspector Victor L. la 22 noiembrie 1945 la Şcoala mixtă din Cordun, judeţul Roman, anul 1945;

În anul 1886-1887, dintr-un total de 55 băieţi şi o fată înscrişi, au urmat cursurile 33 de băieţi şi o fată.

Ne lipsesc date despre activitatea şcolară până după războiul din 1945.

În anul şcolar 1948 se trece la învăţământul obligatoriu de patru clase elementare, în loc de şapte clase - aşa numitul „ciclul unu”. „Ciclul doi”, adică, clasele 5-8 putea fi urmat doar la şcolile din oraşul Roman.

prof. C. Adrian Ionescu, director la Şc. Cordun, anul 1959

În anul şcolar 1951-1952 au urmat cursurile 204 elevi în clasele 1-4, în opt clase funcţionale.

În anul 1959-1960 s-a înfiinţat şi clasa a 5-a, astfel că şcoala nr.12 din Cordun a putut să primească şi elevi (pentru clasa a 5-a) din satul apropiat, Simioneşti. Acest fapt a marcat înfiinţarea „ciclului doi”.

Anul şcolar 1964-1965 înregistrează un număr de 199 elevi în învăţământul primar, şi 230 elevi în învăţământul gimnazial.

Anul şcolar 1974-1975 înregistrează 234 elevi în învăţământul primar (formând 7 clase) şi 269 elevi învăţământ gimnazial (formând opt clase).

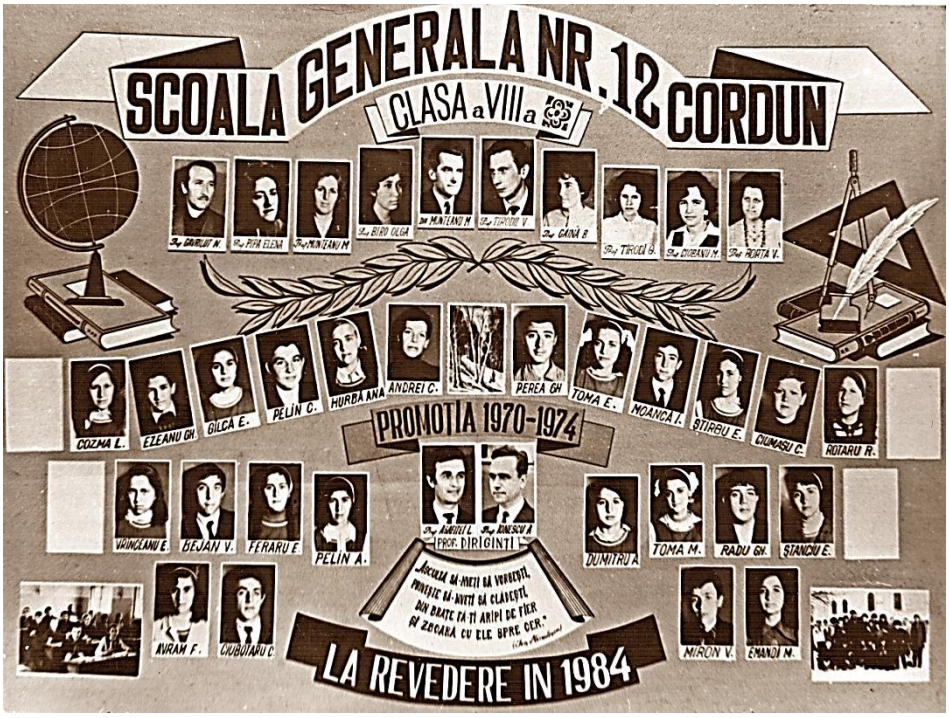

anul şcolar 1983-1984, învăţătoare Valeria Ionescu

Anul şcolar 1985-1985 cuprinde un număr de 145 în învăţământul primar (formând cinci clase) şi 200 de elevi în învăţământul gimnazial (distribuiţi în opt clase).

prof. Mircea Bursuc, prof. Viorel Tirodi înmânându-i elevei Adriana Ionescu, diploma *Pionier de frunte,* pentru toate mediile de 10 de la sfârşitul anului şcolar

Între anii 1994-1995 şcoala înscrie 88 de elevi în învăţământul primar şi 92 de elevi în învăţământul gimnazial, fiecăruia repartizându-se un număr de patru clase.

Învăţătoarea Elena Ştefan cu elevii săi premianţi, la sfârşit de an şcolar 1984/1985

Statistica s-a făcut din 10 în 10 ani pentru realizarea unei comparaţii cu mai multă uşurinţă.

Creşterea masivă a numărului de elevi se datorează dezvoltării industriei, pe plan local, prin venirea multor familii din alte localităţi în Cordun, pe raza căruia, s-a construit şi a intrat în funcţiune *Uzina de Ţevi*, şi alte şantiere de lucru ca: ICSIM, Şantierul Transport utilaj greu, Staţia de reparaţii de 110Kw, Fabrica de cărămidă ş.a.

La creşterea numărului de copii au contribuit interdicţiile de a se practica întreruperile de sarcină.

Descreşterea populaţiei şcolare, în prezent, se datorează mai multor cauze: încetinirea migraţiei din alte localităţi, locurile de muncă completate la nivelul necesarului; ameliorarea politicii natalităţii prin posibilitatea legală de întrerupere a sarcinii, planingul familial, folosirea de anticoncepţionale; plecarea mai multor familii tinere în oraşul Roman, în alte localităţi din ţară sau străinătate pentru obţinerea unor salarii mai bune, sau a unor condiţii de viaţă avantajoase.

De menţionat că din anul 1920 şi până 1932 a funcţionat o şcoală de fete sub conducerea învăţătoarei Nădejda Terziman, într-un local modest, care era şi locuinţa învăţătoarei.

Învăţătorul Vergiliu Ionescu lângă şcoala nouă

Această clădire se afla în centrul satului pe locul proprietăţii private a Primăriei.

Patrimoniul şcolii este format din: clădirea şcolii vechi şi cea din fosta locuinţă pentru director, acum funcţionând *Biblioteca* satului, pe o suprafaţă de 1 ha teren (construcţii, curte, şi teren de sport), teren primit la împroprietărirea din 1864.

Ambele construcţii au fost ridicate pe cheltuiala statului în 1867 şi îmbunătăţite pe parcursul anilor.

Clădirea şcolii noi a fost ridicată între anii 1963-1964 cu bani din *„fondul de contribuţie voluntară bănească”*, suportat de locuitorii satului.

Din aceleaşi fonduri s-a ridicat gardul, la faţadă din metal, iar pe celelalte părţi din scânduri.

Şcoala are 3,5 ha de teren arabil, primit la împroprietărirea din 1921, ca loc pentru practica agricolă a elevilor şi care este folosit de şcoală. De asemenea, s-a construit clădirea *Atelier Şcoală* pentru instruirea elevilor.

Toate fondurile necesare întreţinerii şi reparaţiilor clădirilor, precum şi cele necesare pentru încălzire pe timpul iernii, cu sobe şi lemne de foc, sunt asigurate de bugetul local. Conducerea şcolii s-a bucurat de cadre didactice de prestigiu, profesioniste, înzestrate cu calităţi pedagogice corespunzătoare cerinţelor.

Dintre directorii care au condus această şcoală amintim: D-tru Bejenaru, Vergiliu Ionescu, Şt. Daniescu, Valentin Bănulescu, M. Frăţeanu,

Violeta Bortă, Adrian Ionescu, M. Munteanu, Dinu Violeta. În prezent este condusă de prof. Georgeta Diaconu.

Atelierul şcolii a fot condus de maistru Nicolae Dimitriu, fiu al satului, care a pregătit elevii să lucreze în domeniul mecanicii.

De instruirea fetelor s-a ocupat maistrul Tinuţa Cârlig. În afară de noţiuni de menaj, tinerele au învăţat să lucreze feţe de masă cu motive naţionale, specifice costumelor populare, precum şi diverse obiecte de artizanat.

În anul 1933, Şcoala primară Cordun a preluat şcolarizarea fetelor, clădirea fiind demolată.

În acelaşi loc a fost construită Primăria, primar fiind V.S. Miron, din Partidul Liberal.

Ulterior s-a ridicat pe acelaşi loc un grajd pentru animale şi o magazie pentru maşini agricole.

Învăţătorul Grumăzescu şi elevii, anul 1970

Cadre didactice ale Şcolii Cordun: Mihai Munteanu, Valeria Ionescu, Maricica Albu, Adrian Ionescu, George Ordean, 12 martie 1972

Atelierul şcolii, anul 1985

b. Grădiniţa

Învăţământul preşcolar exista în Cordun în anii 1948-49, educatoare fiind doamna Mărioara Bucur, iar cursurile grădiniţei se desfăşurau în aceeaşi casă unde locuia doamna educatoare, într-o casă a familiei Horia pe străduţa ce ducea în *Dumbravă.*

Anna Ionescu, educatoare la Grădiniţa Cordun, decembrie 1962

În 1952, grădiniţa de copii funcţiona într-un spaţiu închiriat de un localnic şi era condusă de educatoarea Anna Ionescu (venită din Basarabia), soţia învăţătorului Vergiliu Ionescu (oltean la origine).

După un timp, grădiniţa s-a instalat în fosta locuinţă a directorului şcolii (Vergiliu Ionescu), unde funcţionează şi în prezent, având două camere şi un antreu.

Grădiniţa a fost condusă de cadre calificate, ce s-ar fi remarcat prin calitatea şi longevitatea lor în procesul de învăţământ: Nanu Elena, Teslaru Elena, Bulai Margareta etc..

Grădiniţa Cordun, educatoarea Maria Radu, anul 1970

Localul grădiniţei a fost reparat, i s-a pus acoperiş de tablă zincată şi de asemenea, au fost înzestrate camerele cu mobilierul necesar pentru noua destinaţie: *Bibliotecă sătească.*

Grădiniţa a fost mutată în localul vechii primării, clădirea fiind amplu modernizată.

Grădiniţa Cordun, anul 2013

c. Activitatea culturală

Căminul cultural

Până în anul 1945, activitatea culturală s-a desfăşurat prin şcoală şi biserică, singurele instituţii cu o formă organizată.

După terminarea celui de-al doilea război mondial (1945), activitatea culturală a cunoscut o îmbunătăţire, cadrele didactice ocupându-se de educaţia cetăţenească şi artistică a sătenilor.

Diferite manifestări culturale s-au desfăşurat în sediile şcolilor din Cordun, în lipsa altor localuri adecvate; în special în zilele de sâmbătă-duminică, pentru a nu stingherii procesul de învăţământ.

S-au organizat serbări cu elevii din şcoală, unde se recitau poezii, se prezentau mici scenete de teatru, lucrări şcolare etc.

Animatori erau învăţătorii, sprijiniţi de elevii şi tinerii din sat.

Odată cu închiderea forţată a cârciumilor - pe lângă care se găseau săli de petrecere - prin 1949-1950, unele din aceste săli au fost abandonate de proprietari (fie că aceştia au fost declaraţi chiaburi, fie că funcţionau fără aprobarea legală) de aceea au fost transformate de către autorităţile locale în săli pentru activităţi culturale.

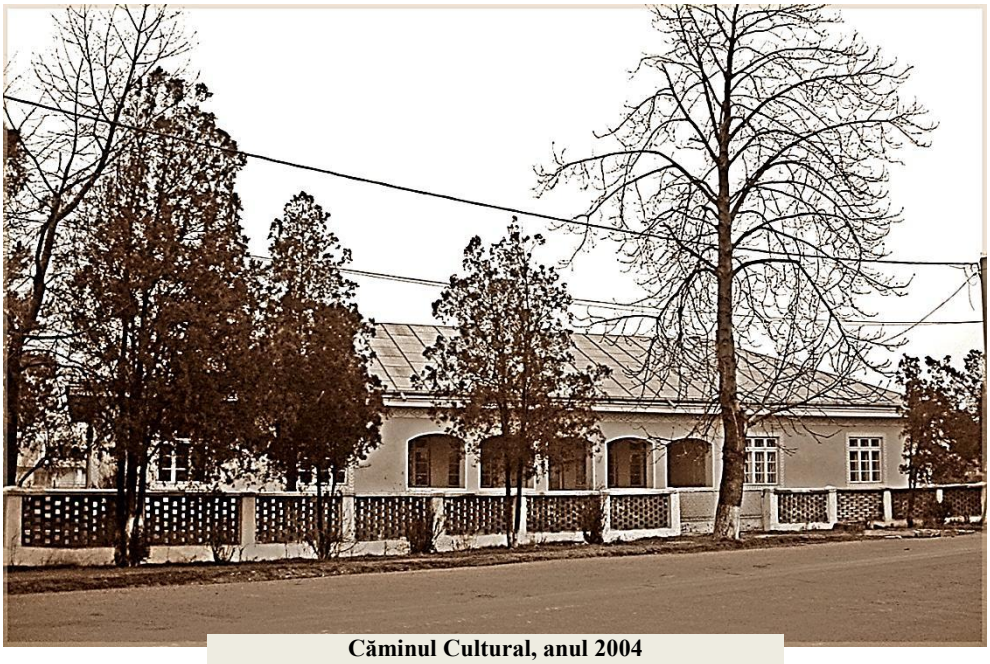

Căminul Cultural, anul 2004

Astfel a fost înfiinţată la Cordun o sală în care s-au desfăşurat şi activităţi culturale, local aparţinând fostului cârciumar Gh. N. Hristea, declarat chiabur. Aici s-au organizat adunări populare ale sătenilor, s-au prezentat serbări şi diverse manifestări artistice.

Meritorie a fost prezentarea piesei *Năpasta* de I. L. Caragiale, având ca actori pe învăţătorii: Vergiliu Ionescu, Adrian Ionescu, Valerica Năstase ş.a. Tot aici se amenaja temporar, secţia pentru votare, atunci când aveau loc alegerile.

Elevii şcolii pe scena Căminului cultural, anul 1970

În anul 1968 s-a construit un local propriu de cămin cultural, cu sală de spectacol, scenă, culise, cameră de proiecţie, două camere şi un birou pentru biblioteca sătească.

Zidăria este din cărămidă. Acoperişul a fost din ţiglă, iar în anul 2001 s-a refăcut total, ţigla fiind înlocuită cu tablă zincată.

Sala de spectacole este mobilată cu scaune fixe, pentru circa 200-250 persoane, iar pentru încălzire s-au zidit două sobe de teracotă. Iluminarea clădirii este electrică.

Proiectele pentru construirea *Căminului Cultural* şi *Dispensarului* Cordun au fost întocmite de serviciul tehnic al *Sfatului Popular*, de ing. Galiceanschi. Dotarea căminului cuprinde un televizor, radio, costume naţionale.

Între anii 1968-1990 s-a desfăşurat o activitate bogată de conferinţe, programe artistice, punându-se accent pe elemente de tradiţie locală, pe obiceiuri. Ca jocuri amintim: sârba, hora, brâul, alunelul, polca, căluşarul ş.a.

Echipele artistice au participat la concursuri organizate pe plan local şi judeţean, obţinând succese deosebite. În ultimul timp, activităţile artistice s-au diminuat fiind înlocuite cu audiţii de radio, vizionări cinematografice, sala fiind închiriată şi pentru petreceri, nunţi etc.

În anul 2008 clădirea a fost demolată pentru a se extinde spaţiul aferent Şcolii cu clasele I-VIII, în care funcţionează şi Grădiniţa.

Biblioteca

În satul Cordun, Biblioteca a funcţionat în localul Căminului Cultural. Era alcătuită din două camere, antreu şi era înzestrată cu un mobilier corespunzător. Prima bibliotecară a fost doamna Georgeta Stanciu.

Imobilul în care a funcţionat biblioteca până la retrocedare

O perioadă, până în anul 1990, Biblioteca a funcţionat în casa familiei Dimitriu. După revendicarea acestui imobil *Biblioteca* s-a mutat din nou în Căminul Cultural, până la demolarea acestuia.

Clădirea în care se afla acum *Biblioteca* din Cordun, a aparţinut scolii, în ea locuind familia Frăţeanu, ambii soţi au fost învăţători şi au avut o fiică. După moartea lor, clădirea a funcţionat ca *Dispensar*, apoi a fost *Grădiniţă cu Program Normal*, *Centru Social pentru Copiii Defavorizaţi*, în prezent funcţionând ca *Bibliotecă*.

Clădirea actualei biblioteci, anul 2013

Biblioteca are un fond de 10600 cărţi, bazate pe beletristică - autori români şi străini.

Este condusă de un bibliotecar cu studii de specialitate, Cecilia Negru, încadrată şi plătită din bugetul primăriei. Pe lângă biblioteca comunală mai funcţionează, independent de aceasta şi o bibliotecă şcolară, gestionată de un cadru didactic.

Sala *Biblionet*

Bibliotecar Cecilia Negru

Ea deserveşte atât elevii şcolii cât şi localnicii din sat.

Din anul 2011 biblioteca este conectată la serviciul *Biblionet*, care facilitează, prin intermediul internetului, accesul la informaţie şi comunicarea cu celelalte biblioteci din ţară; adresa de mail a bibliotecii este *biblioteca_cordun@yahoo.com.*

d. Alte forme de cultură

Dezvoltarea tehnicii electronice şi a introducerii energiei electrice a creat posibilitatea ca în fiecare familie să existe mijloace de propagare a culturii româneşti: aparate de radio, televizoare, casetofoane, video, etc.

Dacă până la 1944 existau în Cordun doar 3-4 aparate de radio alimentate cu baterii, după 1950 numărul acestora a fost în permanentă creştere, iar din anii 1956-1957 s-a remarcat o adevărată explozie a deţinătorilor de aparate radio.

Acelaşi fenomen s-a manifestat după 1960 cu televizoarele. Mai întâi au apărut televizoare ruseşti, apoi cele produse de noi la *Întreprinderea Electronica* Bucureşti. Vânzându-se cu plata în rate a fost posibilă cumpărarea lor de aproape fiecare familie.

Putem afirma că în sat există pesta 1000 aparate radio, în anul 2013 se cunoaşte şi existenţa a peste 700 televizoare de diferite mărci indigene şi străine ca: *Electronic, Venus, Orizont, Miraj, Philips, Thomson, Samsung* ş.a., realizate atât în gama alb-negru cât şi color.

Calculatorul a pătruns în sat după 1990, mai ales în instituţii. Astfel pentru instruirea elevilor, la şcoala Cordun există un număr de 10 calculatoare, iar la Bibliotecă 4 calculatoare.

La *Primărie* şi *Dispensarul Uman* au fost repartizate câte un calculator pentru fiecare funcţionar.

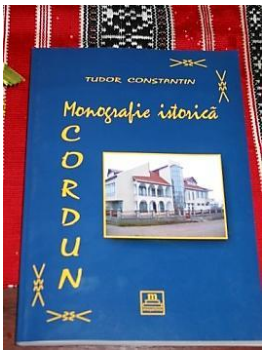

În anul 2002 se înfiinţează *Editura Muşatinia*, condusă de psiholog Emilia Ţuţuianu, care considerând foarte importantă păstrarea tradiţiilor şi valorilor culturale ale satului românesc, a constituit un punct de lucru al editurii, în satul Cordun (începând cu anul 2011).

Printre primele cărţi editate la Editura Muşatinia de poeta Emilia Ţuţuianu, se numără şi cartea *Cordun – Monografie istorică*, autor Tudor Constantin, cu ample adnotări şi îmbunătăţiri ale editurii, care ilustrează astfel obiectivul editurii de păstrare a memoriei satului românesc, volum ce a fost lansat cu ocazia inaugurării noului sediu al primăriei Cordun. În paginile revistei *Melidonium*, care apare atât în formă tipărită cât şi on-line, condusă tot de inimoasa Emilia Ţuţuianu, sunt prezente articole despre fii satului Cordun şi despre realizările lor.

Presa

O presă locală nu a fost specifică satului nostru, deoarece acesta fiind în apropierea oraşului Roman, sătenii au avut acces la presa orăşenească.

Înainte de 1945 erau citite, prin abonamente, două ziare: *Curentul* (director Pamfil Şeicaru) şi *Universul* (director Stelian Popescu), la aceste ziare fiind abonaţi doar directorul şcolii şi preotul satului.

Între anii 1945-1989, ziarul cel mai răspândit era *Scânteia* (ziar central al PCR, la care au fost abonaţi obligatoriu toţi angajaţii din instituţii şi întreprinderi).

Ca ziare locale ale Romanului apăreau: în 1941 *Răsăritul*, iar în 1945 *Descătuşarea* (director Ştefănescu).

După 1999 presa romaşcană este reprezentată prin: *Ceahlăul*, *Cronica romaşcană, Gazeta de Roman, Monitorul, Ziarul de Roman* etc.

Cap. X. Serviciile publice

Primăria

Primăria a coordonat şi coordonează cele trei sate componente: Cordun, Simioneşti şi Pildeşti. Ca sediu a funcţionat atât în Simioneşti, cât şi în Pildeşti, iar în Cordun, neavând local propriu, a folosit drept sediu case particulare.

La Simioneşti, Primăria a avut o clădire proprie, în centrul satului, în partea de Vest, peste şosea, în faţa casei fam. Gh. Pelin.

În 1933 s-a construit un local de primărie în Cordun, cu trei camere şi un antreu, pe terenul proprietate privată a comunei, în suprafaţa de 0,39 ha situat în centru, având ca vecini: la Est - drumul comunal, la Vest - şoseaua naţională Roman-Simioneşti, la Sud - unchi, iar la Nord - familiile Gh. M. Acostoaie şi Nicolae Gh. Rusu.

După anul 1989, ţinându-se seama de considerente economico-edilitare şi sociale, s-a hotărât, prin aprobarea Consiliului local, construirea unui nou local pentru primărie, locul fiind ales pe domeniul privat al comunei, în centrul localităţii, pe o suprafaţă de 0,12 ha, astfel că în vara anului 1999 a început construcţia unui corp masiv de clădire cu: subsol, parter şi etaj, cuprinzând camere ai imobilului, holuri pentru activitate de birou. Ca vecini amintim: la Est şoseaua Roman-Simioneşti, la Vest - drum comunal, la Sud cu Ghe. V. Radu şi la Nord cu drumul comunal. Dispune la intrare de scări şi de loc special de acces pentru persoane cu handicap locomotor. Ferestrele sunt din

Primăria Cordun, anul 2001

termopan, are instalaţie electrică şi de apă rece, încălzirea se face prin centrale proprii alimentate cu gaz metan. Dispune de loc de parcare auto şi este împrejmuită cu gard de beton şi plase metalice cu un desen stilizat.

Întreaga construcţie s-a încheiat în anul 2003. Clădirea se detaşează, prin stilul său modern, prin aspectul impunător, subliniind rolul său de instituţie publică.

Primăria Cordun, anul 2013

Pentru realizarea acestor obiective trebuie menţionat meritul sătenilor, buni gospodari, al membrilor Consiliului local şi în mod deosebit a inginerului Adrian Diaconu, primarul comunei Cordun, ajutat de inginerul constructor Ioan Lepădatu, care au depus toate eforturile în realizarea unui centru civic demn de secolul al XXI-lea.

Cadrele din serviciul primăriei sunt toate cu pregătire profesională şi cu experienţă. Un om devotat comunităţii şi intransigent, este viceprimar Adrian Ciobanu.

Primăria Cordun, vedere din turnul Bisericii *Sf. Gheorghe,* anul 2013

Astfel că, actualmente, Primăria funcţionează într-un local nou, situat în faţa Bisericii *Sf. Gheorghe*, o clădire modernă cu toate facilităţile ce oferă o bună funcţionare a administrativului comunei Cordun. Este dotată cu circuit telefonic şi energie electrică, birourile sunt dotate cu mobilier specific, modern, având calculatoare, xerox, copiator, pentru multiplicarea şi copierea de documente. Din anul 2002, Primăria Cordun dispune de autoturism propriu.

Fondurile bugetare sunt formate din impozite şi taxe stabilite la nivel central prin legi, iar local, prin hotărârile Consiliului Local.

Prin autonomie locală se asigură realizarea veniturilor şi satisfacerea cheltuielilor necesare administraţiei proprii şi a altor acţiuni social culturale cum ar fi: cheltuieli de întreţinerea şcolii, a grădiniţei de copii, bibliotecii şi căminului cultural, paza comunei, iluminatul public, consumul de apă potabilă la cişmele publice, acordarea de ajutoare sociale, întreţinerea drumurilor comunale, deszăpeziri, învestiţii, etc.

Din fonduri proprii, s-a realizat construirea unei grădiniţe de copiii, în satul Pildeşti, clădire cu un etaj, cu 200 de locuri; un local de dispensar în satul Simioneşti; construirea de garduri cu soclu de beton şi plase metalice la bisericile din Simioneşti şi Cordun. Ca o lipsă, în activitatea primăriilor din Moldova, deci şi a satului Cordun, este cea a evidenţei de cadastru.

Legea cadastrului nu s-a aplicat în fapt în această regiune. Astfel toată munca de aplicare a Legii nr.18/1991 şi definitivarea acesteia prin emiterea „titlurilor de proprietate" fiind de multe ori compromisă.

Poliţia

După cum se ştie înainte de anul 1945, în comună au funcţionat „posturile de jandarmi", unde, pe lângă şeful de post, mai exista şi un ajutor al acestuia, ambii subofiţeri şi 2-3 jandarmi în termen. Aşa a fost şi în comuna Cordun până în anul 1945, când s-a înfiinţat şi instalat „posturi de miliţie", încadrate cu 2-3 subofiţeri, după mărimea comunei. Acestea au funcţionat până în anul 1989, iar din anul 1990 s-a instituit şi funcţionează „Postul de poliţie" cu aceeaşi încadrare de personal.

Această instituţie răspunde de asigurarea ordinii publice şi are atribuţii de anchetare a cazurilor de încălcare a legilor şi măsurilor poliţieneşti, aplicarea de sancţiuni contravenţionale şi cercetarea infracţiunilor pentru care se întocmesc dosare de cercetare, ce se înaintează organelor de justiţie în vederea soluţionării faptelor cu caracter penal.

Poliţia locală Cordun, 2013

Organele comunale de poliţie sunt subordonate *Inspectoratului Judeţean de Poliţie* şi au obligaţia de a colabora cu consiliile locale în vederea asigurării ordinii şi liniştii publice.

În comuna Cordun, organele de jandarmerie, miliţie şi poliţie au funcţionat în mai multe locuinţe particulare în lipsă de local propriu. În anul 1968, Ministerul de Interne a construit un local

propriu pentru postul de poliţie, în satul Cordun, pe un loc proprietate privată a comunei în suprafaţă de 0,10 ha cu trei camere pentru activitate proprie şi două camere pentru locuinţă şef post. Terenul se mărgineşte la est, sud şi nord cu drumul comunal iar la vest cu Ilie I. Muşat şi Bozoancă.

Dintre şefii de post menţionăm pe: Vasile Huţu, Gheorghe Hârtie, Vasile Corneanu, Dumitru Petrescu, Vasile Cotfas, Dumitru Pop, Iorgu Milea, Dumitru Drăgoi, D. Ocneanu, Socea, Diaconu Constantin, Pintilie ş.a.

Serviciul sanitar

Comuna Cordun, înainte de anul 1945, a făcut parte din circa sanitară Gherăeşti, condusă de dr. Rey, apoi din circa *Elisabeta Doamna* (Horia), condusă de dr. Ionescu. Din anul 1941 s-a înfiinţat Circa sanitară Cordun, cu Dispensar propriu, într-o clădire veche.

Dispensarul era condus iniţial de dr. Iorgu Gheorghiadi, iar după mobilizarea acestuia în războiul din 1941-1945, a fost condus de dr. Constanţa Gheorghiadi, soţia dr. Gheorghiadi, ajutată de moaşa Leonte Elena şi agent sanitar Leonte Gheorghe. În anul 1946, localul vechi a fost demolat, dispensarul funcţionând într-o cameră de la fosta locuinţă a directorului şcolii.

În anul 1968 s-a început construirea unui local propriu pentru dispensar uman şi locuinţă pentru medic. Construcţia s-a realizat din fonduri proprii gestionate de primărie, din bani încasaţi de la cetăţeni sub formă de *„contribuţie voluntară bănească”*. Cuprinde 4 camere, un hol şi două camere pentru locuinţă, iluminat electric şi încălzit cu lemne şi sobe de teracotă.

Clădirea este construită pe terenul proprietate privată a comunei în suprafaţă de 0,17 ha, provenit din schimb de teren cu locuitorul Th. Gh. Stanciu care a primit în echivalent teren în intravilan pe care l-a vândut lui Hrenevici Dumitru şi care şi-a ridicat gospodăria pe acest teren.

Vecinătăţile actualului dispensar: la Est - şoseaua Roman-Simioneşti; Vest - teren disponibil moştenitor Stanciu; Sud - Ion C. Negru şi Nord - Constantin T. Branchi.

Dispensarul din Cordun, 2013

La acest Dispensar şi-au desfăşurat activitatea: medic Viorica Zamă, medic I. Cucu, felcer Matei Constantin, moaşa Matei Elena, moaşa Alexandra Coadă, din anul 1991 este venită dr. Dumitrache Corina, medic specialist medicină generală. Cadrele medicale prezente acum sunt: asistentă C. Albu şi Peiu Mircea, asistent igienă. Personalul medical asigură asistenţa prin consultanţă la dispensar şi vizite la domiciliu, în afara zilelor de sâmbătă şi duminică. Cazurile de urgenţă ivite în timpul şi în afara programului zilnic şi săptămânal de lucru se rezolvă prin consultaţii la Policlinica şi Spitalul Municipal Roman. Locuinţa pentru medic nu este folosită, deoarece medicul domiciliază în oraşul Roman, la distanţă de 3-4 Km de Cordun.

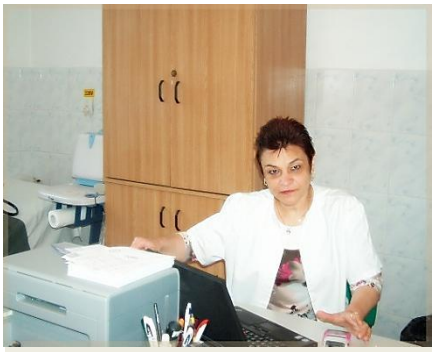

Dr. Corina Dumitrache

În localul dispensarului, o cameră a fost ocupată cu instalaţii ale centralei telefonice locale, ceea ce nu împiedică activitatea instituţiei.

În anul 1996, printr-o hotărâre a Consiliului Local, s-a decis construirea unui local de dispensar în satul Simioneşti care are o populaţie de aproape 900 de persoane. Acesta a funcţionat cam un an de zile cu medic, moaşă şi asistentă sanitară, dar din dispoziţia organelor sanitare judeţene a fost închis din „lipsă de fonduri “.

Construcţia s-a realizat din fonduri bugetare ale primăriei locale, având motivaţia justificată că la un număr semnificativ de populaţie să li se asigure acestora asistenţă medicală cât mai aproape de domiciliu. S-a avut în vedere, în special, că bolnavii sunt în general greu transportabili, fiind indicată asistenţa pe loc. Dar... buna intenţie şi sacrificiul bănesc nu au fost apreciate de cei competenţi, astfel că sătenii din Simioneşti vin tot la Dispensarul din Cordun.

farmacist Crina Ionescu

Nici dotarea cu aparatajul specific nu este satisfăcătoare, astfel că în afara unui fişier, a unui stetoscop, câteva seringi şi un aparat de luat tensiunea nu se mai vede nimic. În cadrul dispensarului Cordun, o cameră este folosită pentru funcţionarea unei farmacii, de care s-a ocupat, cu simţ de responsabilitate, tehnician David Vestinica. În prezent această farmacie este gestionată de Crina Ionescu.

Serviciul veterinar

Serviciul veterinar este o necesitate stringentă în mediul rural unde se cresc un număr mare de păsări şi animale în gospodăriile sătenilor. Actuala activitate sanitar-veterinară este departe de a satisface nevoile locale. Există un spaţiu destinat funcţionării dispensarului veterinar, în clădirea fostului sediu C.A.P. unde lucrează un medic şi un tehnician veterinar, dar aceştia au un program de 8 ore pe 5 zile lucrătoare, iar în restul timpului nefiind asigurată asistenţa veterinară. Familia Vornicu, ambii soţi tehnicieni veterinari, actualmente pensionari, intervin cu dăruire, atunci când sunt solicitaţi.

A rămas în memoria proprietarilor de păsări şi mai ales de vite, intervenţiile făcute de regretatul tehnician Iancu Chelaru din Pildeşti, om de o aleasă omenie, modest şi priceput în meserie şi fără pretenţii de recompense pentru munca sa, pe care o făcea cu multă plăcere.

Pentru a susţine necesitatea unei activităţi corespunzătoare nevoilor vom reda mai jos, situaţia efectivelor de animale pe anul 2003 pe comună:

Specia	Efectivul pe sate			Total Comună
	Cordun	Simioneşti	Pildeşti	
Bovine	380	256	429	1065
Ovine	1027	454	704	2185
Caprine	96	49	4	149
Cabaline	134	87	87	308
Porcine	1424	408	1626	3461
Păsări	13299	4255	17752	35306
Familii de albine	55		103	158
Câini de pază	1800	500	2200	4500
Nr gospodării	929	300	1163	2392

Cifrele de mai sus susţin ele însăşi necesitatea încadrării cu personal corespunzător, bine pregătit şi remunerat şi, ca o condiţie suplimentară dar absolut necesară, cu domiciliul în comună. Dacă un om are nevoie urgentă de asistenţă medicală se poate apela şi la Salvare, dar cu animalele ce faci? Acest lucru trebuie să dea de gândit atât autorităţilor locale cât, mai ales, celor de la nivel de judeţ. Este nevoie de cadre pregătite în facultăţi, de subvenţii pentru creşterea animalelor şi de o politică de preţuri de valorificare a produselor lactate şi de carne care să intereseze potenţialii producători şi chiar să-i conducă la formarea de asociaţii de crescători. Există condiţii de producere a furajelor, pământ, maşini agricole, şi vite de muncă, există priceperea necesară şi potenţialul de forţă de muncă, mai trebuie o conducere competentă şi o organizare perfectă astfel încât economia rurală să poată progresa şi contribui decisiv la condiţii mai bune de viaţă.

Iluminatul public şi particular

După construirea reţelei de distribuţie a energiei electrice prin anul 1956, tot mai multe gospodării au încheiat contracte de furnizare a energiei electrice cu Întreprinderea de specialitate - IRE. Instalaţia electrică în interiorul locuinţelor a fost realizată prin IRE, contra cost, pe bază de deviz de lucrări. La început cetăţenii au plătit consumul de energie electrică prin sistemul „pauşal", iar alţii şi-au cumpărat şi instalat prin IRE contoare. După un timp, prin 1980, IRE a trecut la contorizarea consumului în locuinţe prin contoare, proprietatea acesteia şi încasarea costurilor prin citirea contoarelor de angajaţii proprii. În prezent citirea se face la fel, iar plata prin factori poştali.

Iluminatul este asigurat în toată localitatea, iar consumul este nerestricţionat.

De prin anul 1990, s-a introdus iluminatul public stradal prin montarea de lămpi pe stâlpi, pe cheltuiala Consiliului Local. De asemenea, consumul iluminatului public este suportat de la bugetul Consiliului Local, asigurând complet iluminatul pe timpul nopţii. Pe lângă alte avantaje, aceasta a condus la dispariţia furturilor din gospodării pe timpul nopţii şi o mai sigură circulaţie rutieră.

Apa potabilă

Dacă la început, în sat, apa era asigurată prin fântâni, mai toate situate în zona şoselei, spaţiu de refugiu pietoni, de unde se aprovizionau cu apă pentru consum casnic şi pentru vite mai multe gospodării din apropiere, 50-100 metri, treptat acestea au început să dispară.

Nevoia pentru asigurarea igienei şi apropierii de casă a apei, a determinat aproape fiecare familie să-şi construiască o fântână în propria gospodărie. Fântânile sunt săpate la o adâncime variind după zonă, între 7 şi 12 metri, zidite cu tuburi de beton, ghizdele de beton cu capace şi cu acoperiş din tablă. Apa este de calitate bună pentru băut şi de pregătit în bucătărie. Sunt şi fântâni din care scosul apei nu se mai face cu găleata pe lanţ şi grindei ci prin acţionarea unei pompe de mână sau electrice. În anul 2002 s-a început şi s-a terminat instalarea de conductă de apă pe străzile satului. În octombrie 2003 conducta a fost dată în funcţiune pe tronsonul

Timişeşti-Săbăoani-Cordun-Roman, putând alimenta cu apă toate aceste localităţi.

Construcţia conductei a fost efectuată prin fonduri PHARE (Fonduri europene) şi alimentează şi cişmelele publice pe o distanţă de 4,8 Km lungime, cu un număr de 25 cişmele în Cordun.

În ce priveşte alimentarea cu apă în locuinţe din conducta magistrală, aceasta se poate face la opţiunea cetăţeanului şi pe cheltuiala sa, cu obligaţia de a avea fosă (groapă) de colectarea apei menajere.

Islazul comunal

După ce „imaşul de vite“ (păşunea) primită de corduneni la împroprietărirea din 1864 a căpătat altă destinaţie (concesionare pentru Fabrica de Zahăr) şi apoi împărţirea în loturi de pământ pentru împroprietărirea din 1921, comuna a primit alte suprafeţe de păşune pentru vitele sătenilor astfel:

Satul Cordun:

- în urma răscoalei ţărăneşti din anul 1907, satul Cordun a primit din moşia Epitropiei *Sf. Spiridon,* Iaşi, suprafaţa de 172,5 ha în sola *Cordun,* situată în partea de nord a satului până în marginea satului Simioneşti şi peste apa Moldovei.

- în urma reformei agrare şi a împroprietăririi conform Legii agrare din 1921, suprafaţa de 39,96 ha în sola *Scruntarul din vale,* situat în partea de vest a satului, peste apa Moldovei. În limbajul nostru i se spunea *În*

Pârlita şi era destinat numai pentru păscutul boilor. 4,90 ha în sola *Budăie* fânaţ; 5,7300 ha în sola *Cotul lui Tamaş* arabil, 2,000ha în sola *Hataş*.

Total 225,0985 ha.

Satul Simioneşti:

- Conform Legii agrare şi a împroprietăririi din 1921; 87,4773 ha în sola „Clisa" şi „Valea Moldovei" situate în partea de N-V a satului.

- 4,3069 ha în sola „La ţigani", în partea de sud a satului, peste şoseaua Roman-Simioneşti, pe firul apei Moldova.

Total 91,7842 ha . Total pe ambele sate 316,8827 ha.

Menţionăm că la Cordun au rămas actualmente ca păşune solele „Cordun" şi „Scruntarul din vale" (Pârlita), restul fiind prinse în terenurile comasate în fostul CAP şi actualmente cuprinse în terenurile atribuite conform Legii nr.18/1991.

La Simioneşti, sola „La ţigani" a fost folosită ca loc de depozitare parţială a pământului excavat de la Întreprinderea de Ţevi şi apoi atribuit ca locuri de casă unor săteni din Simioneşti.

Paza în comună

Pentru paza pe timp de noapte a gospodăriilor, este organizat un serviciu de pază sătească (şi pe comună) încadrat cu câţiva paznici, băieţi tineri care, sub îndrumarea şi controlul Poliţiei, execută acest serviciu cu caracter permanent.

Plata acestor angajaţi este asigurată de Primărie prin încasarea de la locuitori a taxei de pază anuală.

Pe timpul verii, culturile de câmp sunt păzite de câţiva paznici de câmp încadraţi de primărie şi care primesc ca plată retribuirea în natură a unei suprafeţe de pământ. În sat se mai organizează pe timpul verii, din mai până în octombrie, păzirea vitelor pe păşunea islazului sătesc de către doi paznici de vite. Plata taxei de păşunat este încasată de Primărie şi reprezintă volumul cheltuielilor făcute pentru întreţinerea păşunii raportat la numărul de vite păzite. Angajarea paznicilor se face de către un comitet de proprietari de vite care încasează sumele de plata pazei în bani şi care îi plăteşte pe paznici. Separat se mai achită un „tain", pentru paznici, constând din făină de porumb, raportat pe cap de vită.

Alte servicii

Consiliul Local, din fonduri bugetare, a reparat clădirea fostului sediu CAP, unde a repartizat două camere pentru funcţionarea *Dispensarului Veterinar*.

În restul spaţiului, s-a organizat un *Atelier de prestări servicii* cu angajaţi din localitate şi dotat cu scule şi o maşină auto, tip dubiţă. Iniţial serviciul a fost sub conducerea ing. constructor al primăriei şi execută la comandă lucrări de: reparaţii, construcţii de imobile, garduri, învelitori de acoperiş case, cavouri etc. pentru populaţie şi pentru Primărie.

Serviciul a fost bine primit de săteni şi are posibilităţi de extindere şi diversificare a lucrărilor. Tendinţa este de a se crea locuri de muncă pe plan local, satisfăcând nevoile sătenilor, şi va putea deveni un serviciu de sine stătător pe lângă Consiliul Local.

Cap. XI. Economia

Ocupaţii ale locuitorilor zonei Cordun

Satul Cordun, fiind situat în zonă de câmpie, cu pământ corespunzător culturilor cerealiere, ocupaţia de bază a sătenilor a fost de la început aceea de agricultori şi crescători de animale şi păsări.

Pământul a fost muncit manual, suprafeţele deţinute de proprietari fiind mici, până în 2-3 ha, mai rar peste 3 ha, munca familiei cuprinzând toate fazele, de la semănat la recoltat. Până prin 1955 aratul se făcea cu plugul de fier, tras de boi şi cai, semănatul prin împrăştiere - excepţie făcând sfecla de zahăr, semănată numai cu maşinile, prăşitul cu sape, pentru răritul plantelor (prima prăşilă), pentru muşuroit (a doua praşilă), la porumb, sfeclă, cartofi. Un lucrător bun, lucrând de dimineaţă până seara (de la ora 6 la ora 20), nu putea prăşi mai mult de 7 prăjini sau 12 ari de porumb sau cartofi.

La sfeclă, putea ajunge la rărit până la 4 prăjini - 7 ari, iar la celelalte, prăşitul, până la 12 ari. Aceasta era munca cea mai grea şi de durată. Recoltatul se făcea prin cosire la plantele de nutreţ, secerat manual la grâu şi orz, legat în snopi, clădit în jumătăţi, transportat la arie cu căruţele, treierat la început cu caii, apoi cu batoze acţionate cu cazan de abur - locomobile - şi mai apoi de tractoare.

Prima batoză, maşină de treierat, din localitate a fost proprietatea moşieresei Jeana Cristoveanu, marca Hanomag, acţionată cu tractor Lanz Buldog.

Scosul cartofilor se făcea cu sapa, pe rânduri, sortat şi depozitat în gospodărie, în beciuri (zămnice) sau gropi în pământ arse.

Sfecla se scotea cu furci anume făcute, se tăiau frunzele iar creasta curăţită de pământ era transportată cu căruţele la silozurile Fabricii de Zahăr. La înapoierea de la fabrică se putea aduce borhot de sfeclă, necesar la hrana animalelor.

De prin anii 1950 au început să fie folosite mai mult tractoarele, în ţară luând fiinţă Fabrica Tractorul Braşov şi alte maşini agricole, fiind constituite S.M.T.-uri (Staţiuni de maşini şi tractoare). Utilizarea tractoarelor s-a extins după colectivizare, introducându-se şi maşini de

semănat, de prăşit, de recoltat. Apoi au apărut combinele de recoltat pentru grâu, orz, secară. Treptat tractoarele şi maşinile agricole au eliminat tracţiunea cu animale, până la dispariţie.

În anul 1989 erau în sat boi de tracţiune şi doar 3-4 cai. După 1989, o dată cu restituirea pământurilor la săteni prin desfiinţarea „colectivelor", încep să crească din nou efectivele de animale. Astfel, în anul 2003, existau în Cordun 134 cai şi căruţe, iar la Simioneşti erau 87 de cai şi căruţe, acestea uşurând munca de transporturi diferite, mai ales în agricultură.

Se înmulţesc şi animalele de producţie şi consum astfel: în Cordun erau 380 vaci, 1027 oi şi 1424 porci, iar în Simioneşti 256 vaci, 454 oi şi 408 porci. Nu mai existau boi de tracţiune, locul lor fiind luat de tractoare în mare parte şi de autocamioane. Astfel, în anul 2003 existau în Cordun 4 tractoare, o combină agricolă, iar în Simioneşti 2 tractoare şi o combină, toate la proprietari individuali (sau asociaţii agricole), exceptând parcul SMA care s-a privatizat şi este pe cale de dispariţie. Se remarcă tractorul „Universal 650" ca fiind foarte rezistent, preferabil pe orice fel de teren şi uşor manevrabil.

Conform documentelor întocmite de Comisia Comunală, constituită conform legii nr 18/1991 pentru reconstituirea şi restituirea terenurilor proprietarilor, au fost reconstituite şi restituite un total de 3289 ha, din care la Cordun şi Simioneşti 1734 ha. Mai sunt puţine litigii de reconstituire şi restituire (punere efectivă în posesie), dar, în marea majoritate, pământurile au fost restituite şi proprietarii au primit titlul de proprietate, fiecare cu plata unei sumei modice.

Pământurile sunt muncite sub forme individuale, mai ales solele din apropierea satelor şi sub formă de „asociere" în societăţile agricole constituite, sau în arendă.

Au apărut din nou în curţile gospodarilor coşare cu porumb, saci şi lăzi cu grâu, beciuri cu cartofi, fructe şi legume, animale şi păsări de curte - peste 14000 bucăţi, cai şi căruţe, oi şi porci, capre, iepuri de casă, porumbei, câini de pază. O economie rurală tot mai înfloritoare. De prin anii 1960-1970 au început să fie plantaţi, pe lângă gospodărie, pomi fructiferi: meri, peri, nuci, pruni, gutui, cireşi şi viţă de vie cu struguri albi (Nohan) şi negri (fragă).

Fructele sunt puţine, vinul este slab, are un gust specific varietăţii şi satisface nevoile casnice.

De altfel, pentru a concluziona acest capitol, vom arata că locuitorii din satele Cordun şi Simioneşti, sunt în majoritate, cu un nivel de cultură

medie şi peste medie, poate peste jumătate, nemaifiind lucrători sau dependenţi de pământ (de agricultură), având alte calificări şi profesiuni, păstrând titlul de sătean, numai datorită domiciliului în sat (la ţară).

Însăşi componenţa familiilor nu mai este autohtonă, astfel că peste jumătate din actualii locuitori ai satelor Cordun şi Simioneşti provin din alte localităţi; aproape nu există familie în care ambii, sau unul din soţi, să nu fi venit din altă localitate.

După 1989, au început să vină în Cordun, prin cumpărare de locuri de casă şi case gata construite, o seamă de persoane din localităţi mai îndepărtate de Roman, sau mai zone mai sărace şi cu insuficiente posibilităţi de dezvoltare, pentru a ocupa un loc de muncă la întreprinderile din raza Romanului. Numărul acestora fiind destul de mare.

Locuri de muncă ale cordunenilor în armată

Structura socio-economică a locuitorilor satului Cordun face notă aparte în raport cu cea a sătenilor din alte localităţi din împrejurimile Romanului. Cei mai mulţi ofiţeri sau angajaţi ai Armatei provin din Cordun, cei mai mulţi lucrători din fabricile Romanului au plecat din Cordun, cele mai mari disponibilităţi pentru studiu şi migrare spre alte locuri le-au avut locuitorii satului Cordun. Emanciparea precoce, vizibilă şi cuantificabilă după Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, defineşte modernizarea localităţii prin mobilitatea intelectuală şi fizică a cordunenilor. Aceste caracteristici pot fi, într-un studiu antropologic, asociate originii localnicilor, genelor moştenite de la cei care, uzurpaţi şi oprimaţi, au fost obligaţi să se adapteze condiţiilor vitrege, alegând progresul şi nu umilinţele ori suficienţa. Dacă mirajul industrializării, al muncii la stat, al salariului sigur şi al unui apartament la bloc s-a constituit în baza propagandei comuniste, cordunenii au ales ca, prin meseriile pe care le-au învăţat pentru a avea acces în fabrici, să rămână la ei acasă, înflorind satul în mod deosebit.

Romanul a fost cunoscut de pe vremea *Războiului de Independenţă*, apoi în cele două războaie mondiale, ca un centru militar prestigios. Poziţia strategică a Romanului, căile de acces rutiere şi linia C.F.R. Roman, inaugurată încă din 1869, precum şi avantajul de a fi între două mari râuri, pe linia mediană a Moldovei şi sub protecţia Carpaţilor, au dat valoare militară acestei aşezări. Existenţa regimentelor 4, 8, 24, a depozitului de muniţii (pulberăriile statului), a castelul de apă din curtea regimentului 1

Artilerie, erau argumente suficiente ca sute de tineri să-şi dorească să poarte cu mândrie uniforma militară. Parăzile militare, fanfara militară din *Parcul Mare* din Roman, avantajele materiale şi respectul de care se bucura Armata şi oamenii săi au atras, zeci de ani, interesul cordunenilor pentru o carieră militară. Elită socială şi profesională, ofiţerii făceau impresie nu doar prin uniformă şi atitudine, ci şi prin condiţiile de care beneficiau. La nivelul anilor 1975-1985, în unităţile militare din Roman erau peste 2000 de angajaţi, câteva sute provenind din Cordun.

Cordunenii nu au făcut pasiune pentru agricultură

Reforma agrară impusă de domnitorul Alexandru Ioan Cuza avea să iniţieze modernizarea statului şi emanciparea populaţiei prin împroprietărirea ce a avut loc în 1864. Legea rurală a desfiinţat claca, dijma şi alte dări, cum era carul cu lemne. Ţăranii care aveau 4 boi şi o vacă au fost împroprietăriţi cu 5 fălci, cei cu 2 boi şi o vacă au primit numai 4 fălci, iar gospodarii cu numai o vacă sau fără au primit câte 2 fălci de pământ roditor. Văduvele fără copii, nevolnicii, sătenii care nu erau agricultori şi nu făceau clacă sau ,,boieresc" au primit doar drept de proprietate pe casă şi grădină. Terenul cu care au fost împroprietăriţi ţăranii provenea din moşiile boiereşti şi/sau din cele mănăstireşti, măsură ce poate fi urmărită în detaliu şi pe teritoriul actualei comune Cordun, ale cărei sate - Pildeşti, Simioneşti şi Cordun - constituiau moşii făcute danie unor mânăstiri, cu sute de ani în urmă. În 1892, o nouă lege îi face proprietari pe cei care s-au căsătorit după 1854, de aceea s-a numit ,,legea însurăţeilor". La 1888, satul Cordun avea 212 familii, 930 de locuitori, din care 263 contribuabili, numai 72 de ştiutori de carte şi 204 case. Comuna, formată din satele Cordun şi Simioneşti, se lăuda, la 1888, cu 334 de familii, 386 de contribuabili, 1368 de locuitori şi 306 case. Era un singur evreu negustor înscris la plata dărilor către stat.

După Primul Război Mondial, în 1922 şi 1925, au fost împroprietăriţi cei care au luptat pe front, văduvele de război, cei lipsiţi de pământ, orfanii de război şi cei cu proprietăţi mai mici de 5 hectare, terenul provenind din exproprierile dictate prin modificarea Constituţiei de către guvernul condus de I. C Brătianu, conform promisiunii făcute de regele Ferdinand I. Localnicii au conservat legenda conform căreia însuşi generalul Averescu a venit la Simioneşti să tragă brazda hotarului dintre moşia boierească şi terenul cedat ţăranilor. Cel mai voinic şi gospodar dintre simioneşteni,

Şerpete - pe care, la 1960, îl ascultam ca pe înţeleptul satului depănând poveşti de război şi alte întâmplări cu tâlc -, se pare că l-a luat pe generalul Averescu în spate pentru a fi văzut mai bine de săteni atunci când a ţinut discursul despre importanţa împroprietăririi. În 1924, după decesul moşierului Neculai Kapri, moştenitoarea sa, Jeana Cristoveanu, este expropriată pentru aplicarea deplină a legii împroprietăririi, ceea ce a făcut să-i rămână numai 50 de hectare de teren. Ultima împroprietărire, din 1945, îi răsplăteşte pe cei care şi-au riscat viaţa în cel de-al doilea război mondial. Naţionalizarea şi cooperativizarea i-a deposedat de terenuri pe corduneni, obligaţi la muncă forţată la C.A.P., I.A.S., ca, după 1950, să-i găsim ca muncitori fruntaşi în fabricile şi uzinele ce s-au construit în imediata apropiere a comunei Cordun sau pe marile şantiere ale ţării socialiste. Revoluţia din decembrie 1989 şi Legea 18 din 1991 redau dreptul la libertate, democraţie, liberă iniţiativă şi proprietate asupra pământului, reformă care s-a încheiat cu mari probleme juridice şi sociale după mai bine de 20 de ani.

ROMÂNIA

COMISIA JUDEŢEANĂ PENTRU STABILIREA DREPTULUI DE PROPRIETATE ASUPRA TERENURILOR

JUDEŢUL Neamt

NR. 20/709 CODUL 1120897

TITLU DE PROPRIETATE

Comisia judeţeană pentru stabilirea dreptului de proprietate asupra terenurilor, pe baza propunerii Comisiei comunale, oraşeneşti, municipale şi a prevederilor Legii nr. 18/1991 a Fondului Funciar,

DECLARĂ

Cetăţeanul (a) [redacted]

(moştenitorii defunctului) (ei) ——

din satul —— *comuna, ~~oraşul, municipiul~~* Cordun

judeţul Neamt *primeşte în proprietate o suprafaţă totală*

de —— *ha* 1756 *mp., din care:*

– prin reconstituirea dreptului de proprietate —— *ha,* 1756 *mp.*

– prin constituirea dreptului de proprietate —— *ha,* —— *mp.,*

situată pe teritoriul satului Cordun *comunei, ~~oraşului, municipiului~~* Cordun *structurată şi amplasată conform celor de pe verso.*

Proprietarul va exercita asupra celor de mai sus, toate drepturile şi obligaţiile ce decurg din lege.

PREFECT — Ing. [illegible]

SECRETAR — CONSTANTIN MARCU

DIRECŢIA GENERALĂ PENTRU AGRICULTURĂ ŞI ALIMENTAŢIE — DIRECTOR GENERAL — [illegible]

OFICIUL DE CADASTRU ŞI ORGANIZAREA TERITORIULUI — DIRECTOR — Ing. IOAN MUNTEANU

DATA 29 11 1996

1991 ROMÂNIA 1991

Terenurile care erau odinioară moşii întinse, rodnice şi bine administrate ale boierilor autohtoni, urmaşi de domni moldoveni sau latifundiari armeni, au fost recuperate ca mari suprafeţe agricole de oameni de afaceri care le-au luat în arendă sau le-au cumpărat, practicând agricultură performantă.

Istoria se repetă, am putea spune, în sensul că nici unul dintre corduneni nu este consemnat în documente istorice ca mare proprietar de terenuri agricole, ceea ce nici după 1989 nu s-a întâmplat, preocupările localnicilor fiind dedicate tehnologiilor moderne sau studiului şi mai puţin agriculturii, tratată ca hobby - de tânăra generaţie - sau doar una de subzistenţă, în cazul celor mai vârstnici corduneni.

Industria

Mirajul unui loc de muncă bine plătit a sucit minţile băieţilor de ţară mai isteţi, încă de la apariţia primelor ateliere manufacturiere. Mai bine cizmar, croitor sau fierar, sperau ei, decât să tragi cu sapa, cu plugul cu boi sau la coasă din zori şi până seara. Cine a putut, a „furat" meserie, cine nu, a fugit la oraş, a fi băiat de prăvălie fiind una din condiţiile de a scăpa de muncile agricole.

În anul 1869, din moşia satului Cordun s-au luat 69 de prăjini (1,23 ha) şi s-a construit calea ferată dinspre Roman spre Suceava şi dinspre Suceava la Roman-Bacău, fiind prima linie din Moldova. Menţionăm că această construcţie s-a făcut dinspre Bacău până la Roman de „Compania Oppënhaim" iar de la Suceava la Roman de „Compania Sturaberg". Tot la această dată s-a dat în folosinţă şi Gara Oraşului Roman (1869) aşa cum rezultă din documentele şi placa comemorativă din staţia Roman. La construirea liniei ferate şi a clădirii pentru gară (staţiei) a fost nevoie de multă mână de lucru. La aceste lucrări au venit oameni din satele vecine ale Romanului, oameni din Cordun.

Prin construcţia căii ferate Roman-Suceava şi a Gării Roman s-a ivit o primă oportunitate pentru ca bărbaţii din satele din zona Roman să migreze la oraş. Lucrările la calea ferată au durat ani de zile şi au necesitat multă forţă de muncă, nu doar din zona Romanului, ci şi din sudul ţării. Mulţi dintre ei au ales să locuiască în satele Cordun, Simioneşti şi Pildeşti, pregătind ceea ce numim *„perioada industrializării"*. La fel s-a întâmplat şi când s-a construit *Fabrica de Zahăr* de la Roman. În anii 1885 - 1887,

perioadă până la care morile şi atelierele meşteşugăreşti s-au dovedit singurele semne ale capitalismului, ce avea să inducă dezvoltarea Moldovei, statul român a concesionat societăţii belgiene *Danubiana,* pentru construirea unei fabrici şi rafinării de zahăr la Roman, întreaga suprafaţă de pământ, dintre râul Moldova, până la linia C.F.R. Roman - Paşcani şi înspre nord, pe partea stângă a şoselei Roman - Cordun, până la liziera satului Cordun. Concesiunea terenului cuprins între hotarul din sud şi cel dinspre nord a servit construirii, în 1890, a Fabricii de zahăr, iar cel arabil, de pe partea stângă a şoselei Roman - Cordun, a fost destinat cultivării cu sfecla de zahăr.

Din istorisirea sătenilor din Cordun, rezultă că, după anul 1930, s-a înfiinţat o moară cu motor cu ardere internă, care acţiona o moară cu pietre şi una cu valţuri în aceeaşi construcţie şi a cărei proprietar a fost Neculai Gh. Stanciu.

Morari mecanici au fost Dumitru Ghimpu (Tăchiţă), ajutat de Vasile Ap. Stanciu (Târlan). Pietrele de moară erau de tip obişnuit la asemenea mori, iar valţurile erau de marcă germană *Bohler*. Motorul de acţionare era marca *Wicherd,* având curea de transmisie la ambele mori, care puteau funcţiona în paralel. Pe timp de întuneric se asigura şi iluminatul cu un generator şi 3-4 becuri. Se măcina numai porumb şi urluială de porumb, orz, ovăz, pentru animale. Făina de porumb era de bună calitate, dar mai bună ca de la valţuri era cea de la pietre. După 1948 moara a fost naţionalizată şi trecută în administrarea Întreprinderii „I.C. Frimu" Roman. Prin anii 1975-1980, moara existentă a fost demolată, în locul ei construindu-se o moară nouă, cu etaj, acţionată cu motoare electrice, cu valţuri separate pentru măciniş de porumb şi de grâu, depăşind capacitatea de măcinare şi calitatea făinii de la moara Dulceşti. Terenul morii este de forma unui pătrat cu latura de 50 metri, mărginit la Vest cu şoseaua Roman-Simioneşti, la Sud cu Ilie Marcu, la Nord drum sătesc din şosea la V. Plătică şi la Est cu Ilie T. Ciofu.

Moara din Cordun anul 2013

După 1992, moara a fost cumpărată de morarul Anton. Terenul pe care a fost moara veche a fost cumpărat de Dumitru Drăgoi de la Valeria Cojocaru, moştenitoarea lui N.G. Stanciu. Acestuia i s-a compensat suprafaţa, pe care s-a construit moara nouă, în sola „Pe lan".

Aşa-zisa industrie grea a apărut în 1930, prin dezvoltarea Arsenalului Armatei, mai târziu numindu-se *Întreprinderea Mecanică Roman* (I.M.R.), fostă *Umaro* şi *Fontax. Umaro* a fost cumpărată de omul de afaceri Culiţă Tărâţă, iar *Fontax* a intrat în faliment, fiind dezmembrată. S-a început cu arme şi s-a ajuns la strunguri carusel şi piese grele turnate, apoi la fier vechi. Aceeaşi soartă o are şi fosta Fabrică de Fire şi Fibre Poliamidice, Polirom, care nu a mai funcţionat din 1995, degradându-se pe zi ce trece, până când astăzi, a ajuns, din păcate, o ruină. Fosta Fabrică de Mobilă a fost cumpărată de George Tărâţă, care a modernizat-o şi repus-o în funcţiune după 2004.

În anii 1952-1953, pe raza satului Cordun s-a hotărât construirea unor Întreprinderi de stat, în solele „Imaş vite" pe terenul de peste E85, la est de sat, pe circa 22 de hectare, teren expropriat în 1952, şi s-a început construcţia *Fabricii de Cărămidă* Roman, Romanceram numită ulterior, iar după privatizarea şi preluarea de către polonezi numindu-se Cersanit, şi în sola „Loturi" pentru *Fabrica de Ţevi*, numită ulterior I.Ţ.R., *Petrotub, Mittal Steel* sau *Arcelor Mittal,* după privatizarea făcută prin vânzarea către marele concern indian *Mittal*.

Terenul era proprietatea oamenilor din sat. Atunci a apărut Decretul Marii adunări Naţionale prin care *„se expropriază pentru utilitate publică"* suprafaţa de 20 ha în sola „Imaş vite", cu plata de despăgubire. Despăgubirea s-a făcut în bani la o valoare cu care pentru un hectar de pământ se putea cumpăra un palton obişnuit.

S-a construit *Fabrica de cărămidă*, dar, prin 1960-1970, nevoia de pământ argilos a făcut ca aceasta să treacă peste perimetrul expropriat şi să scoată pământ din sola de vizavi de fabrică, în partea de nord, sola „din şanţ la vale" fără expropriere.

Se făcuse colectivizarea pământului şi acesta nu mai era al proprietarului. În acest mod abuziv s-a procedat în sola „din şanţ la vale" rămânând în urma excavărilor, gropi adânci fără nici o şansă de utilizare a pământului.

În continuare, *Fabrica de cărămidă* s-a extins, tot fără expropriere şi în partea de est, în sola „Şurina" pe o suprafaţă de 22 ha., unde a instalat ceva conducte de apă şi a făcut puţine săpături. În final, Fabrica de cărămida

a preluat 42 ha. de teren arabil, din care doar 20 ha. cu expropriere, pe care l-a şi înconjurat cu garduri din cărămidă şi de beton.

La apariţia legii 18/1991 s-a depus documentaţia pentru titlul de proprietate numai pentru cele 20 ha. expropriate. Comisia Judeţeană pentru aplicarea legii 18 a dat cele 22 ha. în administrarea şi folosinţa *„Întreprinderii de producerea seminţe de sfeclă de zahăr”,* în loc ca aceasta să fie restituită foştilor proprietari.

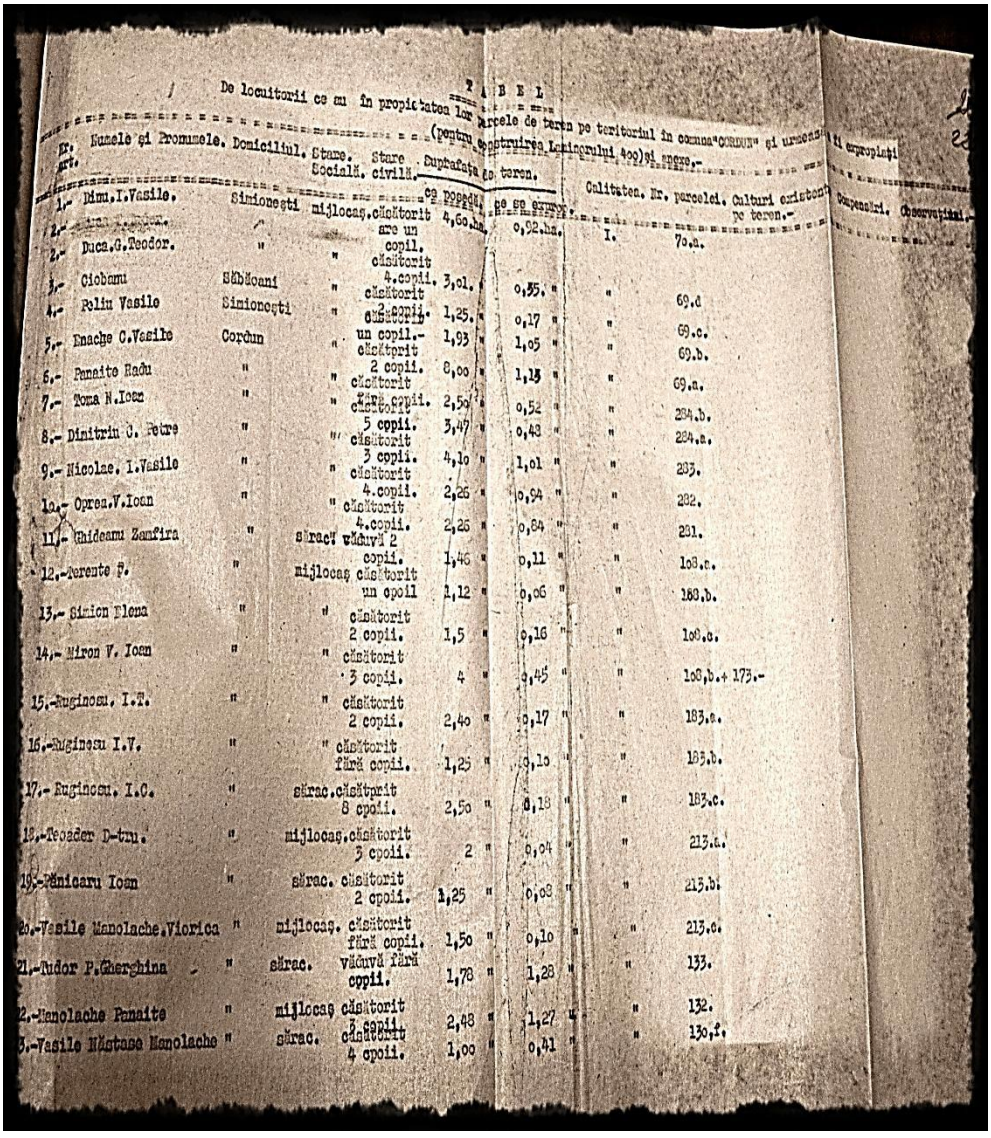

TABEL

De locuitorii ce au în proprietatea lor parcele de teren pe teritoriul în comuna "CORDUN" şi urmează fi expropiaţi (pentru construirea Laminorului 400) şi anexe.-

Nr. art.	Numele şi Prenumele.	Domiciliul.	Stare. Socială.	Stare civilă.	Suprafaţa de teren. ce posedă.	ce se expropr.	Calitatea.	Nr. parcelei.	Culturi existente pe teren.-	Compensări.	Observaţiuni.-
1.-	Dinu.I.Vasile.	Simioneşti	mijlocaş.	căsătorit are un copil.	4,60.ha.	0,92.ha.	I.		70.a.		
2.-	[illegible]	"	"	căsătorit 4.copii.	3,01. "	0,55. "	"		69.d		
2.-	Duca.G.Teodor.	"	"	căsătorit 2 copii.	1,25. "	0,17 "	"		69.c.		
3.-	Ciobanu	Săbăoani	"	căsătorit un copil.-	1,93 "	1,05 "	"		69.b.		
4.-	Poliu Vasile	Simioneşti	"	căsătorit 2 copii.	8,00 "	1,15 "	"		69.a.		
5.-	Enache C.Vasile	Cordun	"	căsătorit fără copii.	2,50 "	0,52 "	"		284.b.		
6.-	Panaite Radu	"	"	căsătorit 5 copii.	3,47 "	0,48 "	"		284.a.		
7.-	Toma N.Ioan	"	"	căsătorit 3 copii.	4,10 "	1,01 "	"		283.		
8.-	Dimitriu C. Petre	"	"	căsătorit 4.copii.	2,26 "	0,94 "	"		282.		
9.-	Nicolae. I.Vasile	"	"	căsătorit 4.copii.	2,26 "	0,84 "	"		281.		
10.-	Oprea.V.Ioan	"	"	căsătorit 2 copii.	1,46 "	0,11 "	"		108.a.		
11.-	Ghideanu Zamfira	"	sărac.	văduvă un copil	1,12 "	0,06 "	"		188.b.		
12.-	Terente F.	"	mijlocaş	căsătorit 2 copii.	1,5 "	0,16 "	"		108.c.		
13.-	Simion Elena	"	"	căsătorit 3 copii.	4 "	0,45 "	"		108,b.+ 173.-		
14.-	Miron V. Ioan	"	"	căsătorit 2 copii.	2,40 "	0,17 "	"		183.a.		
15.-	Ruginosu. I.T.	"	"	căsătorit fără copii.	1,25 "	0,10 "	"		183.b.		
16.-	Ruginosu I.V.	"	"	căsătorit 8 copii.	2,50 "	0,18 "	"		183.c.		
17.-	Ruginosu. I.C.	"	sărac.	căsătorit 3 copii.	2 "	0,04 "	"		213.a.		
18.-	Teodor D-tru.	"	mijlocaş.	căsătorit 2 copii.	1,25 "	0,08 "	"		213.b.		
19.-	Pănicaru Ioan	"	sărac.	căsătorit fără copii.	1,50 "	0,10 "	"		213.c.		
20.-	Vasile Manolache.Viorica	"	mijlocaş.	văduvă fără copii.	1,78 "	1,28 "	"		133.		
21.-	Tudor P.Gherghina	"	sărac.	căsătorit 3 copii.	2,48 "	1,27 "	"		132.		
22.-	Manolache Panaite	"	mijlocaş	căsătorit 4 copii.	1,00 "	0,41 "	"		130,f.		
23.-	Vasile Năstase Manolache	"	sărac.								

Pentru construcţia *Fabricii de Ţevi* Roman, au fost necesare peste 120 ha. teren şi care să întrunească mai multe condiţii ca: aşezare plană, sursă de apă şi evacuare a apelor reziduale, apropriere de căi de comunicaţie ca: şosele, căi ferate, staţii de cale ferată, sursă de energie electrică, structură de pământ solid în adâncime ş.a.

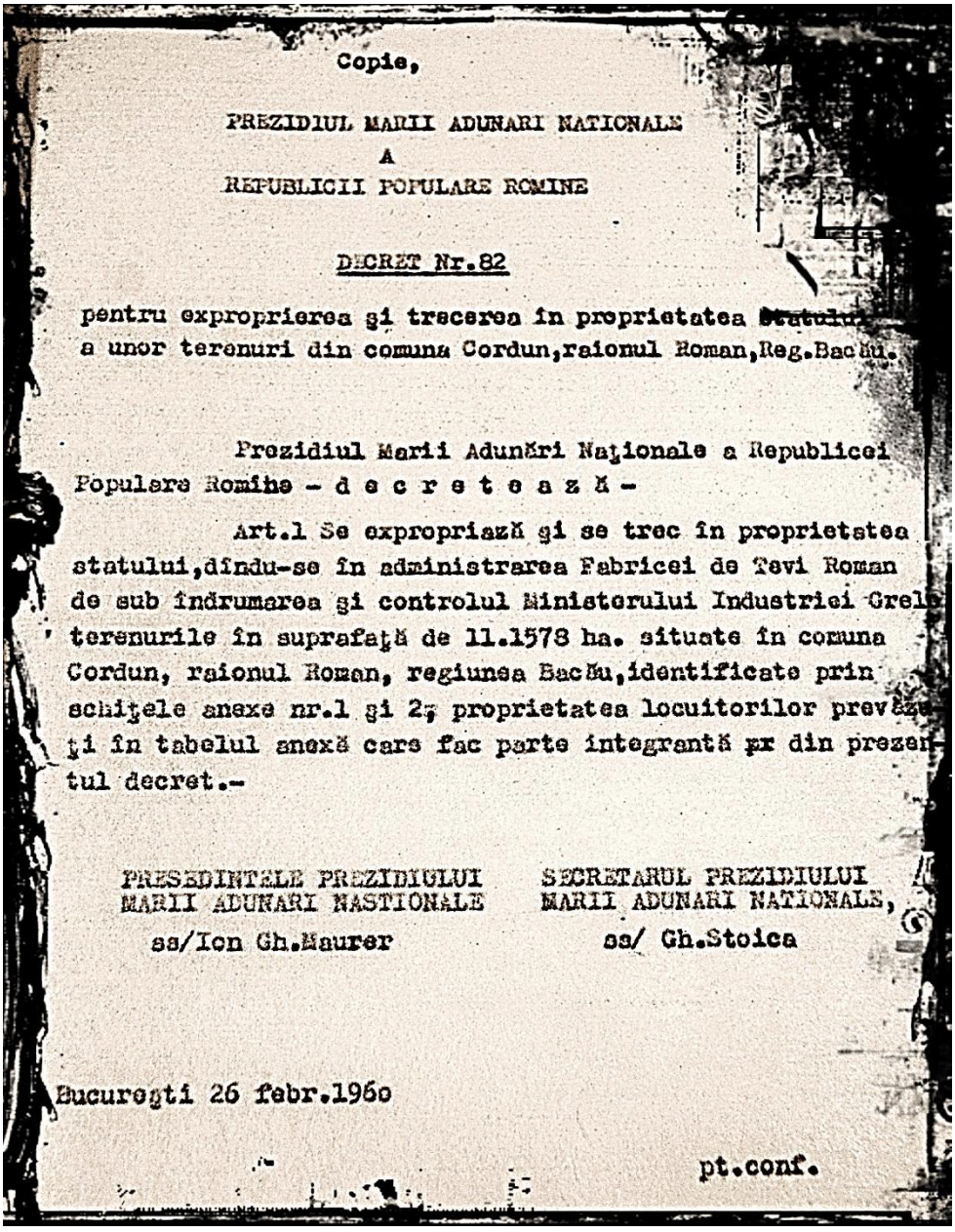

Copie,

PREZIDIUL MARII ADUNARI NATIONALE
A
REPUBLICII POPULARE ROMINE

DECRET Nr.82

pentru exproprierea şi trecerea în proprietatea Statului a unor terenuri din comuna Cordun,raionul Roman,Reg.Bacău.

Prezidiul Marii Adunări Naţionale a Republicei Populare Romîne - d e c r e t e a z ă -

Art.1 Se expropriază şi se trec în proprietatea statului,dîndu-se în administrarea Fabricei de Ţevi Roman de sub îndrumarea şi controlul Ministerului Industriei Grele terenurile în suprafaţă de 11.1578 ha. situate în comuna Cordun, raionul Roman, regiunea Bacău,identificate prin schiţele anexe nr.1 şi 2, proprietatea locuitorilor prevăzuţi în tabelul anexă care fac parte integrantă pr din prezentul decret.-

PRESEDINTELE PREZIDIULUI MARII ADUNARI NASTIONALE
ss/Ion Gh.Maurer

SECRETARUL PREZIDIULUI MARII ADUNARI NATIONALE,
ss/ Gh.Stoica

Bucureşti 26 febr.1960

pt.conf.

Proiectarea s-a făcut de Institutul de Proiectări şi Laminoare, iar documentaţia tehnică de execuţie, ca şi conducerea execuţiei au fost asigurate de specialişti din U.R.S.S. Utilajul, de asemenea, s-a livrat de întreprinderi din U.R.S.S. Proprietarilor de teren, pe care s-a început construcţia, li s-a cerut prin juriştii fabricii o declaraţie că *„sunt de acord cu începerea în avans a lucrărilor până la apariţia decretului de expropriere”*. Aceştia nu au primit despăgubiri în bani. Hotărârea de construire a *„Noului combinat siderurgic de la Roman”* a fost semnată de Chivu Stoica, preşedintele Marii Adunări Naţionale a Republicii Populare Române. Aşa s-a luat din pământurile cordunenilor sola denumită „Lot”, cu cel mai bun pământ arabil, situat în marginea de nord-est a satului, pe care aceştia îl primiseră la împroprietărirea din 1921.

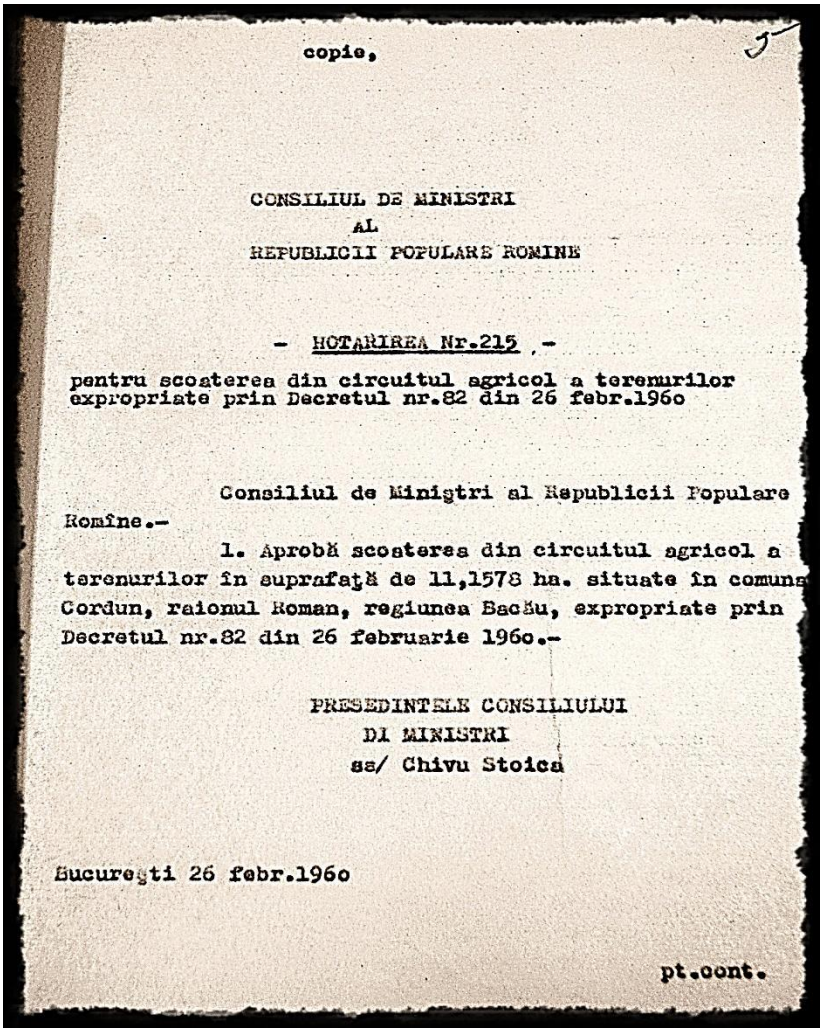

copie,

CONSILIUL DE MINISTRI
AL
REPUBLICII POPULARE ROMINE

- HOTARIREA Nr.215 .-

pentru scoaterea din circuitul agricol a terenurilor expropriate prin Decretul nr.82 din 26 febr.1960

Consiliul de Ministri al Republicii Populare Romîne.-

1. Aprobă scoaterea din circuitul agricol a terenurilor în suprafaţă de 11,1578 ha. situate în comuna Cordun, raionul Roman, regiunea Bacău, expropriate prin Decretul nr.82 din 26 februarie 1960.-

PRESEDINTELE CONSILIULUI
DE MINISTRI
ss/ Chivu Stoica

Bucureşti 26 febr.1960

pt.conf.

Lucrările au început în anul 1953, prin Întreprinderea Construcţii Speciale Industriale şi Montaj, la care au participat, pe lângă muncitori angajaţi şi mii de tineri ce nu erau admişi să facă stagiul militar în unităţile ministerului Forţelor Armate, fiind fii de „chiaburi”, din părinţi cu antecedente penale, foşti politicieni şi alte criterii discriminatorii. Aceştia erau încorporaţi în *„detaşamente de rezervă de muncă”* (D.R.M.) şi repartizaţi pentru diferite munci în industrie sau agricultură. Erau echipaţi cu tunici, pantaloni şi mantale de culoare cenuşie şi primeau cazarea şi hrana în barăci construite din stufit (stufit însemând plasă din stuf, prinsă cu sârmă pe leaţuri de brad şi stropite cu ciment). Săpăturile fundaţiei la *Laminorul de 16 ţoli* s-au făcut manual, de lipoveni cărora li se mai spuneau şi „excavatoare cu barbă”, aluzie la purtatul bărbii de către aceştia, iar evacuarea pământului cu autobasculante „Carpaţi”.

Director al fabricii a fost numit inginerul Csany, care folosea cât mai des fraza *„Vrei de lucru, adu dovadă că te-ai înscris în G.A.C.”* Odată cu ridicarea halelor şi a montajului utilajului s-a construit şi linia de cale ferată uzinală din *Staţia C.F.R.* Roman, până la Laminor. La 30 decembrie 1957, de Ziua Republicii, a fost dat în funcţiune *Laminorul de 16 ţoli*, apoi rând pe rând au intrat *Secţia Filetaj* burlane în august 1958, *Secţia Prăjini* de foraj în noiembrie 1958, Serviciul mecanic şef (atelier mecanică generală) - martie 1960; *Secţia Turnătorie* şi atelier forjă în luna mai 1962, *Laminorul de 6 ţoli* în mai 1970 şi în 1972, al doilea *Laminor de 6 ţoli*, apoi în 1973-1974 - *Secţia Trăgătorie* Ţevi la

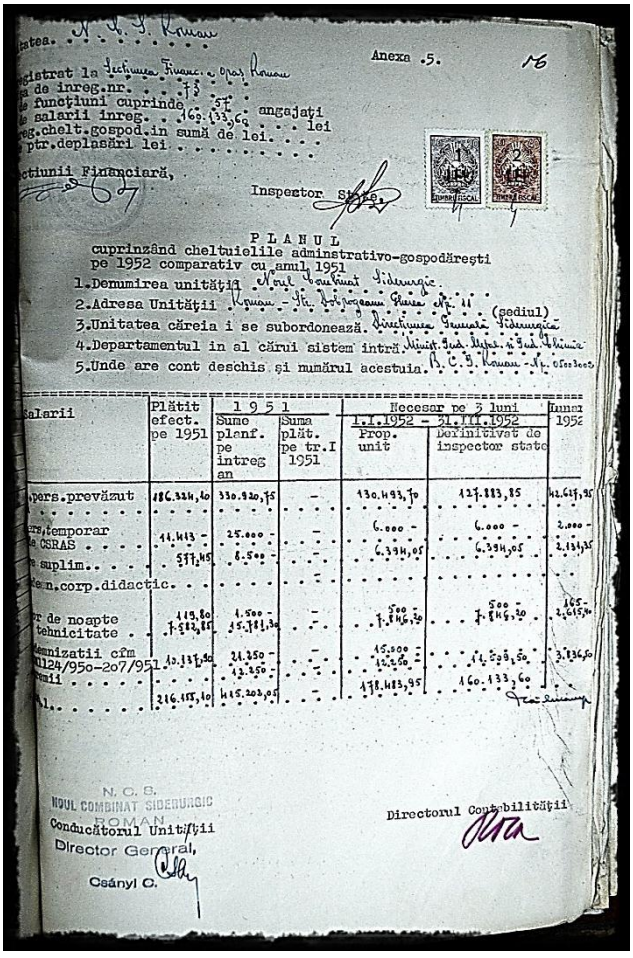

...tatea. N. C. S. Roman

Anexa .5. 16

...gistrat la Secţiunea Financ. a Oraş Roman
...a de inreg.nr. . . . 73 . . .
...de funcţiuni cuprinde . 57 . . angajaţi
...de salarii inreg. . 169.133,60 . . . lei
...reg.chelt.gospod.in sumă de lei. . . .
...ptr.deplasări lei . . . . . .

...ctiunii Financiară,

Inspector State,

PLANUL
cuprinzând cheltuielile adminstrativo-gospodăreşti
pe 1952 comparativ cu anul 1951

1.Denumirea unităţii Noul Combinat Siderurgic.
2.Adresa Unităţii Roman - Str. Dobrogeanu Gherea Nr. 11 (sediul)
3.Unitatea căreia i se subordonează. Direcţiunea Generală Siderurgică
4.Departamentul in al cărui sistem intră. Minist. Ind. Metal. şi Ind. Chimie
5.Unde are cont deschis şi numărul acestuia. B. C. S. Roman - Nr. 05003002

Salarii	Plătit efect. pe 1951	1951 Sume planf. pe intreg an	1951 Suma plăt. pe tr.I 1951	Necesar pe 3 luni 1.I.1952 - 31.III.1952 Prop. unit	Necesar pe 3 luni 1.I.1952 - 31.III.1952 Definitivat de inspector state	Lunar 1952
...pers.prevăzut	186.324,40	330.920,75	-	130.493,70	127.883,85	42.627,95
...rs,temporar de CSRAS	11.413 -	25.000 -	-	6.000 -	6.000 -	2.000 -
...e suplim.	577,45	8.500 -	-	6.394,05	6.394,05	2.131,35
...e n.corp.didactic			-			
...r de noapte	119,80	1.500 -	-	500 -	500 -	165 -
...tehnicitate	7.582,85	15.781,30	-	7.846,20	7.846,20	2.615,40
...emnizatii cfm ...1124/950-207/951	10.137,90	21.250 -	-	15.000 -	11.509,50	3.836,50
...emii		12.250 -	-	12.250 -		
...l.	216.155,10	415.203,05	-	178.483,95	160.133,60	

N. C. S.
NOUL COMBINAT SIDERURGIC
ROMAN
Conducătorul Unităţii
Director General,
Csányi C.

Directorul Contabilităţii

rece nr 1 şi nr 2 şi un al doilea *Atelier Mecanic*.

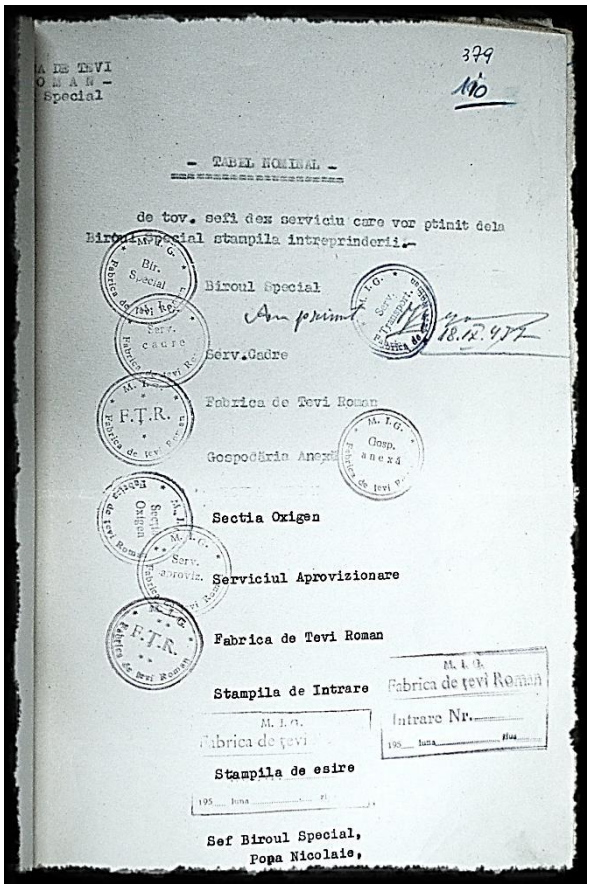

A DE TEVI
O M A N -
Special

379
110

- TABEL NOMINAL -

de tov. sefi dex serviciu care vor ştinit dela Biroul Special stampila intreprinderii.-

Biroul Special

Am primit 18.12.977

Serv.Cadre

Fabrica de Tevi Roman

Gospodăria Anexă

Sectia Oxigen

Serviciul Aprovizionare

Fabrica de Tevi Roman

Stampila de Intrare

M. I. G. Fabrica de ţevi Roman Intrare Nr. 195 luna Ziua

M. I. G. Fabrica de ţevi

Stampila de esire

195 luna Ziua

Sef Biroul Special,
Popa Nicolaie,

În anul 1980 a intrat în funcţiune *Laminorul de 20 ţoli*, fabricând ţevi cu diametru până la 500 mm. Fabrica are staţie C.F.R. proprie şi garaj auto înzestrat cu locomotive, autocamioane şi autoturisme, laboratoare fizice şi de metrologie, secţie oxigen, vestiare, cantină, dispensar cu staţionar şi autosalvare şi secţie de pompieri cu autocisternă şi personal propriu. Mai posedă o garnitură de tren - locomotivă şi 10 vagoane de clasă - cu care transportă din staţia Roman în fabrică şi retur muncitorii care intră şi ies din schimburile de lucru. Terenul ocupat de *Uzina de Ţevi* măsoară 1.200.000 m^2 (120ha), din care suprafaţa instalată este de 174 000 m^2. Producţia de material tubular din gama cu diametru 10-500 mm la finele anului 1988 a fost de 640.000 tone ţevi şi 300.000 tone burlane de foraj anual, cu un personal încadrat în jur de 10.000 oameni.

La conducerea acestei uzine, la darea în funcţiune, a fost numit director Lezeu Terente, iar după promovarea sa la Comitetul de partid Roman a urmat ing. Constantin Iordache, care şi el a plecat la I.P.L Bucureşti, fiind urmat de ing. Vasile Sav. Acesta a fost înlocuit, din interes personal, de fosta secretara a comitetului judeţean Maria Gheorghe, cu ing. Ştefan Mangu, până în 1990. După această dată a fost numit director ing. Toader Dumitrache, care a fost mutat director la Întreprinderea „Ceahlăul" Piatra Neamţ şi în locul său, a fost numit inginer Dorel Bîrsan, până la privatizare.

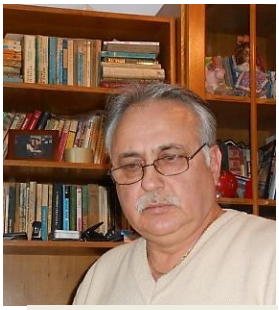

Ing. Vasile Dumitrache

Comuna Cordun şi-a grefat existenţa cu S.C. Petrotub S.A., din 2004 cunoscut sub numele de S.C. Arcelor Mittal SA, in a cărei existenţă a rămas amprenta familiei Dumitrache, printre puţinele familii din Cordun, dacă nu singura, a cărei membri au activat ca top manageri: Dumitrache Panaite (1925-1992), născut în familie de corduneni, a participat la construcţia uzinei, Dumitrache Toader, născut în anul 1951, fiul lui Panaite, a activat ca inginer şef în perioada comunistă şi mai apoi ca Dir. general în perioada 1991-1998 schimbând profilul companiei la trecerea de la forma de proprietate şi de sistem social, Dumitrache Vasile, născut în anul 1956, fiul lui Panaite, a activat în companie în perioada 1990-2007, ca Director de producţie în perioada 2004-2007, perioadă când compania a început să funcţioneze ca firmă privată cu capital majoritar Mittal. Contabil şef, a fost ec. Năstase Ursu, până în 1960, când a fost trecut ca şef serviciu financiar şi în locul său a fost numit ec. Petrică Feraru până în 1990.

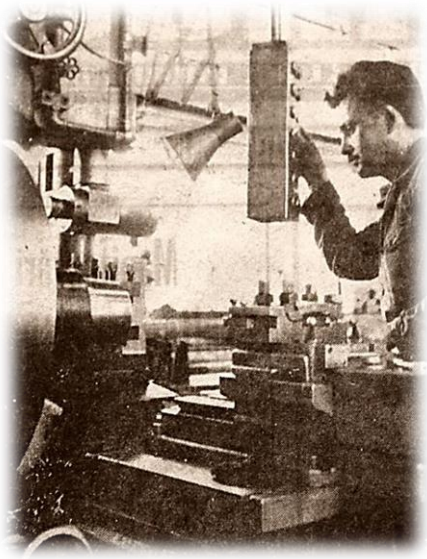

secţia *Filetaj*, ianuarie 1971

secţia *Prăjini grele*, anul 1971

După această dată postul a fost ocupat de economist C. Bordei până în prezent. În timpul cât a fost director ing. Vasile Sav, acesta a luptat şi a izbutit să înfiinţeze Liceul metalurgic în Roman, care în prezent funcţionează ca „Liceu de informatică ing. Vasile Sav”.

După 1989, producţia de ţevi a intrat în declin datorită unor conjuncturi economice nefavorabile, printre care amintim micşorarea volumului de materie primă livrată din fosta URSS, cât şi a volumului de marfă exportată în aceeaşi ţară. Nu vom intra în amănunt, arătând doar că politica de preţuri la materia primă şi a preţului

obţinut pe materiile tubulare produse a adus întreprinderea în stare de sufocare. Aşa s-a ajuns ca la 28 octombrie 2003, *Uzina de Ţevi* Roman, floarea industriei siderurgice din România, să fie privatizată prin vânzarea pachetului majoritar de acţiuni către *Grupul LNM Holding NV* (Indian) cu 4.300.000$. (acţiuni şi investiţii) şi datorii comerciale preluate de 40 mil $. În urma privatizării, au fost disponibilizaţi 1700 muncitori, noul proprietar dorind să închidă o parte din secţiile de producţie şi să realizeze o producţie anuală de 240.000 tone ţevi doar cu 3.100 muncitori. Vânzarea s-a făcut de A.P.A.P.S (*Agenţia Pentru Administrarea Proprietăţii de Stat*), Ministru în acea perioadă fiind Octav Muşătescu.

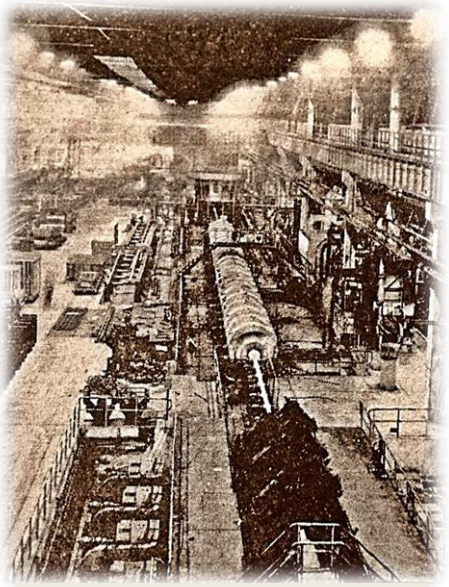

***Laminorul de 6 Ţoli*, anul 1972**

S-a construit prin 1970, Silozul Roman, pe o suprafaţă de 8,5 ha, pe fosta proprietate a lui Constantin Niţă Grigoraş şi Vasile Nica, construcţie realizată pe parte de Est a drumului european E 85, la trecerea peste pasajul căii ferate Roman - Buhăieşti. Acum este în proprietatea omului de afaceri Vasile Balcan.

S-au mai construit: *Fabrica de nutreţuri şi concentrate*, pe o suprafaţă de 14,2 ha din proprietatea lui Neculai Gh. Stanciu, Constantin Gh. Stanciu şi a mai multor săteni din Cordun din sola „Imaş între şosele". Actualmente fabrica este închisă, iar o parte din teren înstrăinat unui italian cu o fabrică de prelucrare a cherestelei.

- Staţia de transformare electrică şi Atelierul de reparaţii utilaj şi aparataj electric, de lângă Uzina de ţevi sunt construite pe o suprafaţă de 2 ha teren, proprietatea sătenilor din Cordun.

- Staţia de transformare electrică din partea de nord, de lângă Fabrica *Cersanit*, cu o suprafaţă 5 ha. teren proprietatea sătenilor din Cordun.

Fosta *Avicola* Roman, actualmente depozit angro particular şi anexe, spaţiul inutilizabil prin demolarea fostelor construcţii SFU (şcoli pe lângă fabrici şi uzine). Teren în suprafaţă de 11 ha, fost proprietate a sătenilor Gh. V. Voicu, Constantin Gh. Nica, Ion V. Stoica şi alţii din sola „Imaş Fabrica Cărămidă".

- Staţia de benzină, vizavi de casa Vasile Gr. Nica, pe drumul european E 85, în suprafaţă de 0,8 ha, fostă proprietate a aceloraşi săteni în cazul Avicola - din aceeaşi solă.

- Staţia meteorologică de pe drumul european E 85, vizavi de drumul spre *Uzina Ţevi*, cu o suprafaţă de 1 ha, fostă proprietate a Elenei I. Pîrloagă, din rola „La plop".

- Depozit de materiale chimicale, de lângă pasajul de peste linia C.F.R. Roman-Paşcani, la punctul „drumul spre Uzina de Ţevi", în suprafaţă de 2 ha, actualmente vândut la particulari şi fost proprietate a unor cetăţeni din Cordun.

- *Fastrom* deţine o suprafaţă de 4,8 ha de teren.

Ministerul Transporturilor, Regionala C.F.R. Iaşi, prin construirea celui de al doilea fir Roman-Paşcani şi extinderea zonei de protecţie - linie electrificată, a ocupat o suprafaţă de 13,6 ha pe lângă cea de 1,23 ha, linia veche ajungând la un total de 14,8 ha. Toate terenurile înscrise mai sus şi care totalizează 220 ha, teren arabil pe raza satului Cordun a fost expropriate, aşa cum s-au arătat mai sus, din care 20 ha cu acte (F.C.), iar 210 ha fără acte şi fără despăgubiri în bani sau cu teren în schimb, în dauna şi paguba sătenilor din această localitate.

Se iveşte o întrebare firească: Cum au reacţionat sătenii la aceste exproprieri? Mai întâi răspunsul este că presiunea de a plăti impozite şi taxe şi, apoi, şi mai mare în a preda cote de porumb, grâu, cartofi, lapte, carne, lână îi făcea să se lase lehamite de pământ.

Presiunea de a se înscrie în întovărăşiri şi apoi la gospodăria colectivă de asemenea i-a determinat să spună *„de cât să-l dau eu la colectiv mai bine îl dau la stat că de la stat l-am primit"*. Apoi ademenirea cu locuri de muncă, unde aveau un salariu fix asigurat tot anul la fel, i-a determinat să aibă o poziţie pasivă faţă de pământ. Autorităţile comunale au procedat şi ele în spiritul vremurilor încurajând şi susţinând o campanie de renunţare la pământ. Astfel, fără a avea acte de expropriere, au scăzut din evidenţa *Registrul agricol* suprafeţele preluate abuziv, încât la reconstituirea conform legii 18/1991 acestea nu mai figurau în posesia foştilor proprietari şi nici nu puteau fi restituite fizic, fiind ocupate cu construcţii.

Industria Romanului avea peste 25.000 de angajaţi, în 1989, ca la numai 10 ani de la Revoluţie, şomajul să ajungă la 33%, record naţional de nedorit. Cei mai mulţi şomeri au provenit dintre cei care făceau drumul invers, spre satele din zona Romanului de unde plecaseră pentru un trai mai bun. Locuitorii comunei Cordun au ales, în marea lor majoritate, mai ales cei tineri şi cu specializări cerute pe piaţa muncii dinafară, migraţia. Încă din

primele zile de după Revoluţia din 1989 au plecat la muncă mai întâi în Israel, Italia, Spania, Grecia şi apoi în alte state ale Europei occidentale, astfel că din banii câştigaţi acolo au construit acasă adevărate cartiere de vile de lux, numite „Tel Aviv”, „Madrid” sau „Padova”, după zona de interes şi prietenie unde şi-au găsit de muncă în cei 20 de ani de grea tranziţie la economia de piaţă. Dacă mirajul industrializării, a muncii la stat, a salariului sigur şi a unui apartament la bloc s-a constituit în baza propagandei comuniste, cordunenii au ales ca, prin meseriile pe care le-au învăţat pentru a avea acces în fabrici, să rămână la ei acasă, înflorind satul în mod miraculos.

În prezent, la nivelul anului 2013, funcţionează pe raza comunei Cordun, următoarele obiective economice:

Vedere spre zona industrială *Arcelor Mittal Products*, anul 2013

- ***ArcelorMittal Tubular Products*** Roman (fosta Întreprindere de Ţevi)

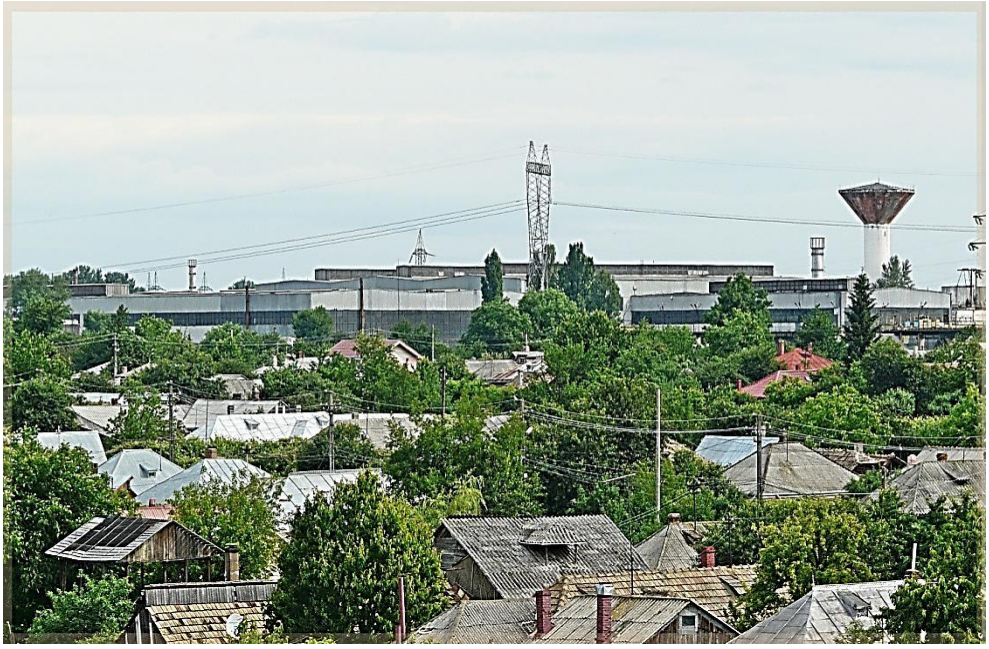

Societatea este principalul producător naţional de ţevi de oţel fără sudură, producând şi vânzând ţevi din oţel nealiat şi slab-aliat laminat la cald.

Construcţia primului Laminor (Laminorul de 16”) a început în 1951 şi s-a încheiat în 1957, când a fost laminată prima ţeavă, eveniment care a marcat înfiinţarea Fabricii de Ţevi Roman. În 1963, fabrica şi-a schimbat denumirea în *Uzina de Ţevi Roman,* iar în anul 1973 a devenit *Întreprinderea de Ţevi Roman*. În 1991, societatea se reorganizează ca societate pe acţiuni cu capital de stat şi primeşte numele de *Petrotub*. În 2003, LNM Holdings NV a cumpărat 69,77% din acţiunile societăţii, care în 2004 este redenumită *Ispat Petrotub*.

Modificarea denumirii acţionarului majoritar în *Mittal Steel Holdings NV* a condus la schimbarea numelui societăţii în *Mittal Steel Roman*.

În anul 2007, în urma schimbării acţionarului său majoritar, societatea devine ***ArcelorMittal Tubular Product*** *Roman*.

- Platforma industrială ***Adeplast,*** care produce mortare uscate, iar din vara anului 2013 va produce şi polistiren.

- ***Balastiera*** din zona de Nord a comunei, care furnizează materiale pentru construcţii.

- *S.C.* ***Marsat*** *S.A* cu activitate în domeniul agricol.
- *S.C.* ***Darcons*** ce are ca obiectiv la punctul de lucru Cordun, dotarea laboratoarelor de testare şi etalonare a materialelor utilizate în construcţia de drumuri şi autostrăzi.

- *S.C.* ***Soceram*** care produce materiale pentru construcţii, respectiv beton celular autoclavizat (BCA) ecologic. Firma Metaleuroest Câmpina, a demarat o investiţie de 20 de milioane de euro în fabrica de Beton Celular Autoclavizat (BCA), din localitatea Cordun. Fabrica ar urma să producă începând din 2013.

- S.C. ***Voevodal Agro*** S.R.L care are ca domeniu de activitate cultivarea cerealelor, plantelor leguminoase şi plantelor producătoare de seminţe oleaginoase. S.C. *Voevodal Agro* SRL, funcţionează începând cu anul 2001 pe raza comunei Cordun, având ca administrator pe dna. Voicu Marinela, localnică, născută în Cordun, absolventă a Facultăţii de Ştiinţe Economice promoţia 1988 din cadrul Universităţii Alexandru Ioan Cuza din Iaşi. Societatea a deţinut iniţial în arendă o suprafaţă de 150 ha. În perioada 2001-2013 suprafaţa deţinută în arendă şi în proprietate este de 350 ha. teren agricol. Angajaţii, în număr de 6, sunt în marea lor majoritate localnici, care lucrează cu utilaje agricole şi mijloace de transport performante.

ec. Marinela Voicu

- SC *Laricris Trans* SRL

Din 2003, firma cu sediul în satul Pildeşti a crescut progresiv, activitatea de producere a pâinii, produselor de panificaţie şi prăjiturilor dovedindu-se deosebit de profitabilă. Are aproape 100 de angajaţi, cifră de afaceri de peste 5 milioane de lei, iar profitul atras este de circa 100.000 de lei.

- SC *Cordun Gaz* SA

Societate pe acţiuni înfiinţată pentru realizarea de instalaţii şi distribuţie gaze naturale, Cordun *Gaz* a depăşit cifra de afaceri de 3 milioane de lei şi un număr de 16 angajaţi. Dezvoltarea rurală şi investiţiile din infrastructura comunelor din zona Roman, dau o nouă perspectivă acestei societăţi, ulterior realizării investiţiilor fiind oportunitatea oferirii de servicii de exploatare şi întreţinere.

Staţie de epurare ape uzate, menajere şi industriale

Comerţul

Satul Cordun, fiind situat în apropierea Romanului, nu a avut dezvoltat un comerţ deosebit, nevoile gospodăreşti fiind satisfăcute de comerţul din Roman.

Totuşi, au existat mici comercianţi şi în acest sat, aşa cum se poate aminti din trecut, când, în sat existau evrei întreprinzători, convieţuind paşnic printre creştini, nefiind manifestată ură religioasă sau etnică. Ca izvor de informaţie ne-a servit starea civilă, în care s-a oglindit existenţa acestor negustori în localitatea noastră astfel: - act de naştere din anul 1903 pentru Golda, fiica lui Herşu Avram, comerciant mozaic, semnat de tatăl copilului cu litere ebraice; - act de naştere din anul 1906 pentru Mina, fiica lui Avram

Pincu şi Debora Pincu, comerciant de băcănie, - act naştere din anul 1907 pentru Sara, fiica lui David Făinaru, comerciant, - act naştere din anul 1907 pentru Rebeca, fiica lui Ernestina Lupescu, de religie mozaică, copil declarat de concubinul David Pâncu, comerciant; - act naştere din anul 21 martie 1917 pentru Vladimir fiul lui Neculai Mălinescu, comerciant cofetar; - act de naştere din 11 dec.1911 a unui copil din Simioneşti, pe care este consemnat ca martor Ilie Florea comerciant, care a trăit şi a avut o cârciumă până în 1947; - act de naştere din 14 mai 1912 pentru copila Ghezela fiica lui Pincu Pinchas, comerciant; - act naştere din 15 aug 1914 pentru copila Adela fiica aceluiaşi Pâncu Pinchas comerciant; - act de naştere din 26 febr. 1913 pentru Herman fiul lui Moisă Pincu comerciant mozaic; - act de naştere din 18 iunie 1915 pentru Betea fiica aceluiaşi Moisă Pâncu, comerciant mozaic; - act de naştere din 16 iulie 1915 pentru Rebeica, fiica lui Avram Pincu, comerciant; - act de naştere din 17 ian. 1920 pentru Clara, fiica aceluiaşi Avram Pincu, comerciant; - act de naştere din 12 iulie 1920 pentru Rifca, fiica lui David Goldenberg, comerciant.

Toţi aceşti comercianţi aveau ca obiect de comerţ cârciuma cu vânzare de băuturi alcoolice sau (şi) băcănie cu vânzare de sare, petrol lampant, chibrituri, făină de grâu, lămpi, sticle şi fitil de lampă, tutun la pachet, rechizite şcolare ş.a., mărunţişuri.

După 1920 apar comercianţi localnici aşa cum au fost cunoscuţi şi: Constantin Ion Niţă Enache cu cârciumă şi o firmă foarte pretenţioasă *„Cârciumă cu tot felul de coloniale şi delicatese”*; Vasile Ion Niţă Enache frate cu cel dinainte, cu băcănie vânzând petrol, lămpi şi accesorii: chibrituri, tutun şi ţigări, paste făinoase, fructe de sezon, sare, ulei comestibil ş.a.; Niţă Hristea şi apoi fiul său Gheorghe Niţă Hristea cu local de cârciumă, pâine, covrigi, tutun şi ţigări; Cooperativa de consum *„Furnica”* cu local de cârciumă, preşedinte Niţă Miron, vânzători Gh. Anghel, Vasile Em. Radu, Dobriţă Vasile Bejan ş.a. - aceasta a funcţionat de prin anul 1935 până în anul 1990; Ioan C. Sima invalid de război, Vasile Galavan, Vasile M. Radu, măcelărie; Vasile Gr Nica, cârciumă la şoseaua E 85 (pe atunci Şoseaua naţională Roman-Iaşi); Stan C. Pralea, băcănie *„La cumpăna dreptăţii”*, deschisă prin 1939 pe timpul guvernării Cuza-Goga şi închisă prin 1940.

Toate aceste activităţi de comerţ s-au desfăşurat în clădiri situate în centrul satului pentru a avea vad comercial. Comerţul particular a dispărut prin anii 1948-1949, când C.I. Enache şi Gh. N. Hristea au fost calificaţi de regimul comunist drept „chiaburi”, iar ceilalţi şi-au încetat activitatea prin dezvoltarea comerţului de stat şi cooperatist de la sate.

Cooperativa de consum *Furnica* a funcţionat iniţial într-o casă cumpărată ulterior de Vasile Bejan şi demolată, iar în locul ei s-a construit o casă nouă de către noul proprietar care locuieşte şi în prezent în ea (moştenitorii).

A mai funcţionat ca *„magazin universal"* în localul lui C.I. Enache şi cârciumă în localul d-lui Gh. N. Hristea. Proprietarii nu au primit nici o chirie fiind socotiţi „chiaburi".

În anii 1978-1980, cooperativa cu fonduri proprii a construit un local cu subsol, parter şi etaj, în centrul satului dispus astfel: la subsol - beci pentru păstrat butoaiele cu vin, la parter - centrală termică, local pentru restaurant cu 3 camere şi antret şi magazin alimentar.

La etaj, compartimentat pe raioane cu stofe, încălţăminte, îmbrăcăminte, rechizite şcolare şi magazie.

Clădirea are 25x20m, este situată pe un teren de 50x50m, fostă proprietate particulară, pentru care s-a despăgubit proprietarul C.I. Enache cu o suprafaţă echivalentă în intravilan sola „pe lan". Construcţia localului de cooperativă cu terenul aferent, se mărgineşte: la est cu fam. Gh. I. Negru, la vest cu şoseaua Roman-Simioneşti, la sud cu (†) Vasile Bejan şi la nord cu (†) Ortansa V. Enache.

Menţionăm, că s-a primit un sprijin substanţial pentru construirea localului de la preşedinţii Uniunii Cooperaţiei Filiala Roman, prin domnii Antăloaie şi Pal Vasile, ultimul luând parte şi la inaugurare. Între anii 1960-2000 nu au mai funcţionat alte unităţi de comerţ particular, de grup sau de stat.

Cooperativa a înregistrat anual beneficii şi nu a avut cazuri de delapidări sau pierderi.

După anul 1991, comerţul cooperatist a început să decadă an de an, până prin 1997, când a dispărut total, din lipsă de interes pe plan local şi de la centru, astfel că, în prezent, localul este dat cu chirie unor întreprinzători particulari nelocalnici, dar care realizează beneficii frumoase, ca urmare a interesului de a aproviziona magazinul cu ce se cere şi cât mai diversificat.

Din anul 1991, a început să apară şi comerţul particular, acesta fiind predominant pe localuri, baruri, care de fapt sunt vechile cârciumi, deschise în localuri proprietate, unele chiar sumar amenajate şi unde băuturile alcoolice sunt principalul sortiment de marfă.

În prezent, în afară de micile magazine particulare care asigură locuitorilor satului necesarul de bază de produse alimentare, cel mai important spaţiu comercial este magazinul ***Dedeman***, amplasat la intrarea din şoseaua E85, pe teritoriul comunei Cordun.

El asigură o paletă largă de materiale de construcţii şi materiale pentru amenajări interioare, oferind necesarul pentru consultanţă specializată, idei de amenajare şi decorare a interiorului şi exteriorului casei, servicii de transport al mărfurilor la domiciliu, service sau închirieri scule şi utilaje, etc.

Lider naţional pe piaţa magazinelor de bricolaj, Dedeman are o cifră de afaceri ce depăşeşte 500 de milioane de euro.

Dedeman a apărut în 1992, la Bacău având 6.000 de angajaţi şi fiind lider detaşat pe segmentul retailerilor de construcţii şi de amenajări. Giganţi precum Bricostore (Franţa), BauMax (Austria) sau Praktiker, OBI şi Hornbach (toţi trei din Germania) au fost surclasaţi de ritmul de dezvoltare şi succesul firmei Dedeman.

Bănci

În satul Cordun a luat fiinţă prin anul 1926, *Banca Populară* cu denumirea *Cordunul*, iar fondurile au fost create prin subscripţie şi depunere de către locuitori.

Scopul era de a acorda împrumuturi în sume rezonabile pentru diferite nevoi: cumpărare de vite de muncă sau de producţie, de teren agricol sau case de locuit, înzestrarea copiilor la căsătorie, înmormântări şi alte nevoi. Împrumutul era garantat cu bunurile gospodăreşti, vite, pământ şi cu doi garanţi cu semnare de poliţă.

Banca plătea dobânzi la capitalul depus din încasările de dobânzi la credite acordate. A fost cunoscut în funcţia de casier al Băncii domnul Constantin I. Enache, care era şi cântăreţ bisericesc.

Banca a funcţionat până la naţionalizarea din 1948. Nu a fost cazul de nerestituiri de împrumuturi, pentru care să fie nevoie executarea silită.

A mai existat şi *Banca de asigurare pentru vite,* care în schimbul plăţii unei sume, variind după numărul vitelor asigurate la o valoare medie acceptată de depunători, plătea despăgubiri pentru cazuri de moartea vitelor din diferite cauze, independente de voinţa proprietarului (boli de dalac - antrax, înecări cu cartofi, sfeclă sau în râul Moldova, în perioada păşunatului ş.a.).

A fost condusă de cârciumarul Constantin I. N. Enache şi s-a desfiinţat înainte de 1941.

După revoluţie s-a deschis o filială a C.A.R. Petrotub, sub coordonarea doamnei Rodica Trofin.

C.A.R. Petrotub, punct de lucru Cordun

Societăţi comerciale

Nu se cunosc activităţi de societate în această localitate până în anul 1990, când, după desfiinţarea colectivizării, o serie de cetăţeni au înfiinţat o societate agricolă denumită *Societatea Agricolă Cordun*, condusă de un colectiv compus din: Gh. Alexandru, Gheorghe Manea, Constantin Miron, Costică Pleşcan, Niţă Pleşcan şi Vasile Radu.

Societatea a fost înregistrată ca persoană juridică la judecătoria Roman. Alţi cetăţeni, fideli fostei conduceri a C.A.P., reprezentată de inginer Benjenaru Vasile, au constituit şi ei o societate cu persoană juridică.

Ne vom referi mai jos la rezultatele obţinute de societatea agricolă Cordun deoarece nu se găsesc date despre celelalte societăţi.

În anul 1992 societatea administrează o suprafaţă de 275 ha teren arabil cultivat cu grâu, porumb, cartofi şi sfeclă de zahăr în sole compacte. Lucrările s-au executat mecanizat cu *Agromec* Roman - inginer Hotăranu, la discuit, semănat, erbicidat, chimizat la grâu, iar la porumb, cartofi şi sfeclă de zahăr până la rărirea plantelor, când s-a distribuit pentru fiecare gospodar, în raport cu suprafaţa solicitată, până la nivelul suprafeţei adusă în societate. Plata lucrătorilor s-a făcut în bani şi în natură la grâu, după recoltare, prin societate. La porumb, cartofi şi sfeclă, plata lucrărilor s-a făcut în bani de către proprietari.

Lucrările de întreţinere şi recoltare la porumb, cartofi şi sfeclă au fost executate de proprietari pe contul lor. În urma recoltelor a revenit proprietarilor următoarele cantităţi de grâu gloabe la hectar:

Anul	Grâu kg / ha	Preţ pe piaţă lei/kg	Valoare arendă la ha
1992	1250	25	10000
1993	1900	125	20000
1994	2000	220	35000
1995	2000	240	50000

Se pot observa avantajele lucrării în sole mari a culturilor cât şi posibilităţile de respectare a tehnologiilor de lucru, ceea ce poate duce la obţinerea de recolte mari la ha. În cursul anilor 1992-2003 s-au înfiinţat şi au lucrat în sole mari mai multe societăţi agricole şi anume:

S.C Comcereal SA (siloz) - cu o suprafaţă de 250 ha; S.C *Voevodal* SA - cu 115 ha; A.F „Apetrei" - 215 ha;

De la an la an, membrii societăţilor migrează de la o societate la alta, după aprecierea pe care o dau conducerii acestora.

Pe parcursul anilor, Agromec-urile nu şi-au mai înnoit şi completat parcul de maşini, cele casate s-au vândute, nefiind înlocuite. Această lipsă de interes a gospodarilor acestor întreprinderi, ca şi sistarea subvenţiilor de stat pentru agricultură, a făcut ca an de an producţiile să fie mai mici, pământurile să nu mai fie muncite bine, ba chiar să rămână nelucrate (pârloagă) şi deci şi partea ce se cuvenea proprietarilor să scadă până la 400-500 kg. grâu la hectar.

Politica preţurilor pentru cultivarea pământului - lucrări de înfiinţare, întreţinere, chimizare, recoltare - a fost şi este complet defectuoasă, insuficientă şi prost dirijată. Au crescut costurile de producţie, dar nu s-a asigurat şi valorificarea producţiei la preţuri competitive.

Astfel, preţurile maşinilor agricole nu mai sunt accesibile pentru sătenii individuali sau în asociaţie. Un tractor U 650 a ajuns, în anul 2003, la circa 600 milioane lei. Pentru înfiinţarea culturii pe un hectar de grâu s-a ajuns la 10 milioane lei la însămânţare, plus cheltuielile de erbicidare, recoltare, transport şi depozitare, ceea ce poate ajunge la 20 milioane pe hectar. La o producţie medie de 3000 kg la hectar (media obţinută în regiunea noastră) preţul unui kg de grâu nu depăşeşte 7000 lei, ceea ce face imposibilă vânzarea şi recuperarea cheltuielilor, iar preţul pâinii să devină imposibil de suportat de către consumatori. Propunerile sătenilor ar fi următoarele:

- să se stabilească o solă de pământ în apropierea satului, unde să se atribuie până la 5000 mp maximum pentru cei ce vor să cultive personal cartofi, porumb, sfeclă, plante perene de nutreţ. Suprafaţa să fie în raport cu proprietatea avută, deci dacă are sub 5000 mp să primească atâta cât are. Poate primi şi mai puţin dacă are teren in grădina casei şi nu optează pentru cele până la 5000 mp. Restul, în proprietăţi peste 5000 mp, să fie prelucrat în societăţi pe sole mari, cu plata prin societate în bani şi în natură.

- să se reînfiinţeze sub o formă ce se va socoti potrivită cultivarea pământului din fostele IAS-uri, poate prin asociaţii de producători, poate prin societăţi agricole comerciale cu conducere unică numită prin concurs de către Direcţiile Agricole Judeţene.

- trecerea silozurilor şi a depozitelor în favoarea unei societăţi agricole comerciale bine dezvoltată şi cu pondere în cultivarea pământului.

- reînfiinţarea, sub formă de societate comercială, a fostelor *Agromec*-uri, dotarea acestora cu toată gama de maşini agricole pentru cultura păioaselor, rădăcinoaselor şi pivotantelor, dar în special cu insistarea pe combine autopropulsate pentru păioase pentru cartofi, sfeclă şi în special porumb, care ocupă o mare parte din culturi.

- scutirea de plată a impozitului pe pământ, pentru societăţi, aplicarea făcându-se pe profit, într-o cotă rezonabilă pentru încurajarea dezvoltării acestora şi trecerea treptat la crearea de parcuri proprii de maşini agricole.

- constituirea unui patronat al agricultorilor care să aibă capacitatea de a negocia cu prestatorii de servicii costul şi modul de plată a lucrărilor şi, pe de altă parte, pentru negocierea preţului de vânzare a produselor agricole pe piaţă.

- să se excludă plata taxei pe valoare adăugată la produsele agricole obţinute prin societăţile constituite din săteni proprietari de pământ.

- să se excludă plata accizelor la motorina folosită în agricultură, prin societăţile de profil pentru ca acestea să aibă posibilitatea practicării unor preţuri rezonabile.

- cu aceste pârghii şi cu altele ce se pot găsi, să se asigure ridicarea economiei agricole la nivelul cerinţelor şi nevoilor actuale prin cultivarea raţională a pământului, ridicarea producţiei agricole la nivelul ţărilor dezvoltate.

- creşterea şeptelului pentru asigurarea necesarului de consum de carne din producţia internă, fără apel la importuri.

- extinderea culturii grâului pe suprafeţe şi cu producţii care să asigure hrana populaţiei ţării, excluzând, treptat, din consum mămăliga de porumb şi substituind-o cu pâine de grâu fără a se apela la importuri.

Meşteşuguri

Din totdeauna în mediul rural, printre săteni, s-au găsit şi câţiva mai aplecaţi spre învăţarea şi practicarea unei meserii. Meseria se învăţa unul de la altul, cei mai tineri de la cei mai în vârstă. Aşa au fost cunoscuţi: Gheorghe V. Nica - sumănar; Costache Scarlat; Toader I Scarlat, Ion V. Iamandi, Ion Ciumaşu - stoleri, adică lucrul la partea din lemn a caselor; Gheorghe Ilie Negru - tâmplărie, rotărie; Ion Niţă dulgher; Ion C Şerban, Ion Gh. Gr Iamandi, Iancu Iordache - cizmar, iar mai înainte de război ca cizmar Vasile Costin, renumit pentru încălţăminte de damă şi bărbătească. Ca fierari au fost cunoscuţi Roman Gîlcă şi Gheorghe Tomegea cu fii lui; Gheorghe Dima - tâmplar modelor de lux, Costică Ghervase - sobar ca şi Vasile Handrabura. Croitororese ca: Marghioala I.G. Pavel, Dobriţa V. Enache - Bobeica, Drăgana Gheorghiţanu, Măndiţa Gârbea; plăpumăreasă Elena Iamandi şi Catinca P. Nedelcu. Tâmplar de mobilă Constantin Gh. Il. Negru. Lăcătuşerie mecanică maistru la IMR Dumitru Năstase, şef atelier reparaţii CFR, Ioan N. Hristea ş.a., mecanici auto: Vasile C. V. Negru, Toader T Miron, Ioan Moraru - fost mecanic militar aviaţie. De asemeni, multe persoane sunt angajate la diferite întreprinderi şi instituţii ca funcţionari: profesori, învăţători, preoţi, avocaţi, consilieri juridici, notari publici, funcţii de birou, funcţii în comerţ, etc.

După anul 1957, mulţi tineri din Cordun s-au format în diferite meserii prin şcoli şi licee profesionale, iar o parte din ei au urmat studii superioare în facultăţi obţinând titlu de inginer în diferite domenii.

Toţi însă au lucrat în întreprinderi de stat, fără a deschide ateliere particulare, din lipsă de perspectivă şi de asigurarea unui loc de muncă şi retribuire sigură.

Numărul acestora este foarte mare şi nu putem face o listă fără primejdia de a scăpa din vedere pe unii ce ar putea fi astfel nemulţumiţi. Oricum, putem afirma cu certitudine că mai bine de 40% din populaţia masculină şi feminină de vârstă majoră este calificată într-o meserie - profesie pe care au exercitat-o şi alţii, o exercită şi în prezent.

Dar se poate afirma la fel de bine că o seamă de meserii sunt pe cale de dispariţie, cum ar fi: căciulari, croitori, cizmari, fierari-potcovari ş.a. Teama de a fi impus la fisc pentru meseria exercitată a făcut să nu existe ateliere meşteşugăreşti sau ca cineva să se mai ocupe de meserii în particular.

La aceasta a contribuit şi dezvoltarea industriei în toate domeniile, astfel că oamenii găsesc în comerţ tot mai multe şi diverse lucruri necesare: de la confecţii, încălţăminte, aparataj electric diversificat, mobilă şi inventar casnic, până la panouri şi tâmplărie industrială, ceea ce lipseşte de interes practicarea în particular a unor meserii.

Căi de comunicaţie

Satul Cordun este străbătut de:

- linia CFR Roman - Paşcani în partea de Sud, de la Fabrica de nutreţuri concentrate până în nord la hotarul cu localitatea Săbăoani;
- linia CFR Roman - Buhăieşti în partea de Sud, de la Silozul Roman până în Est la hotarul cu localitatea Luţca;
- drumul european E 85 din Sud, de la Siloz până la Nord la hotarul cu comuna Săbăoani;
- Şoseaua judeţeană Roman-Săbăoani din Sud, de la punctul Liceul de chimie alimentară al Fabricii de Zahăr (Km 1), până în Nord la punctul drumul ce merge la IŢR (Km 4+700);
- Şoseaua judeţeană Cordun - DE 85, din centrul satului Cordun, punctul Biserică, până la Est la intrarea în DE 85 - casa Nica - PECO;

Drumuri comunale şi săteşti care sunt practicate între tronsoanele de clădiri pe raza satului, bifurcaţie din şoseaua judeţeană şi a căror orientare predominantă este din sud către nord.

Şoselele judeţene sunt asfaltate - principala încă din 1956, iar secunda actualmente. Drumurile comunale sunt întreţinute prin balastare de către Primărie şi nivelate cu buldozerul, proprietatea primăriei.

Toate străzile din satul Cordun (ca şi cele din Simioneşti şi Pildeşti) au fost nominalizate prin atribuirea de denumiri proprii, iar casele au primit numere de ordine pe fiecare stradă separat.

Pentru denumirea străzilor şi a numerelor de casă s-au confecţionat tăbliţe indicatoare (din metal vopsit), care au fost montate pe fiecare stradă şi casă. Costul acestora s-a suportat de Consiliul local în anul 1996, în sumă de 70 milioane lei.

Cu această operaţie s-a înlesnit foarte mult o seamă de lucruri ca: întocmirea listelor electorale pe străzi şi case; distribuirea corespondenţei de factorii poştali; plata pensiilor la diferite adrese; orientarea în spaţiu şi a identificării unor gospodării; un pas spre modernizarea localităţilor.

Nu s-a putut trece şi la înscrierea în buletinele - cărţile de identitate - a străzii şi numărului unde domiciliază posesorul, deoarece organele de poliţie care au această atribuţie cer ca, mai înainte de aceasta, să se publice în Monitorul Oficial denumirea oficială a străzilor.

Lucru nu este imposibil, dar costă circa 200 milioane taxă de publicare, bani cu care se pot face alte lucrări urgente în comună.

Pentru satele Cordun, Simioneşti, Pildeşti, s-a organizat, prin 1957, transportul în comun cu autobuze de Întreprinderea Comunală Roman, preţul biletelor fiind accesibil populaţiei şi elevilor. Însă din 1995, transportul s-a privatizat, costul biletelor fiind substanţial mărite şi fără a se acorda o reducere barem pentru elevi.

Sportul

Pe lângă terenul de sport din curtea şcolii Cordun, în sat mai există un teren de sport în suprafaţă de 1,30 hectare, situat în partea de Nord a satului, mărginit la Est cu şoseaua Roman-Simioneşti, la Nord cu terenul comunei concesionat pentru brutărie d-lui Tănasă, la Vest cu islazul comunal (fost CAP), iar la Sud cu marginea satului. Terenul este amenajat pentru practicarea de jocuri sportive în aer liber, este înconjurat cu gard pe toate laturile şi folosit cu precădere pentru fotbal.

Echipa de fotbal joacă în cadrul Campionatului judeţean şi înregistrează rezultate bune, dar şi aici ne lovim de lipsa banilor şi a sponsorilor.

Cap. XII. Satul Simionești

Satele Cordun și Simionești, înfrățite prin origini toponimice

Până în 1774 nu putem vorbi de Bucovina, aceasta fiind înainte o parte din *Ţara de Sus* a Ţării Moldovei. Ca realitate istorică şi ca nume de teritoriu, Bucovina începe să existe în cuprinsul Imperiului Habsburgic, dăinuind vreme de 144 ani, între 1774 şi 1918. Odată cu debutul administrării habsburgice, denumirea de *Bucovina* este adoptată oficial. Totuşi, numele nu se impune decât treptat, o vreme continuându-se şi utilizarea în paralel a unor denumiri mai vechi: Ţara de Sus/Ţara Moldovei, Plonina, **Cordon-Cordun** şi Arboroasa.

În timpul administrării habsburgice, pentru un bun control al populaţiei autohtone, toţi birocraţii erau obligaţi să înveţe limba română; în 1793 s-a introdus învăţământul obligatoriu în limbile germană şi română.

Imagine de la intrarea în satul Simionești, anul 2013

Recensământul din 1776 a reliefat faptul că Bucovina era slab populată, numărul de locuitori fiind de circa 70.000, dintre care 85,33% români, 10,66% slavi şi 4% alţii. În 1918 a devenit una din regiunile dezvoltate ale Regatului României. Până în anii 1940, în Bucovina trăiau, pe lângă covârşitoarea majoritate română şi minorităţi de germani, evrei, armeni, lipoveni, ucrainenii, polonezi, convieţuind toţi într-o recunoscută armonie. Pe lângă acestea, a exista o vreme şi o minoritate secuiască importantă, aşezată în zona râului Suceava.

După prigonirile Imperiului Habsburgic din secuime, din anul 1764, mii de secui au emigrat în Bucovina. La cinci ani de la pătrunderea trupelor austriece în partea de nord-vest a Moldovei, care avea să fie numită Bucovina, în 1780 adică, în Boian, localitate destul de întinsă, având biserică şi 4 preoţi, erau 429 de familii. Pe teritoriul satului se aflau 5 mori, o velniţă, un han şi două cârciume.

Proprietar al moşiei era stolnicul Vasile Neculce. La venirea austriecilor, el n-a rămas în **Cordun,** ci, ca şi mulţi alţi boieri, care aveau proprietăţi funciare în Bucovina, a continuat să locuiască în Moldova. În 1782, el deţinea funcţia de ispravnic al ţinutului Cârligăturii. Tot în acel an, când Comisia austriacă de delimitare a proprietăţilor din Bucovina (creată în 1781 din ordinul împăratului Iosif al II-lea), comisie condusă de colonelul Metzger şi din care fac parte mazilii moldoveni Ion Calmuţchi, căpitan asesor şi Alexandru Ilschi, asesor, îl cheamă să-şi dovedească, prin documente, dreptul la posesiunile sale de aici, el îl trimite cu această misiune pe vechilul său Ioan Mitescul, căpitan. Şi în faţa comisiei austriece, acesta răspunde că Vasile Neculce era cu adevărat proprietarul satului Boian, precum şi al unei jumătăţi din moşia Lehăceni, pe care le moştenise de la moşul său, Ilie Neculce.

Continuând să rămână în Moldova, unde deţinea dregătorii importante, la 26 aprilie 1792, Vasile Neculce arendează satul Boian şi jumătatea sa din moşia Lehăceni mazilului Ion Calmuţchi, proprietar în Călineşti, pe Ceremuş. În ianuarie 1796, în calitatea sa de vechil al banului Vasile Neculce, mazilul Calmuţchi arendează, pe un termen de 5 ani, Boianul şi o jumătate din moşia Lehăceni, fraţilor Axinte şi Iacob Simonovici **(Simionovici** !!) pentru suma anuală de 700 galbeni tătărăşti. La 30 aprilie 1796, Ion Calmuţchi, căpitan şi proprietar în Călineşti, pe Ceremuş, declară, împreună cu Axinte şi Iacob Simonovici (Simionovici !!), din Sniatyn, că erau tovarăşi la arenda Boianului şi „pol Lehaceni", anume 3/4 deţinându-le Simonovici (Simionovici !!), iar 1/4 - Calmuţchi.

a. Aşezarea geografică

Localitatea Simioneşti este situată în partea de nord - faţă de satul Cordun - şi de oraşul Roman la km 4+600, la km 6+500 pe şoseaua Roman-Săbăoani şi la km 0-500 pe şoseaua Simioneşti-Pildeşti. Ca vecinătăţi are o arie cuprinsă între: la Est din şoseaua Roman-Săbăoani până în linia C.F.R. Roman-Săbăoani, la Vest din aceeaşi şosea până în râul Moldova, la Sud până în drumul din şoseaua amintită spre Întreprinderea de Ţevi Roman iar la Nord, până în hotarul cu satul Pildeşti pe şoseaua Simioneşti-Pildeşti km 0-2. Satul este străbătut de şoselele arătate mai sus şi are puţine străzi de comunicare între cvartalele caselor.

Clima şi vânturile sunt identice cu cele ale localităţii Cordun. Apa râului Moldova străjuieşte satul pe latura de vest pe toată lungimea satului, pe unde mai curge şi pârâul Morii sau Ciurlicul.

Priveliţte spre Lunca Moldovei, în prim plan hambarul moşierului Cristoveanu, construit în anul 1890 - foto. 2013

În partea de vest, între pârâul Morii şi râul Moldova este o luncă de plopi şi răchită de circa 30 ha, care a aparţinut moşierului Cristoveanu. În anul 1945 a fost expropriată în favoarea locuitorilor din Cordun şi Simioneşti şi dată în administrarea Ocolului Silvic Roman. După legea nr.18/1991 această luncă revine de drept în administrarea consiliului local Cordun.

Nu se ştie cum s-a numit această aşezare în trecut, dar ea a fost denumită în vocabularul celor din Pildeşti şi Săbăoani ca „Izvorok" în loc de Simioneşti. Acesta, în graiul ceangăesc, care se mai vorbeşte în aceste sate, înseamnă „Izvoare".

Bătrânii spun că satul Simioneşti era un sat mic, grupat în jurul unor budăi (fântâni), unde erau nişte izvoare de apă ce curgeau până în anul 1930 din sud şi până în nord. Din acestea se mai păstrează şi azi cam trei cu aceeaşi denumire (budăi).

Oficial, prin legea comunelor din 1 aprilie 1864, satul Simioneşti este inclus în comuna Pildeşti. Prin legea comunală din 1871 s-a hotărât ca Pildeşti să aparţină de comuna Simioneşti. În anul 1908, sediul comunei era la Simioneşti şi aici a rămas până în 1933, într-o clădire proprie, situată în medianul satului în centru.

O ipoteză poate fi şi aceea că în 1864, proprietarul moşiei Simioneşti era Andronichi Simionescu şi că denumirea satului să fi fost dată, aşa cum se obişnuia în vechime, după numele acestuia: Simioneşti.

Cert rămâne faptul, că după această dată, localitatea este consemnată în toate actele ca Simioneşti.

Satul Simioneşti este uşor accesibil oricărui călător, fiind situat la numai 6 kilometri de municipiul Roman, mergând spre nord, peste bariera C.F.R de pe strada Nicolae Bălcescu, din Roman, prin satul Cordun, centrul civic al comunei Cordun. O altă variantă, la fel de uşor de abordat, este tot dinspre Roman, peste bariera C.F.R de pe E85, prin Cordun, pe şoseaua asfaltată construită cu finanţare obţinută prin proiecte europene câştigate de Primăria Cordun în mandatele primarului Adrian Diaconu, respectiv 1996-2010.

Satul Simioneşti se leagănă între cele două importante repere geografice, râul Moldova şi drumul european E85, la rândul lor simboluri ale civilizaţiei prin natura avantajelor pe care le-au oferit celor care au aşezat vatră temeinică pe aceste locuri ori au avut trecătoare şi binefăcătoare popasuri de-a lungul celor aproape 2000 de ani de atestare documentară a localităţii.

Satul Simioneşti, vedere din turnul bisericii, anul 2013

Pornind din târgul Romanului, cetate muşatină ctitorită de Roman Muşat la 1392, la binecuvântata îmbrăţişare dintre Moldova şi Siret, mai este cale de 6 kilometri, prin satul Cordun, până la „jităria" (intrarea) satului Simioneşti. La sud rămâne satul de centru al comunei Cordun, la vest curge lin râul Moldova, la nord este străjuit, din anul 1585, de satul Pildeşti, iar la nord-est se ajunge în satul Săbăoani, aşezare înscrisă în documente oficiale de la 1606. Drumul european E85 este accesibil la est, prin ultramoderna reţea de drumuri asfaltate care a dat - alături de alte importante investiţii sociale, culturale şi de infrastructură administrativă realizate din 1996 şi până în 2010 - o dimensiune europeană întregii comune Cordun din judeţul Neamţ.

Tezaurul de denari romani imperiali descoperit la Simioneşti (jud. Neamţ) [1]

În primele două secole ale erei noastre, pe teritoriul Moldovei se descoperă o mare cantitate de monedă romană de argint. În acelaşi timp cu numismatica, arheologia a adus în ultimii ani o mulţime de dovezi neîndoielnice în legătură cu prezenţa permanentă şi numeroasă a populaţiei geto-dacice pe teritoriul de la est de Carpaţi.

Cunoştinţele noastre privind viaţa triburilor geto-dacice din Moldova primelor secole ale erei noastre au început să fie tot mai aprofundate în ultimii ani şi pe cale numismatică, datorită numeroaselor şi importantelor descoperiri de tezaure monetare[2]. Numărul mare al lor pune numismaticii spre rezolvare probleme tot mai complexe în legătură cu istoria social-economică şi politică a Moldovei.

Printre noile descoperiri de acest fel se înscrie şi tezaurul monetar descoperit în vara anului 1966 (iunie), în comuna Simioneşti, jud. Neamţ. Prin grija Muzeului de istorie din Roman, această descoperire a intrat în colecţiile sale.

Monedele, în număr de 102, şi o parte din fragmentele vasului în care au fost depozitate au fost adunate de elevul Dinu Gheorghe, care, după un timp relativ scurt, le-a donat muzeului din localitate, informând totodată că din tezaur nu a fost înstrăinat decât un singur exemplar.

În urma cercetărilor efectuate de noi în două etape diferite, în afara stabilirii certe a locului descoperirii, care se află pe teritoriul comunei, în partea de sud-vest a ei, a fost identificată şi o aşezare geto-dacică în jurul punctului respectiv. În şanţul săpat pentru nevoi gospodăreşti, noi am surprins într-o locuinţă o parte dintr-o vatră şi urme de arsură. Pe baza fragmentelor ceramice, şi în special a unor forme care se pot întrevedea, aşezarea geto-dacică se poate încadra în secolele II-III e.n.

---

[1] **Maria Chiriţescu şi Minodora Ursachi** – *Studii şi cercetări de numismatică*, vol. IV, Editura Academii Române, Bucureşti, 1968, p.385.

[2] **B. Mitrea**, *Contribuţii numismatice la istoria triburilor daco-getice din Moldova în a doua jumătate a secolului al II-lea e.n.*, în SCIV, VII, 1956, p. 159-177; cf. D. Tudor, *Tezaurul de denari romani imperiali de la Muntenești,* în SCS Iaşi, 3-4, 1954, p. 379-400; cf. Maria Chiriţescu şi Vasile Ursachi, *O nouă descoperire monetară în Moldova,* comunicare la sesiunea muzeelor din decembrie 1966.

Tezaurul de denari romani imperiali descoperit la Simioneşti – Muzeul de Istorie Roman

Repartizate pe împăraţi, cele 101 exemplare din tezaur înfăţişează următorul tablou:

1.Vitellius	1	exemplar
2.Vespasian	15	,,
3.Titus	4	,,
4.Domiţian	7	,,
5.Nerva	2	,,
6.Traian	22	,,
7.Hadrian şi familia	22	,,
8.Antonius Pius şi familia	17	,,
9.M. Aureliu, L. Verus şi familia	11	,,

Deci tezaurul cuprinde emisiuni de monede romane imperiale din secolele I-II e.n. (anii 69 – 178).

Cea mai recentă monedă din acest tezaur este de la Marc Aureliu, descrisă de noi sub nr.94, RIC, 384, şi se datează în anul 178.

Acordând atenţia cuvenită uzurii şi greutăţii monedelor, elemente în funcţie de care se pot obţine date în legătură cu perioada de circulaţie a lor, am făcut constatarea, nu lipsită de interes, că exemplarele mai vechi din tezaurul de la Simioneşti, respectiv cele de la Vitellius, precum şi marea majoritate a celor emise de împăraţii flavi şi antonini, au un grad de tocire mult mai accentuat decât exemplarele emise de Marc Aureliu şi de familia

sa. Evident că tocirea monedelor este pusă, de regulă, în legătură cu o perioadă mai îndelungată de circulaţie a lor. În cazul de faţă însă, cu toată uzura puternică ce se constată la exemplarele mai vechi, greutatea lor nu este deloc mai mică decât cea obişnuită, abaterile de la greutatea normală, în minus şi în plus, fiind minime. Or, în cazul în care tocirea unor exemplare s-ar datora exclusiv circulaţiei lor îndelungate, firesc ar fi ca greutatea exemplarelor respective să fie mai mică decât cea normală tocmai prin *uzură*, care înseamnă de fapt *tocire* şi deci o mică pierdere din greutate. Întrucât însă abaterile de la greutatea normală a monedelor sunt, aşa cum am menţionat mai sus, mici, este de presupus că ele se datoresc şi altor cauze. Una dintre ele se cunoaşte: erorile de cântărire ce vor fi existat în antichitate. În sprijinul ei vine faptul foarte bine cunoscut că greutatea de 3,90 g a denarului roman republican nu corespundea totdeauna greutăţii cerute, diferenţele semnalate fiind puse atât pe intensa lor circulaţie, cât şi datorită erorilor de cântărire din timpul emiterii.

O altă explicaţie care se poate da aspectului tocit al monedei este şi acela al uzurii prea mari a tiparelor monetare[3].

Mai dorim să subliniem un fapt deja observat în urma studierii compoziţiei tezaurelor romane imperiale din această epocă. Se constată că emisiunile de pe la jumătatea secolului I e.n. tezaurizate sunt puţine, ca numărul să crească simţitor în timpul flavilor; ele vor creşte în continuare, atingând o perioadă de vârf sub Antoninus Pius, după care va urma o descreştere treptată până la Septimiu Sever, când situaţia se schimbă iarăşi[4].

Este, de asemenea, de semnalat împrejurarea că în tezaurul de la Simioneşti sunt reprezentaţi toţi împăraţii romani cu familiile lor de la Vitellius la Marc Aureliu şi că avem de-a face *numai* cu denari. Aceste constatări îşi au importanţa lor, întrucât în Moldova nu se constată până acum tezaurizarea monedei de bronz, dar se cunosc, în schimb, foarte multe tezaure de denari romani imperiali din secolele I-II e.n.[5]

Din cele relatate mai sus credem că s-a desprins cu destulă claritate faptul că în regiunea de la est de Carpaţi se constată o mare cantitate de monedă romană de argint. Acest fapt dovedeşte că populaţia autohtonă dacică de aici a fost în relaţii economice strânse cu Imperiul roman, de la

---

[3] În studiul *Monedele oraşelor Dyrrhachium şi Apollonia în Moldova,* în SCN, II, 1958, p. 79, B. Mitrea atrage atenţia asupra uzurii tiparelor monetare.

[4] **D. Tudor**, *op. cit.*, p. 383

[5] *Ibidem*, p. 383-385.

oficialităţile căruia, în schimbul mărfurilor date, primea moneda de circulaţie universală din acel timp, denarul roman de argint.

Materialul numismatic existent până în 1956 a fost grupat de către B. Mitrea, luând drept criteriu ultima emisiune monetară din tezaur, în patru grupe principale[6]:

1) tezaure ce se încheie cu monede de la Marc Aureliu (2);

2) tezaure ce se încheie cu monede de la Commodus (16);

3) tezaure ce se încheie cu monede de la Septimiu Sever (5);

4) tezaure ce se încheie cu monede de la Severus Alexandru (2);

Întrucât tezaurul nostru se încheie cu un denar emis în timpul domniei lui M. Aureliu, el se încadrează perfect în prima grupă, alături de cele semnalate de cercetătorul amintit descoperite la Negri şi Oniceni[7], cât şi altul mai recent de la Vlădiceni[8], jud. Neamţ.

Faptul că în Moldova se ascund patru tezaure ce se încheie cu monede de la Marc Aureliu ne-ar putea determina să legăm îngroparea lor de războaie marcomanice.

Dar, întrucât ultima emisiune de la Marc Aureliu este din anul 178, iar evenimentul sus-menţionat a avut loc în anul 170, ascunderea acestui tezaur nu mai poate fi legată de el, iar noi ne vedem în situaţia de a pune îngroparea lui pe seama altor cauze.

În legătură cu ascunderile de tezaure de monede romane imperiale, nu trebuie să găsim întotdeauna corespondenţa cu un eveniment istoric, incursiuni, năvăliri, etc., legată direct de cea mai recentă monedă. Îngroparea lor poate să aibă la bază o altă cauză, care ne scapă. Dar în cazul nostru, ţinând seama de faptul că denarii de la Marc Aureliu, chiar cei mai recenţi, poartă urme de tocire, ceea ce după noi presupune încă o etapă de circulaţie şi după anul 178, ne îngăduie să emitem ipoteza că şi acest tezaur a putut fi ascuns într-o etapă imediat ulterioară ultimei monede din depozit. Această etapă ar corespunde epocii de frecvente îngropări de tezaure, întâmplată la începutul domniei lui Septimiu Sever.

Se ştie că în această vreme goţii, coborând spre ţărmul Mării Negre şi înaintând spre apus, provoacă mari tulburări la graniţa imperiului, aducând nesiguranţă în viaţa locuitorilor din Moldova, poate chiar unele deplasări ale lor în imperiu în acţiunea precipitată de a face faţă pericolului[9]. A pune

---

[6] **B. Mitrea**, *Contribuţii numismatice …*,în SCIV, VII, 1956, p. 165.

[7] *Ibidem,* p. 165.

[8] **C. Mătasă** şi **B. Mitrea**, *Cîteva tezaure şi descoperiri monetare în regiunea Bacău,* în SCN, I, 1957, p. 475, nr. 6.

[9] **B. Mitrea**, *op. cit.*, p. 169.

anume pe seama acestor evenimente îngroparea tezaurului de la Simioneşti, ni se pare a fi o soluţie cât se poate de firească dacă ţinem seama în primul rând de faptul că tot în această regiune a Moldovei se cunosc nu mai puţin de 25 de tezaure asemănătoare cu cel de faţă.

Ascunderea acestor tezaure de acelaşi tip în aceeaşi regiune şi în acelaşi timp pare să reprezinte o dovadă numismatică în sprijinul accentuării tulburărilor provocate pe aceste meleaguri de migraţiunea goţilor. Faptul că tezaurul de la Simioneşti s-a găsit în cuprinsul unei aşezări geto-dacice distruse aduce un plus de argumentare acestei interpretări, favorizând totodată şi unele ipoteze în legătură cu deplasarea unor triburi din Moldova în imperiu.

Fiindcă încetarea existenţei aşezării geto-dacice de la Simioneşti în acest timp cu greu şi-ar găsi o altă explicaţie cât de cât acceptabilă dacă se ţine permanent seama de celelalte tezaure descoperite în Moldova acestei vremi.

Constituirea localităţii Simioneşti

De la început, suntem nevoiţi să consemnăm că, istoria satului Simioneşti este în bună parte şi în multe privinţe identică cu cea a satului Cordun, deoarece distanţa dintre ele este mai mică de 1 km. Datele cu referire la aşezare, climă, faună, datini şi tradiţii, ocupaţie, îmbrăcăminte sunt comune celor două localităţi.

Începuturile aşezării diferă, pentru o perioadă de timp, apoi se îmbină armonios şi fără diferenţe semnificative. De aceea, din dorinţa de a nu se repeta unele din date referitoare la satul Simioneşti, ele sunt prinse în partea de monografie privind satul Cordun. Aceasta nu diminuează şi nu face mai puţin importantă istoria satului Simioneşti.

Dar Dumnezeu ne-a aşezat pe aceste locuri de aşa fel că viaţa celor două localităţii este aproape comună, fiind de aceeaşi etnie şi confesiune şi unii şi alţii. Din datele cunoscute despre localitatea Simioneşti, se pare că aceasta s-ar fi constituit la sfârşitul sec. XVI şi începutul sec. XVII, de către un „viteaz” de a lui Ştefan Cel Mare, sau un urmaş al său, împroprietărit „răzeş”, ca urmare a vitejiei lui în luptă, cu o moşie destul de întinsă având ca centru actuala aşezare (relatare preot Ion Pelin).

Actuala aşezare (conacul boieresc cum i se spune şi azi) era împrejmuită cu un gard de nuiele de peste 2 m înălţime şi cu o coamă de paie pentru a nu putrezi şi cu brazi din 3 în 3 m. În partea de nord, astăzi,

gardul este din cărămidă tencuită, iar în incinta curţii tot la nord, se află şi un grajd de circa 100 de m lungime, pentru adăpostul a tot felul de animale. Deci, ca dată consemnată ad-hoc, se poate vorbi de anul 1667. Moşia era întinsă iar pentru munca la câmp şi pentru îngrijirea animalelor erau aduşi oameni din mai multe părţi ale ţinutului. Se spune că cei mai mulţi oameni, de care avea nevoie moşierul, erau cosaşii pentru întinsele suprafeţe semănate cu grâu, orz, secară şi fâneţe.

Curtea sau conacul boieresc este situat în partea de nord a satului, pe o suprafaţă de circa 5 ha unde se află şi acareturile curţii; un grajd de circa 100 m lungime, o magazie cu etaj şi alte anexe construite de I.A.S.-uri, după ce moşia a fost expropriată în total.

În incintă, a fost construită, la poartă, o clădire pentru portar astăzi demolată. În anul 1943 aici au fost cazaţi 15 prizonieri ruşi, din războiul 1941, care erau folosiţi de moşier la munca câmpului.

Din ordinul mareşalului Antonescu, cazarea, îmbrăcămintea şi hrana au fost controlate de autorităţile locale şi găsite corespunzătoare. Prin anii 1940-1945, administrator la moşie era dl. Augustin Stoi, de loc din Ştorolăneasa, Teleorman. A fost un om cumsecade şi nu a avut conflicte cu sătenii. Doamna Jana Cristoveanu i-a vândut 5 ha pe care, la rândul lui, le-a vândut şi el, plecând din localitate în 1948. Din bătrâni s-a transmis informaţia că pe „pârâul morii" ar fi fost făcută de moşier o moară cu 12 pietre pentru porumb, dar despre care nu se mai cunoaşte nimic în prezent.

Sătenii din Simioneşti se duc la moară la Săbăoani, la Pildeşti sau la Cordun. În ultimul timp s-a instalat o mică moară cu motor electric pentru porumb, a domnului Pelin Costică, pe locul de lângă *Căminul Cultural*.

În anul 1949, prin exproprierea totală a moşiilor, proprietăreasa Jana Cristoveanu a fost ridicată de la domiciliu cu doar 50 kg bagaje şi dusă cu domiciliul obligatoriu în oraşul Piatra Neamţ (ord. 83). Abia în anul 1949, prin Decretul nr 176, s-a ridicat interdicţia foştilor moşieri cu domiciliul obligatoriu şi eliberarea deţinuţilor politici. Din 1949, moşia, cele 50 ha rămase, a fost administrată prin *Întreprinderea Agricolă de Stat* până în anul 2002 când s-a privatizat, desfiinţându-se IAS.

Moştenitorilor defunctei, Ioanei (Jeana) Cristoveanu li s-a restituit conform legii 18/1991 modificată, conacul cu terenul aferent. În timpul administrării prin I.A.S., ferma Simioneşti a fost condusă de ing. Alexandru Viorel, om de înalt profesionalism şi probitate morală. Datorită lui s-au construit şi alte anexe la conac, s-a constituit un parc de maşini şi au fost angajaţi lucrători destoinici.

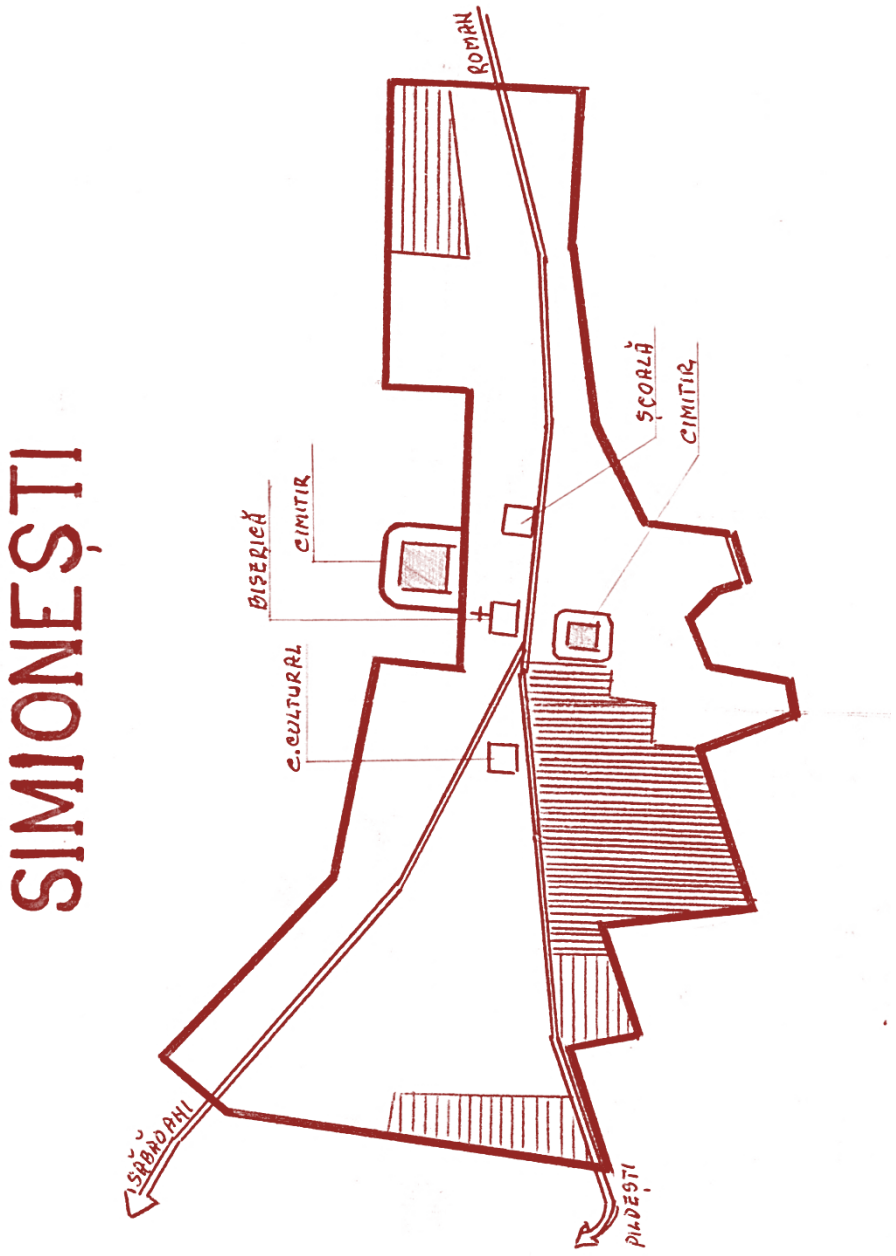
SIMIONEȘTI
ROMAN
ȘCOALĂ
CIMITIR
BISERICĂ
CIMITIR
C. CULTURAL
ȘERBĂNEȘTI
PILDEȘTI

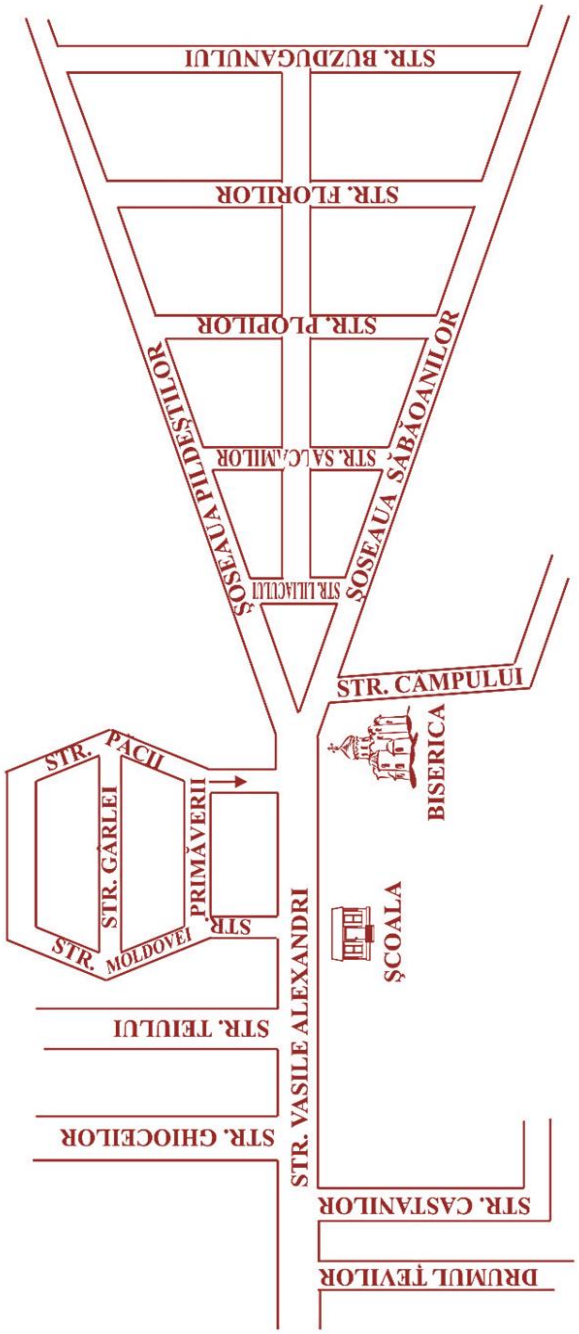

SIMIONEȘTI

DENUMIRE STRĂZI

Pentru muncile moşiei, boierul a adus cosaşi de meserie, tineri din părţile Neamţului, comuna Vânători şi satul Plăieşu. Veneau vara şi plecau toamna. Mulţi nu mai plecau şi rămâneau la îngrijirea vitelor. Când veneau la lucru vara, aceşti cosaşi nu erau primiţi în incinta conacului ci se adăposteau lângă gardul de nuiele din partea de sud a acestuia.

Acolo îşi înjghebau o vatră de pământ pentru a pregăti mâncarea, acolo aveau învelitorile pentru noapte (mai ales blăni de oaie) şi erau feriţi de vânturi şi ploi. Mulţi au făcut bordeie în pământ şi rămâneau peste iarnă adăpostiţi acolo. Şi azi găsim în Simioneşti nume de familie ca: Dinu, Pelin, Andone, Apetrei, Ştirbu, etc., familii ce au corespondent în comuna Vânători Neamţ.

Cu timpul au ocupat mici terenuri şi au făcut căsuţe mici acoperite cu stuf şi paie. Asemenea căsuţe s-au păstrat până prin 1950, cum a fost cea a locuitorului Nicolae Manolache sau Dumitru Ioniţă. Ca orientare în spaţiu, terenul din stânga drumului, Săbăoani-Pildeşti, aparţinea boierilor de la Simioneşti, ce au avut în locul numit „clisa" grajduri pentru vite care erau duse acolo primăvara şi se întorceau la curte în noiembrie. Acestea s-au demolat în anul 1912 (monografie sat Pildeşti pag. 39).

Dintr-un document din 6 aprilie 1828 reiese că proprietar al satului Simioneşti era beizadele Nicolae Sturza (doc. 1309 din volumul II Bucureşti 1976, direcţia generală a Arhivelor Statului - inventare arhivistice). Acest proprietar probabil a vândut o parte din moşie, întrucât în anul 1864, proprietari erau Podisec Solomon, Andronichi Simionescu şi Simion Donig Simionescu.

Organizare administrativă

Aşezările săteşti gravitau, în perioada formării statale, până la unirea celor trei principate, în jurul cetăţilor ctitorite de domnii ţărilor române. Cronicile vremii au consemnat o aceeaşi evoluţie şi în cazul Cetăţii Romanului, ctitorire a lui Roman-Muşat la 1392.

Dezvoltarea meşteşugurilor şi a comerţului din secolele XV-XVI a condus, în mod firesc, la apariţia târgurilor, cetatea muşatină devenind, cu timpul, un târg important pe rutele comerciale care făceau legătura Rusiei nordice cu bogatele imperii din sudul şi din vestul Europei. Sălaşele de lucrători ocazionali de pe moşiile boiereşti ori pe cele mănăstireşti s-au dezvoltat, prin permanentizarea muncilor, în sate cu statut de sine stătător

prin dimensiuni, hotare, reguli şi autoritate. Satelor li s-a creat în secolul al XVII-lea o independenţă organizatorică, pentru o mai bună evidenţă a locuitorilor şi colectare a dărilor, apariţia timpurie a obştilor săteşti dovedind acest lucru. Cele mai vechi informaţii despre organizarea satului Simioneşti datează din perioada în care, proprietate mănăstirească fiind, aici au fost aduşi sau toleraţi ţărani pricepuţi la muncile câmpului, la creşterea animalelor, la cărăuşie, treburi gospodăreşti şi construcţii. Nume ca Argatu, Cosaşu, Cărăuşu, Ciobanu, Văcaru, Strungaru, Jitaru, Feraru, Potcovaru, Grădinaru, Livadaru, Bucătaru susţin ipoteza genealogiei dezvoltate ca urmare a unei activităţi practice.

Exploatarea moşiei primite danie de mănăstire din partea domnului Moldovei se făcea prin intermediul unui arendaş, al cărui sediu s-a transformat, cu timpul, în curte, îmbogăţirea administratorului atrăgând alte funcţii de coordonare a activităţii. Domeniul mai cuprindea, în afara terenurilor cultivate, prisacă, moară, stână, grajduri de vite, crescători de cai, vie, livadă, hambare. Ţăranii liberi, răzeşii, primeau un lot de pământ în jurul curţii boiereşti ori a administratorului moşiei, lot pe care îşi construiau un bordei de pământ, anexe gospodăreşti, iar un petic de pământ le rămânea drept grădină să-şi cultive strictul necesar întreţinerii familiei. Terenul primit se lăsa moştenire în familie şi nu putea fi înstrăinat.

O altă categorie a locuitorilor satului era reprezentată de robi, cei fără pământ şi alte bunuri, care contribuiau doar cu braţele la întreţinerea familiilor lor. În mod obişnuit, în secolele XV-XVI, robi erau ţiganii sau sălaşii, ce puteau fi vânduţi ori lăsaţi moştenire. Cei mai pricepuţi şi harnici erau eliberaţi şi înzestraţi, intrând în categoria celor liberi. Casele tip bordei, fără temelie, din vălătuci de lut cu paie şi acoperiş din stuf au început a fi îmbunătăţite spre sfârşitul secolului al XVII-lea, când au apărut case pe structură din lemn, pe „furci" făcute din copaci, cu acoperiş din draniţă, privilegiu şi statut de care se bucurau cei mai gospodari ţărani.

Chiar şi familiile cu mai mulţi copii aveau doar o cameră, cu mai multe paturi din lemn şi saltele cu paie, o tindă, care era şi magazie de alimente şi un hambar în care erau ţinute rezervele de cereale şi alimentele peste iarnă. Fruntaşii satului, ţărani cu trei-patru vite de muncă, una-două vaci, zeci de găini şi gâşte, porci şi peste 10 oi, dădeau o mare importanţă surselor de hrană, de aceea aveau grajduri şi saivane mai bine construite decât chiar casa de locuit. Beciul a fost folosit din cele mai vechi timpuri ca mijloc de păstrare şi conservare a alimentelor perisabile, fiecare gospodărie având această adevărată ,,cămară".

Casă din satul Simioneşti, anul 2013

Reţeaua de beciuri încă vizibilă, în 2010, în subteranele municipiului Roman dovedeşte dimensiunea comerţului practicat de marii negustori armeni sau evrei încă de pe vremea lui Alexandru cel Bun (1400-1432), etajarea beciurilor fiind justificată de trecerea timpului şi calitatea specifică mărfii, respectiv cereale, ulei, vin, sare. Mijlocaşii aveau doar două vite, iar codaşii, cum erau numiţi cei mai săraci dintre săteni, se lăudau doar cu forţa braţelor de muncă. Munca la câmp era făcută fie de localnici, fie erau aduşi clăcaşi din alte zone.

În satele comunei Cordun sunt date care confirmă prezenţa vremelnică, dar şi statornicia unor „străinaşi", „bejeniţi", alungaţi de condiţiile aspre de muncă din zona Olteniei, Basarabiei, Bucovinei ori de mai aproape, din zona de munte a judeţului Neamţ, de unde erau trimişi chiar de către administratorii aceleiaşi averi mănăstireşti. Clăcaşii, numiţi aşa după zilele de muncă obligatorie pe care le făceau, numite clacă, aveau norme de lucru şi dijmă fixe. Aceste obligaţii reveneau dăbilarilor, cei care strângeau dările, iar ei erau urmăriţi de vornicul satului, numit de administratorul moşiei.

Vornicul era verificat de ispravnicul ţinutului, cel care urmărea aplicarea şi respectarea regulilor stabilite de domnitor: locuitorii satului nu aveau voie să meargă pe altă moşie dacă aveau destul pământ şi fâneaţă; folosirea altui teren sau fâneaţă se făcea cu învoire de la ispravnic, dar cu

plata unei dijme, numită zeciuială; ispravnicul şi vornicul alegeau, împreună cu sătenii, în fiecare primăvară, oamenii responsabili de treburile obştei: văcar, herghelegiu, cioban, porcar, paznic de câmp şi jitar la intrarea în sat, să nu strice vitele recolta.

Dijmele erau pe categorii: oieritul sau vama la oi, desetina, sau vama la porci, vinăritul sau zeciuiala vinului, pripăşitul sau taxa pentru vite, găleata de grâu sau zeciuiala asupra grâului, merticul sau zeciuiala pentru făină, caii de olac sau cai pentru ştafetă, depeşe sau corespondenţă, cisla sau impozitul pe toată comuna, plătită de fiecare locuitor. Regulile de muncă erau evidenţiate periodic, pe puncte, ceea ce pe vremea lui Grigorie Ghica, la 1766, se numeau ponturi, originea pontajelor din epoca modernă.

Normele vremii impuneau pentru fiecare lucrător în parte: „să lucreze 12 zile pe moşie; să lucreze la orişicine de la răsărit la apusul soarelui; poate fi înlocuit la muncă de altcineva din casă; dacă este bolnav sau lipseşte trebuie să plătească zilele datorate nelucrate ori să-i lucreze alt om; să lucreze la o depărtare de moşie de cel mult trei-patru ceasuri, iar dacă este mai mult se scade pierderea zilei din cele 12; să plătească dijma după înţelegere; lucrătorii din satele de la hotarul Moldovei să lucreze numai 6 zile; vin are voie să vândă numai stăpânul moşiei”.

Bogăţia dicta isprăvnicia

Cea mai veche organizare a Moldovei, cunoscută nouă din documente, de la 1741, era cu ţinuturi şi ocoale, numite, ulterior, plase. Un ţinut, cum era Ţinutul Romanului, avea în componenţă trei ocoale, iar acestea se formau din mai multe sate. Zona Romanului a fost cuprinsă în Ocolul Moldovei de Sus, ulterior Ocolul Moldovei. O perioadă, după 1800, satele Pildeşti, Simioneşti şi Cordun au fost înregistrate în Ocolul Mijlociu. În „Condica visteriei Moldovei” şi „Condica de proprietăţi din Moldova” întâlnim şi varianta administrativă de plasă, folosită şi în perioada interbelică multă vreme, zona noastră de interes, comuna Cordun şi satele care o compuneau, fiind în Plasa Roman sau Plasa Mirceşti, după cum au fost trasate hotarele de latifundiarii vremii. Prin pacea ruso-turcă de la Bucureşti, din 1812, din cele 16 ţinuturi ale Moldovei făcea parte şi Ţinutul Romanului, care cuprindea şi satele Cordun, Simioneşti şi Pildeşti.

Prin Legea comunală din 1864 s-a stabilit ca nici o comună să nu fie mai mică de 100 de familii sau 500 de locuitori, de aceea prima comună

consemnată a fost Pildeşti, care avea atunci 623 de locuitori, în care au fost înglobate satele Cordun şi Simioneşti. Legea comunală din 1871 hotăra să fie centrul comunei unde era şi conacul boieresc, de aceea în satul Simioneşti a fost mulţi ani sediul comunei. Din 1887, s-a pus accent pe puterea economică a comunei, cu obligaţia la impozitare a celor care aveau şi alte surse de venit decât agricultura, motiv ca, din nou, centrul comunei să fie la Pildeşti. Erau fierari, tâmplari, rotari, morari, cizmari, croitori, curelari, căciulari, plăpumărese, crâşmari (Pincu, Avram).

Populaţia satului Pildeşti, de 200 de familii, respectiv 900 de locuitori, dintre care doi evrei -, şi venitul satului au făcut posibil ca, în perioada 1887-1904, comuna Pildeşti să fie formată doar din acest sat. Guvernul condus de Dimitrie Sturdza impune ca, în 1906, sediul comunei să se mute la Cordun pentru 2 ani, pentru ca, în 1908, guvernul condus de George Cantacuzino să transfere sediul comunei la Simioneşti, unde a funcţionat până în 1929. Legislaţia în schimbare trimite satul Pildeşti, pentru anii 1931-1932, alături de comuna Gherăeşti, ca, până în 1968, satul Pildeşti să fie centrul de comună, alături de satul Corhana. Reforma administrativ - teritorială din 1968 readuce satele Pildeşti, Simioneşti şi Cordun sub aceeaşi organizare, a comunei Cordun, cu centrul la Cordun, aşa cum funcţionează şi în 2010.

În rezumat, comuna Cordun a aparţinut, până în 1945, de plasa Moldova, cu sediul în comuna Mirceşti, judeţul Roman, iar în perioada 1946-1950 a fost în plasa Bâra, judeţul Roman. La formarea raioanelor şi regiunilor, în 1950, comuna Cordun a aparţinut raionului Roman, regiunea Iaşi, iar în 1961 a trecut la regiunea Bacău. Împărţirea ţării în 39 de judeţe, în 1968, a ataşat comuna Cordun judeţului Neamţ, de această dată cu toate cele trei sate, Cordun, Simioneşti şi Pildeşti.

Reorganizarea administrativ-teritorială de după Revoluţie menţine aceeaşi structură organizatorică, numai că are 41 de judeţe, comuna Cordun făcând parte, cu cele trei sate din componenţă, din judeţul Neamţ. Partidul Judeţelor Abuziv Desfiinţate, înfiinţat după Revoluţia din decembrie 1989, la Roman, de către profesorul de istorie Mihai Andone, a militat pentru reînfiinţarea judeţului Roman, campanie susţinută de senatorul de Neamţ Radu Alexandru Timofte, originar din Horia. Temă de campanie electorală şi de stimulate a patriotismului local, reînfiinţarea judeţului Roman s-a dovedit o fata morgana în sistemul economic postrevoluţionar centralizat, în care o astfel de revenire ar fi creat mari probleme de susţinere financiară a instituţiilor descentralizate locale.

Sigilii şi ştampile

Hrisoavele domneşti şi cele ale marilor boieri moldoveni purtau sigiliul de ceară cu pecetea celui care purta răspunderea mesajului, cel mai frecvent întâlnit fiind inelul cu însemnul heraldic propriu sau, în cazul domnitorului, cu stema Moldovei, binecunoscutul cap de bour. Ştampila sau sigiliul corespondenţei oficiale poartă încărcătura istorică a vremii, nu are doar valoare juridică.

Cele câteva cuvinte de pe ştampila oficială pot fi ,,traduse" într-un roman de epocă, dacă se decriptează obiectiv şi constructiv mesajul transmis. Actele de donaţie către mănăstiri, înscrisurile prin care domnii Moldovei transmiteau boierilor protecţia de care urmau a se bucura cei care primeau în administrare moşiile, soluţiile date în situaţii conflictuale, schimbul sau vânzarea de moşii ori ctitorirea unor biserici şi şcoli sunt tot atâtea dovezi ale epopeii formării satelor moldoveneşti medievale, respectiv ale stabilităţii pe care au dat-o localnicii aşezărilor lor, pe care noi le-am primit ca moştenire spirituală şi materială.

Amprenta istorică prezentată mai sus este valabilă şi în cazul locuitorilor satelor ce compun actuala comună Cordun. Evidenţele privind numărul locuitorilor, calitatea lor şi obligaţiile fiecărui locuitor au fost, începând cu sfârşitul secolului al XVIII-lea, sigilate şi ştampilate cu însemnele fiecărui moşier sau proprietar mănăstiresc în parte, informaţiile fiind, ulterior, transmise domnitorului Moldovei.

După 1900, Comuna Cordun, trecând prin numeroase prefaceri, sub imperiul evenimentelor şi al oamenilor care i-au dictat destinul, a avut mai multe ştampile şi sigilii.

În 1900: ,,Primăria Comuna Cordun, plasa Moldova Siret de jos, judeţul Roman";

- în 1908: ,,România, Primăria com. Simioneşti, jud. Roman plasa Dulceşti";

- în 1909: „România, Primăria com. Simioneşti, jud. Roman plasa Trifeşti";

- în 1912: „România. Primăria com. Simioneşti plasa Moldova jud. Neamţ";

- în 1930: „România. Primăria Comunei suburbane Cordun, judeţul Roman". În intervalul 01.01.1930 până la 30.06.1931, naşterile se înregistrează în registrele de stare civilă din satele Cordun, Simioneşti şi Pildeşti, unitatea administrativă fiind „comuna sătească Simioneşti". De la

01.07.1931, fosta comună suburbană Cordun se alipeşte de comuna Simioneşti, datele de stare civilă-naşteri, căsătorii, despărţiri, decese - fiind comune pentru ambele sate, cu sigiliul ,,România. Primăria Com. Simioneşti, plasa Moldova jud. Roman".

Ca simbol heraldic, sigiliul folosit în perioada 1912-1946 purta însemnul **spicelor de grâu pe fundalul pământului.** Perioada 1930-1931, cât a fost comună suburbană, ştampila nu a avut nici un simbol heraldic. Din decembrie 1946, sigiliul a fost ,,Primăria Cordun-Roman", fără simbol, iar în 1950 sigiliul avea înscrisul ,,R.P.R. Primăria com. Cordun", cu stema republicii. Modificarea din 1951 a fost ,,România Sfatul Popular com. Cordun, raion Roman Iaşi", cu stema republicii. Din 1962 sigiliul devine ,,România, Sfatul Popular com. Cordun oraş Roman", iar în 1970 ,, România, Sfatul Popular Comuna Cordun municipiul Roman", cu stema republicii. După Revoluţia din decembrie 1989, sigiliul folosit de administraţia locală este ,,România, Consiliul Local Comuna Cordun Judeţul Neamţ", cu stema republicii.

b. Satul Simioneşti: origini romane şi influenţe armeneşti

Certificarea oficială a celei mai vechi aşezări de pe teritoriul actualului sat Simioneşti vine de la împăratul roman Septimiu Sever, a cărui domnie, între 192-211 d.Hr., a confirmat existenţa unor schimburi comerciale şi o dezvoltare a agriculturii din această mănoasă parte a Moldovei, ocupaţie a populaţiei autohtone care ar fi motivat interesul romanilor pentru această zonă. Cercetările arheologice din zona Roman, descoperirea unor cetăţi dacice la Brad, Zargidava, ca şi cea de la Săbăoani confirmă teoria conform căreia centrul Moldovei a fost de timpuriu populat şi că dacii dinainte de anul 100 e.n. aveau intense schimburi comerciale cu ocupanţii romani.

Premiul internaţional acordat în 1996 arheologilor romaşcani de la *Muzeul de Istorie* Roman, conduşi de profesor doctor Vasile Ursachi, este o recunoaştere a acestor impresionante descoperiri şi a tezei privind originile noastre. Actul de naştere al satului Simioneşti a fost descoperit în 1964. Tezaurul descoperit la Simioneşti, în 1964, conţine 102 monede, dar şi piese ceramice, precum şi urme de vatră, ceea ce i-a încurajat pe arheologi să afirme că în zona de sud-vest a satului Simioneşti a existat o aşezare geto-dacică.

Cercetările arheologice şi numismatice s-au concretizat într-o colecţie aflată la loc de onoare în Muzeul de Istorie Roman, precum şi într-o lucrare *Tezaurul de dinari romani imperiali descoperit la Simioneşti*, judeţul Neamţ, ai cărei autori sunt Maria Chiriţescu, Minodora Ursachi şi Vasile Ursachi, însufleţiţi cercetători şi coordonatori ai *Muzeului de Istorie* Roman.

Graba de a fugi din faţa unui pericol este plauzibilă, confirmată de alte 23 de tezaure asemănătoare descoperite în Moldova, zonă intens tulburată de popoare migratoare din cele mai vechi timpuri, după cum se dovedeşte prin vechimea dinarilor romani.

Lupta dintre imperii pentru supremaţie şi dominare, cu creşteri şi descreşteri spectaculoase, de la imperiul roman, bizantin, otoman, austro-ungar până la cel rus, a măcinat şi zdruncinat şi Principatul Moldovei, aflat în formare.

Câteva sute de ani, domnii pământeni au plătit biruri grele pentru a obţine tronul, nu de puţine ori cu vărsare de sânge, prin scurtarea de cap a

adversarului, uneori şi cu sprijinul armat al prietenilor sau rudelor din Polonia, Galiţia, Grecia, Rusia sau Franţa.

Boieri Simion, Simionescu, sat Simioneşti

Documentele istorice de necontestat dau ca sigură prezenţa şi interesul pârcălabului Simion, fratele domnului Ieremia Movilă, pentru moşiile din ţinutul Romanului. Cele două domnii ale lui Ieremia Movilă, din 1595-1600 şi cea de la 1600 până la 1606, au lăsat amprenta prieteniei pe care o avea domnul moldovean din partea polonezilor, relaţie benefică de care s-a bucurat şi fratele său, Simion, când a preluat tronul Moldovei. Simion Movilă avea, în Ţinutul Romanului, întinse păduri de-a lungul râului Moldova, peste care, la numai doi kilometri, erau satele ce compun acum comuna Cordun.

La 1605 a fost ridicată biserica din Dulceşti, de boierul Limbă Dulce, apropiat al domnului Ieremia Movilă, altă dovadă a ortodoxiei active pe care o împărtăşeau locuitorii satelor din preajma Episcopiei Romanului. Cu puţin timp în urmă, la 1569, domniţa Ruxandra, soţia domnitorului Alexandru Lăpuşneanu, ctitorise Biserica Precista Mare din Roman, dăruită cu moşiile de lângă Roman, până la limita satelor de rit catolic: Pildeşti, Gherăeşti, Săbăoani şi Tămăşeni. La 1705, domnia lui Mihai Racoviţă a întărit dania moşiei Cordun-Luţca pentru mănăstirea Precista Mare din Roman. Aceeaşi danie, pe aproape aceleaşi hotare, o va face domnul Moldovei Constantin Racoviţă, cel care, la 1753, înzestrează mănăstirea Precista Mare cu cele peste 1200 de hectare cât avea moşia sa.

Legătura domnilor Moldovei cu această vatră a comunei Cordun, respectiv cu satul Simioneşti, se face şi prin controversatul Despot-Vodă. Despre Despot, Eraclid şi urmările domniei sale asupra acestor aşezări nu se ştiu prea multe. Personalitate dinamică şi controversată, Despot pleacă, cu o identitate contrafăcută, ca fiu moştenitor al unui mare nobil grec, în 1556, în Danemarca, apoi în Suedia, Prusia, Polonia, după care pătrunde la curtea domnitorului Moldovei, Alexandru Lăpuşneanu, cu a cărui soţie, Ruxandra, pretindea că este în legături de rudenie.

Având cu mult timp înainte ochii aţintiţi către tronul Moldovei, a început să lucreze la uzurparea lui Lăpuşneanu, împrietenindu-se şi cu Moţoc, neadormitul conspirator care a intrat şi în istoria literaturii române. Uneltirile lui Despot ies curând la iveala şi e silit să fugă în Transilvania, la

Braşov. Urmărit şi aici de Lăpuşneanu, se retrage la nobilul polon Albert Laski, pe domeniul acestuia din Slovacia şi îl convinge pe acesta să-l ajute să ia tronul Moldovei. Laski îşi pune amanet domeniile pentru 10 000 de galbeni, bani cu care îl împrumută pe Despot. Îi recomandă ca oameni de arme, care ar putea să îl ajute în acţiunea sa, pe un secui, Anton Szekelyi şi pe un francez din Burgundia, Roussel. Cu ajutorul acestora şi al căpitanului Ferenc Zay din Kassa (Kosice), Despot încearcă scoaterea lui Lăpuşneanu de la domnie. Prima lui încercare este zădărnicită de polonezi, faţă de care Lăpuşneanu era în raport de vasal credincios. El face o nouă încercare, după ce câştigă şi ajutorul împăratului Ferdinand şi reuşeşte să-l bată pe Lăpuşneanu la Verbia, în 10 noiembrie 1561 şi urcă pe tronul Moldovei. Anton Szekelyi, ridicat la rang de pârcălab în semn de preţuire, a fost numit Seochia Secuiul, iar el, la rândul său, l-a recomandat domnitorului pe omul său de încredere localnic, **Simion**, învrednicit să se ocupe de moşiile din ţinutul Romanului, de pe ambele maluri ale Moldovei.

Dacă nu rezonanţa domnească sau boierească a numelui să fi botezat aceste locuri, ştiute de noi ca satul Simioneşti, o altă posibilă variantă, din perioada modernă, este cea a amprentei armeneşti lăsată de moşierii vremii. Documente din secolul al XIX-lea îl dau ca părinte al satului Simioneşti pe Simion **Donig Simionescu**. Armean, ca mulţi alţi boieri sau negustori armeni cărora le datorăm contribuţia spirituală şi materială la dezvoltarea Moldovei medievale şi în particular, a târgurilor şi satelor din zona Roman.

Domeniile unui alt mare proprietar armean, Neculai Capri, includeau păduri întinse între Pildeşti şi Simioneşti, precum şi o moară cu 12 pietre, la care oamenii din zonă făceau coadă la măciniş, cu spaima zgomotelor mari ce le făcea moara. Astăzi, la anul domnului 2010, simioneştenii numesc zona în cauză Gârla Morii, povestind legende păstrate de la de la moşii şi strămoşii lor despre acele vremuri, boierii locului şi moştenirea primită. Surprinzător poate părea ca marele proprietar Capri să-şi fi condus de la Roman afacerile din întreaga Moldovă, din casa în care astăzi este sediul BCR Roman, sau de la conacul din Brănişteni, sat de peste Moldovă, din actuala comună Trifeşti, alt loc de legendă al domniilor zbuciumate din Moldova.

De altfel, branişte însemna poiană, altă dovadă că în marea pădure ce umbrea valurile şi malurile Moldovei s-au amenajat, de-a lungul timpului, sate pentru răzeşi aşezaţi, gospodari pe care domnii Moldovei îi răsplăteau cu titluri, ranguri boiereşti şi domenii pentru faptele lor de vitejie închinate ţării.

Armenii, părinţi spirituali ai simioneştenilor

Privilegiile oferite armenilor pentru a se aşeza în această parte a lumii, au început a fi consemnate în 1060 şi migrarea armenilor au parcurs în valuri istorice Moldova. De la Dragoş Vodă se găsesc înscrisuri care confirmă acest fapt, prin cronici şi documente de la 1239, 1319, 1342, 1352. Acelaşi fenomen, al asimilării şi preţuirii armenilor este evidenţiat, la 1246, într-un document emis de regele Bela al IV-lea al Ungariei. Noi, urmaşii celor care au dat trăinicie locului într-o perioadă zbuciumată a istoriei medievale, avem cea mai frumoasă şi autentică probă: prima Evanghelia aflată în Biserica Armenească din Roman, de la 1265.

În timp ce Alexandru cel Bun le oferea armenilor, la 1401, înlesniri pentru a se aşeza în Cetatea Sucevei, la 1480 a fost dărâmată Biserica Armenească din Roman, pe motiv că nu ar fi respectat canoanele arhitecturale ale bisericii ortodoxe. Pe vremea lui Ştefan Rareş, la 1551, toţi armenii din cetăţile Suceava, Siret, Iaşi, Botoşani, Hotin, Vaslui şi Roman au fost persecutaţi.

Cu toate acestea, căliţi de prigoana istorică la care au fost supuşi, dar, mai ales, întăriţi în credinţă, armenii au continuat să investească spirit, inteligenţă şi efort financiar în relaţia cu moldovenii. La interesele negustorilor armeni pentru drumul de răscruce de la Roman s-au adăugat, ca factori de natură a le mări atractivitatea, recoltele mănoase, cheresteaua ieftină, vinul şi mierea, vitele, dar şi cumsecădenia locuitorilor de aici. Moldovenii blajini, paşnici şi harnici ofereau suportul unor mari afaceri.

Respectul pentru noutatea adusă de armeni - echilibraţi, credincioşi, corecţi, responsabili, iubitori de frumos şi cu un mare respect pentru familie - se poate identifica în posturile cheie în care îi găsim, în perioada de mari prefaceri şi evidentă transformare, în Moldova medievală.

Pentru noi, interesant de reţinut, peste sute ani, este efectul pe care l-a avut relaţia strămoşilor noştri cu armenii, de la cea comercială - consacrarea drumului sării, drumul braşovenilor, care trecea pe lângă actuala Poştă din Roman, prin faţa bisericii Sfântul Nicolae, şi a drumului porcilor, pe actualul drum european E85 - şi până la cea spirituală, culturală, prin marii intelectuali armeni care s-au dedicat trup şi suflet propăşirii neamului românesc, emancipării ţăranilor şi educării copiilor.

Străini primiţi cu pâine şi sare

Teoria formării satelor Simioneşti şi Cordun prin repetate repopulări cu locuitori din alte zone ale ţării este confirmată şi de porunca dată de domnitorul Constantin Racoviţă dregătorilor săi, în sensul că „bejenarilor", celor veniţi în satele şi târgurile din Moldova, să le fie asigurată odihna timp de 6 luni, după care să le fie impusă plata a câte 10 lei de casac - proprietar de casă, şi câte 5 lei de holtei.

Până la 1757, ultimul an de domnie al lui Constantin Racoviţă, populaţia satelor şi târgurilor domneşti din Moldova a crescut simţitor, locuitorii băştinaşi înfrăţindu-se cu transilvăneni, olteni, munteni, armeni, evrei, ruşi, polonezi şi nemţi, ultimii pricepuţi mai ales la tehnica valabilă în epocă, cei cărora li se datorează meşteşugurile sau serviciile, cum spunem acum. Trăsurile, caretele, lăzile de zestre ferecate şi pictate, armele, morile, căruţele şi alte utilaje agricole erau „nemţeşti", meseriaşii occidentali fiind, alături de boierii emancipaţi întorşi de la studii de la Paris sau Viena, cei care au impus moda nemţească în faţa rezistenţei celei fanariote.

Ca şi în cazul populării satului Pildeşti, la Simioneşti erau consemnaţi, la recensământul şi catagrafiile din 1803, în Condica liuzilor (oameni străini), 56 de liuzi, veniţi din diferite zone ale Transilvaniei. Câţi au rămas, ca lucrători sezonieri, câţi alţii vor fi venit de pe alte meleaguri, vom cerceta şi ne vom mira continuu. Cert este că vecinii simioneştenilor, din Săbăoani sau Pildeşti, când plecau cu căruţele, pe la 1776, la Târgul Romanului, opreau să bea apă din izvoarele cu apă limpede şi rece pe care le găseau mergând spre sud - faţă de satele lor, pe drumul de lângă zăvoi, acolo unde şi acum se mai găsesc urmele unor budăi cu apă lină.

În limba pe care o vorbeau vecinii catolici, punând terminaţie maghiară cuvântului izvor, ei numeau satul Simioneşti Izvorok. Vatra satului Simioneşti s-a menţinut pe aceste repere aproape 200 de ani, din ce povestesc bătrânii satului şi ce consemnează în cronicile vremii. Când am deschis eu ochii, pe la 1970, oamenii erau obligaţi de noul curs al Moldovei să se retragă mult spre est, în timp ce budăile cu apă limpede şi rece au rămas la marginea de vest a satului, în dreptul Luncii Balasanul, zăvoi ce poartă numele moşierului armean care a stăpânit, o vreme, satele Simioneşti şi Dulceşti, despărţite doar de pânza argintie şi prietenoasă a râului Moldova.

Cine sunt şi de unde vin simionieştenii

Catagrafiile ţinutului Romanului, de la 1820 şi 1832, înregistrează prezenţa unui Mane Rusul, sân (fiul lui) Gheorghi; Cozma Ivan, Vasili Ioan şi Toader Ivan erau fraţi, înregistraţi încă de la 1820 ca fiind copii ai lui Ivan, ciubotar; Toma, Grigore şi Radu erau fraţi, copii ai lui Vasile sân Radu Ştirbu. Continuitatea şi înfrăţirea dintre localnici şi venetici, străinaşi, au contribuit la diversificarea numelor, păstrând intactă moştenirea. La 2010, în Simioneşti coexistă familii de sine stătătoare ca Ştirbu, Radu, Toma, Grigore, Manea, Ivan sau Cozma, dar cu evidente şi îndepărtate relaţii de rudenie. Citind catagrafiile în cauză cu interes antropologic vom afla că Marghita lui Iojă era, la 1820, nevasta lui Iojă cârciumarul, zis ungurul, aşa cum Maria lui Ion Rus este, de fapt, văduva lui Ivan, rus la origine. Registrul dărilor mai consemnează scutirea de impozite de care se bucurau feţele bisericeşti, precum dascălul Gheorghe sân preot Ursu.

Multe din numele pe care astăzi le găsim în registrele de stare civilă ale comunei Cordun, sat Simioneşti provin de la îndeletniciri vechi ale localnicilor: Dascălu, Ciubotaru, Pascaru, Jitaru, Feraru, Potcovaru sau Crîşmaru. Coabitarea cu cei care au trecut dar au şi rămas pe aceste locuri a format şi transmis nume ca Ignat sân Iani, ungur, Ion sân Vasili Rusu zet Martin Ungurul, Mărtin sân Mărtin, jitar, ori Andronache Lăcătuşu, Ion Luncaşu sau Lucaci, Stoian sân Tumitrace, probabil Dumitrache, transcris de un grăbit funcţionar rus ori austriac ce se ocupau de reforma administrativă de după ocupaţia rusă şi cea austriacă.

Ca formă de organizare şi dezvoltare a sfârşitului de veac al XVIII-lea şi început de secol al XIX-lea este de subliniat strategia reformării administrative ce are ca scop nu numai încasarea impozitelor, ci şi o viitoare dezvoltarea a satului. Model pentru contemporaneitate, la acea vreme, 1774-1820, erau scutiţi de dări bătrânii, nevolnicii, văduvele, funcţionarii vigilenţi şi exigenţi având grijă să-i înregistreze pe tinerii maturi după ce împlineau 25 de ani, plecările şi venirile în sat, oamenii fără căpătâi, intraţi ca slugi, argaţii şi alte categorii sociale care întregesc tabloul unei zone în plină dezvoltare şi emancipare.

Evoluţia demografică este şi ea transparentă din datele înregistrate în „*Catagrafiile ţinutului Romanului*” din 1820-1831-1832. Dacă, în 1820, în Simioneşti erau înregistraţi 50 de capi de familie, la 1831 erau 86 de persoane, dintre care 14 văduve scutite de bir, dar şi tineri gospodari însurăţei, necunoscuţi, slugi, căpătăieri, alţi fără nici o rânduială. Precizia şi

corectitudinea merg până acolo încât se consemnează că dispare un austriac, apare un jidov, un supus rusesc, dispare preotul Trifan, apare Iordache, fost diacon şi Ioana lui Stan Pelin.

Ciuma din 1845 a făcut ravagii în satele din jurul Romanului, aşa cum consemnau rapoartele oficiale situaţia birnicilor, a plătitorilor de impozit înregistraţi: în Pildeşti - 80, Săbăoani-553, Gherăeşti-202, Cordun-132, Simioneşti-75. Ulterior, în numai 40 de ani, populaţia din această parte a Moldovei s-a dublat, cu un mai mare avans demografic în satele cu populaţie catolică, în care, în mod constant, s-au născut câte 3-4 şi chiar 8-9 copii într-o familie. Cele două războaie mondiale, bolile aduse de soldaţi de pe front, foametea care a urmat fiecărei grele încercări la care a fost supusă ţara şi norodul, criza economică din 1927, seceta din 1947 au decimat populaţia României, satele de lângă Roman nefiind exceptate, ba din contra. Bătrânii mai povestesc şi astăzi, cu lacrimi în ochi, cum şi-au pierdut copiii în bombardamente, bolnavi de tifos, scarlatină, de holeră, de pelagră şi chiar de foame.

Vecini iluştri au influenţat viaţa simionesţenilor

Modernizarea şi emanciparea, în înţelesul deplin al civilizaţiei raportate la nivelul european, s-au făcut abia după reformele lui Alexandru Ioan Cuza. Legea rurală din 1864 i-a eliberat pe ţărani de obligaţiile faţă de boieri, le-a dat şansa de a se bucura de proprietatea asupra pământului prin împroprietărirea făcută ca urmare a secularizării averilor mănăstireşti. Moşia Pildeşti, care fusese stăpânită de Mănăstirea Agapia vreme de mai bine de 250 de ani, a fost preluată de stat, iar acesta a vândut-o boierului Nicolae Sturdza, proprietar, la 1825 şi al satului Simioneşti.

Hotărnicia era stabilită prin voia domnitorului, aşa cum reiese dintr-un document din 1828: Nicolae Constandache, mare vornic-vechil, face cunoscut lui Vasile Brăiescu, arendaşul moşiei Simioneşti, ţinutul Romanului, proprietatea beizadelui Nicolae Sturdza, să se delimiteze hotarele dintre moşiile Roşiori, ţinutul Neamţ, proprietatea lui Gheorghe Hermeziu, agă şi Simioneşti, conform hotărârii stabilite de Dumitru Beldiman, vornic şi aprobate de domnul Moldovei. Vornicul Dimitrie Beldiman stabilea că hotarul moşiei Pildeşti, ţinutul Romanului, proprietatea lui Gheorghe Hermeziu, mai înainte se întindea până în Moldova cu apă, dar

domnul a stabilit ca Moldova veche să despartă această proprietate de moşia Simioneşti.

Terenul cuprins între Moldova veche şi cea cu apă a fost atribuit beizadei Nicolae Sturdza. În schimb, i s-a dat agăi Gheorghe Hermeziu partea din moşia Simioneşti, cuprinsă între Moldova veche şi cea cu apă situată între moşia Pildeşti, ţinutul Roman, proprietatea mănăstirii Agapia".

Peste râul Moldova, pe deal, la Dulceşti, au stăpânit vornicul Iorga Sturdza, şi fiul său, logofătul Gheorghieş Sturdza, alături de prima lui soţie, domniţa Catinca Cantacuzino. Boieri unionişti şi progresişti, aceştia şi-au deschis casa, spun legende pe care le întreţin localnicii, pentru întâlniri de taină la care au participat Costachi Negruzzi, Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Alexandru Ioan Cuza.

Un alt important mesaj de valoare istorică incontestabilă este prezenţa, în curtea bisericii din Dulceşti, a mormintelor boierilor Hurmuzaki, din Bucovina, ceea ce confirmă teoria conform căreia bucovineni, moşieri şi ţărani, au găsit, cu sute de ani în urmă, loc de tihnă şi credinţă pe malurile râului Moldova de lângă târgul Romanului. Sora boierilor Hurmuzaki a fost cea de-a doua soţie a lui Gheorghieş Sturdza, nepoţii lor fiind cei care, la 1898, au vândut moşia Dulceşti lui Constantin Vasiliu, zis Bolnavul. Soţia lui, Teodora Lazardi, soră a episcopului Vladimir Ghika, a făcut multe acte de binefacere, printre care a construit şi un internat pentru elevii primei şcoli de arte şi meserii din Moldova, care funcţiona din 1893 la Roman, actualul Colegiu Petru Poni, fost Liceu 3.

Pânza ţesută din informaţiile oficiale şi legendele păstrate cu sfinţenie de locuitorii satelor Pildeşti, Dulceşti, Simioneşti şi Cordun face proba unei bune înţelegeri, a unei comuniuni de interese, a unui respect deosebit datorat de săteni boierilor vremii. Printre altele, preotul Petru Dâncă rememorează, cu deosebită preţuire, prezenţa la Sfânta Liturghie oficiată la biserica din Pildeşti a monseniorului Vladimir Ghika, venit cu trăsura de la moşia surorii sale de la Dulceşti.

Aşa cum copii ai ţăranilor din comuna Cordun şi zona rurală, limitrofă Romanului, poartă recunoştinţă ca foşti elevi ai Colegiului Roman Vodă pentru ctitorirea de către doamnele Maria şi Elena Sturdza Cantacuzino a corpului B al colegiului, numit, la începutul secolului XIX, Liceu de Fete. Marele proprietar Studza, cu moşii de la Miclăuşeni, Şcheia şi până la Simioneşti – Luţca - Dulceşti, a vândut moşia Simioneşti lui Todiraş Solomon, moşier la Butnăreşti şi lui Andronichi Simionescu, de la care a ajuns, ulterior, la un alt armean, Balassan. Acesta, la 1905, a vândut-o lui Simion Donig Simionescu şi fraţilor Nicolae şi Andrei Capri. La 1912,

moşierii armeni mai sus menţionaţi au vândut terenurile şi zăvoiul de pe malurile râului Moldova - aferente satului Pildeşti - moşierului Delemarcu, care, după Primul Război Mondial, a renunţat în favoarea unor gospodari de frunte ai comunităţii pildeştene. Moşia Simioneşti a fost administrată de Donig Simionescu şi mama sa, Ana, ctitori ai bisericii din sat, începută la 1889 şi terminată în 1898. Hramul bisericii a fost ales, în memoria ctitorilor, ,,Sfinţii Ioachim şi Ana".

Familia Kapri, moşia de la Simioneşti şi Ioana Cristoveanu

Ioana Cristoveanu, născută Kapri, la vârsta de 42 de ani

Ioana Kapri se naşte în anul 1885 la Roman. Familia Kapri îşi avea strămoşii în Bucovina, unde deţinea mari proprietăţi agricole. Familia s-ar fi numit în timpuri îndepărtate ,,Capdibou", un nume sugerând nobleţe, având în vedere însemnul heraldic al bourului de pe stema Moldovei. Dar, pe vremea lui Ştefăniţă-vodă, în urma unui sfat domnesc, după ce boierii ieşiră din sală, domnitorul voind să mai lămurească ceva cu unul dintre ei care se dovedi a fi tocmai acel Capdibou, trimise a-l chema, indicând doar semnalmentele şi anume ,,boierul cu ochii căprui".

De atunci boierul a rămas ,,Căprii" în conştiinţa celor din jur şi a urmaşilor, iar după raptul Bucovinei de la 1775, grafia germană a transformat apelativul în Kapri. La 1875, unui Kapri i s-a acordat titlu de nobleţe, proclamat cavaler de ,,Von Mereczy", adică Mărăţei, după numele moşiei ce o stăpânea. Apoi fu numit baron de către Împăratul Iosef al II-lea, care răsplătea, în acest fel, un ajutor în grâne şi vite ce-i dăduse această familie avută.

Tatăl Janetei, Neculai Kapri, născut la 1837, era al 13-lea copil al numeroasei familii. Făcuse serviciul militar la Cernăuţi în armata austriacă. Fiind mulţi copii, moşia părintească, oricât de întinsă, nu i-ar fi putut susţine. De aceea, s-au răspândit parte în Austria, parte în România. Neculai a început prin a lua moşii în arendă, agricultura fiind specialitatea tradiţională a familiei. Ar fi cumpărat moşiile Brăniştenii şi Simioneştii din judeţul Roman şi stabilindu-se în târgul de reşedinţă, Roman, ridică aici prin

anul 1885 o clădire care se impune între celelalte, cu timpul schimbându-i-se destinaţia în aceea de Bancă naţională a oraşului. A devenit cetăţean român, actul acestei naturalizări fiind semnat de însuşi Carol I. Ioana a fost trimisă să urmeze liceul la Viena, cam în acelaşi timp cu Aneta Cristoveanu.

S-a întâmplat un accident care a pus capăt brusc studiilor vieneze. Tinerei i se propuse ca vacanţa mare, într-unul din anii 1900 sau 1901 să fie petrecută la Viena şi nu acasă la moşie ca în ceilalţi ani. Nicolae Kapri presupuse că invitaţia ar fi o stratagemă cusută cu aţă albă, mascând intenţia de a fi convertită la catolicism. Deci, o rechemă pe Ioana, fără alte comentarii, acasă, cu tot bagajul, ceea ce a însemnat plecarea definitivă din Viena. Venind acasă, Ioana a fost înscrisă la Iaşi la Institutul Emiliei Humpel, sora lui Titu Maiorescu.

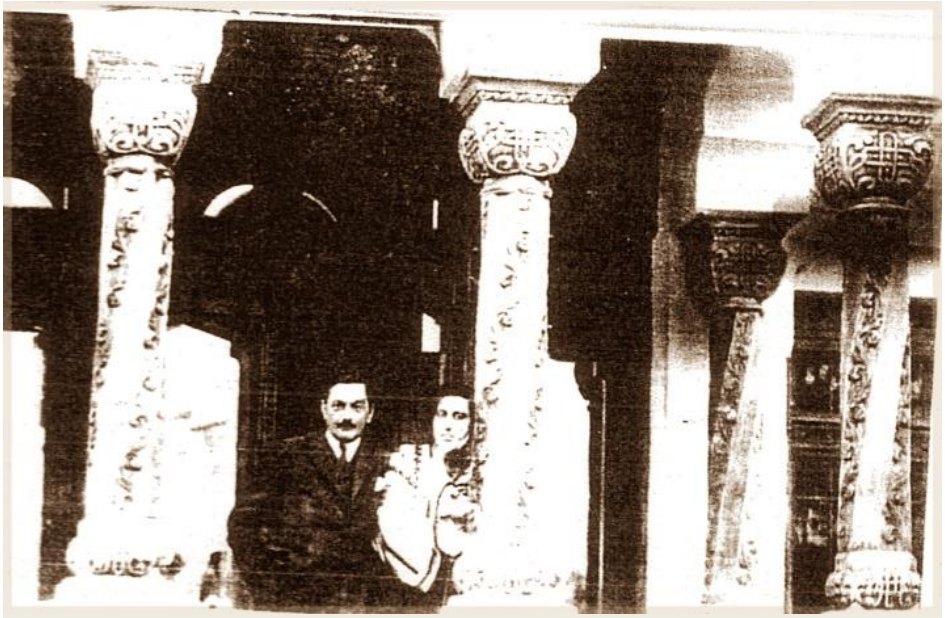

Soţii Cristoveanu – Ioana în costum naţional – în pridvorul casei din str. Busuioc, Bacău, anul 1930

Căsătoria Ioanei (Jana) Kapri din Roman cu Criste Cristoveanu are loc în anul 1907, ceremonia nunţii având loc la Biserica „Adormirea Maicii Domnului" din Roman. Din zestrea Ioanei Cristoveanu făcea parte şi moşia de la Simioneşti, pe lângă alte terenuri de la Broşteni.

Juristul **Criste Cristoveanu** (1884-1938) se va remarca pe tărâmul politicii, ca parlamentar liberal în mai multe legislaturi şi prefect al judeţului Bacău. Ioana şi Criste Cristoveanu au avut trei fii: Gheorghe, Ionel şi

Nicolae (3 sept. 1908, Roman -16 febr. 1993, Bucureşti), care au petrecut copilăria şi pe moşia mamei de la Simioneşti. Andrei Cristoveanu, profesor de limba franceză în Bucureşti, este fiul lui Nicolae C. Cristoveanu şi îşi aminteşte de copilăria petrecută la Simioneşti şi de distinsa lui bunică, Ioana Cristoveanu.

Conacul Ioanei Cristoveanu din satul Simioneşti, anul 2013

Moşia de la Simioneşti la 7 martie 1949, în procesul verbal al Direcţiei Gospodăriilor agricole de Stat, girată de primarul de atunci al Cordunului, Trifan C. Constantin, stabilea o întindere de 43,25 ha de teren arabil, 5,05 ha. terenul conacului şi 33 ha zăvoiul Lunca Scruntaru, proprietăţi colectivizate de către statul comunist prin Reforma agrară, Ioana Cristoveanu mutându-se la Piatra Neamţ.

Se stinge din viaţă în anul 1968, fiind înmormântată la Cimitirul Bellu din Bucureşti.

Hambarul moşierului Cristoveanu, construit în anul 1890 - foto. 2013

De la moşieri la comunişti

O parte a moşiei Simioneşti a fost dăruită, în 1903, după moartea Anei Donig Simionescu, unor clăcaşi din satul Simioneşti, restul rămânând în proprietatea fraţilor Capri. În timp ce Andrei Capri vindea moşia Pildeşti, moşia Simioneşti (1924) a avut-o ca proprietară pe Jana Cristoveanu, deposedată de moşie prin actul samavolnic al naţionalizării din 1947.

În situaţia Janei Cristoveanu, moşier la Simioneşti, au fost şi Teodora Lazardi, soţia moşierului Vasile Bolnavu, de la Dulceşti, sau Milucă Manea, de la Roşiori, care au primit domiciliu forţat la Piatra Neamţ, unde au ajuns doar cu nişte bagaje de mână. La cumpăna istorică din 1947, oamenii fără căpătâi, tragere de inimă pentru muncă cinstită şi corectitudine jucau de bucurie, înfierând boierul care „le-a supt sângele", în timp ce oamenii gospodari, cei mai harnici şi strângători, chibzuiţi şi respectuoşi, au povestit despre mărinimia moşieresei Cristoveanu: pe unii i-a dăruit cu pământ şi vite când s-au căsătorit, pe alţii i-a salvat trimiţându-i, pe cheltuiala ei, la doctor, copiilor cu drag de carte le-a înlesnit să urmeze „şcoli înalte", iar pe cei mai vrednici dintre gospodari i-a luat la curtea boierească, investindu-i cu funcţii şi încredere deplină.

După mai bine de 60 de ani, în case de oameni vechi ai Simioneştilor se pot găsi tablouri, ceasuri, vase din porţelan, tacâmuri din argint şi feţe de masă din damasc lăsate cadou de Jana Cristoveanu când a plecat în surghiun.

Mai preţioase decât orice amintire materială sunt sfaturile de viaţă şi modelul de conduită pe care le-a lăsat ca exponent al unei alte lumi, în care civilizaţia, cultura şi respectul făceau mai mult decât averea propriu-zis. Pe moşia Cristoveanu, noua putere comunistă a organizat Cooperativa Agricolă de Producţie (C.A.P) şi apoi, Întreprinderea Agricolă de Stat (I.A.S.), anularea dreptului de proprietate conducând la furturi şi distrugeri. După Revoluţia din decembrie 1989, prin aplicarea Legii 18/1991, foştii proprietari şi-au revendicat şi obţinut proprietăţile, gest reparatoriu care i-a găsit pe foarte mulţi la vârsta sau starea de sănătate ce nu le-a mai permis bucuria recuperării.

După 50 de ani de suferinţe şi prigoană, chiaburii sau moşierii, cum au fost etichetaţi de noul regim comunist, dar, mai ales, copiii lor, au avut de îndurat umilinţe, restricţii şi măsuri socio-economice cu efecte dezastruoase. Cooperativizarea încheiată în 1962, urmată de industrializarea forţată, a creat locuri de muncă aparent atractive pentru locuitorii satelor din

împrejurimile Romanului, motiv pentru care satele au fost depopulate, oamenii dezrădăcinaţi, bunele obiceiuri şi tradiţii uitate sau deformate, scara de valori şi criteriile de performanţă răsturnate.

Modelul omului nou, de tip sovietic, a mutilat destine, a deformat caractere şi a schimbat mersul istoriei locale, din buni gospodari, păstrători ai tradiţiilor, cu respect faţă de familie şi credinţă în Dumnezeu, foarte mulţi locuitori ai satelor au ajuns muncitori sau intelectuali doar cu satisfacţia unui salariu, loc de muncă şi apartament de bloc standard, furându-li-se bucuria lucrului făcut temeinic, prin propriile valori, cu drept de proprietate inalienabil.

Tranziţia de 20 de ani de la Revoluţia din decembrie 1989 nu a vindecat suficient toate aceste răni, întâlnirea cu alte culturi, practicată de cei care au făcut naveta pentru a munci în străinătate, având cel mai important rol în recuperarea identităţii naţionale şi a adevăratelor criterii de performanţă umană.

c. Spirit şi cultură

Învăţământul

Odată cu zidirea bisericii din satul Simioneşti, începută de Ana Simionescu şi fiul său Donig Simionescu, în 1889 şi sfinţită în 1898, a fost ridicat şi un local de şcoală în centrul satului, care a fost sfinţit şi dat în folosinţă în anul 1898. Până atunci, şcoala a funcţionat cu clasele I-IV într-o casă particulară, iar din acel an s-au introdus şi clasele IV-V. Pe lângă şcoală, a fost construită şi o locuinţă pentru director. Tot în curtea şcolii s-a construit un dispensar uman.

La început, copiii erau învăţaţi să scrie şi să socotească, li se dădeau noţiuni elementare de geografie şi de istorie, erau învăţaţi cântece patriotice şi, neapărat, câteva rugăciuni. Doamna şi domnul învăţător ţineau şi lecţii de morală şi de igienă, iar pe cei mai isteţi şi mai dezvoltaţi fizic îi antrenau şi la activităţi fizice, respectiv lecţii practice de agricultură, în timp ce fetelor li se dădeau lecţii de gospodărie. Raportat la posibilităţile satului românesc de la sfârşitul secolului al XIX-lea, păstrând proporţiile, şcoala rurală era un mic pension, în care etica, morala, simţul practic, patriotismul şi credinţa erau teme de căpătâi.

Legătura locuitorilor satelor Simioneşti şi Cordun cu Bucovina şi Basarabia este vizibilă şi uşor de verificat mai ales în dezvoltarea spirituală a comunităţii, şcoala şi biserica fiind cele două instituţii de bază pe care s-a fundamentat prosperitatea economică. Ştiinţa de carte şi morala creştină au dat trăinicie relaţiilor interumane, au stimulat toleranţa şi deschiderea faţă de oameni şi preocupări noi, au fost factori de progres social implicit.

Numele şi preocupările celor veniţi de departe, dar care s-au constituit în adevărate modele, au fost transformate în legende locale, consemnate şi respectate de localnici. Meseriaşi ori negustori, învăţători sau preoţi, nou-veniţii s-au dovedit buni creştini, harnici, înţelepţi, prietenoşi, creativi, sensibili. Învăţătorii Danicescu, Bănulescu, Vutcaru au fost adevăraţi apostoli pentru satul Simioneşti, pentru copiii simioneştenilor şi pentru oricine a avut interesul şi răbdarea să le preţuiască sfaturile.

Locuinţa dedicată învăţătorului, din curtea şcolii, era un model de bună gospodărire pentru săteni, deşi învăţătorii, ca şi acum, la anul de răscruce 2010, aveau venituri mici. Curtea şi grădina constituiau locuri de

practică pentru elevi, unii dintre ei dovedind, cu vârsta, că le-au fost de folos sfaturile privind cultivarea legumelor, a florilor şi îngrijirea unei livezi.

La serbările şcolare, premianţilor li se ofereau coroniţe împletite de învăţători din florile de curte, iar toamna, când se adunau copiii la şcoală, doamna le oferea din livadă pere zemoase şi parfumate ori mere şi gutui aurii.

Amintirile idilice despre învăţătorii acelor vremuri grele, dintre cele două războaie, după ani de secetă şi foamete, dar şi din perioada când anii socialismului deformau relaţiile dintre oameni şi afectau şi corecta dezvoltare a copiilor au dăinuit în memoria, în sufletele şi inimile simioneştenilor care le poartă respect celor care i-au învăţat să silabisească, să spună rugăciuni, să scrie trudnic pe tăbliţă (la începutul secolului al XX-lea) sau pe tabla neagră, ulterior din sticlă, din vechea şcoală a satului, cu numai două clase. Este drept că spaţioase, luminoase şi călduroase iarna. Cancelaria avea doar o masă mică, două scaune, un dulap cu materiale didactice şi câteva hărţi într-un colţ. În anii în care nu erau suficienţi copii pentru a forma clase complete se învăţa în regim comasat, clasele I-III şi II-IV, fără ca procesul de învăţământ să sufere, dovadă fiind elevii premianţi care şi-au menţinut şi dovedit valoarea mai departe, în clasele V-VIII de la şcoala din Cordun, apoi la licee prestigioase din Roman şi din ţară.

Absolvirea unei facultăţi şi performanţele profesionale au confirmat valoarea primilor paşi făcuţi la mica şcoală din Simioneşti. Arhiva şcolii a memorat trecerea binefăcătoarea a familiei învăţătorilor Inculeţ şi Frăteanu, veniţi din Basarabia, rolul şi importanţa activităţii didactice a învăţătorului Ştefan Danicescu, venit din Bucovina, veteran din primul război mondial şi împroprietărit în 1921.

Ataşat de sătenii cărora le lumina copiii a fost şi învăţătorul Dimitriu Gheorghe, venit din Bucovina, care a predat mulţi ani, ieşind la pensie de la această şcoală. Învăţătorul Băncilă Nicolae a venit din Transilvania în 1940, după ocuparea parţială a acesteia, ca urmare a dictatului de la Viena.

Acesta a predat şi la şcoala Cordun, până în 1945, când s-a stins din viaţă. Lecţia de viaţă predată de la catedră făcea mai mult decât orice temă de studiu pentru elevi şi părinţi, cum s-a întâmplat cu modelul pe care l-a lăsat ca bun român învăţătorul Bănulescu Valentin, invalid de război.

Bătrânii satului Simioneşti, născuţi după 1920, spun, cu mândrie şi recunoştinţă, că învăţătorul a fost, pentru ei, al doilea părinte, care a făcut mai mult decât cel care le-a dat hrană şi haine: le-a dat speranţă. Faptul că le-a purtat mâna cu tocul pe pagina albă pentru a-i învăţa să scrie ,,mama" sau ,,ţară" sau că le-a recitat din Goga, Eminescu, că le-a vorbit de domnii

ţării şi de rege a însemnat pentru cei care au mers la şcoala din Simioneşti - în perioada interbelică şi imediat după schimbarea regimului comunist - o adevărată fereastră spre altă lume, peste graniţa satului din care unii nici măcar nu ieşiseră.

Cum altfel să nu fi prins drag de carte şi de şcoli înalte copiii de ţărani dintr-un sătuc de nici 500 de locuitori, într-o perioadă în care a merge la şcoală presupunea să vândă părinţii ceva pământ, un car cu boi sau recolta dintr-un an!? Printre primii intelectuali ai satului Simioneşti a fost preotul Neculai Bucă, întors acasă după studii, să predice, de la amvon, despre viaţa creştină.

Şcoala

Localul şcolii, situat în centrul satului, a fost sfinţit şi dat în folosinţă în anul 1898. Până atunci şcoala a funcţionat cu clasele I-IV într-o casă particulară, iar din acel an s-au introdus şi clasele IV-V, care până atunci se făceau la şcoala din Cordun.

Şcoala cu clasele I-VIII, Simioneşti

Anul şcolar 2001-2002, cls. I-III, pr. Ioan Pelin şi învăţător Anica Tanase

Anul şcolar 2001-2002, cls. III-IV, învăţător Marilena Neculai şi pr. I. Pelin

Suprafaţa terenului ocupat de şcoală este de 0,48 ha mărginit la est cu împroprietăriţii din anul 1945, la vest cu şoseaua Cordun-Săbăoani, la sud cu fosta proprietate a lui Ion C. Manea II şi la nord cu familia Ştirbu.

Pe lângă şcoală, a fost construită şi o locuinţă pentru director.

Tot în curtea şcolii s-a construit un dispensar uman, dar care actualmente nu funcţionează.

În ultima sută de ani, la şcoală au funcţionat:

- învăţător Danicescu Ştefan, veteran din primul război mondial şi împroprietărit în 1921;

- învăţător Dimitriu Gheorghe care a predat mulţi ani, ieşind la pensie de la această şcoală;

- învăţător Băncilă Nicolae, venit din Transilvania în 1940, după ocuparea parţială a acesteia, ca urmare a dictatului de la Viena. Acesta a predat şi la şcoala Cordun, până în 1945, când s-a stins din viaţă;

- învăţător Bănulescu Valentin, venit după război, invalid de război;

- învăţător Vutcaru Spiridon, venit din Basarabia.

Au mai funcţionat: doamna Ştefan Elena, doamna Cojocaru, doamna Geancu şi Saltan, Iamandi şi în prezent Neculai Cătălina. Elevii acestei şcoli au urmat cursurile şcolilor secundare superioare şi a facultăţilor, ajungând oameni de seamă, printre care menţionăm pe: Ştirbu Gheorghe ofiţer absolvent a liceului militar Iaşi, Popa Gheorghe înv., Bucă Nicolae preot, Manea V. inginer ş.a.

Un caz aparte îl prezintă cel a lui Cozma Gheorghe, fiul lui Ion Cozma Brănişteanu. Acesta a fost în războiul din 1941, şi a fost rănit grav la cap.

După vindecare, a venit acasă din spital, îmbrăcat în uniformă de ofiţer, sublocotenent cu sabie şi grad de invalid, motivând că în timp ce era în spital, a fost înălţat în grad de la gradul de sergent la cel de sublocotenent

de către mareşalul Antonescu. După un timp a deschis o cârciumă în Simioneşti şi a îmbrăcat haina civilă. Din cauza rănii de la cap, s-a îmbolnăvit şi a murit de tânăr.

Căminul cultural

Căminul cultural din Simioneşti a fost o clădire veche, folosită de moşieri drept moară. Această clădire a fost renovată de primărie şi i s-a dat destinaţia de Cămin Cultural, fiind situată pe o suprafaţă de 0,12 ha şi având ca vecini: la est, şoseaua Simioneşti-Săbăoani; la vest, şoseaua Simioneşti-Pildeşti; la sud. bifurcaţia celor două şosele şi la nord fosta proprietate Vasile I. T. Dinu şi Ion Niţă.

Centrul Cultural Simioneşti, anul 2013

În luna mai a anului 2012, Primăria comunei Cordun a dat în folosinţă *„Centrul cultural”* al satului Simioneşti, modernizând fostul cămin cultural al satului, cu o vechime de peste 50 de ani, folosit de foştii moşieri ca moară. *„Centrul Cultural a apărut ca o nevoie de primenire a activităţii culturale a satului. Am început această înnoire cu reabilitarea şi totodată*

extinderea clădirii care a presupus şi o nouă recompartimentare a spaţiului. Astfel, avem o sală de festivităţi de 100 de locuri în care elevii pot desfăşura activităţi sau serbări şcolare. Această sală poate fi utilizată şi de săteni pentru diverse evenimente de familie, deoarece în clădire există şi o bucătărie utilată cu cele necesare pentru organizarea de botezuri, nunţi, aniversări. În felul acesta oamenii nu mai sunt nevoiţi să caute alte locaţii pentru organizarea acestor evenimente", declara ing. Adrian Diaconu, primarul comunei.

Religia

Locuitorii satului Simioneşti, din comuna Cordun sunt de religie ortodoxă, apariţia la recensământul din 2002 a unor penticostali, adventişti sau de rit vechi, fiind nesemnificativă (5, 4, respectiv 2), justificată prin venirea lor în sat în ultimii 10 ani. Rolul şi importanţa credinţei se pot analiza după comportamentul oamenilor, în general echilibraţi, cu bun simţ, harnici şi generoşi. Hramul bisericii, *Sfinţii părinţi Ioachim şi Ana*, sărbătoarea *Arhanghelilor Mihail şi Gavril*, celelalte mari sărbători din an, dar mai ales *Naşterea Domnului* şi *Sfintele Sărbători de Paşte* sunt ocazii ca dreptcredincioşii din Simioneşti să-şi probeze apropierea de cele sfinte.

Şi asta se poate vedea după cum se poartă la slujbe, după cum duc ofrandă celor trecuţi la cele veşnice, după cum se îngrijesc de biserică, cimitir şi se adună la mese de pomană pentru a-şi cinsti înaintaşii. Respectul faţă de biserică şi slujitorii ei, credinţa în Dumnezeu le vine de la părinţi şi bunici, pe care i-au văzut şi i-au urmat.

Primele rugăciuni le-am învăţat de la mama, care spunea *Crezul* în fiecare zi, dar frica de a nu greşi o am de la bunica Ruxanda Manea, pe care mi-o amintesc mergând la biserică îmbrăcată în haine negre, de catifea, cu ghete din piele şi bariş (sau fisâu, spunea ea unei adevărate dantele din mătase neagră, groasă).

Ritualurile de căsătorie, botez, deces, mirul, maslu, spovada şi împărtăşania sunt ocazii de a fi mai aproape de Dumnezeu şi de a-i cere sfat şi ajutor preotului. Credincioşii din Simioneşti, ca din toate satele populate cu ortodocşi, au inima împăcată numai dacă duc ofrande la biserică sau la cimitir pentru a le sfinţi preotul, apoi merg acasă pentru a aşeza masa de pomenire sau de petrecere, după caz.

Colivă din grâu, cozonaci, prăjituri, fructe, colaci şi pomeni cu forme simbolice-jug, pupăză, soare, lună, funia vieţii-se consideră pomană numai după slujbă şi oferite cu lumânare aprinsă. *Duminica Tomii* este considerată adevărată sărbătoare a satului ca urmare a obiceiului ca toată suflarea, cu mic cu mare, din sat ori de pe orice meridian al globului pământesc, să meargă la cimitir pentru cinstirea rudelor trecute la cele veşnice.

La biserica din satul Simioneşti, lăcaş de cult ortodox ctitorit de moşierul Simion Donig Simionescu şi mama sa Ana au slujit preoţii Vasile Olaru, Ioan Bucevschi, Nicolae Ciocoiu, Niculai Bucă, Ioan Pelin, ultimii chiar fii ai satului, copii de oameni gospodari, dăruiţi cu mulţi copii, dar harnici şi cu frică de Dumnezeu.

De altfel au fost şi printre primii intelectuali ai satului. Stirpea nobilă a episcopilor şi cărturarilor romaşcani este întregită de un alt slujitor al Domnului şi părinte spiritual al satului Simioneşti, preotul Bucevschi. Întâmplător sau nu, se pare că, odată cu ţăranii plecaţi în căutarea unui loc binecuvântat unde să-şi formeze o familie, din Bucovina au plecat spre Simioneşti şi intelectuali.

Preocupările şi interesul unor membri ai familiei Bucevschi pentru cunoaşterea ascendenţei lor s-au concretizat în unele consemnări de o anumită valoare. Preotul Ioan Bucevschi, fost paroh în comuna Bâlca (Rădăuţi), mort în februarie 1817, a întocmit un arbore genealogic al familiei, care a fost completat şi definitivat de un urmaş, Dimitrie Bucevschi (1858-1948), director timp de 52 de ani al Tipografiei *Mitropolitul Silvestru* din Cernăuţi.

Acel Ioan Bucevschi, amintit într-un document oficial din 1804, emis de episcopul Daniil Vlahovici, este strămoşul de la care se trage toate familia Bucevschi, căci la prima întocmire a parohiilor din Bucovina (1786) îl aflăm paroh la biserica din Bâlca. *„Tradiţia familială zice că în străvechime s-au aşezat patru strămoşi în fosta Bucovină: unul în satul Ilişeşti, al doilea în satul Pătrăuţi, lângă Suceava, al treilea în satul Frătăuţii Vechi şi al patrulea în satul Jadova”.*

Familia Bucevschi a dat, prin urmaşii ei, personalităţi culturale de valoare în Bucovina, precum Epaminonda Bucevschi, pictorul catapetesmei de la mănăstirea Dragomirna, Dionisie Bejan, consilier consistorial, Corneliu Gheorghian, consilier la Curtea de Casaţie, Octavian Gheorghian, medic renumit în Cernăuţi, poetul Mircea Streinul, profesorul Orest Bucevschi, „tipograful” Dimitrie Bucevschi şi preotul adoptat de simioneşteni, Ioan Bucevschi, mentor spiritual a mai multe generaţii, patriot şi apărător al valorilor promovate de familia regală.

Când regina Maria a venit la Roman pentru a le consola suferinţele soldaţilor răniţi în război, preotul Bucevschi a format o delegaţie cu cei mai gospodari şi îngrijiţi ţărani, au încărcat mai multe căruţe cu alimente, în care au urcat tineri din sat şi au mers pentru a o saluta pe Regină.

Tinerii de atunci povestesc, în 2010, cu aceeaşi emoţie şi mândrie în glasul tremurat de anii grei ai bătrâneţii, cum au văzut-o şi auzit-o pe Regină, care i-a îndemnat să-şi iubească ţara şi familia până la sacrificiu.

Cu ocazia împlinirii, în anul 1998, a 100 ani de la sfinţirea bisericii din Simioneşti şi a şcolii, prin grija preotului Pelin Ioan s-a montat câte o plăcuţă de marmură pe peretele din faţa bisericii şi a şcolii, amintind despre strădania înaintaşilor noştri şi grija celor actuali pentru cinstirea memoriei acestora.

Troiţa din satul Simioneşti

În anul 1995, preotul Pelin Ioan a ridicat o troiţă, la bifurcaţia şoselei spre Săbăoani şi Pildeşti, lângă fântână, înscriind în lemn textul unei rugăciuni: *„Doamne, ocroteşte-i pe creştini şi pe români de secetă, de grindină, de foamete şi de vrăjmaşi”,* semnat preot Ioan Pelin.

Acesta lasă pentru enoriaşi porunca: *„La această troiţă să se facă slujbă numai în vremuri grele de secetă. Amin.”*

Biserica şi cimitirul

Biserica *Botezul Domnului nostru Iisus Hristos şi Sfinţii Ioachim şi Ana,* Simioneşti, anul 2013

La începutul sec. al XVIII-lea, numărul locuitorilor din Simioneşti a crescut. Ei au avut o şcoală, într-o casă şi o biserică de lemn în zona cimitirului actual al satului.

La această bisericuţă mai veneau şi credincioşi ortodocşi din satul Roşiori, care treceau apa Moldovei cu căruţele atunci când se putea, căci satul Roşiori, este peste apa Moldovei în partea de vest la circa patru km depărtare.

Prin 1859, satul era compus din 50-60 case. În 1864, sub domnitorul Al. I. Cuza, ţăranii au fost împroprietăriţi cu câte 1-2 fălci de pământ (o falcă fiind 80 prăjini sau 1,43 ha) din moşia boierească şi au devenit, ţărani „liberi”, nemaiavând obligaţii faţă de boier.

Biserica din cimitir a devenit prea mică faţă de dezvoltarea satului Simioneşti şi atunci sătenii au cerut boierului să le facă o nouă biserică şi o nouă şcoală. La început boierul i-a repezit, dar cei ce

lucrau la boier nu pe bani, şi fiind mai înstăriţi, având pământ, vite, au insistat cu vehemenţă ca boierul să le facă biserică.

În anul 1892 s-a fixat locul pentru biserică, din terenul moşiei, unde este şi astăzi, dar şi teren pentru un han unde se opreau drumeţii pentru odihna şi hrana lor şi a animalelor.

Înspre sud de biserică, boierul, în dorinţa de a-i lega de moşie a dat fiecărui argat, care muncea în incintă sau la vite, câte zece prăjini de pământ pentru loc de casă, pe toată lungimea satului de circa un km.

Acestora li s-a zis „zecelnici" şi majoritatea erau din aceleaşi familii ca: Dinu, Pelin, Andone, Apetrei, Ştirbu, etc. ce rămăseseră din vechii cosaşi sau cum li se mai zicea „hrepcari", de la denumirea „hrepcă" o unealtă - ce se ataşează la coasă spre a face brazda pe o singură parte şi a se lega mai lesne grâul, orzul, în snopi.

Biserica din satul Simioneşti, anul 2013

Biserica a fost zidită din cărămidă arsă, pe un plan în formă de cruce şi zidirea ei a durat şase ani, muncind la înălţarea ei - fără plată - toată obştea satului, bărbaţi şi femei.

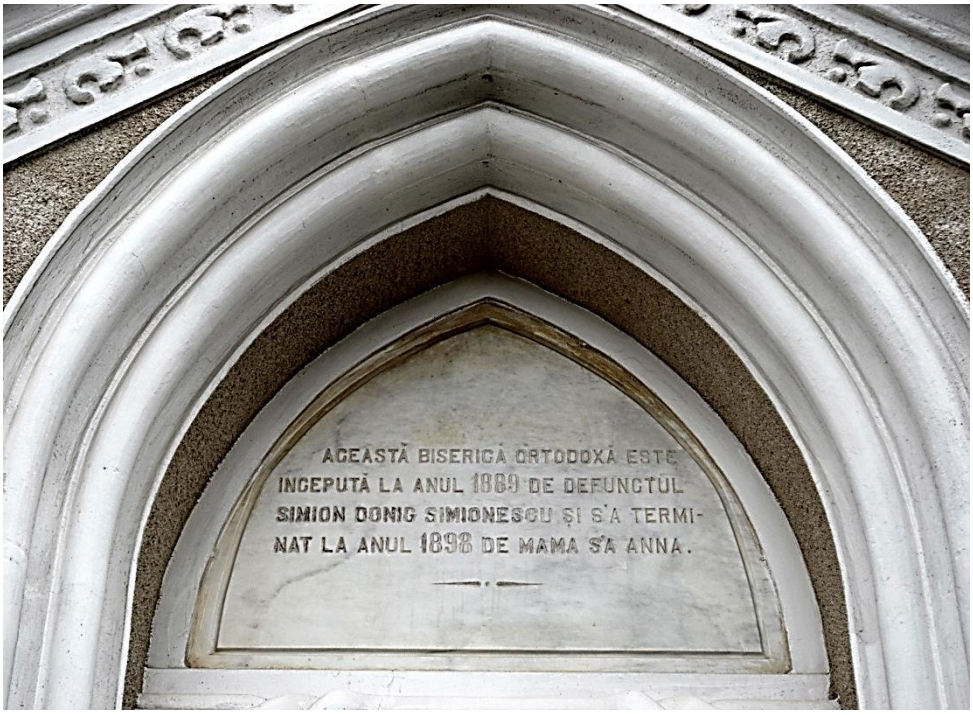

Clopotele au fost turnate în curtea bisericii din material foarte scump, aramă şi mult argint donate de familia Donig Simionescu. A fost înzestrată cu toate obiectele de cult pe care sunt gravate şi astăzi inţialele „D.S.”.

Pentru o deplină documentare vom reda mai jos pisania ce se află la intrarea în biserică, în partea stângă: *„spre amintire. Această Sfântă biserică ortodoxă, cu hramul "Botezului Domnului nostru Iisus Hristos şi Sfinţii Ioachim şi Ana" s-a hotărât a se clădi de familia Donig Simionescu, compusă din Donig tata şi Ana mamă cu Iacob şi Simion fii, încă din anul 1880, iar zidirea din temelie s-a început de Simion proprietarul moşiei Simioneşti, la anul 1889 care încetând din viaţă în anul 1893 s-a urmat clădirea bisericii şi s-a terminat în interior şi exterior de către Ana Donig Simionescu, mama fondatorului la anul 1898".*

Pisania este scrisă în piatră de sculptorul Vasile Scutaru din Galaţi. E bine să amintim că Simion Donig Simionescu a contribuit şi la ridicarea bisericii armene din Roman şi că în cimitirul *Eternitatea* din Roman, există o capelă aproape cât o bisericuţă după acelaşi tip cu biserica din Simioneşti şi care, de asemenea, aparţine familiei Donig Simionescu.

Specialiştii spun că biserica din Simioneşti *Botezul Domnului* este construită în stil armenesc, deoarece familia Donig Simionescu era de origine armeană.

De aceea, episcopul ortodox creştin din Roman, posibil Ioanichie Flor, iniţial, a refuzat să o sfinţească pe motiv că e construită în stil armenesc, dar ulterior a revenit şi a acceptat sfinţirea ei.

Planul bisericii este in cruce, iar stilul o îmbinare între stilul moldovenesc şi stilul armenesc, deoarece proprietarii erau armeni. Bătrânii spun că datorită stilului ei mai mult armenesc, vlădica Ioanichie, la început nici nu voia să o sfinţească.

La exterior, biserica are între temelie şi zidărie o ramă lată de 15 cm. din piatră cioplită care apără temelia. Contraforturile sunt din piatră cioplită. Împrejurul bisericii sub streaşină se găseşte un chenar cu înfloriturі, iar la mijloc un brâu împletit toate cioplite în piatră.

Planul bisericii era cu patru turle, dar când s-a ajuns la acoperiş a murit Simeon, fiul lui Donig Simionescu, iar mama sa, Ana, a renunţat să mai ridice cele trei turle pe altar şi cele două străini, lăsând doar trei cruci de piatră cioplită. La exterior a fost văruită, într-un verde-lămâi.

În interior, biserica are o simetrie deosebită. Partea din faţa altarului este pronunţat boltită şi are la bază un chenar format din cercuri scoase în

relief, iar la intrarea în naos două diagonale se întretaie şi formează patru triunghiuri concave.

Imagine din interiorul bisericii *Botezului Domnului nostru Iisus Hristos şi Sfinţii Ioachim şi Ana,* Simioneşti, anul 2013

Interiorul era văruit, în anul 1942 s-a zugrăvit în ulei cu motive naţionale de către zugravul Constantin Havrici din Cordun, iar în anul 1980 a fost revopsită de către preotul Răducu şi soţia sa. În anul 1998, la 100 de ani de la sfinţire, interiorul a fost revopsit cum se află şi astăzi.

Catapeteasma este lucrată artistic, la fel si scaunul arhieresc de sculptorul Iorgu Săpătorul. Icoanele au fost pictate de un pictor necunoscut. Pe cărţile de cult şi obiectele din biserică se află iniţialele A.D.S. Ana Donig Simionescu, iar pe Evanghelia argintată este scris *„Această evanghelie este donată de dna. Ana Donig Simionescu, proprietara moşiei Simioneşti şi fondatoarea bisericii 1898 noiembrie 21”*. În pridvor se păstrează o icoană cu Mântuitorul nostru Iisus Hristos, datată 1787, despre care nu se ştie de unde provine, dar care poartă semnătura pictorului

Clopotele trei la număr au un sunet deosebit fiind turnate chiar in curtea bisericii. Pe ele stă scris: Iancu Ionescu Galatz *„Făcut an anul 1898 de Ana Donig Simionescu pentru biserica din Simioneşti zidită din temelie cu toată a sa cheltuială”.* Clopotul cel mare, datorită faptului că s-a crăpat, a fost returnat, în anul 1980, cu ajutorul enoriaşilor.

Pr. Vasile Trofin

Datorită iscusinţei meşterilor, biserica nu a avut de suferit reparaţii majore până acum, păstrându-se chiar si încărcătura originală, motiv pentru care s-a observat că a fost doar de patru ori văruită. În anul 2007 a fost refăcută faţada total în praf de piatră, iar pentru îndepărtarea apei de la temelie s-au turnat trotuare împrejurul bisericii. Din 2005, încălzirea lăcaşului se face cu centrală pe gaz metan. În curtea bisericii, în anul 1993 s-a construit un monument închinat eroilor satului.

Până în anul 1992, Biserica din Simioneşti, alături de biserica din Traian, a făcut parte din parohia Cordun, motiv pentru care preoţii slujitori la această parohie slujeau pe rând în cele trei biserici ale parohiei.

Dintre preoţii slujitori amintim: Ioan Teodorescu, Monaru Vasile, Ciociu Nicolaie, Bucevschi Ioan, Bucă Nicolae, Pelin Ioan, Răducu Ioan, Rojniţă Raul, Tiron Constantin. De la înfiinţarea parohiei au slujit: Pr. Pelin Ioan 1 august 1973-1 iunie 2004, Trofin Vasile-Romeo de la 1 iunie 2004.

Aşezământul filantropico-misionar *Sf. Vasile cel Mare*, anul 2013

Cu ajutorul Consiliului Local Cordun în anul 2005 s-a cumpărat o grădină lângă biserică pe care în perioada 2006-2007 s-a ridicat o *Casă parohială*.

În curtea bisericii s-a început în vara anului 2008 construirea unui Aşezământ filantropico-misionar, închinat Sf. Vasile cel Mare, finalizat în 2009. Tot în acest an s-a început şi construirea unei capele mortuare în curtea bisericii.

Clopotniţa cimitirului din satul Simioneşti, anul 2013

În cimitirul satului se află pe locul vechii biserici o mică capelă din lemn din care a mai rămas Sfânta masă şi un lumânărar.

Aici se găseşte o clopotniţă cu un mic clopot ridicată în anul 1978. După finalizarea actelor de proprietate va fi amenajat un nou cimitir, cel existent devenind neîncăpător.

Biserica din Simioneşti a avut în proprietate următoarele terenuri:

- 7,5259 ha. lanul „Pârloagele”;
- 2,8821 ha în „imaşuri”;
- 0,8200 ha. grădina preoţească;
- 0,8126 ha. grădina dăscălească;
- 0,1504 ha. biserica;
- 0,2222 ha. cimitir;

Total: 12,4132 ha., conform planului terenurilor bisericeşti întocmit de delegatul Sfintei Episcopii a Romanului în 1 august 1931, existent la parohia Cordun.

Dreptul de reconstituire şi restituire, conform legii nr.18/1991, cu completări, este de zece ha arabil cu care a fost pusă în posesie. Se consemnează că cimitirul a fost mărit în 2002, ajungând la suprafaţa de 1,30 ha.

Ca slujitori a Sf. Biserici din Simioneşti se cunosc:

- Pr. Monaru Vasile; Pr. Bucevschi Ion, Licenţiat în Teologie, preot la 1918; Pr. N. Ciocoiu; Pr. Bucă Nicolae, fiu al satului Simioneşti; Pr. Pelin Ioan, preot paroh al parohiei Simioneşti care a slujit peste 30 ani, un devotat fiu al satului şi veteran din *Al Doilea Război Mondial.* În prezent (2013) slujeşte pr. Vasile Trofin, un vrednic şi sârguincios slujitor, care s-a implicat mult în administrarea şi dezvoltarea acestui lăcaş.

După moartea Anei Donig Simionescu, Curtea de apel din Galaţi, în şedinţa publică din 21 oct. 1903, a hotărât să dăruiască terenul agricol

clăcaşilor din Simioneşti. La şedinţă au luat parte moştenitorii: Neculai Capri, Simion Capri, Andrei Capri, Cristea Capri, Maria Balasanii din Roman, Iacob Ioan Capri, Grigore Capri din Botoşani, Valerian Capri cu domiciliu în Debreţin şi Elena Goilav din Botoşani.

O parte din moştenire a revenit tatălui şi fraţilor Nicolae şi Andrei Capri. Acum Biserica este împrejmuită cu gard din beton şi plasă metalică, construit de Primăria Cordun în anul 2002.

În satul Simioneşti a fost stabilit un loc de cimitir, situat lângă conacul boieresc, în care se odihnesc cei plecaţi dintre noi.

Pe parcursul anilor, cimitirul devenind neîncăpător, în anul 2002 i s-a adăugat o suprafaţă de teren.

Biserica nouă s-a ridicat în anul 1898. Din biserica veche se mai păstrează şi azi sfânta masă şi uşa de stejar masiv sub formă de capelă. În cimitir s-au construit, pe lângă mormintele vechi, cavouri din beton pentru cei ce-şi dorm somnul de veci.

În fiecare an, în prima duminică după Paşti, „a Tomii", se face slujbă de pomenire a morţilor, preotul slujind la fiecare mormânt.

Noul cimitir al satului Simioneşti dat în folosinţă în anul 2012 se află la 400 de metri de sat şi dispune de o suprafaţă de un hectar. Autorităţile locale au alocat un teren pentru amenajarea unui nou cimitir ca urmare a faptului că, începând din anul 2002, vechiul cimitirul devenise neîncăpător. *„Noua locaţie a cimitirului a fost împrejmuită cu gard, dispune de o parcare şi de trei porţi de intrare. În interior, au fost realizate patru alei în formă de cruce. Cât priveşte clopotniţa de la intrare, aceasta este opera arhitectului ieşean Sorin Roşu",* declara primarul comunei Cordun, la inaugurare.

În incinta noului cimitir, autorităţile locale au în vedere, pentru viitor şi construirea unei capele. Cimitirul vechi al satului datează de la începutul secolului al XVIII-lea, fiind situat lângă conacul boieresc şi avea o biserică din lemn. În anul 1892, s-a fixat locul pentru biserică, din terenul moşiei, care există şi astăzi şi care a fost construită cu contribuţia boierului Simion Donig Simionescu, cel care a contribuit şi la ridicarea Bisericii Armene din Roman.

Specific local

Port popular, anul 1925

După revoluţia din 1989, satul Simioneşti, ca şi Cordunul abandonează forma colectivistă din agricultură şi îşi ia soarta în propriile mâini.

La munca câmpului, după reconstituirea şi punerea în posesie a proprietarilor, conform legii nr. 18/1991, majoritatea sătenilor cultivă terenurile individual.

S-au constituit şi forme de lucru asociative, familiale, cum ar fi A.F. Apetrei care lucrează o suprafaţa de 215 ha în 2003.

Starea materială a locuitorilor se reflectă în existenţa a 104 posturi telefonice fixe, peste 120 televizoare alb negru şi în culori, 50 autoturisme, 1 autocamion şi două tractoare, o combină agricolă, 4 magazine mixte, 87 atelaje cu căruţe şi cai, 256 vaci cu lapte, 454 de oi şi 408 porci.

Populaţia satului este după recensământul din anul 2002 de 881 locuitori, 350 de familii, cu 286 clădiri şi 197 locuinţe.

Mai menţionăm existenţa în Simioneşti, în partea de nord a satului, a unui complex de creştere a păsărilor, situat pe o suprafaţă de 11 ha de teren, din proprietatea privată a primăriei - islazul comunal - şi care, în mod practic, a fost abandonat de stat, dar aici nu s-au ivit nici întreprinzători particulari şi nici nu a fost scos la privatizare.

d. Coordonate istorico-economice

Împroprietărirea din 1921

În anul 1921, după primul război mondial, a apărut Legea împroprietăririi, pentru cei ce au luat parte la război, atribuindu-le, între 1 şi 3,5 ha, fiecăruia, din moşia boierului, ce era acum în proprietatea Cristoveanu.

A urmat o serie de procese între ţărani şi proprietarul moşiei care a durat aproape doi ani, ţăranii nefiind mulţumiţi de modul cum erau puşi în posesie. În anul 1922 s-a trecut la aplicarea legii reformei agrare din anul 1921, aşa cum s-a promis de generalul Alexandru Averescu soldaţilor de pe front, împotrivă fiind toată moşierimea din ţară.

La Simioneşti, aşa cum s-a mai arătat, a venit însuşi mareşalul Averescu însoţit de înalţi militari şi a ţinut un discurs, în incinta conacului boieresc, pe terasa magaziei, unde era adunată toată comuna Simioneşti.

A fost adus un plug cu patru boi în marginea moşiei aproape de biserică şi mareşalul, cu mâinile pe coarnele plugului, a tras o brazdă până în deal spre Traian, delimitând pământul dat ţăranilor de cel ce a rămas moşierului. Din acel an ţăranii s-au pus pe treabă, având pământul lor fără a mai fi nevoiţi să slujească la boier.

Împroprietărirea din 1945

În anul 1945, după terminarea celui de Al Doilea Război Mondial, s-a iniţiat reforma agrară şi împroprietărirea foştilor luptători. Cu această ocazie s-a expropriat din moşia Cristoveanu suprafaţa de 102, ha. cu care s-au împroprietărit foştii luptători, înscrişi cu cei din satul Cordun. Pentru aceste suprafeţe s-au emis titluri de proprietate fără nici o plată.

Moşiereasa Jeana Cristoveanu a mai rămas cu 50 ha. teren, în care intra şi conacul. În martie 1949 restul de moşie rămas după 1945, a fost complet expropriat, iar terenul a fost constituit în *Gospodărie Agricolă de Stat* (mai târziu I.A.S.).

Monumentul eroilor simioneşteni din curtea bisericii anul 2013

Participarea la războaie

Din sursele existente, rezultă că tinerii din satul Simioneşti au fost încorporaţi şi şi-au făcut stagiul militar, ca şi cei din Cordun în regimentele din Roman. La mobilizarea lor, atât în 1914 - cât şi în 1940, au fost în aceleaşi unităţi cu cei din Cordun.

Au căzut la datorie, din satul Simioneşti:

- în *Primul Război Mondial* - 23 eroi;
- în *Al Doilea Război Mondial* - 14 eroi;

Pentru cinstirea lor s-a ridicat, în 1928, în curtea Bisericii din Cordun un monument pe care sunt înscrişi cei 23 eroi din satul Simioneşti.

În anul 1995, prin grija preotului Pelin Ioan, el însuşi veteran de război, s-a ridicat şi în curtea bisericii Simioneşti, un monument pe care, de asemenea, s-au înscris numele eroilor căzuţi în cele două războaie, spre veşnica lor amintire.

ROMÂNIA
Ministerul Apărării Naționale
Asociația Națională
a
Veteranilor de Război
LEGITIMAȚIE
de
VETERAN de RĂZBOI
Președinte Asociație,
Comandant Centrul Militar

Printre ultimii veterani de război rămaşi în viaţă din Simioneşti este Emil Ignat care a împlinit în anul 2013 vârsta de 102 ani.

Emil Ignat

Dând dovadă de o formidabilă memorie, un dialog cu el îţi aduce înaintea ochilor scene terifiante din timpul războiului.

Întoarcerea acasă după terminarea războiului, din Cehoslovacia pe jos până la Bucureşti, a fost proba de foc pe care a trecut-o mai greu decât atunci când lupta în tranşee.

Cu tristeţe adâncă consemnăm că urmaşii celor căzuţi, foştii camarazi de arme şi nici autorităţile militare şi civile, nu au găsit o cale să iniţieze, să susţină şi să finalizeze un monument pentru înscrierea numelor acestor eroi, pentru eternizarea şi veşnica amintire a jertfei lor.

În satul Simioneşti, în fiecare an, de ziua *Înălţării Domnului Iisus Hristos*, se sărbătoreşte *Ziua Eroilor*, când rudele celor căzuţi, în frunte cu autorităţile comunale şi şcolarii prezintă un program artistic, aduc jertfă şi-i pomenesc pe eroi la monumentul acestora din curtea Bisericii.

Simioneşti

Ignat N.	Gheorghe Stavarache
Pelin S.	Ion Acatrinei
Ivan V.	Enache Caşban
Stoica Ghe.	Vasile N.Stanciu
Nanu C.	Ion C. Duca
Cajban E.	Gheorghe C. Andone
Iancu C.	Stoica Ichim

Dobreanu S.	Ion Munteanu
Bucă Ghe.	Ion Tănase
Ignat N.	Neculai Caşban
Stanciu N.	Constantin Teodorescu
Apetrei N.	Vasile N. Ştirbu
Cibotaru I.	Toader Dobreanu
Teodorescu C.	Ilie Preş

Participarea la conducerea comunei

În timpul funcţionării primăriei Comunei Simioneşti - din 1940 - au fost prezenţi şi cetăţeni din Simioneşti în conducerea primăriei, astfel: Emilian Şt. Dinu - primar iulie 1911, Toader Turcu - preşedintele comisiei interimare 20.05.1920 - 31.01.1922, Vasile C. Manea - preşedintele comisiei interimare 14.04.1926-15.06.1927, Neculai Andone - primar 14.01.1930-31.05.1931, Ion C. Manea I - primar 1.06.1931-23.07.1931.

În timpul când primarul era din Cordun, ajutorul de primar era din Simioneşti. Nu se poate identifica persoanele ce au fost în această funcţie, dar s-au reţinut din memorie următorii: Vasile C. Andone şi Vasile Gh. C. Pelin, care au funcţionat cu primarii Ion V. Miron şi Toader Branchi.

În perioada 1945-2013, în conducerea primăriei au fost aleşi prin vot deputaţi şi consilieri comunali, care au asigurat promovarea intereselor satului Simioneşti şi au susţinut măsurile luate de primărie, pentru întreaga comună.

Situaţia economică

Descoperirea dinarilor romani la Simioneşti dovedeşte interesul pentru comerţ, ceea ce presupune că aici, de pe timpul ocupaţiei romane, exista o populaţie stabilă pricepută în a realiza bunuri pentru a fi comercializate. Trecerea turcilor, tătarilor, ungurilor, polonilor, austriecilor, ruşilor şi cazacilor, a altor năvălitori care vor mai fi pârjolit aceste pământuri a făcut posibilă renaşterea, de fiecare dată, a celor care s-au născut înfrăţiţi cu aceste pământuri.

Munca de zi cu zi le garanta hrana, iar pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte nu trebuiau să facă mari eforturi. Pentru iluminat foloseau lumânări sau seu, uleiul se obţinea prin presare la rece a seminţelor de cânepă, iar fierarii satului le meştereau uneltele de care aveau nevoie. Prelucrarea lânii, a cânepii şi a inului, culturi de tradiţie, dădea ocazia femeilor să facă adevărate opere de artă, ceea ce numim acum „artă populară". Din pânza ţesută, mai ales iarna, în casă, în război în două şi patru iţe, se făceau cămăşi, izmene, ii, fuste, lenjerie de pat, dantela croşetată cu igliţa împodobind marginile tivite de mână cu acul, în serile lungi de iarnă.

Pânza ţesută iarna se albea vara, când se spăla cu multă leşie clocotită, obţinută din cenuşă. După aceea, pânza se ducea pe malul Moldovei, unde se bătea cu maiul şi se clătea în mai multe ape. Uscată pe pietrele de râu, la soare, pânza trecea prin aceeaşi operaţie de mai multe ori, până era de un alb orbitor. Care fată nu obţinea această performanţă era de râsul satului şi batjocura flăcăilor.

Hainele groase, de iarnă, se făceau din lână şi blană de oaie, iar încălţămintea a fost, multă vreme, doar din piele de porc legată de picior, ceea ce cunoaştem ca fiind opinci. Când au început, prin secolele XVI-XVII, să vină tot mai mulţi străini paşnici în Moldova, surplusul de produse agricole a devenit marfă de schimb pentru localnici, ceea ce le-a înlesnit accesul la aşa-zisele produse industriale.

Catagrafiile făcute sub denumirea de „Recensământul populaţiei Moldovei" din 1772-1773-1774, precum şi cele din 1820-1831-1832 consemnau date despre numele, ocupaţia şi obligaţiile locuitorilor din zona noastră de interes. Capul familiei, era plătitorul de bir. Sătenii dependenţi de boier, clăcaşii şi robii ţigani, feţele bisericeşti-preoţi, diaconi, dascăli, dar şi răzeşii, mazilii, străinii-armeni, greci, evrei, unguri -, văduvele şi bătrânii erau consemnaţi în statistica vremii.

Fiecare familie, oricât de săracă, avea în bătătură păsări, porci, oi, iar cei mai gospodari o căruţă, cal sau boi, câteva vaci şi teren agricol de pe care adunau porumb, grâu, cartofi, in, cânepă, nutreţuri pentru animale. Imaşul satului era în devălmăşie, astfel că toate vitele erau duse la păscut şi păzite de un văcar plătit de săteni.

La intrarea în sat era amenajată jităria, un fel de barieră la care jitarul avea grijă să nu se fure de pe câmp recolta, să nu dea iama vitele în culturi şi să nu intre sau să iasă din sat oameni fără a se şti de rostul lor.

Un fel de bodyguard, plătit în natură de săteni pentru ca buna înţelegere şi ordinea să domine comunitatea. Toate informaţiile oficiale erau

consemnate de un angajat al arendaşului moşiei, singurul ştiutor de carte pe lângă preot şi învăţător. Nici măcar primarii, în organizarea de după 1864, nu erau toţi ştiutori de carte, purtau doar ştampilă, ajutându-se în conducerea comunei de un secretar. În satul Simioneşti, din datele despre situaţia economică cunoscute după 1900, rezultă că, în afară de cultivarea pământului şi creşterea animalelor, se practicau meşteşugurile şi comerţul.

Munca pământului şi creşterea vitelor le asigura simioneştenilor un nivel de trai mulţumitor, la începutul secolului XX. Cu un car cu boi, 10 hectare de teren, patru vaci, 30 de oi, sute de păsări, 10 porci şi grădină în spatele casei cu toate "poamele" necesare hranei de zi cu zi, o familie cu 7-8 copii avea zilnic masa încărcată cu bucate.

Mămăliga sau mălaiul constituiau baza hranei în zilele obişnuite şi când se mergea la munca pământului. Pâine şi plăcinte se coceau la cuptor de sărbători, iar în familiile mai numeroase, dar de oameni gospodari, se coceau 2-3 cuptoare de pâine pentru o săptămână.

Putina cu borş stătea după cuptor, plină tot timpul pentru a acri mâncarea de cartofi sau de carne. Fasolea constituia baza alimentaţiei consistente de iarna, lângă preparatele din carne de porc şi murături făcute în casă. Beciurile erau pline cu oale cu lapte, putini cu brânză de oi sau untură de porc, calupuri de unt bătut la putinei în casă. Se mânca sănătos, consistent, variat, pentru că se şi muncea mult.

Copiilor li se dădea obligatoriu, la vârste mici, untură de peşte şi ouă crude, să nu fie anemici, iar mierea de albine era considerată medicament miraculos. Surplusul de produse agricole era vândut, de regulă, negustorilor evrei sau armeni din Roman, celor cărora gospodinele din Simioneşti le vindeau şi produse lactate, unt, ouă, păsări, fructe din livadă.

După schimbarea regimului, în 1947, noua putere, instalată cu sprijin sovietic, a aplicat aceleaşi metode de transformare a societăţii, pentru a forma „omul nou". Colectivizarea, de până în 1967, şi industrializarea forţată a trimis fiii satului Simioneşti la şcoli de profil, unii dintre ei alegând să se mute la oraş pentru a lucra în fabricile şi uzinele din Roman sau din altă parte, ori pe şantierele unor investiţii de importanţă naţională, ca drumuri, poduri, hidrocentrale, şcoli, spitale.

Proprietatea colectivă asupra mijloacelor de producţie, noţiunea de *„bun al întregului popor"* a distrus interesul pentru proprietate şi prin aceasta şi respectul pentru a o proteja şi dezvolta. Politicile sociale de integrare socială, de protecţie a categoriilor defavorizate au fost alte constrângeri de natură a mutila interesul pentru propria soartă, pentru alegerea personală. Înrolaţi pe ogoarele patriei sau la porţile marilor fabrici

şi combinate, depersonalizaţi prin efectul lipsei de reacţii şi opţiuni personale, simioneştenii, la fel ca milioane de români, s-au înregimentat în marea armată, cenuşie şi tăcută, a celor fără reacţii.

Casele tip de la ţară, construite în anii 1970-1985, sunt o astfel de dovadă, în timp ce casele şi gospodăriile mai răsărite, cu mai multe acareturi, demonstrează ,,adaptarea la mediu". Altfel spus, cine a nesocotit proprietatea, considerând că totul ,,este bun al întregului popor" s-a chivernisit, a fura de la stat fiind considerată o formă de revoltă ascunsă, o răzbunare istorică. Singurii care au deplâns abandonarea lungului drum al proprietăţii şi pierderea valorii ei sociale - moştenire de la primii domni ai Moldovei şi până la boierii trimişi în exil în 1947 -, au fost intelectualii autentici şi ţăranii înstăriţi, aruncaţi de activiştii comunişti în negura uitării.

După Revoluţie, proprietarii de terenuri agricole şi-au recuperat proprietăţile, numai că ori erau prea vârstnici şi bolnavi ori nu au redobândit încă sentimentul proprietăţii şi valoarea psiho-socială pe care o are. Muncitorii din fabrici şi uzine, privatizate prin licitaţii încă discutabile după 20 de ani de la Revoluţia din decembrie 1989, ameninţaţi de spectrul şomajului din cauza falimentului industriei socialiste - la fel ca şi cei care nu mai erau obligaţi să lucreze pe terenurile CAP-urilor, retrocedate foştilor proprietari -, au ales să plece la muncă în străinătate.

Mai întâi pe şantierele din Israel, apoi în Italia, Spania, şi Portugalia, peste 200 de simioneşteni sunt astăzi, la sfârşitul lui 2010, emigranţi în toate ţările lumii, cu predilecţie Europa. Muncesc bine, câştigă bine, trăiesc bine. Sunt, după calitatea de membri ai satului Simioneşti, cetăţeni ai lumii. Emanciparea lor este contagioasă, casele ridicate după 1989 având tot confortul occidental, copiii lor merg la colegii în străinătate, iar viitorul este unul pe repere europene, graniţa satului Simioneşti fiind undeva în sudul Franţei, pe coasta Mediteranei sau în munţii Austriei.

Schimbul de civilizaţii a atras schimburi de mentalităţi şi, prin asta, schimburi comerciale. La Simioneşti se ridică depozite de materiale de construcţii, ateliere de confecţii, magazine universale, crescătorii de animale, secţii pentru mecanizarea agriculturii, servicii de care comunitatea are nevoie şi pe care membrii comunităţii şi le pot permite la început de secol XXI.

Comerţ - meşteşuguri

În satul Simioneşti, din datele cunoscute se consemnează că au practicat comerţul următorii săteni: Ilie Florea - cârciumă, Vasile C. Manea - cârciumă, Ion T. N. Dinu - băcănie. După 1945 a avut cârciumă Gh.I.. Cozma şi Ilie T. Ivan. Comerţul nu era prea dezvoltat, fiind ţinut mai mult la nivelul şi pentru nevoile satului.

Stan Dinu a avut o măcelărie, înainte de 1945; Grădinaru şi Pelin au câte o cârciumă în prezent.

Dintre cei care au practicat meserii au fost puţini: Ştirbu Flavian - fierar, fraţii Plugaru - fierari, Gheorghe Novac - căciular, Emil Ignat - lucrător IMR, tâmplărie de lux, Neculai Ştirbu - cizmar, Neculai Manea - croitor.

Cap. XIII. Investiţii la Cordun

Satele componente ale comunei Cordun au un statut aparte, privilegiat prin natura investiţiilor făcute. Fiecare în parte - Cordun, Simioneşti, Pildeşti - are o structură socio-culturală ce le conferă garanţia unei protecţii sociale adecvate anului 2010, o infrastructură şcolară de invidiat pentru toate grupele de vârstă, un centru pentru activităţi culturale şi mai ales, o bogată zestre spirituală întreţinută de administraţia locală.

Investiţiile majore nu se opresc aici, spun edilii locali. Două centre civice, la Cordun şi Pildeşti, sunt în derulare, în mandatul primarului Adrian Diaconu, iar peste pârâul Ciurlic se va ridica un pod.

Viitorul *Centru Cultural şi de Afaceri* va cuprinde:

- sală de festivităţi, cu o capacitate de 150 locuri;
- sală de spectacol, cu o capacitate de 350 locuri;
- biblioteca satului;
- sală pentru întâlnirea oamenilor de afaceri;
- terasă în aer liber;

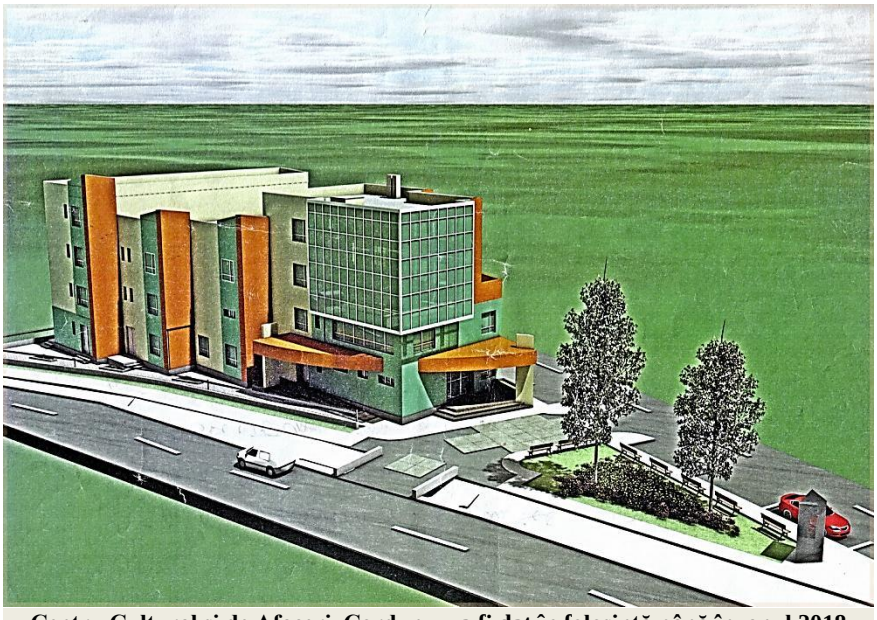

Centru Cultural şi de Afaceri, Cordun – va fi dat în folosinţă până în anul 2018

Un proiect ce ar putea face invidios orice locuitor din marile oraşe ale ţării.

,,Întreaga lucrare costă în jur de 1,5 milioane de euro şi încercăm finanţarea din două surse: fonduri guvernamentale sau externe şi din bugetul local. Putem asigura cofinanţarea de 30 % dacă se solicită. Investiţia, dacă sunt resurse financiare, se poate realiza în patru ani. Complexul cuprinde, ca proiect, la parter, săli de festivităţi pentru activităţile din comună, sală de spectacol, proiecţii, conferinţe. La următorul nivel, avem biblioteca şi sala de lectură cu calculatoare, iar la ultimul nivel, săli pentru conferinţe şi întâlniri ale oamenilor de afaceri, săli de gimnastică. Pe terasa de la ultimul nivel sunt spaţii pentru unităţi de alimentaţie publică. Este o investiţie deosebită care va constitui cartea de vizită a comunei, pentru oricine ne va vizita", a spus Adrian Diaconu, primarul comunei Cordun.

Primarul Adrian Diaconu mai are în vedere un proiect pentru canalizare, în valoare de cinci milioane de euro, cu o cofinanţare de 15% din bugetul local. Locuitorii comunei Cordun au motive de mândrie şi pentru calitatea drumurilor.

Au fost modernizate prin asfaltare două drumuri comunale: Simioneşti - Pildeşti, pe o lungime de 3,9 kilometri, şi porţiunea de la biserica din Cordun până la E85, pe o porţiune de 1,9 kilometri, valoarea investiţiei fiind de 34 miliarde de lei. S-a realizat reţeaua de distribuţie a apei în localitatea Cordun, pe o lungime de 5,4 kilometri, urmând ca lucrarea să fie extinsă şi în localitatea Simioneşti.

,,Deoarece educaţia şi dezvoltarea copiilor este foarte importantă, în planul de la începutul mandatului am prevăzut mai multe lucrări în acest sens. Astfel, a fost modernizat corpul vechi al şcolii Pildeşti (tâmplărie interioară, parchet, lambriu), precum şi corpul nou al Şcolii Pildeşti (tâmplărie exterioară). În 2005 au fost făcute reparaţii capitale la fostul atelier de la Şcoala Cordun, unde funcţionează biblioteca şcolii şi un centru social pentru copiii cu probleme sociale din Cordun. Aceste ultime investiţii s-au realizat pe baza unui parteneriat cu Ministerul Integrării Europene", a declarat Adrian Diaconu, primarul comunei Cordun.

Copiii comunei au o nouă grădiniţă, de 60 de locuri, investiţie susţinută din bugetul local cu peste 8,5 miliarde de lei vechi. De asemeni, tot pentru confortul elevilor, şcolile din Pildeşti, Cordun şi Simioneşti au fost racordate la reţeaua de apă potabilă şi la cea de gaze naturale, concomitent cu instalarea de centrale termice.

Viaţa spirituală a locuitorilor comunei Cordun este în atenţia autorităţilor, primarul Adrian Diaconu obţinând votul consilierilor locali pentru a fi sprijinite lucrările de repictare a bisericii din Cordun, construirea unei *Case Parohiale* în Simioneşti şi finalizarea unor lucrări la biserica nouă din Pildeşti. Pentru cimitirele din Simioneşti şi Cordun au fost construite garduri împrejmuitoare, la fel ca şi pentru cimitirul din Pildeşti.

În satele Pildeşti şi Cordun vor funcţiona două centre sociale, pentru 30, respectiv 20 de persoane în vârstă, construite cu circa 12 miliarde de lei din bugetul local, dar pentru care sunt necesare dotări şi angajări de personal care depind, în continuare de Consiliul Judeţean Neamţ.

Reţeaua de alimentare cu gaze naturale a comunei Cordun este o adevărată magistrală, în lungime de 44 de kilometri şi cu o valoare, la inaugurarea din 2006, de peste 65 miliarde de lei.

Sistemul de canalizare în comuna Cordun, investiţie care totalizează 5 milioane de euro, este un alt proiect ambiţios al primarului Adrian Diaconu. Din bugetul local trebuie susţinere de circa 6 miliarde de lei, sumă pe care cordunenii şi-o pot permite, dată fiind importanţa lucrării.

Sistemul presupune realizarea a 40 de km de reţea de canalizare şi 11 staţii de pompare, de la Pildeşti la Roman, cu deversare în sistemul de canalizare al municipiului Roman. Vor fi reţele de canalizare pe 90% dintre străzile comunei. Nici problemele de mediu şi cele privind estetica satelor din comună nu au fost neglijate, aşa că au fost depuse la Ministerul Mediului proiecte pentru realizarea a trei părculeţe, unul în Simioneşti şi două la Pildeşti. Realizarea acestor parcuri presupune un cost de peste 300.000 de euro.

Poate cea mai spectaculoasă, din punct de vedere al impactului, dar şi cu privire la costuri, este investiţia aprobată pentru realizarea unui depozit, cu staţie de colectare şi selecţie a deşeurilor, la numai 600 de metri de intrarea în satul Cordun, pe terenul pe care a funcţionat *Institutul de Cercetare a Sfeclei de Zahăr*. Lucrarea, de 30 de milioane de euro, va începe în 2011, va crea locuri de muncă şi va asigura o dezvoltare durabilă zonei, cu impact asupra mediului de factură europeană.

„*Important este să avem armonie şi să se înţeleagă faptul că locuitorii comunei conduc problemele administraţiei locale prin vocea aleşilor lor din Consiliul Local. Important este ca acele voci să reprezinte, cu adevărat, interesele cetăţenilor. Important este să înţelegem că suntem o mare familie şi nu se poate să pui interesul personal în faţa interesului comunităţii pe care o reprezinţi. Intenţionez, pentru a fi mai aproape de sufletul comunităţii, să organizez întâlniri şi dezbateri publice în care să*

prezint proiectele pe care le avem şi să adun propunerile concrete pentru alte iniţiative. Eu sunt ales de către comunitate şi muncesc numai în folosul comunităţii. Dacă vizitatorii, trecătorii ocazionali prin comună spun cu mirare că este mai mult un orăşel, nu am decât să mă bucur. Dorinţa mea este ca fiecare locuitor al comunei să spună acelaşi lucru, să-şi dorească mai mult şi să ne susţină să şi realizăm astfel de proiecte, prin care vom putea avea condiţii de trai mai bune, cu speranţă de viaţă mai mare, cu mai multe realizări personale şi speranţe pentru generaţiile viitoare", a încheiat Adrian Diaconu, primarul comunei Cordun.

Fabrica de adezivi şi vopsele

Societatea *AdePlast* a inaugurat în luna aprilie a anului 2013 una dintre cele mai moderne fabrici de adezivi şi vopsele din Moldova, la Cordun, o investiţie în valoare de 16 milioane de euro.

Capacitatea de producţie este de 40 de tone pe oră de adezivi şi glet. Fabrica de la Cordun este considerată de o importanţă strategică deosebită, pentru că *AdePlast* intenţionează să se extindă în Republica Moldova şi Ucraina. Directorul general al *AdePlast*, Marcel Bărbuţ, a declarat că fabrica nou deschisă la Cordun are o importanţă strategică deosebită, în contextul în care se intenţionează extinderea vânzărilor spre Republica Moldova şi Ucraina.

Turnul de 47 de metri înălţime adăposteşte 15 silozuri de nisip, cu o capacitate de uscare a nisipului de 50 de tone pe oră, o capacitate considerată extremă, pentru că singura fabrică *AdePlast* din ţară cu o capacitate mai mare, respectiv 170 de tone de uscare a nisipului pe oră, se află la Ploieşti.

În ceea ce priveşte produsul final, fabrica dispune de două linii de producţie, una de adezivi şi una de gleturi, capacitatea de producţie fiind de 40 de tone pe oră. În momentul de faţă, fabrica are 42 de angajaţi, urmând ca, odată cu deschiderea fabricii de polistiren, numărul locurilor de muncă create să ajungă până la 100.

Adrian Diaconu, Marcel Bărbuţ, Dan Laurenţiu Leoreanu

,,Este o fabrică extraordinar de modernă. În următoarea perioadă vom organiza o săptămână a porţilor deschise, pentru că, spre deosebire de alţii, care spun că au secrete de producţie, noi nu avem nimic de ascuns. Este o investiţie destul de mare şi urmează ca luna următoare să deschidem şi fabrica de polistiren. Nu ne-a fost nici un moment frică, în plină criză, să facem o astfel de investiţie. Anul acesta vom finaliza patru fabrici în trei locaţii strategice, printre care Oradea, Ploieşti şi Cordun.

Dincolo de piedicile care ni s-au pus în alte localităţi, la Cordun este pentru prima dată, în ultimii 20 de ani de investiţii, când primăria a pus indicatoare către fabrică", a declarat directorul general al *AdePlast*, Marcel Bărbuţ.

,,De şapte ani, fabrica de ţevi Roman se cheamă ArcelorMittal, aşa cum este cunoscut marele combinat de la Simioneşti, care se deschidea în '63. După 50 de ani, iată că deschidem o nouă unitate de producţie în această zonă. E cam puţin odată la 50 de ani, dar noi am vrea ca drumul deschis de către domnul director Bărbuţ să continue.

Nu e singura investiţie din zonă, dar eu nu am văzut investitor care să se mişte atât de repede. E o colaborare pe care mi-aş dori s-o am cu toţi investitorii din zonă. Noi sprijinim, în primul rând, investiţiile cu capital autohton, nu că am avea ceva cu capitalul străin, dar cel românesc trebuie să se ridice. Până acum statul român nu prea s-a implicat, iar cei care au avut capital românesc şi l-au investit au făcut-o pe riscul lor şi au şi reuşit", a apreciat primarul comunei Cordun, Adrian Diaconu.

Fabrica de polistiren

Fabrica de polistiren are o capacitate de 700.000 de metri cubi pe an şi este a doua fabrică Adeplast deschisă în zonă, după cea de mortare uscate, fiind una dintre cele mai moderne fabrici de acest gen din Moldova.

Prefect George Lazăr, Marcel Bărbuţ, primar Adrian Diaconu

Întreaga investiţie se ridică la 16 milioane de euro, inaugurarea fabricii făcându-se pe 1 iunie 2013, în prezenţa prefectului de Neamţ, George Lazăr a primarului comunei Cordun, Adrian Diaconu şi a omului de afaceri Marcel Bărbuţ, proprietarul Adeplast.

Proprietarul Adeplast anunţând că, în cazul în care conjunctura economică va fi pozitivă, anul viitor va mai deschide încă o fabrică la Cordun. În momentul de faţă, în cele două fabrici lucrează 49 de angajaţi şi se intenţionează ca numărul lor să ajungă la 60. Fabrica de aici e gândită să exporte spre Ucraina şi Republica Moldova. *"Nu pot decât să felicit societatea Adeplast, pentru că a făcut o investiţie apreciabilă la noi în comunitate. De asemenea, îl felicit pe domnul primar Adrian Diaconu, pentru că este unul dintre puţinii primari din judeţ care ne-a obişnuit cu investiţii, care ne-a obişnuit, an de an, să ne facă invidioşi de încasările la bugetul local, prin taxele şi impozitele locale. Este un primar deschis, care a înţeles ce înseamnă economia, atât la modul general, dar şi pentru comunitatea pe care o păstoreşte"*, a declarat prefectul George Lazăr.

Cap. XIV. Oameni şi fapte

I. Cadrele didactice ce au predat la şcoala Cordun:

Bejenaru Dumitru, director, cunoscut din anul 1900
Danicescu Ştefan, director, cunoscut din anul 1930
Bănulescu Valentin, director
Bănulescu Ana, învăţătoare
Frăteanu Mihai, director
Frăteanu Zenovia, învăţătoare
Pipa Maria, învăţătoare
Clarisa Bătrănu, învăţătoare
Nădejda Terziman, învăţătoare
Nicolae Băncilă, învăţător
Gheorghe Ţarălungă, director
Valentina Rugină, învăţătoare
Ion Năstasă, director
Ion Rîmbu, învăţător
Virgil Ionescu, învăţător
Violeta Bortă, director
Valeria Ionescu, învăţătoare
Dinu Corina, director
Abălăşei Elena, profesor de matematică
Dumitrescu Iuliana, învăţătoare
Ciubotaru Elena, învăţătoare
Andrieş Teodora, învăţătoare
Tirode Viorel, profesor geografie
Matcovschi Elena, profesor geografie
Biro Olga, profesor istorie
Drăgan Jenica, profesor
Găină Brânduşa, profesor biologie
Gavriluţ Nicolae, profesor educaţie fizică
Paraschiv Ion, profesor matematică
Munteanu Maria Georgeta, profesor
Agafiţei Lucian, profesor matematică
Ordean Georgică, profesor matematică-fizică
Neagu Maria, învăţătoare
Adamovici Constantin, profesor
Ciobanu Ana, profesor geografie

Axinia Elena, învăţătoare
Bogoi Doina, învăţătoare
Maxim Radu, profesor desen
Lozincă Mariana, profesor istorie
Rîndunică Emilia, profesor biologie
Popa Lică, profesor geografie
Munteanu Mihai, învăţător - director
Teslaru Elena, educatoare - învăţătoare
Nanu Elena, educatoare
Tiron Dorina Elena, profesor
Pal Petru, profesor desen
Bursuc Mircea, profesor matematică
Hect Coca, profesoară de muzică
Bulai Margareta, educatoare
Dumitriu Laura, învăţătoare
Popovici Lucia, profesor matematică
Inculeţ Maria, învăţătoare
Ciomîrtan Cleopatra, învăţătoare
Ciomîrtan Ştefan, învăţător
Hascal Mimi, profesor biologie
Ivan Virgil, profesor istorie
Munteanu Mina, educatoare
Ivanciu Constanţa, educatoare
Teodor Florica, învăţătoare
Pipa Elena, profesor bilogie
Pricop Lina, educatoare
Rotaru Ion, profesor matematică
Ciobanu Păuna, profesor chimie-bilogie
Ionaşcu Simion, învăţător
Ionaşcu Elena, învăţătoare
Murărescu Clara, învăţătoare
Budurueş Ana, învăţătoare
Pintilie Verginia, învăţătoare
Aiacoboaie Corina, profesor fizică-matematică
Pântea Maria, profesor română
Diaconu Georgeta, profesor rusă-română
Pruteanu Ioan, profesor franceză
Cristea Mariana, profesor istorie
Rădulescu Nicu, profesor geografie

Ciurcan Nicoleta, profesor educaţie fizică
Andrei Cocantina, profesor muzică
Andone Claudiu, profesor desen

Tuturor celor de mai sus, sutele şi sutele de elevi ce au căpătat cunoştinţe şi lumină, ca şi părinţii acestora le aduc omagiul lor şi neţărmurită recunoştinţă.

II. Numele celor ce au urmat cursuri de învăţământ superior şi titluri obţinute ca urmare a acestora:

Ion C. Hristea - controlor financiar regional
Panaite V. Ruginosu - grefier, curtea de Apel Iaşi
Constantin Gh. Hristea - grefier, Curtea de Apel Iaşi
Gheorghe Gh. Hristea - avocat, Baroul Iaşi
Gheorghe V. Hristea - director, Liceu Industrial
Stoica Ioan - ofiţer marina militară
Năstase Dumitru - maistru militar
Bortă N. Dumitru - jurist consult, Sfatul Popular Roman
Iamandi I. Ioan - absolvent, Fac. Fizică-chimie, Iaşi 1969
Iamandi I. Elena - absolvent, Fac. Filologie, Iaşi 1975
Dumitrache T. Toader - absolvent, Fac. Construcţii Maşini Iaşi, 1975, inginer director I.Ţ.R. şi Ceahlăul Neamţ.
Dumitrache I. Vasile - absolvent, Fac. TCM, Iaşi 1982
Dumitrache T. Maria - absolvent a ASE, Iaşi 1980
Manea G. Elena - Fac. mecanică Fină, Bucureşti 1974
Bejenaru V. Doru - Fac. Metalurgie, Bucureşti 1977
Bejenaru V. Mihail - Fac. Marină,Constanţa 1987
Munteanu Gh. Adriana - Fac. Construcţii Civile şi industriale, Iaşi 1978
Catinca Gh. Ioan - Academia Militară, Bucureşti 1991, Colonel MFA
Manea Gh. Maria - Fac. Metalurgie, Bucureşti 1975
Ştefan J. Aurica - Fac. Filologie, Iaşi 1975
Ştefan J. Constantin - Fac. politehnică, Iaşi 1978
Pîrloagă Gh. Romeo - Fac. Maşini unelte, Iaşi 1967
Rădulescu N Elena - Fac. Matematică, Iaşi 1979
Miron C. Maria - Fac. Industrie Uşoară, Iaşi 1979
Nedelcu N. Zînica - Fac. Zootehnie, Iaşi 1980

Ignat Pv. Vasile - Fac. Mecanică, Iaşi 1984
Grigore I. Dan Ştefan - Fac. TCM, Iaşi 1981
Grigore I. Radu - Fac. Turism Internaţional
Grigore I. Simona - Fac. Filologie, Bacău
Gheorghiţanu V Octavian - Fac. Furnale şi oţelării, 1983
Nica C. Corneliu - Fac. ISE, Iaşi
Chiriac Gh. Paulică - Fac. TCM, Iaşi 1983
Chiriac Gh. Cristina - Fac. Utilaj Tehnologic, Iaşi 1990
Grădinaru Gh. Gheorghe - Fac. Agronomie, Iaşi, Fac. Filozofie, 1970
Grădinaru Gh. Vasile - Fac. Filozofie, Bucureşti 1974
Ghideanu N. Tudor - Fac. Filozofie, Iaşi
Ghideanu N. Ludovic - Fac. Ştiinţe Economice, Iaşi
Amarie M. Vasile - Fac. Industrie Uşoară, Iaşi
Amarie M. Elena - Fac. Electronică, Bucureşti
Ciubotaru St. Elena - Institutul Pedagogic, Bacău 1962
Ciubotaru St. Iona - Institutul pedagogic, Neamţ 1974
Năstase Gh. Mariana - Fac. Chimie - Fizică, Iaşi 1984
Năstase Gh. Iulian - Institutul Naval „Mircea cel Bătrân"
Ţuţuianu T. Emilia – Univ. Al. I. Cuza, Fac. Filozofie, Iaşi
Erdeş A. Rodica - Fac. Ştiinţe Economice, Iaşi 1984
Scarlat I. Ionel - Fac. Energetică, Iaşi 1985
Margaş V. Elena - Fac. Matematică, Iaşi 1983
Stoica D. Soare - Fac. Metalurgie, Bucureşti 1962, director Oţelul Roşu
Spoială N. Gheorghe - Fac. Filozofie, Iaşi 1980
Spoială N. Zamfir - Fac. TCM, 1984
Spoială N. Nicolae - Fac. TCM, Iaşi 1990
Dina S. Emil Fac. - Mecanică, 1988
Sima N. Cristina - colegiul Pedagogic, Iaşi
Moraru C. Silvia - TCM, Iaşi 1985
Ion I. Iulian - Fac. Geochimie, Iaşi 1987
Dumitriu N. Elena - Fac. Mecanică, Iaşi 1989
Dumitriu N. Mihaela - Fac. Geologie-geografie, Iaşi 1990
Stoica I. Corina Mihaela - Fac. TCM, Iaşi 1990
Stoica I. Luiza - Colegiul pedagogic, Iaşi
Bărbulescu N. Iolanda - Fac. Drept, Iaşi 1985
Bărbulescu N. Cristina - Fac. Drept, Iaşi
Panaite J. Doina - Fac. Drept, Sibiu 1985
Tudor A. Sorina - Fac. TCM, Iaşi 1985

Tudor A. Marius - Fac. Matematică, Bucureşti 1996
Tudor V. Vasile Valentin - Academia Militară, Bucureşti 1990
Tudor V. Teodor - Şcoala Militară Ofiţeri, Sibiu 1990
Tudor Gh. Cristian - Fac. TCM, Suceava 1998
Ştefan N. Ioan - Fac. Mecanică, Iaşi 1987
Radu V. Elena - Institutul Politehnic, Iaşi 1989
Vornicu M. Luiza - Fac. Mecanică, Iaşi 1985
Sima V. Gheorghe - Fac. Energetică, Iaşi
Sima V. Elena - Fac. Energetică, Bucureşti
Tudor C. Mihaela - Fac. Maşini unelte, Suceava 1991
Voinea V. Viorel - Fac. Inginerie Automatică, Iaşi 1988
Oprea I. Manuela - Fac. Informatică, Iaşi 1989
Oprea I. Constantin Corneliu - Academia Poliţie, Bucureşti
Radu D. Dan - Fac. Mecanică, Iaşi 1992
Manolache G. Ioan - Fac. Electrotehnică, Iaşi 1993
Marcu C. Vasile - Fac. TCM, Iaşi 1993
Toma G. Elena - Fac. Construcţii industriale, Iaşi 1986
Toma Gh. Dan - Fac. TCM, Iaşi 1995
Ruginosu C. Ioan - Şcoala Militară Ofiţeri Aviaţie, Buzău
Nanu Gr Mihaela - Academia Educaţie Fizică, Bucureşti 1995
Hristea V. Elena Cristina - Fac. Drept, Iaşi 1995
Panaite N Cristinel - Fac. Drept, Iaşi
Panaite N. Adina Cătălina - Institutul Politehnic, Iaşi
Costea I. Elena Anca - Fac. Ştiinţe economice, Iaşi
Dumitru Gh. Ana Maria - Fac. Ziaristică şi litere, Iaşi
Huzum Gr. Ana Maria - ASE, secţia Turism, Bucureşti
Huzum Gr. Ionuţ - Fac. Construcţii aeronave, Bucureşti
Stanciu Al. Romică - Fac. Drept, Iaşi
Ioan P. Adrian Fac. - Electrotehnică, Iaşi
Iamandi V. - Fac. Drept, Iaşi
Mihai C. Ştefan - Fac. Drept, Iaşi
Negru V. Silviu - Fac. energetică, Iaşi
Branche T. Gheorghe - ASE, Bucureşti 1965, director Banca de Investiţii Bacău
Feraru L. Petrică - ISE, Iaşi 1965
Pascal Gh. Alexandru -ASE, Bucureşti 1965, prof. universitar
Toma C. Ioan - Fac. TCM, Iaşi
Havrici C. Claudiu - Fac. TCM, Iaşi
Nica V. Ilie - Fac. Hidrotehnică, Iaşi 1981

Năstase I. Gheorghe - Fac. Filologie, Iaşi
Ionescu A. Adriana, ASE, Bucureşti 1993
Ionescu A. Irina - Fac. ASE, Bucureşti 1995
Ionescu A Rodica - Institutul Politehnic, Bucureşti
Manea G. Sorin - Fac. Educaţie Fizică, Iaşi
Enache Bobeica Gh. Elena - UMF, Iaşi
Neagu I. Dan - Fac. Horticultură, Iaşi 1984
Pălănceanu Gh. Ovidiu - Fac. Energetică, Iaşi
Tudor C. Gheorghe - Şcoala Tehnică PTT, Bucureşti 1966
Tudor C. Dobriţa - Şcoala Tehnică Industrie Uşoară, Sibiu 1970
Neculai C. Cătălina - Colegiul Pedagogic, Iaşi
Mirică I. Marinela - Colegiul Pedagogic, Iaşi
Dumitru N. Constantin - Fac. Agronomie, Iaşi 1965
Diaconu Adrian - Fac. Mecanică, Iaşi 1982
Miclea Veronica – Fac. ASE, Iaşi
Vamanu C. Cornelia - Fac. Mecanică, Braşov 1979
Lepădatu I. Ovidiu - Fac. Metalurgică, 2002

Simioneşti

Ştirbu, Gheorghe - Şcoala de Ofiţeri Aviatori Cotroceni, 1939
Manea N. Maria Mioara - Fac. Ştiinţe juridice, Iaşi 1976
Dinu V. Corina - Fac. Matematică - Fizică, Iaşi 1990
Marcu Sanda - Institutul Biologie, 1987
Iftimie Gabriela - Fac. Construcţii, Cluj 1999
Andone Doina - Fac. Chimie industrială, Iaşi 1990
Andone Dănuţ - Institutul Marină, Constanţa 1991
Bortaş Gh. Cristina - Institutul Politehnic, Iaşi
Manea C. Dobriţa - Fac. Informatică, Iaşi

✞ Constantin Tudor

S-a născut pe 29 noiembrie 1926 în comuna Cordun, Neamţ, fiul lui Nicolai şi Dobriţa Tudor. A fost un copil mult dorit şi iubit de către părinţi şi bunici.

După decesul prea timpuriu al mamei, bunicii după tată s-au ocupat, cu multă dragoste şi iubire de creşterea şi educarea lui.

Aşa l-au purtat paşii spre Şcoala din Cordun, unde s-a evidenţiat ca un elev foarte silitor şi cuminte.

După terminarea şcolii s-a angajat ca funcţionar la Primăria Cordun, unde s-a afirmat prin seriozitate şi disciplină. A ocupat postul de contabil, revizor la mai multe instituţii din Roman şi din ţară.

A fost căsătorit şi are doi copii care cu recunoştinţă şi dragoste onorează memoria tatălui lor.

În anul 1958 s-a angajat ca funcţionar la Uzina de Ţevi din Roman şi a profesat până la ieşirea la pensie.

Cea mai îndelungată activitate a depus-o însă în cadrul Primăriei Cordun. La vârsta de 78 de ani a realizat prima lucrare istorică a satului, intitulată ***Cordun - Monografie istorică,*** Editura Muşatinia, 2003, operă ce demonstrează, în ciuda vârstei, pasiune, dăruire şi muncă.

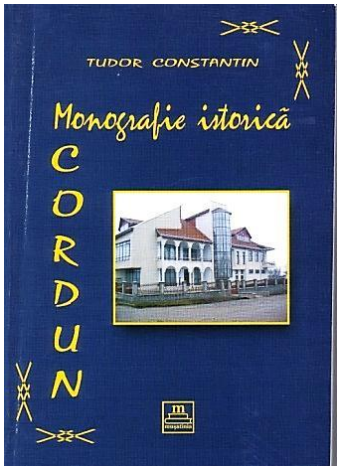

Lucrarea sa vorbeşte o limbă în care se amestecă elementul livresc şi cuvântul banal, expresia polisată cu cea directă, reflectând tradiţia şi obiceiurile satului în care a copilărit. Împletind legenda cu istoria, autorul reuşeşte să reconstituie viaţa satului Cordun sub semnul unui etos bine particularizat.

Această monografie este o clipă de popas lăsată nouă din truda de o viaţă a celui care a fost inegalabilul nostru Costică Tudor.

Cu câteva zile înainte de a fi editată cartea şi-a luat rămas bun de la toţi cei dragi şi a plecat pe drumul eternităţii.

✞ Virgil Ionescu

Virgil Ionescu s-a născut la 24 decembrie 1911, în comuna Zăvideni, judeţul Vâlcea, având ca părinţi pe Ion şi Constanţa Ionescu.

Copilăria şi-a petrecut-o în satul Devesel, judeţul Romanaţi, unde a urmat şi şcoala primară, învăţător şi director de şcoală fiind unchiul său, Paul Ionescu.

În anul 1930 a absolvit cursurile Şcolii Normale de învăţători din Caracal fiind repartizat ca învăţător în Basarabia, în comuna Ceaga, judeţul Tighina.

Aici se căsătoreşte cu Ana Foca, educatoare, stabilindu-se în Căuşanii Noi.

În 1934 se naşte fiul său, Constantin-Adrian. Participant la cel de-al II-lea Război Mondial este grav rănit la un picior, de care va suferi tot timpul vieţii.

În timpul războiului, soţia sa şi copilul lor au reuşit să treacă Prutul şi să se refugieze în Oltenia, la rudele soţului.

După război, Virgil Ionescu lucrează ca învăţător în localităţile: Caraula, din judeţul Dolj, Zăvideni, judeţul Vâlcea şi Gottlob judeţul Timiş, între anii 1944-1950.

La 1 octombrie 1950 vine ca învăţător în comuna Cordun, unde a lucrat ca învăţător, iar soţia ca educatoare, până la vârsta pensionării.

Ca învăţător şi în unele perioade, ca director al Căminului Cultural, a avut rezultate frumoase în instruirea şi evaluarea copiilor, în activităţile culturale cu elevii şi tinerii din sat, fiind apreciat şi respectat de locuitorii comunei.

Se stinge din viaţă la 24 noiembrie 1985.

✞ Adrian Constantin Ionescu

Născut la 10 iulie 1934, în localitatea Căuşanii Noi, judeţul Tighina, având-i ca părinţi pe Anna şi Virgiliu Ionescu. Şcoala primară o face în diferite localităţi din Oltenia, în perioada 1941-1945. Clasele V-VIII le urmează la Liceul teoretic din Găeşti, judeţul Dâmboviţa în perioada 1945-1948. Cursurile liceale sunt urmate la Timişoara şi Roman, în perioada 1949-1953.

Urmează Facultatea de filologie, secţia Limba română-istorie la Universitatea din Iaşi, în perioada 1955-1959. Activitatea didactică o începe în septembrie 1959, când este repartizat ca profesor de limba română la Şcoala generală din Gherăieşti, raionul Roman, regiunea Bacău.

De la 1 noiembrie 1959 până la 1 septembrie 1990 (30 de ani) a lucrat la Şcoala generală din Cordun, ca profesor de Limba şi literatură română, fiind şi Director de şcoală un timp de 20 de ani şi director al Căminului Cultural din localitate timp de 10 ani.

În anul 1959 s-a căsătorit cu Valeria Ionescu, învăţătoare la Şcoala din Cordun, iar în perioada 1967-1969 I s-au născut cei trei copii, pe care i-a crescut frumos şi i-a pregătit pentru viaţă cu o grijă deosebită.

În primii ani ai activităţii sale la catedră, a fost „lămurit” să devină membru al partidului comunist, lucru care se petrecea cu toţi tinerii din învăţământ în perioada anilor 1960-70, ani încărcaţi de sarcini „măreţe”: obligativitatea învăţământului de 8 ani, culturalizarea maselor, organizarea şi conducerea activităţii diferitelor organizaţii de copii şi de tineret, colectivizarea agriculturii şi multe alte sarcini ce au necesitat eforturi deosebite pentru realizarea politicii partidului ce conducea în acea perioadă ţara.

În perioada cât a fost director al şcolii s-a preocupat mereu de dezvoltarea bazei material a şcolii, atunci construindu-se şi clădirea noii şcoli cu şase săli de clasă, laboratoare, atelier pentru pregătirea tehnică a elevilor de la gimnaziu.

Directorul a iniţiat, a realizat şi întreţinut, o instalaţie de apă potabilă în şcoală şi pentru acest lucru a fost dat exemplu într-un schimb de experienţă organizat cu directori ai şcolilor săteşti din jurul Romanului.

Pentru realizările sale în domeniul învăţământului din Cordun, pentru ţinuta sa morală, a fost apreciat de cetăţenii satului.

Astfel, după 1989, un grup de cetăţeni din localitate au venit să-l roage să primească să le fie primar al comunei, dar starea de sănătate nefiindu-I favorabilă, nu a putut să îşi ia o astfel de responsabilitate.

În anul 1990 s-a pensionat, iar peste 15 ani, la 14 iunie 1995 a sfârşit viaţa pământeană.

✞ Ioan Năstasă

S-a născut la 6 septembrie 1912 în satul Cordun, judeţul Roman, ca fiu al Elenei şi a lui Toader Năstasă. Şcoala primară o urmează în Cordun, iar Şcoala Normală de învăţători, 6 ani, în Roman şi ultimul an în Piatra-Neamţ, fiind absolvent în anul 1934. Stagiul militar este efectuat în Roman, între anii 1935-1936.

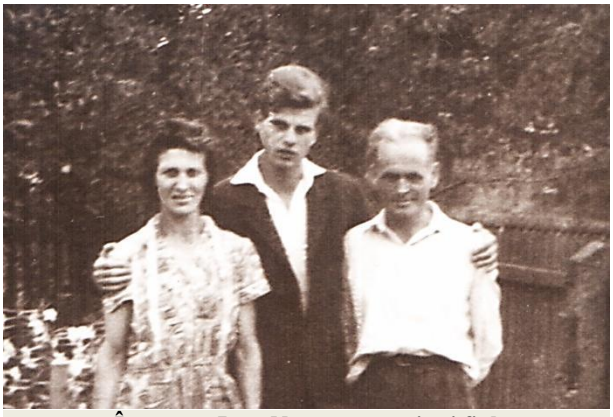

Învăţător Ioan Năstasă cu soţia şi fiul

În septembrie 1936 s-a căsătorit cu Elena, fiică a familiei Victoria şi Gheorghe Diaconu din Cordun. Îşi începe cariera de învăţător în localitatea Bahna din Bucovina, în anul 1936, activând aici până în 1937.

În anul şcolar 1937-38 a lucrat ca învăţător în comuna Berhomet pe Siret, judeţul Storojineţ. Între anii 1938-1943 lucrează la Şcoala din localitatea Bucium, comuna Valea Ursului. În perioada 1943-1945 este concentrat, participă la război, fiind luat prizonier de sovietici; acasă se întoarce în toamna anului 1945, reluându-şi activitatea didactică la Bucium.

Anul şcolar 1946-47 lucrează ca învăţător şi director de şcoală primară în satul Urzici, comuna Bahna. Începând cu anul 1947-1948 se stabileşte în comuna natală, Cordun, unde a lucrat 2 ani la Şcoala din satul Simioneşti şi apoi până la pensionare la şcoala din Cordun, unde activează ca învăţător 25 de ani, mult timp fiind şi director de şcoală sau al Căminului Cultural. În anul 1972 s-a pensionat, iar din 1989 se mută la Piatra-Neamţ. La 85 de ani, pe 6 iulie 1997, se stinge din viaţă.

✞ Gheorghe Stoica

Gheorghe Stoica s-a născut pe 3 februarie 1930, la Cordun.

A urmat cursurile şcolii primare din Cordun, apoi Liceul *Roman Vodă* din Roman.

Din activitatea lui amintim: 1950 - 1955 - stagiu si activitate militara (încorporat); 1956 - 1962 - s-a angajat la Întreprinderea Prefabricate Beton Roman ca muncitor, apoi tehnician, laborator, controlor calitate; În aceasta perioada a mai lucrat 1a Trustul de Construcţii Bacău; 1962 - 1965 - a urmat cursurile *Facultăţii de Arte Plastice* din Iaşi, Institutul de Pedagogie de 3 ani, si a fost declarat admis in sesiunea iunie-iulie 1965 cu media 9,83; în anul 1965 - şi-a început cariera de profesor de desen şi arte plastice la Şcoala Generala Nr. 11 Buzău; 1967 - profesor la Şcoala Generala Nr 3 Buzău; 1968 - a intrat în Uniunea Artiştilor Plastici Romani filiala Galaţi ca titular la secţia pictura; 1967 - profesor gradul II la Şcoala de Muzica si Arte Plastice Buzău; 1981 - profesor de gradul I la aceeaşi scoală;

În anul 1992 s-a pensionat, dar a continuat sa predea ca suplinitor la aceeaşi instituţie până în mai 1995.

Câte valori culturale, oameni cu real potenţial pentru artistic nu au fost descoperiţi la timp…ajutaţi sa-şi împlinească visul…crezul pentru care au ars, au dăruit totul în cursul vieţii?

Întâmplarea a făcut, atunci când Editura Muşatinia lucra la punerea în pagina a volumului ***Valori artistice la Roman***, sub semnătura distinsei

doamne Minodora Ursachi să se descopere un nume: Stoica Gheorghe din loc. Cordun, Neamţ.

Curiozitatea şi fascinaţia pentru acest poet, artist plastic, a venit în momentul în care am descoperit, păstrat cu veneraţie, de către familia artistului, un caiet în care, fostul elev de la Roman Vodă a consemnat peste 40 de poezii…Versuri de un diafanism liric care uimeşte cititorul…versuri scrie la vârsta de 15-16 ani. Cu siguranţă, dacă destinul ar fi fost mai blând, cu poetul Gheorghe Stoica, potenţialul său artistic ar fi cunoscut alte dimensiuni ale consacrării şi afirmării.

Ca profesor a predat pictura, gravura, grafica, desen tehnic, sculptura.

Tablourile pictate au avut ca subiect: picturi statice, peisaje, portrete, autoportrete.

Pleacă dintre noi, regretat de toţi cei care l-au cunoscut şi iubit, pe 2 mai 1995, în urma unui stop cardiac.

✞ Dumitru I. Năstase

S-a născut la 3 octombrie 1906, în comuna Cordun. A urmat şcoala primară la Roman, iar apoi Şcoala de Arte şi Meserii. După absolvire a lucrat ca muncitor la Arsenalul Armatei, care a fiinţat pe locul actualei Umaro Roman.

Dumitru Năstase şi familia

A absolvit Şcoala Militară, după care a lucrat ca şef al Comisariatului Militar.

Lucrează până în anul 1958, când se pensionează.

În 28 aprilie 1995 se stinge din viaţă, fiind înmormântat în cimitirul din Cordun.

„Îmi aduc aminte cu placere de plimbările pe care le făceam cu şareta în localităţile din împrejurimi, plimbările prin Parcul Roman, unde cânta Fanfara militară şi se dădeau spectacole, alături de domnul comisar şef Năstase.” (Macovei Dumitru Maria)

✞ Petrică Feraru

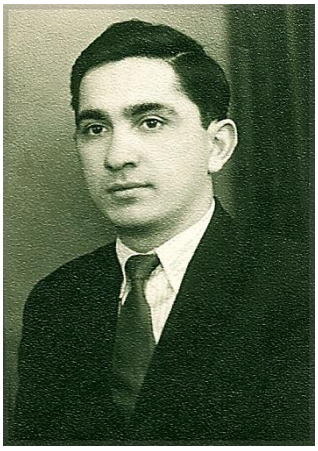

Născut la 27 septembrie 1929, la Roman. Părinţii, refugiaţi din Basarabia, săraci dar foarte harnici şi întreprinzători, au lucrat la Ferma Fabricii de Zahăr Roman, locuind cu chirie în Cordun. Cu banii economisiţi din muncă au cumpărat casa în care şi-au crescut cu greu cei patru copiii, învăţaţi de mici, din familie, că munca cinstită, temeinică, onoarea şi bunul simţ, responsabilitatea şi buna conduită sunt răsplătite.

Petre Feraru a urmat cursurile *Liceului Comercial* din Roman.

În 1953 este angajat la gospodăria anexă de la Traian a noului Combinat Siderurgic Roman, aflat în construcţie. Rezultatele muncii îl fac remarcat şi este transferat la Serviciului Financiar al noii Întreprinderi de Ţevi Roman (IŢR), unde în scurtă vreme este numit şef. După numai 3 ani este promovat în funcţia de contabil şef al întreprinderii. A urmat, la cursuri fără frecvenţă, ceea ce reprezenta un mare efort, date fiind solicitările profesionale de dezvoltare a *Fabricii de Ţevi* Roman, dar şi a relaţiilor comerciale de care răspundea, Facultatea de Ştiinţe Economice Iaşi şi Facultatea de Drept din Iaşi. Calităţile personale şi cunoştinţele acumulate i-au creat un statul special, ocupând funcţia de contabil şef al Fabricii de Ţevi Roman mai bine de 30 de ani. A avut o foarte bună colaborare cu instituţiile bancare şi financiare din Roman, din judeţ şi centrale, inclusiv la nivel ministerial, ceea ce a atras beneficii fabricii şi celor circa 15.000 de salariaţi din Roman şi comunele limitrofe.

Foştii colegi, directori ai Fabricii de Ţevi de-a lungul timpului, Corduneanu, Bârsan, apreciază că Petrică Feraru a fost un contabil şef competent, a rezolvat problemele financiare în folosul fabricii şi a salariaţilor, a ajutat şi stimulat dezvoltarea personală, pregătirea profesională a sute, dacă nu chiar mii de subordonaţi, alte mii de concetăţeni datorându-i un loc de muncă la IŢR. Contabilul şef de la Ţevi Petrică Feraru a intrat în legenda locală prin gesturile de solidaritate umană posibile la acea vreme şi la nivelul funcţiei pe care o deţinea, deşi alţi şefi din alte fabrici sau instituţii nu s-au remarcat printr-o astfel de conduită: se spune că mii de locuitori din Roman, sate limitrofe, dar mai ales din comuna Cordun i-au datorat locul de

muncă, stabilitatea financiară a familiei, condiţiile de a-ţi creşte şi educa în bune condiţii copiii.

A locuit în satul Simioneşti din comuna Cordun, unde a fost căsătorit cu o frumoasă descendentă a unei familii de ţărani înstăriţi, Elena Andone, cu care s-a căsătorit în anul 1953. Casa, una de nivel mediu, construită la marginea satului, era la drumul de acces spre Fabrica de ţevi, la numai 500 de metri de poarta fabricii.

Nu a avut copii, dar s-a preocupat de prosperitatea fraţilor lui şi a celorlalţi membri ai comunităţii din care făcea parte. Parcurile de joacă din Roman, şcolile, grădiniţele, creşele, centralele termice, C.A.P.-urile şi I.A.S.-urile din zonă, instituţiile din comuna Cordun au avut suport financiar şi material prin semnătura contabilului şef al Întreprinderii de Ţevi Roman Petrică Feraru.

Calităţile sale profesionale l-au recomandat, după pensionare, pentru funcţia de cenzor, în perioada 1998-2003, când s-a pregătit şi finalizat privatizarea Fabricii de Ţevi de la Roman.

S-a stins din viaţă, răpus de o boală necruţătoare, la 12 noiembrie 2002, la Iaşi.

✞ Gheorghe Ştirbu

S-a născut la 3 iunie 1916 în satul Simioneşti, judeţul Roman, într-o familie cu şase copii, Gheorghe fiind mezinul. Hrana zilnică era asigurată din munca celor 2,5 ha teren arabil deţinut de familie.

După terminarea Şcolii primare în anul 1923, susţine examenul de admitere la Liceul Militar *General Macarovici* din Iaşi, 1200 candidaţi pe 90 locuri, reuşeşte printre primii, iar media de admitere a permis obţinerea unei burse pe toată perioada liceului, scutindu-şi astfel părinţii de taxa anuală de 6000 lei. După obţinerea diplomei de bacalaureat pe 3 septembrie 1936, devine elev la *Şcoala de Ofiţeri Aviatori* Cotroceni, pe care, la 10 mai 1939 a promovat-o cu gradul de Sublocotenent Aviator, obţine Brevetul de Pilot Militar

nr.1636/26.06.1939, fiind al doilea din promoţie (vezi M.O. nr.149/01.07.1939).

La 1 iulie 1939 este avansat la gradul de Sublocotenent aviator. Sublocotenentul av. Ştirbu Gheorghe, a fost repartizat la Flotila 1 Informaţii Iaşi, este trimis la Şcoala de Observatori Aerieni la Tecuci. A activat in continuare în această Flotilă, ca pilot şi observator, dar şi ca instructor a mitraliorilor de bord. În anul 1940 este detaşat la Centrul de Instrucţie al Aeronauticii Pipera, unde urmează cursul de interpretare a fotografiilor aeriene, apoi se reîntoarce la Iaşi unde este încadrat în Escadrila 22 Observaţie din Flotila 1 Informaţii.

La 22 iunie 1941, prima zi de război, execută cu Esc.22 Obs. prima sa misiune de război, urmată de un număr impresionant de alte misiuni specifice aviaţiei de observaţie şi bombardament uşor. Când Esc.22 Obs. este retrasă de pe front pentru refacere, Slt. av. Ştirbu Gheorghe rămâne în continuare să execute misiuni pe front, dar în cadrul Esc.11 Obs. din Flotila 2 Informaţii, instalată în acel moment pe aerodromul Tiraspol, executând misiuni în zona Odessa. La 16 octombrie 1941, după căderea Odessei, se reîntoarce în cadrul Esc.22 Obs., executând misiuni de recunoaştere şi supraveghere a litoralului Marii Negre, zona Crimeea, în vederea evitării debarcării trupelor sovietice în această zonă. În perioada activităţii pe frontul de est, în cursul misiunilor de război pe care le-a executat, a fost pus deseori în situaţii critice, începând chiar cu prima zi de război, culminând cu 10 iunie 1944 când este doborât de un vânător P-38 Lighting lângă Bucureşti. O parte din întâmplările menţionate, sunt povestite de Comandor. av. Ştirbu Gheorghe în lucrările - *Aviaţia Română în prima zi de război, 22 iunie 1941* şi *Şi eu am fost în Icaria*, editate de autorii Dan Antoniu şi George Cicoş.

La 24 ianuarie 1942, este avansat la gradul de Locotenent aviator. Urmare schimbărilor intervenite după 23 august 1944, este hotărât să părăsească aviaţia intuind că în final vor fi excluşi, deoarece au luptat pe frontul de est. În toamna anului 1944 susţine examenul de admitere la Facultatea de Construcţii, este admis, solicită un concediu de studii care îi este acordat. În perioada studiilor a avut aceleaşi drepturi şi obligaţii ca oricare dintre ofiţerii activi. Cu toate lipsurile de după război, seceta din 1946-47, având şi un copil născut în anul 1943, a reuşit să termine facultatea cu menţiunea *Cum Laude*, anul 1949.

După absolvirea Facultăţii a fost repartizat, pentru scurt timp, în colectivul de proiectare a canalului Dunăre - Marea Neagră. În noiembrie

1949, primeşte ordin de la Comandamentul Aviaţiei Militare să se prezinte la unitate.

Cpt. av. ing. Ştirbu Gheorghe este încadrat în Comandamentul Aviaţiei Militare în funcţia de şef proiect pentru aerodroamele cu piste betonate, mutat apoi la Institutul de Studii şi Proiectări Militare al armatei, unde a avut aceleaşi îndatoriri.

În anul 1953 a fost avansat la gradul de maior. Între proiectele realizate de Mr. ing. Ştirbu Gheorghe, putem enumera:

- Prelungirea şi ranforsarea pistei betonate de pe aerodromul Otopeni,
- Depozitul de carburanţi de pe aerodromul Gearmata Timişoara,
- Pistele betonate pe aerodromurile Boteni, Alexeni, Mihail Kogălniceanu, Cocargeaua (Feteşti), Ziliştea (Boboc), Siliştea Gumeşti, Craiova, Deveselu (Caracal), Caransebeş, Bacău, Luna (Câmpia Turzii).

În anul 1956, o comisie a *Tratatului de la Varşovia* a inspectat aerodroamele enumerate mai sus, toate au fost găsite corespunzătoare şi încadrate în norme.

În anul 1956 este avansat la gradul de Locotenent Colonel ing. În acelaşi an, după finalizarea lucrărilor de modernizare a aerodromurilor şi desfiinţarea Institutului de Studii şi Proiectări Militare, Lt. Col. ing. Ştirbu Gheorghe a revenit în aviaţie fiind încadrat la Serviciul Cazarmare din Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului.

Deoarece a refuzat sistematic să devină membru de partid, la 1 aprilie 1960 a fost trecut în rezervă şi pensionat cu gradul de Colonel (Comandor). După pensionare, s-a angajat la Comitetul de Stat pentru Construcţii, Arhitectură şi Sistematizare - CSCAS - unde, după numai 2 ani a fost avansat şef de secţie răspunzător de înfiinţarea şi organizarea tuturor unităţilor de proiectare din ţară.

Pentru meritele sale, Comandor av. ing. Ştirbu Gheorghe, a fost distins cu mai multe ordine şi medalii:

- Ordinul *Coroana României* în grad de cavaler cu spade şi panglică de Virtute Militară,
- Ordinul *Meritul Militar* clasa a III-a,
- Ordinul *Meritul Militar* clasa a II-a,
- Medalia *Crucea Comemorativă a celui de Al Doilea Război Mondial* 1941-1945.

În anul 1975 s-a pensionat definitiv. În 27 mai 2006, cu ocazia unei manifestări la Muzeul Aviaţiei din Bucureşti Pipera, Comandor (r) av. ing. Ştirbu Gheorghe a avut onoarea şi privilegiul de a fi prezentat Majestăţii Sale ex Regele Mihai I, împrejurare care l-a emoţionat profund.

Copleşit de sănătatea precară, la 7 februarie 2007, cel care a fost Comandor aviator inginer Ştirbu Gheorghe, a trecut în nefiinţă, rămânând în amintirea familiei ca cel mai bun tată şi bunic, a cunoscuţilor ca un extraordinar prieten şi interlocutor. S-a dus alături de iubita lui soţie Teodora - care i-a fost parteneră de viaţă timp de 67 de ani.

Acum face parte din escadrila din ceruri, unde s-a alăturat foştilor săi camarazi aviatori.

(***n.e. Dan Antoniu***)

Adrian Diaconu

S-a născut după marea sărbătoare creştină *Buna Vestire*, pe 29 martie 1955 în satul Cordun, Neamţ.

A urmat Şcoala generală nr. 12 din satul natal şi apoi *Liceul Teoretic* nr. 2, Roman. Îşi continuă studiile (1977-1982) la *Facultatea de Mecanică* din cadrul Institutului Politehnic, Iaşi.

Începe activitatea profesională, ca inginer mecanic la I.U.P.S. Botoşani, (1982-1986) apoi devine *Şef Serviciu proiectare* în cadrul aceleaşi întreprinderi (1986-1991).

Din anul 1992 se implică activ în destinele satului său natal – Cordun.

Calităţile de bun organizator şi gospodar, implicarea în treburile comunităţii locale fac ca inginer Adrian Diaconu să fie ales, în anul 1992 până în 1996, în funcţia de viceprimar al comunei Cordun.

Militând cu multă dăruire şi energie pentru modernizarea satului în care s-a născut, reuşeşte să câştige încrederea consătenilor săi şi să ales primar al comunei Cordun (1996).

Trudnic în tot ceea ce a făcut, un scormonitor de învăţătură şi cunoaştere, o inteligenţă ascuţită şi un pasionat pentru nou, preocupat permanent să descopere lucruri constructive va urma începând cu anul 2009 un master în administraţie publică şi se va specializa în management, asigurarea calităţii şi derularea de proiecte europene.

Excepţional, prin toate dimensiunile sale excepţionale, reuşeşte să schimbe în bine viaţa satului, implicându-se cu răbdare şi responsabilitate în toate proiectele de modernizare şi administrare a comunei Cordun.

Prin personalitatea şi activitatea sa, inginer Adrian Diaconu oferă un model convingător pentru semnificaţia lucrului bine făcut, a ataşamentului faţă originea locului în care a prins viaţă, reuşind cu o rară capacitate intelectuală, să îmbine performanţa profesională de vârf cu inteligenţa simplă faţă de problemele umane reale, să îmbine discreţia caracteristică profesiei cu vorba bună şi sfatul competent.

Ioan Acatincăi

S-a născut la Cordun în 6 August 1951.

Între 1958-1966 urmează cursurile Şcolii generale din satul natal, apoi ale Liceului Roman Vodă din Roman, între anii 1966-1970.

Urmează studii la Academia Forţelor Aeriene, Braşov, specialitatea Radiolocaţie, între anii 1970-1973.

Continuă studiile în cadrul Academiei de Înalte Studii Militare, Bucureşti, specialitatea Aviaţie şi Apărare Antiaeriană, între anii 1982-1984.

A mai urmat cursuri de specialitate şi post academice cu durate de la 2 la 6 ani. Este licenţiat în Ştiinţe Militare, specialitatea Radiolocaţie.

Activitatea o începe ca ofiţer radiolocaţie pe diferite funcţii (comandant pluton, companie, şef staţie de radiolocaţie, locţiitor comandant batalion) la UM Secuieni, judeţul Neamţ între anii 1973-1982.

Între anii 1984-1990 este ofiţer radiolocaţie în cadrul Brigăzii 46 radiolocaţie, Ploieşti, ocupând funcţii ca: ofiţer 2 Birou operaţii cercetare, Şef cercetare mare unitate, Şef Birou operaţii cercetare Mare unitate.

Între anii 1990-1995 este Comandant batalion radiotehnic automatizat la Dumbrăveni, judeţul Suceava, apoi între anii1996-2001 este Comandant centru 1 radiolocaţie la Dumbrăveni, judeţul Suceava.

Între anii 2002-2004 este Director general adj. la Aeroportul internaţional Ştefan cel Mare, din Suceava.

Din anul 2004 până în prezent a ocupat diferite funcţii: vicepreşedintele Asociaţiei Cultul eroilor, filiala Suceava, Vicepreşedintele Asociaţiei Cadrelor Militare în rezervă şi retragere, filiala Suceava şi Preşedintele Asociaţiei Ofiţerilor în rezervă din Suceava.

Toader Dumitrache

S-a născut în comuna Cordun, la 10 septembrie 1951. A absolvit Institutul Politehnic Iaşi, Facultatea de Mecanică, Secţia Tehnologia Construcţii de Maşini, profesia de bază fiind inginer mecanic.

A urmat cursuri în domeniul pieţei de capital. În 1975 se angajează la S.C. Petrotub S.A. Roman ca tehnolog.

Până în 31 ianuarie 2001 ocupă o diferite funcţii: Şef atelier reparaţii întreţinere, Şef Secţie, Inginer şef, Director comercial, Consilier. De la 1 februarie 2001 este cooptat în echipa S.C. Mecanica Ceahlău pe funcţia de Vicepreşedinte executiv.

Ocupă diferite funcţii de conducere în cadrul S.C Mecanica Ceahlău: Preşedinte C.A, director general, director general adjunct până martie 2010. Din iulie 2010 iese la pensie după o activitate remarcabilă, încununată de realizări profesionale deosebite.

Vasile Mihail Bejenariu

S-a născut la 21 iulie 1959 în localitatea Văleni, judeţul Neamţ, având domiciliul în Cordun. După şcoala generală urmată în satul Cordun, şi-a continuat studiile la *Liceul Roman-Vodă* din Roman, absolvite în anul 1979. A urmat apoi Institutul de Marină *Mircea cel Bătrân* din Constanţa, absolvind în promoţia anului 1987. Activitate profesională: ofiţer maritim punte III în cadrul IEFM Navrom, Constanţa, ofiţer maritim punte III S.C Petromin SA Constanţa, ofiţer maritim punte II la SC Cosena SA Constanţa şi alte companii de crewing străine.

Panaite Nica

S-a născut pe 15 iunie 1947 în comuna Cordun, judeţul Neamţ

Studii: octombrie 1976 – iunie 1980: Facultatea de Economie şi Administrarea Afacerilor, Universitatea *Al.I. Cuza* Iaşi/ economie/ doctor în economie (1980)/Titlul tezei de doctorat: *Fundamentarea socio-statistică a deciziilor de marketing.*

- octombrie 1965 – iunie 1970: Facultatea de Ştiinţe Economice, Universitatea *Al.I.Cuza* Iaşi, secţia economia industriei, construcţiilor şi transporturilor / economist / înv. superior.
- octombrie 1999 – martie 2000: Asociaţia Română pentru Calitate/Managementul calităţii / Manager profesionist calitate.
- ianuarie – februarie 1974/ The City University Business School of London and University of Timişoara/marketing/International Marketing (postgraduate course)/Graduate.
- iulie 1994 – august 1994: University of Nebraska at Omaha, College of Public Affairs and Community Service SUA/ Public Administration/ Postgraduate course/ Graduate.

A funcţionat ca: profesor de management la Facultatea de Economie şi Administrarea Afacerilor, Universitatea *Al.I. Cuza* Iaşi. Conducător ştiinţific de doctorat în specializarea *Management*, Universitatea *Al.I. Cuza* Iaşi; Conferenţiar universitar la Facultatea de Economie şi Administrarea Afacerilor, Universitatea *Al.I. Cuza* Iaşi; Lector universitar la Facultatea de Economie şi Administrarea Afacerilor, Universitatea *Al.I. Cuza* Iaşi; Asistent universitar la Facultatea de Economie şi Administrarea Afacerilor, Universitatea *Al.I. Cuza* Iaşi; Prorector al Universităţii *Al.I. Cuza* Iaşi; Consilier al Ministrului Educaţiei şi Cercetării; Vicepreşedinte al Consiliului Naţional de Finanţare a Învăţământului Superior; Preşedinte al comisiei de Management – Marketing din cadrul Consiliului Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare din România

şi membru al Consiliului; Membru al Comisiei de Management de pe lângă Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare din România; Membru al Consiliului Naţional de Etică a Cercetării Ştiinţifice şi Dezvoltării Tehnologice; Consilier al Directorului General al S.C. *Antibiotice* S.A. Iaşi; Şef al Catedrei de Management – Marketing, Facultatea de Economie şi Administrarea Afacerilor, Universitatea *Al.I. Cuza* Iaşi; Membru IUHER (Implementation Unit of Higher Education Reform); Vicepreşedinte al comisiei de ştiinţe economice din cadrul Consiliului Naţional de Evaluare şi Acreditare Academică; Membru al Consiliului Naţional pentru reforma învăţământului superior; Membru al Consiliului Naţional pentru Managementul Calităţii în Înv. Superior; Profesor asociat şi conducător ştiinţific de doctorat în specializarea *Management* la *Academia de Studii Economice*, Chişinău.

A publicat**:** tratate, monografii, manuale: 28; articole şi studii: peste 150; contracte de cercetare: peste 30; comunicări la manifestări ştiinţifice: peste 200.

Emilia Dospinescu Ţuţuianu

S-a născut pe 12 iulie 1961 la Fălticeni, jud. Suceava, s-a stabilit la Cordun cu familia din anul 1963.

- absolventă a Liceului *Roman-Vodă* şi a Universităţii *Al.I. Cuza*, Iaşi, Facultatea de filozofie (specializarea: socio-psihopedagogie);

- în mai 2002 lansează volumul de versuri *Flori de măr*, Editura Princeps Edit (Iaşi) carte prezentată de poetul Daniel Corbu, prof.univ. dr. Tudor Ghideanu şi publicistul Gheorghe A.M. Ciobanu;

- Fondează Editura *Muşatinia* la Roman (2002) şi editează pentru prima dată cartea de poveşti *Curcubeu într-o peniţă* (Mădălina Gavrilă) semnând prefaţa acestei cărţi;

- în mai 2003 pune în pagină şi editează albumul de artă *Constantin Bârjoveanu* dedicat pictorului romaşcan Constantin Bârjoveanu;

- în aprilie 2004 publică volumul de versuri şi eseuri: *În amurg* Ed.*Timpul*, Iaşi;

- în anul 2008 publică în colaborare cu scriitorul Emil Bucureşteanu volumul *Zboruri întrerupte*

Până astăzi a reuşit să editeze peste 130 de cărţi: pentru copii, albume de artă, monografii, cărţi religioase, volume de poezie şi teorie literară, literatură, filosofie, muzică, antologii, cărţi cu conţinut istoric sau de antropologie etc.

În anul 2009 fondează Societatea Culturală *George Radu Melidon* şi realizează prima revistă de cultură a oraşului Roman: *Melidonium.* Totodată, începând din noiembrie 2011, realizează şi coordonează împreună cu ing. Dorin Dospinescu, suplimentul *on-line* al revistei *Melidonium* – care include *Pagina de Cultură* a municipiului Roman - unde se pot citi articole, poezii, eseuri, primite de la colaboratori atât din ţară cât şi din diaspora.

Consemnată în volumul:

- *O antologie a literaturii nemţene*, autor Laurian Ante, Ed. Muşatinia, 2005, p.273;
- *O istoria literaturii române de la origini până în prezent,* p. 915-916, autor Ion Rotaru, 2006;
- *Poeţi nemţeni*, autor Emil Bucureşteanu, Editura Timpul, 2008, p. 87;
- *Antologia Dor de Dor*, Ipoteşti, 2011, autor Marin Toma, p.198, 385;
- *Scriitori din Neamţ*, dr. Virgil Răzeşu, Piatra Neamţ, 2012;
- *Personalităţi române şi faptele lor XLIX*, 1950-2010, autor Constantin Toni Dârţu, editura *Studis*, 2012, Iaşi.

Pentru promovarea culturii şi înscrierea în circuitul culturii naţionale a unor opere romaşcane, *Consiliului Local* Roman a acordat Editurii *Muşatinia*, Premiul *Culturii Romaşcane* (2007); din partea Arhiepiscopiei Romanului şi Bacăului, Editura Muşatinia a primit *Medalia de Argint(2009);* diploma de participare la *Zilele Melchisedec Ştefănescu*, acordată de Arhiepiscopia Romanului şi Bacăului (2010); în anul 2011 obţine locul II (reportaj literar) la concursul de poezie *Dor de Dor*, Ipoteşti; în anul 2012 obţine *Marele Premiu*, la concursul de proză *Dor de Dor*, Ipoteşti;

Tudor Ghideanu

S-a născut la 30 martie 1938 şi a copilărit în împrejurimile Romanului (la Cordun), făcându-ne onoarea de fi mândri de contribuţia sa în a ridica numele acestui oraş şi faima meritelor sale la loc de cinste.

A urmat studiile gimnaziale şi liceale la Roman (1958), apoi Facultatea de Filosofie a Universităţii *Al.I.Cuza* din Iaşi.

Încă de elev, a fost preocupat de ambiţia de a fi primul, de a atinge o platformă valorică a întâietăţii greu accesibilă multor altora, greu de cucerit fără o muncă imensă, o pasiune intensă pentru cunoaştere şi un efort permanent de a promova adâncimea de esenţă a gândirii filosofice româneşti, contemporane sau universale.

Iată drumul parcurs de acest adevărat *patriarh* al Filosofiei româneşti:

- în sesiunea iunie-iulie 1963 obţine *Diploma de merit* (nr.5010) şi devine *diplomat în filosofie;*

- în acelaşi an (1963) se căsătoreşte cu Adela Gafiţa, profesor de limba română. Din această căsătorie s-au născut patru copii: doi băieţi (Bogdan şi Preda) şi două fete (Carmen şi Alina).

- în anul 1966 cunoaşte debutul în *Iaşul Literar* cu *Fugile* şi *Minciuni pozitive*;

- la 20 iulie1972 susţine teza Curentul fenomenologic în filosofia franceză contemporană, şi este numit *doctor în filozofie;*

- la 9 februarie 1977 primeşte titlul de *conferenţiar doctor* titular la disciplinele: Istoria filosofiei contemporane şi Istoria filosofiei româneşti, şi devine şeful catedrei de Filosofie până la 1 martie 1985.

Autor a zeci de articole şi studii de specialitate, publicate în *Cronica, Convorbiri literare, Ateneu,* precum şi scrieri ca: *Percepţie şi morală în fenomenologia franceză* - Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică Bucureşti, 1979; *Conştiinţa filosofică de la Husserl la Teilhard de Chardin* - Ed. Junimea, Iaşi, 1981; *Anamnesis sau Treptele aducerii aminte* - Ed. Junimea, Iaşi, 1987; *Temeiuri critice ale creaţiei* - Ed.Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti 1988; *Terra Genitrix – Spiritualitate românească* – Ed. Institutului Naţional pentru Societatea şi Cultura Română, Iaşi, 1998; *Ekpirosis sau Posesia focului* – Ed. Institutului Naţional pentru Societatea şi

Cultura Română, Iaşi, 1999; *Odysseea conştiinţei filosofice moderne – de la Kant la Nietzsche* - Ed. Junimea, Iaşi, 1999; *Odysseea conştiinţei filosofice contemporane – de la Pragmatism la Postmodernism* – Ed. Junimea, Iaşi, 1999; *Existenţialismul* – Comedia umanistă a secolului XX – Ed. Moldova, Iaşi, 1999 etc.

Pentru contribuţia sa la elaborarea şi coordonarea mai multor volume colective, între care şi sinteza Istoria filosofiei româneşti, Editura Academiei Române (1985) va primi premiul *Vasile Conta,* acordat de Academia Română în anul 1991.

- în anul 1992 devine membru al Institutului Mondial de Fenomenologie din S.U.A.

Cristiana Bortaş

S-a născut pe 24 iunie 1955, în satul Simioneşti, comuna Cordun, zi de profundă rezonanţă creştină, fiind ziua în care, în Calendarul Creştin Ortodox, sărbătorim Naşterea Sfântului Ioan Botezătorul, sărbătoare cunoscută în popor şi cu denumirea de Drăgaica sau Sânziene.

A urmat cursurile Liceului industrial chimic din Oneşti şi este absolventă a Institutului Politehnic *Gheorghe Asachi* din Iaşi, Facultatea de Tehnologie Chimică Organică, promoţia 1980. După absolvire a lucrat ca subinginer chimist la Combinatul Chimic Borzeşti.

Între anii 1982-1993 a fost Tehnolog - şef serviciu Administrativ Protocol la S.C. Polirom S.A. Roman. În anul 1991 a păşit în domeniul presei scrise - o altfel de chimie, a cuvintelor şi până în 1993 este colaborator la *Romanul Liber*. În perioada 1993-1996 a fost redactor-şef adjunct la *Gazeta de Roman*. Între anii 1996 - 2001 a fost redactor-şef la cotidianul *Monitorul de Roman,* iar din anul 2001 este redactor–şef la *Ziarul de Roman*.

A urmat Cursuri de marketing şi management în presă, organizate de Trustul de presă *Monitorul*, sub asistenţa *Freedom House* şi Cursuri de relaţii publice şi comunicare, organizate de Agenţia de Monitorizare a

Presei, Centrul pentru Jurnalism Independent şi Trustul de presă *Academia Caţavencu*.

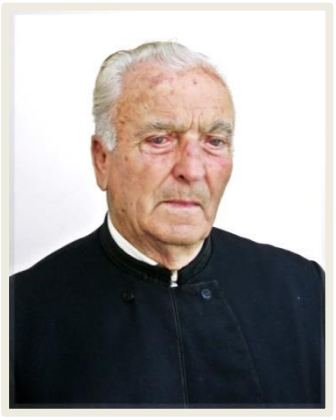

Pr. Ioan Pelin

S-a născut pe 15 aprilie 1923, în Simioneşti, Neamţ. Cursurile primare le absolvă în localitatea natală apoi urmează Seminarul *Sf. Gheorghe* din Roman şi Facultatea de Teologie (1945-1947) pe care o întrerupe după doi ani. Activează în cadrul unei unităţi germane, ca telegrafist până pe 26 august 1944 când fuge din unitate şi se întoarce la Bucureşti pentru a se încorpora pe front. Pleacă din Sibiu (Vişlea) cu unitatea militară spre Apus până în Ungaria. Este ridicat la grad de sergent major, lucrând la unitatea de transmisionişti, înlesnind legăturile dintre unităţi.

Dup război urmează o perioadă zbuciumată, plină de incertitudini şi căutări. În anul 1947 se căsătoreşte cu Aurica Manea, din Simioneşti. Se angajează ca administrator (1949) la *Gostat*, Boghicea şi ia parte la plecarea boierilor armeni din zonă.

Lucrează apoi ca administrator la: *Gostat* Climeşti, Dulceşti, Secuieni etc. ca apoi să ajungă la Comitetul de Stat pentru Colectări (1954-1955) ca planificator. Din anul 1955 până în anul 1957 se angajează la Fabrica de Ţevi Roman ca *Director de şcoli de calificare*, contribuind strategic la formarea a peste 1000 de tineri în diverse calificări, ca: dulgheri, betonişti, zidari etc.

Este dat afară din fabrică pentru că se aflase că are studii de teologie. Se preoţeşte la Iaşi, în anul 1958 şi prima parohie pe care o ia este în comuna Sârbi, Bârlad. Ajunge la parohia din comuna Cordun în anul 1988 şi rămâne aici până în anul 2002 când iese la pensie.

Trece la parohia Simioneşti şi continuă să mai slujească chiar şi după pensionare.

De ce a devenit preot?...Ar fi putut alege alt drum?...Greu de spus. Îşi aminteşte cu multă emoţie de clipa când a hotărât să devină preot.

„ - *Tata a împrumutat ceva bani de la cămătarul Enache, din Cordun, şi m-a trimis la şcoală. Cum a fost acolo?...Erau vremuri grele, profesorii*

erau foarte severi – nu ca acum – din 30 de elevi dacă rămâneau 12 care terminau seminarul... Îmi amintesc de profesorul meu de chimie, care m-a lăsat corigent. Asta m-a ambiţionat să învăţ pe rupte şi să-mi dau examenul cu brio... Îmi amintesc cu recunoştinţă şi respect de directorul meu de atunci, profesorul Vlad. Un om de mare ţinută, un remarcabil dascăl.

- Cum v-aţi împăcat cu comunismul?

- Angaja, angaja, angaja...asta era comunismul.

- Bilanţul acestor ani?

- Am rezistat! Am rezistat! Am rezistat!...De când l-am văzut pe Satan s-au schimbat multe în viaţa mea.

- Când s-a întâmplat asta?

- Era o zi frumoasă, liniştită, plină de soare. În apropierea satului, pe malul Moldovei broaştele se trezeau din moleşeala primăverii şi cântau pe strunele lor... Atunci s-a întâmplat să se răscoale cel rău împotriva perfecţiunii. Dar nu m-a doborât, credinţa a fost temelia care mi-a ţinut dreaptă fiinţa. Am moştenit această credinţă de la părinţii mei şi am purtat-o aprinsă, ca o flacără, toată viaţa. Această lumină mi-a încălzit toate colţişoare întunecate din viaţa mea... şi mi-a fost de ajuns. Satul acesta mi-a dat multă linişte în suflet. Credinţa şi cumineţenia oamenilor mi-a adus echilibrul de care am avut atâta nevoie în viaţă. Gândul meu de recunoştinţă pentru toţi cei care au fost alături de mine..."

(***n.e***)

Viorel Alexandru

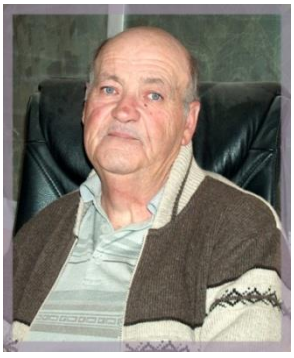

Alexandru Ionel-Viorel s-a născut la 6 octombrie 1951, în comuna Suraia, judeţul Vrancea, având domiciliul actual în localitatea Simioneşti, comuna Cordun, judeţul Neamţ. De profesie inginer agronom, absolvent al Facultăţii de Agronomie din cadrul Institutului Agronomic *„Nicolae Bălcescu"* din Bucureşti, în anul 1976. Între anii 1976-2004 a fost şef de fermă la I.A.S. Roman şi S.C. Fastrom ferma Simioneşti, între anii 2004-2012 şef de fermă la S.C. Marsat S.A. Roman. Pensionar din anul 2012, în timpul liber acordă consultanţă tinerilor

ingineri care au preluat administrarea terenului de pe raza comunei Cordun, în suprafaţă de 1200 ha.

,,Cea mai mare satisfacţie, în perioada de 36 de ani cât am profesat ca şef de fermă, a fost aceea că am reuşit, prin aplicarea tehnologiilor moderne şi a dotării fermei cu utilaje performante, să cresc randamentul culturilor la hectar, ajungând la producţii mari şi profitabile, cum ar fi: la porumb 8-10 tone la hectar boabe, la grâu 5-6 tone la hectar, la floarea soarelui 3,5-4 tone la hectar, la rapiţă 3-3,5 tone la hectar.

*De asemenea, după 1990, din momentul restituirii terenului către proprietari, s-a produs o fărâmiţare excesivă a acestuia, cu suprafeţe cuprinse între 0,3 şi maxim 1 ha., lucru care a dus la convingerea proprietarilor de teren (care aveau şi o vârstă înaintată şi nu aveau nici puterea financiară de a lucra singuri terenul) de a da terenul în arendă la Societate, pentru care au primit o cantitate de produse, ce a evoluat de la 300 kg. La ha. În 1990 la 600 kg. la ha. în 2012, urmând ca în perioada următoare să crească la 700-800kg la ha. De asemenea, prin arendare, s-a reuşit evitarea fărâmiţării terenului ce se exploatează şi aplicarea de tehnologii avansate pe sole mari. În prezent cea mai mică solă este de 5 ha., iar cea mai mare de 500 ha. O altă satisfacţie personală a fost că în perioada de 36 de ani cât am profesat ca inginer agronom, am împărtăşit din experienţa mea, multor absolvenţi, ingineri agronomi, care vor duce mai departe, sarcina , deloc uşoară, de a exploata acest teren, în beneficiul proprietarilor cât şi a Societăţii." (*Alexandru Viorel)

Amintiri din copilărie

Cristiana Bortaş

Memoria afectivă înregistrează alte repere decât cele pe baza cărora pot oamenii de ştiinţă să aprecieze evoluţia în timp a unei aşezări şi a locuitorilor ei. La un exerciţiu de memorie pe care l-am încercat în 2010, satul natal, Simioneşti, mi se pare cu mult mai mic, dar mai cochet, mai îngrijit, chiar frumos, faţă de ceea ce ţin minte din 1960.

Uliţele erau pline de praf, de se ridicau nori cât casa, când treceau vitele de la islaz. Casele mi se păreau de jucărie, de mici şi strâmbe ce erau, pe când acum dai capul pe spate să le măsori înălţimea. Nu treceau cu zilele maşini pe uliţă, iar acum, în fiecare curte este cel puţin un autoturism.

Dacă nu mergeam vara la scăldat, stăteam cu ceasurile în vişini, citind basme, poveşti cu eroi sovietici, poezii de Alecsandri, romane istorice şi povestirile inegalabilului Sadoveanu. Când ne adunam, pe seară, la poveşti, minţeam spunând cele citite ca şi cum mi s-ar fi întâmplat mie.

Era ca la cinematograf, ceea ce nu aveam în sat, la vremea aceea. Nici televizor, primul fiind un televizor de marcă sovietică, un Rubin pe care l-au adus părinţii din oraş tocmai când împlineam 6 ani. Ce sărbătoare, ce mândrie când se umplea casa cu vecini şi rude pentru a vedea minunea! Toamna mă luau părinţii la vie, spre Săbăoani şi mi se părea că făceam, în loc de 2-3, zeci de kilometri până la marginea satului. Lunca Balasanu, Zăvoiu sau Lunca, ceea ce, pe vremea copilăriei mele, reprezenta pădurea de plopi de peste Moldova, spre Roşiori-Dulceşti.

Nu aveam cum şti, la nici 10 ani pe care-i aveam atunci, că un moşier Balasan, Bogos, sau Missir aveau interese pentru aceste locuri, pe la 1832. Cred că de pe atunci mă aşezam la temelia cunoaşterii, la care contribuim permanent, ca şi acum, la formarea satului modern Simioneşti, loc în care m-am născut şi am crescut sub semnul spiritualităţii şi al simţului de afaceri specific armean. Ce am adunat de atunci vă returnez vouă, celor care nu trebuie să uitaţi cine sunteţi şi de unde veniţi.

De pe temelia solidă şi veche a răzeşilor moldoveni, primitoare gazde ale evreilor, braşovenilor, ungurilor, ardelenilor, oltenilor şi câtor altor trecătoare şi bune prietenii. Nu lipsită de importanţă este apariţia în zonă a negustorului interesat de Simioneşti-Asfadur Romaşcanu, dovada cea mai puternică a asimilării de către localnici a oricărei oferte de natură a le fi de folos, lor şi spre binele generaţiilor care au urmat.

Evoluţia, în paralel, şi pe repere specific moldoveneşti, a unor familii de boieri şi urmaşi ai voievozilor Moldovei nu a făcut decât să accentueze specificul local, îmbogăţindu-l cu elemente de progres cultural, economic şi spiritual. Urmaşii de la 1821 ai lui Dimitrie Sturza vor fi cei care vor ctitori şcoli, aşezăminte de binefacere, centre administrative, alături de marii latifundiari ai zonei şi negustori de prestigiu care, intrând în politică, au făcut donaţii şi investiţii pe care istoria le reţine ca pionierate în dezvoltarea modernă a zonei.

Evreii Pincu, Avram şi Iţic, negustori cu dughene în Simioneşti, din care puteai cumpăra de la sare, căpăţâni de zahăr până la cerneală şi lămâi, i-au învăţat pe localnici ce înseamnă toleranţa, prietenia şi omenia, aducând în sate noţiuni elementare de civilizaţie la care, altfel, ţăranii nu ar fi avut acces. Mama mea, născută la 1916, în familia Ivan Toader, gospodar de frunte în Simioneşti, povestea despre cei 13 fraţi din cele două căsătorii ale bunicii Ruxanda, tânără văduvă din Primul Război Mondial. De Paşte, bunica s-a dus pe jos(!), în necunoscut absolut, să-şi omenească, cu bucate de sărbători, bărbatul aflat pe front, la Mărăşeşti.

Nu ai nevoie de o lecţie despre toleranţă şi iubire, despre respect şi prietenie dacă asculţi, ca mine, povestea mamei despre prietena ei evreică Rifca, colegă de bancă pe care trebuia să o mediteze pentru a înţelege bine lecţiile predate în româneşte de învăţător. Despre refugiaţii basarabeni, cu drag de limbă română şi poezie patriotică recitată la serbări cu lacrimi în glasul sugrumat de emoţie; despre predicile preotului Bucevschi, al cărui har i-a convins pe doi fii ai satului – Bucă şi Pelin, ambii veri ai mamei mele - , să aleagă preoţia pentru a lumina sătenii din rândul cărora s-au născut şi au plecat la şcoli înalte.

Ce era, la începutul secolului XX, un drum la târgul Romanului, cale de 6 kilometri? O plăcere, povestea mama, amintindu-şi de drumul făcut cu căruţa încărcată de copii, la cumpărături de Paşte, când bunicul Manea dădea frâu liber pungii pentru ca toţi cei 13 copii să se bucure de sărbători, chiar şi dacă 4 dintre ei erau din prima căsătorie a bunicii Ruxanda, cu vestitul Ivan Toader, răzeş aşezat, cel mai gospodar şi cel mai fălos din sat,

dar care s-a prăpădit pe frontul de reîntregire a neamului, fără a apuca s-o vadă pe ultima lui copilă, pe mama, pe Mândiţa.

Poveşti adevărate din alte vremuri, când ciuboţelele de lac erau doar pentru a merge la biserică şi horă, când tinerii se vedeau înainte de nuntă doar la poartă, când din dughene evreieşti se cumpărau cupoane de stofă, de bumbac, de pânză „furnica" sau „păpuşoaie de icre", butoaie de măsline, sticle de lampă şi jurubiţe de mătase pentru a coase şi a croşeta altiţe la cămăşile din borangic. Peştele se prindea cu mâna, cât timp se uscau rufele bătute cu maiul la soare, pe malul gârlei, acolo unde se punea la murat şi cânepa, din care, după meliţat şi tras fuioare, se torcea firul din care ţeseau cămăşi şi izmene pentru bărbaţi.

Oamenii de curte mâncau la masă cu stăpânii, oalele de lapte prins, brânza cu smântână, caşul de oaie, carnea de pasăre şi cea de porc, dar mai ales fasolea fiind bucate alese pentru oricare prânz. Copiii mici erau „traşi de moaşa satului, masaţi cu ulei din plante medicinale, aşa cum li se punea şi-n apa de baie, pe care o făceau în cadă din lemn sau în ciubăr. Când răceau, li se puneau pietre încinse în baie, ori frunze de nuc, o cană de lapte dreasă cu untură de gâscă fiindu-le de leac.

Pentru a fi salvaţi de la boli grele, copiii erau duşi la descântat, moaşa satului ori altă bătrână considerată „de leac" folosind untură de gâscă pentru „a-i trage", adică le făcea masaj şi le spunea şoptit descântecul: *„să te faci sănătos, să te dai din pat jos, să cânţi şi să joci, de boală să te lepezi.."*. Altă vrajă miraculoasă era stinsul „frigării", adică puneau cărbuni încinşi din sobă într-o ulcică de lut cu apă şi dacă sfârâiau când se stingeau (ceea ce se întâmpla întotdeauna!) era semn că persoana în cauză a fost deochiată! Celor mai mici dintre copiii, când aveau o stare de boală prelungită li se făcea baie „de întărire" în ciubăr de lemn, în care se puneau pietre încinse în foc, plante medicinale, frunze de nuc şi tărâţă de grâu.

De multe ori, din cauza aburului prea fierbinte şi a concentraţiei prea mari de iod din frunzele de nuc pielea copiilor se umplea de băşici, arsurile fiind mai greu de suportat decât boala dinainte. Toate poveştile şi întâmplările copilăriei mele vin de departe, de acolo de unde avem toţi rădăcinile. Aleg, din noianul de imagini, un Moş Crăciun: cu opinci, cioareci, suman alb cu găitane negre, mănuşi din lână mirosind a ger, căciulă de oaie brumărie, iar de sub cuşmă, plete albe, până la umeri. Ochii, de un albastru de cer de vară şi un zâmbet şăgalnic în colţul gurii mi-l fac numai al meu pe Moş Crăciun: este *bunicul Manea,* care mi-a adus, în coş din papură tivit cu roşu, turtă dulce sub formă de căluţ, cu gust şi miros de cuişoare.

El venea, înţeleg astăzi, de demult, de atunci când la Simioneşti erau dinari romani ascunşi în ulcele de lut, pe care să-i găsim noi astăzi şi să le urmăm firul, pe care să-l depene nepoţii şi strănepoţii noştri.

Cordunul

Gheorghe Stoica

În Cordun e cuibul vieţii
Căci aicea m-am născut,
Şi aicea-ntâia dată
Am dat primul meu sărut.

În Cordun natura este
De un farmec pitoresc,
Şi-n amurgul lin al serii
Îmi dă viaţă să trăiesc.

Când pe cer răsare luna
Peste satul adormit,
Pare-un vis de biruinţă
În Cordunul meu iubit.

Umbra nopţii când se-nalţă
Şi zefiru' adie-ncet,
În Cordun răsare-n umbră
O iubire de poet.

El iubeşte ochi albaştri
Şi-o guriţă de bujor,
Căci Cordunul azi e vrednic
De iubire şi de dor.

Loc mai dulce de viaţă
Şi iubire pân-acum,
Mi-a fost farmecul naturii
Şi în satul meu Cordun…

9 septembrie 1948

Gheorghe Stoica - *În drum spre Cordun*

Satul cireşilor seculari

Tudor Ghideanu

Adesea îmi întorc gândul, înapoi, spre satul meu natal şi îmi repet acele versuri inimitabile, ale marelui nostru Eminescu, cuvinte ce nu pot fi spuse, în şoaptă, iubitei:

,, Atât de fragedă te-asemeni, cu floarea albă de cireş", pentru că prin faţa ochilor memoriei, îmi trec cei vreo 10-12 cireşi mari, foarte mari, al căror trunchi nu putea fi cuprins decât de trei oameni, stând cu mâinile întinse: astfel, de la fântâna-adăpost, a celui poreclit ,,Roşu" (Constantin Nica) şi din faţa caselor familiilor Dinu (zis ,,Slabu") şi Miron, cireşii seculari – toţi cu gustul dulce, nici unul amar, se înălţau, aliniaţi pe zona dinspre Răsărit a şoselei dintre Roman şi Simioneşti, ca nişte adevăraţi paznici ai vechimei satului Cordun, oricum mai tânăr decât satul Simioneşti (unde se şi aflase Primăria şi Jandarmeria, pe timpul naşterii mele: 30 Martie 1938!).

Dacă satul Simioneşti se înălţase în jurul conacului moşierului Cristoveanu, satul Cordun se ridicase încă din veacurile al XVII-lea al XVIII-lea pe pământurile, foste ale Episcopiei Romanului!

Mi-aduc bine aminte că cireşul din faţa casei noastre (chiar în poarta familiei Radu Vasile, poreclit ,,Haplea" , fost coleg de clasă al mamei mele, Anica Ghideanu (fostă Tudor, după numele bunicului meu, Gheorghe Tudor, participant la Primul Război Mondial – un frate al său, Pavel, a murit pe frontul de Apus (în Ungaria), cireşul din faţa casei noastre era – desigur, aşa cum mi-l proiectează fidel memoria – era, zic, cel mai înalt şi cel mai rămuros dintre toţi semenii săi seculari.

Numai că pentru mine, la ceasul acela al vârstei pubere, avea semnificaţia unui adevărat fort sau castel, de pe meterezele căruia vedeam – cu toate că eu nu mai suiam mai sus de ramurile de jos, mai groase decât un trup de om matur, vedeam direct în ograda noastră, unde mama trebăluia pe la bucătăria de vară, lângă care stăteau căldările de apă, iar fratele meu Ludovic, repara o bicicletă răsturnată cu roţile în sus, căreia îi cădea mereu lanţul.

Atunci parcă îi priveam de undeva din cer, sau din nori, deşi eu nu aveam satisfacţia şi bucuria celor ce urcau până în vârf, la 5-6 metri de

suprafaţa pământului cu iarbă, de sub marele cireş, de unde căzuse nefericitul de Miluţă al lui Bejan. Noroc de văru-meu Milucă Dimitriu care îl trăsese de turul pantalonilor, astfel încât îi atenuase căderea, lovindu-se doar de fiecare creangă puternică din treptele inferioare. Acum sunt toţi, dincolo de bine şi de rău şi bun e Domnul Dumnezeu de ne vom mai întâlni la Învierea cea de obşte!

Cireşul–Patriarh făcuse destule victime în decursul zecilor de ani, printre curajoşii suitori de crengi – trepte năzuind până la cireşele cele mai coapte. Altfel ploile torenţiale şi grindina aveau grijă ele să rupă crenguţe încărcate cu frumoasele şi gustoasele fructe ale copilăriei noastre.

Dintre ceilalţi cireşi seculari, încă din anii mei tineri, îmi mai apar grupurile de 3-4 din faţa gospodăriilor familiilor Oprea Ion, Oprea Costică, Vasile Stanciu („Târlan" –morarul şi vânătorul!) sau din faţa casei lui Oprea Ilie şi Băcăiţă, Niţă Pleşcan şi Ruginosu Maria. Ultimul cireş, dinspre Roman, era în faţa familiilor Radu – un soi de graniţă vie a localităţii noastre spre *Urbea Romanorum!*

Astăzi nu mai există nici unul dintre aceşti falnici reprezentanţă ai vechimii...

În legătură cu vechimea satului Cordun, sau a celei mai vechi părţi a satului, lucrurile au intrat demult în impas. Unii mai cred (cât de întemeiat!?) că cea mai veche este partea numită „Dumbrava", spre N-E satului, spre Fabrica de ţevi, cu argumentul că acolo sunt urme ale unor bătrâni stejari (deci ar fi fost pădure mai întâi!).

Alţii consideră, cu mai multe temeiuri, că partea cea mai veche se află spre Apus, adică pe râul Moldova, unde mai sunt familiile Şerban, Ilie a lui Marin, Toma, Stoicuţa Radu. Însă alţii situează partea cea mai veche spre S-V, tot pe Moldova, unde mai existau familiile: Pleşcan, Şerban, Costea (Păscăloaia), Manolachi Tudor, Mocanu ş.a.m.d.

Personal, înclin să dau dreptate acestora din urmă, pentru că Biserica veche se află acolo (adică un acoperiş al Clopotniţei – păstrat de Părintele Pr. Constantin Tiron!).

Mai demult, în veacurile din urmă, deoarece viiturile de primăvară ale Moldovei erau frecvente, rupând din malurile satului, exista părerea (confirmată, de altfel) că: „Moldova va înceta să mai rupă din suprafaţa satului, abia atunci când va ajunge la Biserica veche!"

Se ştie că din 1892, satul Cordun are o nouă Biserică, hramul ei fiind sărbătorit de Sf. Gheorghe (23 aprilie).

Subsemnatul, Toader Ghideanu, sunt născut în casa bunicilor mei, Aglaia şi Gheorghe Tudor, situată în faţa (spre Apus) Bisericii, renovată şi

înfrumuseţată sub oblăduirea Preoţilor Constantin Tiron şi Mihai Bordei, sprijiniţi de primarul actual, inginer Adrian Diaconu, urmaşul uneia dintre cele mai vechi familii ale satului.

În şirul mare al preoţilor care au trecut slujind la Biserica satului meu, îmi vin în minte: pr. Ciocoiu, pr. Bucevschi, pr. Bucă (din Simioneşti), pr. Pelin şi în mod special, Episcopul Theofil Herineanul, care a şi ajuns Mitropolit al Transilvaniei (l-am văzut oficiind în Catedrala ortodoxă din Cluj – el, fostul preot unit) cu prilejul examenelor din doctoratul meu clujean, cu profesorii D. D. Roşca, Eugen Rozsa şi Călina Mare.

Din cireşul meu secular, din faţa casei noastre, mai văd, ca într-o imensă ogradă, trecutul, cu generaţiile, mai vechi sau mai noi, din rândul cărora îmi amintesc pe: Stelică Negru (ajuns conferenţiar la Institutul de Industrie Alimentară din Galaţi); Sandu Pascal (profesor la A.S.E Bucureşti); Petrică Feraru (ajuns contabil şef la Fabrica de Ţevi – Roman); Gheorghe Radu (economist şef la I.C.P.R.O.M Iaşi); apoi din generaţiile de după mine: fratele meu Ludovic Ghideanu (lector dr. la Catedra de Economie Politică a Univ. tehnice „ Gh. Asachi” Iaşi), vărul meu Panaite (Puiu) Nica (prorector al Universităţii „Al. Ioan Cuza” din Iaşi); ing. V. Dumitrache (director al Fabricii de Ţevi – Roman), ing. Adrian Diaconu (primarul Comunei Cordun, Roman) şi mulţi alţii...

Mai văd de acolo de sus, din cireşul meu secular, frumoasele noastre tradiţii de Sfintele Sărbători ale Crăciunului, colindele Lerului Domnului şi „Trei păstori se întâlniră”, Banda de haiduci „a lui Bujor” (s-a numit „a lui Jianu”, abia după 1950); banda de Artişti, cu cei peste 30 de tineri îmbrăcaţi nemţeşte, cu vipuşti la pantalonii negri şi cu bluze de mătase în toate culorile, cu Tricolorul nostru la căciuli, dansând vreme de o oră după cântecele fanfarelor de la „Zece prăjini” şi „ Corneşti”, mersul pe la case „cu capra” şi „cu ursul” etc. – văd apoi, pădurea „Teiuş” (deşi în ea nu se găsesc nici un tei, ei erau pini, stejari şi frumoasele şi lungile alei de „porumbişti” din care culegeam cu mama „porumbele pentru vin de putină”.

Toate s-au dus şi mai ales pădurea, din ordinul unui anume secretar de partid de la Roman, pe nume Gherghel care – cică – spusese ritos: „Nu vreau să mai văd nici un copac pe moşia Cordunului!”.. Urmase cooperativizarea, prin anii -60, de tristă amintire.

În încheiere, aş putea, parodiind pe Lucian Blaga, să scriu şi eu Satului meu Cordun, următorul imn:

Cord-Unul

Sat al meu ce porţi în nume
Ritmurile inimii (Cord)
De cel cânt rostit de nume,
Şi demult uitat de lume
Numai tu ştii ce dor mi-i!

Unul, ce-ţi încheie plânsul
Nu mai poartă azi vreun rost,
Înţelesul unic, poate, în ureche sună prost,
L-au pierdut până şi moşii care-au fost, sau nu au fost,
Sună doar a amintire, celor ce mai dorm într-însul

La obştească Înviere,
Când Adam va buciuma,
Timpul nostru cu durere,
Va renaşte spre vecie, în dulce ţărâna Ta.

Tudor Ghideanu, ***2 iunie 2013***

Trusa cu amintiri...

Corina Dumitrache

Lumea satului este una fascinantă. Tânăr fiind, probabil eşti uşor influenţabil şi atunci dimensiunea trăirilor este pe măsură. Memoria mea afectivă păstrează un parfum drag, legat de cei 22 de ani petrecuţi la Cordun: de la mirosul crud al ierbii la cel dulce-îmbietor al pomilor în floare sau al grădinilor, de la mirosul plăcut de cozonaci ce răzbătea din casele gospodinelor, la cel al pământului proaspăt arat , de la mirosul de var proaspăt al dispensarului, la cel al toamnei cordunene…

Erau vremuri destul de tulburi când am venit în sat ca medic – imediat după revoluţie – şi aveam sentimente amestecate: de la emoţii obişnuite vis-a-vis de un loc necunoscut, până la spaima că nu voi reuşi să mă ridic la înălţimea aşteptărilor celor ce aveau nevoie de mine. În timp, trecând peste toate, am învăţat că poţi fi fericit, ori măcar mulţumit, făcând ceea ce-ţi place, oriunde în lume.

Am găsit în Cordun oameni adevăraţi – începând de la oficialităţile satului la omul de rând - care mi s-au lipit de suflet şi-mi place să cred că şi invers. Primăria mi-a oferit locaţie pentru dispensarul medical şi m-au ajutat şi în utilarea acestuia cu tot ce era necesar pentru a-mi putea desfăşura activitatea în condiţii normale.

Pentru un medic cel mai important lucru este pacientul şi toate acţiunile şi le dirijează pentru a-l ajuta. La începuturile mele la Cordun am simţit o uşoară reticenţă. Răceala pe care o simţi în banala formulă de salut *Bună ziua!* doare când eşti nou într-o comunitate!

Cu timpul, toate s-au estompat pentru că încrederea se clădeşte cărămidă cu cărămidă. Au învăţat şi pacienţii mei că medicii după care tânjesc au fost şi ei cândva tineri şi experienţa vine practicând meseria, consultând şi diagnosticând.

La rândul meu şi eu am învăţat că eşti medic adevărat doar atunci când eşti faţă în faţă cu pacientul. E terifiant, ca un salt cu paraşuta, dar pe măsură ce trece timpul, *îţi intri în mână*, se creează o legătură specială cu cei ce au nevoie de tine ca specialist . Ajungi să înveţi să ai un mod echilibrat şi natural de a aborda pacienţii, de a asculta şi vedea dincolo de problemele de sănătate şi să-ţi pui, destul de des, întrebarea „*mie cum mi-ar plăcea să fiu tratat* ?" sau „*mie cum mi-ar plăcea să mi se vorbească* ?"

Doar aşa devii un medic mai bun, un Om mai bun, pentru că înveţi să observi diferenţele dintre ce e scris în cărţi şi ce se face în practică.

Mi se umple sufletul de bucurie, când întâlnindu-mă cu câte o bătrânică din sat, îmi mulţumeşte, mă întreabă despre ai mei şi-mi spune ce mai e nou prin sat „*pe la noi"*. Fără falsă modestie, cred că viaţa celor ce m-au adoptat ca *fiică a satului*, cu mine alături, s-a îmbunătăţit, fizic şi spiritual, cum şi viaţa mea e mai bogată cu un *Cordun*. Scriind despre acei ani simt şi astăzi cum mi se iuţeşte plăcut pulsul.

Meseria de medic este una dintre cele mai vechi din lume. Fie că i s-a spus doctor, vindecător, vraci, doftor, medicul a fost şi a rămas o persoană importantă în viaţa societăţii, fiind printre cei mai respectaţi oameni ai comunităţii din care face parte. Înainte de a fi medic eşti om şi trebuie să-ţi tratezi semenii cum ai vrea să fii tu însuţi tratat.

Nu pot decât să mulţumesc oamenilor frumoşi pe care i-am întâlnit, în numele meu şi al înaintaşilor mei, în numele a tot ce e bun şi sfânt în meseria mea, cinstind halatul alb pe care l-am pus pentru prima oară pe mine acum ceva anişori.

Şi pentru cinstea de a fi medic în faţa părinţilor, copiilor şi pacienţilor mei , mulţumesc. *Divinum est opus sedare dolorem - Divină este osteneala de a alina durerea*. Divină este şi recunoştinţa primită în schimb. Şi eu asta am simţit din plin în *satul meu Cordun.*

Am dat clipelor conţinutul lor adevărat, intens, oferindu-le astfel imensitate în timp , în amintire…

Tudor Ghideanu – un adevărat „patriarh" al filosofiei româneşti

Emilia Dospinescu Ţuţuianu

Rar am ocazia de a prezenta o personalitate atât de distinsă, complexă, roditoare în multe domenii şi familiară înălţimilor de cuget şi simţire românească precum filosoful ***Tudor Ghideanu*.**

Jumătate de secol a căutat repere în axiologie, pentru a ne oferi o viziune nouă despre natura valorilor şi ne-a surprins cu atâtea poveşti de suflet care îi alcătuiesc destinul, încât rămânem fascinaţi ori de câte ori ne vorbeşte.

Profesor universitar, doctor emerit la Universitatea *Alexandru Ioan Cuza* Iaşi, domnul Tudor Ghideanu ne propune o nouă paradigmă a educaţiei multidimensionale în care integrarea europeană se realizează valoric prin educaţie multiculturală.

Remarcabil este contactul viu în adâncimea interogaţiilor metafizice pe care domnul profesor îl întreţinea cu studenţii domniei sale.

Nu este de mirare că aceştia îl întâmpinau cu căldura unui apelativ precum acela de „*cel mai iubit dintre pământeni*". Este doar măsura de suflet cu care cei care i-au fost aproape l-au îmbrăţişat pe profesorul Tudor Ghideanu într-un imbold de adâncă preţuire a ceea ce *Omul* Tudor Ghideanu a lăsat ca marcă autentică.

Anii petrecuţi în Universitate ca şef de catedră al Facultăţii de Filosofie au constituit o bogată sursă de inspiraţie academică soldată în numeroase apariţii de carte, reviste ori articole în diverse publicaţii.

Cronica Romanului şi a Episcopiei de Roman, lucrare aparţinând episcopului Melchisedec, retranscrisă de filosoful Tudor Ghideanu, apărută la editura Muşatinia (2008), este grăitoare în ceea ce priveşte munca considerabilă şi plină de râvna adâncilor căutări de valoare şi sens universalizator întru zidirea renumelui oraşului Roman şi a ctitorilor săi axiologici.

Activitatea profesorului Tudor Ghideanu a înflorit roditor şi în studii teologice sau monografii. De o bogată însemnătate este lucrarea Melchisedec, lumina Ortodoxiei, Ed. Muşatinia, 2009 - iar pledoaria pentru sanctificarea episcopului Melchisedec Ştefănescu este cutremurătoare în motivaţie şi responsabilitate a trăirii spiritualităţii ortodoxe regăsite în viaţa şi opera acestui mare prelat român.

Îndemnul teologic cu care filosoful Tudor Ghideanu ne luminează calea cunoaşterii este acela conform căruia „*Cunoaşterea lui Dumnezeu este o poruncă a vieţii fără de sfârşit*."

În opinia autorului lucrării *Sensul teandric al iubirii*, „*cunoaşterea este una dintre dimensiunile esenţiale ale fiinţei umane, astfel încât noi suntem deopotrivă subiect şi obiect al cunoaşterii. Dumnezeu însă nu poate fi niciodată obiect al cunoaşterii, eroare fundamentala comisă de reprezentanţii gândirii discursive care l-au adus la interesul logic de: idee, monadă, prim-motor nemişcat, lucru în sine, principiu, elan vital, etc.*"[1]

O astfel de gândire filosofică, afirmă autorul, tinzând să prindă totul în concept şi argumentare pierde din vedere ceea ce este profund caracteristic creştinismului „*ceea ce este si rămâne mereu acelaşi - Dumnezeu cel viu*."

Fenomenologia iubirii şi trăirii creştine relevată de Tudor Ghideanu este urmată de o fenomenologie a dreptăţii, revelată cu o suită de răspunsuri paradigmatice conforme celor trei teorii fundamentale ale Dreptului şi moralei: Teoria dreptului natural, Teoria dreptului pozitiv şi Teoria binelui social.

Erotetica dreptăţii este ordonată într-o panoplie de răspunsuri care ne îndeamnă către origini, către Republica prin prisma tetractisului pitagoreic.

Şi daca vorbim de dreptate, ce poate fi mai edificator decât efortul lui Tudor Ghideanu de a reda într-o oglindă cât mai dreaptă şi adecvată valoric profunzimilor, opera lui Eminescu.

---

[1] **Tudor Ghideanu** – *Sensul teandric al iubirii*, Ed. Lumen, 2007

Munca titanică ce scoate la iveală printre altele teoria golurilor sociale, tema arheusului jignit, ideile universalizatoare are poeziei şi prozei eminesciene.

„*Eminescu este infinitul adevărat de simţire şi de gând al întregului neam românesc. El este o valoare culturală absolută către care îndreptăm ierarhiile noastre de adevăr, de bine şi de frumos, la întâlnirea căreia ne înveşmântăm în mantia unei totale primeniri. Aceasta pentru că Eminescu s-a identificat valoric-exponenţial cu însăşi perenitatea de fiinţare a poporului românesc…*[2]"

Interesul pentru descoperirea conceptelor filosofice în literatura română îl regăsim în numeroase studii şi articole, în care autorul urmăreşte definitivarea personalităţii poetice şi comunicarea perfectă dintre creator şi opera sa.

Astfel, în recenzia poeziei lui Adrian Păunescu, filosoful Tudor Ghideanu notează:

„*…să scrii despre Adrian Păunescu e ca şi cum te-ai pierde în tandra pierzanie a Feciorului de împărat fără stea…*"

„Manifest este poesis-ul lui Păunescu, contra singurătăţii şi nebuniei însoţitoare, într-o punere în perpetuă răspundere faţă de planeta Terra, faţă de viaţă, faţă de om, faţă de patrie. Ca un colind de trezire…Concretul existenţial şi singular de Suflet al Păunului*, poetul şi-l trăieşte* ca: Mare miros de medicament, Făt Frumos castrat, Vărsat de floare, Senzuala captivitate, Marele fluture galben, Dor de sălbăticie etc."[3]

Despre poezia postmodernistă a poetului Daniel Corbu, Tudor Ghideanu afirmă:

„*Atins de aripa celestă a geniului-Cuvânt, Daniel Corbu face parte dintr-o stirpe anume. Cum nu se întâmplă adesea minunea, el este rezultatul unei aporetici a metaforei metafizice, dând un sens original Poeziei, într-o „apocalipsă de fiecare zi", într-o „odisee a singurătăţii" în care „mucezeşte Absenţa", pentru că, nici mai mult nici mai puţin, „Poezia e haosul condamnat la visare*!"[4]

Tudor Ghideanu prezintă într-un mod cu totul şi cu totul original sentimentele înălţătoare care ridică sufletul la o treaptă aproape de perfecţiune.

---

[2] **Tudor Ghideanu** – *Filosofia lui Eminescu*, Ed. Cronica, Iaşi, p.9

[3] **Tudor Ghideanu** - *Fetişul Als'ob sau Ascunderea Realităţii de valoare***,** revista *Melidonium,* Nr.2, p.33

[4] **Tudor Ghideanu**: Daniel Corbu, *Eonul marelui desant* , Ed. Princeps, Iaşi 2008, p.366

Se va opri atent asupra poezii lui Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Adrian Păunescu, Daniel Corbu, pentru a defini specificitatea existenţei umane în mijlocul lumii.

Profesorul Tudor Ghideanu, ca toţi oamenii de mare valoare se simte mereu atras de locurile natale, de satul Cordun şi de locuitorii oraşului Roman, cu mare potenţial cultural şi se implică, ori de câte ori este solicitat, în universul acestuia.

Exceptând lucrările amintite, prin care cercetătorul dă glas vechilor hrisoave, răscolind trecutul Episcopiei Romanului, este necesar să subliniez faptul că, domnul Tudor Ghideanu este membru fondator al *Societăţii Culturale George Radu Melidon,* şi a prefaţat mai multe opere apărute la Editura Muşatinia.

Coordonata ştiinţifico-filosofică a operei profesorului este reprezentată sintetic şi de cartea *Chivotul syncategorematelor şi Infinitul,* apărut la Editura Muşatinia, lucrare care cuprinde cei 4 factori ai Logicii universale.

Structurată în două părţi, lucrarea prezintă în 3 limbi (germană, engleză, română), metoda celor 4 factori (conectori) logici invarianţi (constante logice) fenomenologia istorico-filosofică în întreaga desfăşurare temporal-istorică a gândirii umane.

Gândul cu care noi păstram în suflet figura domnului profesor este acela al piscurilor eidetice, a înălţimilor de simţământ romanesc cu care „*cel mai iubit dintre pământeni*” ne-a înzestrat drept aleasă moştenire.

Amintiri…

Valeria Ionescu

Învăţătoare pensionară, fiică a localităţii Cordun din binecuvântata Moldovă - o persoana de 75 de ani, dar cu sufletul încă tânăr, mă întorc ,,acasă, în satul meu drag de pe Valea Moldovei, în fiecare an din cei 18 ani de când am devenit locuitor al capitalei, după decesul soţului meu – profesor Adrian Ionescu.

Acasă înseamnă Cordunul unde merg cu mare plăcere şi emoţie pentru a mă întâlni cu rudele mele, urmaşi ai familiilor Toader Năstase şi Gheorghe Diaconu, care au fost bunicii mei; pentru a mă întâlni cu prieteni din copilărie care mai târziu au fost părinţii elevilor mei; pentru a mă întâlni cu locuitorii de acum ai satului, oameni maturi, care odinioară au fost unii dintre elevii mei, unii dintre cele 9 serii de elevi pentru care am lucrat în cei 34 de ani de activitate didactică, la Şcoala din Cordun.

Mă întorc ,,acasă să mă rog şi să mă reculeg la mormintele celor dispăruţi din familia mea, să mulţumesc preoţilor din parohia Cordunului pentru rugăciunile de pomenire a celor plecaţi; mă întorc mereu să mă bucur de noua înfăţişare a satului, de viaţa liberă şi frumoasă a locuitorilor de pe aceste meleaguri dragi, să mă bucur de rezultatele colegilor mei mai tineri care lucrează acum în şcoala unde am lucrat eu, soţul, tatăl şi socrii mei, să mă bucur de locurile unde am trăit timp de 48 de ani.

De aceea, îmi permit ca acum, în anul 2013, când se scrie această nouă monografie a satului Cordun, să aduc unele informaţii, păreri şi concluzii atât ca locuitor al comunei, dar în special, ca om care am lucrat pentru instruirea, educarea şi formarea pe băncile şcolii a locuitorilor din Cordun.

Din cele povestite de părinţii mei: în anul 1936 tânărul absolvent al Şcolii Normale din Roman – învăţător Ioan Năstase s-a căsătorit cu Elena Diaconu (mama mea) şi au făcut nunta în Şcoala Cordun, alcătuită atunci din două săli de clasă (destul de încăpătoare) şi un hol între ele, tip de şcoală ce se întâlnea în mai toate comunele moldovene, şcoli ce s-au construit în urma reformelor realizate în timpul lui Cuza Vodă. După mulţi ani, clădirea şcolii s-a mărit, construindu-se încă două săli de clasă şi o cancelarie.

După cel de-al II-lea Război Mondial şi după ce tatăl meu, învăţătorul Ioan Năstase, s-a întors din prizonierat, ne-am stabilit în comuna Cordun, tata transferat ca învăţător în satul Simioneşti, iar noi, copii lui, învăţând la şcoala din Cordun. Eu, Valeria Năstase, eram elevă în clasa a III-a şi învăţam cu doamna învăţătoare Podaru, pe care o consideram o a doua mamă.

Îmi amintesc că aveam icoană în clasă şi în fiecare dimineaţă, înainte de începerea activităţilor şcolare, eu spuneam tare şi clar rugăciunea ,,Tatăl nostru" şi toţi copiii din clasă stăteau în picioare, cu faţa spre icoană, smeriţi şi se rugau.

Este vorba de anul şcolar 1947-48 când, în Ianuarie 1948, după ce ne-am întors la cursuri din vacanţa Crăciunului, doamna ne-a spus că, de atunci începând, nu vom mai spune rugăciunea în clasă pentru că eram mai mari şi ne puteam ruga singuri acasă, înainte de a pleca la şcoală şi că de aceea nu

mai e nevoie de icoană în clasă. Tot atunci, am fot sfătuiţi să deschidem manualele şcolare şi să desprindem paginile de la început, unde era portretul regelui Mihai şi al mamei sale Elena, explicând-ne că ţara nu mai are rege.

Tata mi-a explicat acasă de ce nu mai spuneam rugăciunea în clasă, de ce nu mai cânta el la strană, la Sfânta liturghie şi nu mă mai lua nici pe mine la biserică, de ce a fost alungat regele. Am înţeles mai târziu, mai bine acest fapt.

La şcoala primară din Cordun, unde am făcut clasele a III-a şi a IV-a era director domnul Mihai Frăteanu şi mai lucrau ca învăţători: doamna Zenovia Frăteanu, d-na Inculeţ Maria, d-l Goian, în anul 1952 au venit soţii Ionescu, dna. Anna Ionescu educatoare şi Virgiliu Ionescu, învăţător, fiind transferaţi din Banat în Moldova, de către Minister. Ei au lucrat până în anii 1962-63 când s-au pensionat, soacra mea de drept, iar socrul meu pe caz de boală, accentuarea rănii şoldului căpătată în timpul războiului.

Tot în anii 1950-55 a lucrat ca învăţătoare domnişoara Rugină, care, deşi era în ultimii ani dinaintea pensionării, cu o sănătate precară, îşi făcea activitatea didactică cu un profesionalism deosebit.

A fost învăţătoare fratelui meu, care a lucrat tot în învăţământ ca profesor.

De multe ori şi acum discutând cu el despre activitatea în şcoli el spune: ,,nu a avut învăţământul românesc mulţi învăţători care să îşi fi făcut meseria ca învăţătoarea mea", domnişoara Rugină, căreia îi poartă un respect deosebit şi dincolo de moarte.

În perioada 1950-1960 populaţia şcolară s-a dublat, astfel că şcoala avea clase paralele la clasele I-IV şi era necesar să se construiască o şcoală mai mare şi să ia fiinţă şi ciclu gimnazial în Cordun, pentru că erau tot mai mulţi copii care voiau să urmeze cursurile gimnaziale şi celor din jumătatea de nord a satului le era prea departe să facă aceste cursuri în şcolile oraşului Roman.

Eu am lucrat ca învăţătoare la Şcoala Cordun începând cu anul şcolar 1956-57 unde erau deja clase paralele, iar director era tatăl meu, învăţător Ioan Năstase, iar d-l Mihai Frăteanu mai lucra învăţător, fiind colegi de cancelarie.

În anul şcolar 1959-60 a luat fiinţă ciclul II, formându-se clasa a V-a din elevii care terminaseră clasa a IV-a în anul şcolar trecut şi din elevi care absolviseră clasa a IV-a cu 1-2 ani înainte sau chiar cu 3 ani mai înainte, care au dorit să urmeze cursurile clasei a V-a. La şcoală au venit şi profesori noi: profesor de limba română şi istorie Constantin Adrian Ionescu (fiul învăţătorului Ionescu) care a primit şi direcţia şcolii, dna. Lucia Popovici,

profesor de matematică şi mereu alţi profesori, pe măsură ce se măreau clasele gimnaziale.

În anii 1962-63 s-a construit noul local de şcoală (lângă şcoala veche), cu materiale, săli de clasă şi condiţii deosebite pentru desfăşurarea activităţii şcolare, pentru pregătirea bună a elevilor să continue şcoli medii şi superioare pentru formarea oamenilor ce urmau să lucreze în sectoarele economice.

Învăţământul de 8 ani a devenit obligatoriu cu o populaţie şcolară numeroasă, cu o motivaţie a învăţării mai precisă, cu un colectiv didactic bine pregătit pentru pregătirea copiilor pentru muncă şi viaţă.

În perioada vieţii şi activităţii mele în satul Cordun, o activitate mai lungă şi cu rezultate bune în activitatea şcolii şi în general în desfăşurarea acţiunilor de dezvoltare a comunei, au avut-o următorii colegi: Zenovia şi Mihai Frăteanu, învăţători şi director timp de 20 de ani; Năstase Ioan, învăţător şi director al şcolii şi o perioadă şi a Căminului Cultural timp de 25 de ani; Ionescu Constantin Adrian, profesor, director de şcoală şi un timp şi al Căminului Cultural timp de 31 de ani; Valeria Ionescu, învăţătoare timp de 34 de ani.

Am propunerea ca numele şcolii din Cordun să poarte numele unuia din cadrele didactice ce s-au remarcat în activitatea şcolară.

Privind realizările din Cordun în anii de după tumultuosul 1989, ţin să exprim felicitările mele pentru locuitorii satului natal, pentru cei ce au muncit şi administrat dezvoltarea acestei frumoase localităţi, pentru domnul primar Adrian Diaconu şi pentru Georgeta Diaconu, profesor şi director al şcolii Cordun. Cred că ar fi deosebit de interesantă şi emoţionantă o întâlnire a fiilor satului pentru a ne bucura împreună de revedere, de a schimba gânduri şi a depăna poveşti ale anilor tinereţii, de a comemorarea pe cei dispăruţi dintre noi şi de bucura într-o Sărbătoare a satului Cordun.

Prin cutia cu amintiri…

Eugenia Hristea

M-am născut pe 18 aprilie 1944, în comuna Vârciorova din Turnu Severin, unde familia mea a fost refugiată în timpul războiului, tata fiind CFR-ist şi obligat să plece în refugiu.

Am făcut şcoala primară în Cordun, cea gimnazială în Roman şi apoi am urmat şi absolvit, în anul 1964, cursurile Şcolii Pedagogice din Bacău. De atunci am funcţionat ca învăţătoare timp de 35 de ani, din care 26 de ani în satul Pildeşti, comuna Cordun, loc unde am întâlnit oameni deosebiţi care mi-au marcat o bună parte din viaţă si de care mă leagă minunate amintiri.

Întotdeauna mi-am iubit şi m-am mândrit cu satul meu. De câte ori am fost departe de el am suferit şi abia aşteptam să mă întorc. Nu cred că aş fi putut locui în altă parte. De aceea cele mai frumoase amintiri le am de aici, din satul meu.

Primele amintiri, cum e şi firesc, sunt legate de şcoală. Am mers la grădiniţă la vârsta de 3 ani. Pe atunci grădiniţa era într-o casă, pe strada din faţa şcolii (pe lângă Langa). Era o casă cu 2 camere şi un hol pe mijloc. Într-o cameră era grădiniţa iar în cealaltă locuia familia domnului învăţător Ionescu Virgil, care abia veniseră în sat.

La grădiniţă dna. Ionescu mi-a fost educatoare, iar când am mers la şcoală dl. Ionescu mi-a fost învăţător. Pentru mine au fost nişte oameni extraordinari, care şi-au pus amprenta pe destinul meu. Mă iubeau, dar şi eu îi iubeam foarte mult şi le păstrez o vie amintire.

Mi-au rămas întipărite în minte minunatele serbări de la grădiniţă şi apoi de la şcoală, cu dramatizări ca *Lupul tâlhar, Punguţa cu doi bani, Capra cu trei iezi.* În *Lupul tâlhar* (eu fiind lupul), de emoţie, am uitat să cad când mă împuşca şi domnul învăţător striga disperat „*cazi, cazi"* iar eu abia când m-am dezmeticit am căzut, efectul dramatic fiind mult mai mare.

Versurile din *Capra cu trei iezi* mi-au rămas vii în memorie: *Într-un sat, între livezi / Stă o capră cu trei iezi / Mijlociul şi cel mare / Sunt ce-i drept obraznici tare / Prâslea însă , alb şi creţ / E cuminte şi isteţ…* Pentru toate aceste spectacole aveam măşti şi costume făcute de doamna educatoare. Cum să uiţi asemenea minunăţii?

La şcoală, domnul învăţător mă mai certa uneori, dar ca un părinte, folosind cuvinte ca *fata mea* sau *olteanca mea,* iar în pauze fugeam la grădiniţă , ca un soi de evadare de la *greul lecţiilor.*

Nu pot uita minunatele lecţii de istorie şi povestirile extraordinare din război pe care ni le spunea (dumnealui fiind rănit în război la un picior) şi pe care, noi elevii, le ascultam cu răsuflarea tăiată. Apoi orele de matematică, unde ,după ce ne explica lecţia, ne dădea mici teste să vadă dacă am înţeles. De multe ori, după ore, mergea la copii acasă să-i ajute şi să vorbească cu părinţii.

Aceşti oameni au fost primii dragi şi scumpi îndrumători din viaţă şi le păstrez cea mai pură amintire. De câte ori merg la cimitir, la mormântul părinţilor mei, le aprind şi dumnealor, cu mare pioşenie, câte o lumânare.

Tot de aici, din satul meu, îmi amintesc cu mare drag de frumuseţea sărbătorilor, de horele care se încingeau, pe *medeanul* unde acum sunt Poliţia şi Primăria, în zilele de Paşti, când se instalau scrâncioburi fel de fel, unde cânta fanfara de răsuna satul şi bătrânii stăteau pe iarba de pe marginea drumului, privind la tineret, ciocnind ouă roşii şi mâncând cozonac.

Era minunat!

Mi-au rămas ca o pecete în amintire, serile de vară, când oamenii se întorceau de la câmp, rând pe rând, cu sapele pe spate şi în amurgul serii aprindeau în grădini focuri şi-n nişte ciururi mari făceau *floricele*. Se răspândea un miros îmbietor peste tot, iar scânteiele focurilor se ridicau în aer ca artificiile unui spectacol extraordinar.

Multe lucruri minunate s-au petrecut de-a lungul vremii în satul nostru şi mulţi oameni de seamă s-au ridicat de aici, dar timpul trece repede şi vălul uitării se aşterne, necruţător, peste toate, lăsând loc altora noi. Amintirile, însă, sunt nemuritoare…

Irina, Rodica şi Adriana Ionescu

Cordun înseamnă, pur şi simplu, copilăria noastră fericită

Parcă a fost în altă viaţă... Cu siguranţă însă, a fost în alt timp...

În timpul când singura noastră grijă era aceea de a ne face temele, pentru a răsplăti eforturile educatorilor, învăţătorilor şi profesorilor noştri, pe care îi iubeam şi îi respectam.

În timpul când distanţa de la noi de acasă, de lângă şcoală, până la bunica, lângă biserică, ni se părea luuuungă, iar ,,uliţa copilăriei" noastre se limita la strada din fata casei, pana la chioşcul ,,de la colţ", de unde cumpăram nu atât de multe ,,bunătăţi" precum vedem astăzi în magazine, dar mai mult decât suficiente pentru viaţa noastră de zi cu zi...

În timpul când zăpada era mare şi albă, când aşteptam cu emoţie în seara de Crăciun să vină Moşul, să ne aducă bradul împodobit, în timp ce noi mergeam să-l colindăm pe bunicul, care împlinea anii în aceeaşi

noapte... Avem şi-acum în nări mirosul cetinei pomului de Craciun şi de portocale din jurul lui... Şi Doamne, ce frumos se auzeau colindele copiilor în tot satul, în seara de Crăciun...

În timpul când vara ne jucam în parcul sau in curtea şcolii, încercând să mergem „pe bârnă" sau să facem „roata" în exerciţii „la sol", ca demne „urmaşe" ale Nadiei... Sau când, înainte de începerea şcolii, îi ajutam pe tata şi pe mama să pregătească sălile de clasă pentru un nou an şcolar, punând manualele pe bănci... Sau când îi ajutam la reamenajarea bibliotecii şcolii - Doamne, ce mult ne plăcea să clasificam şi să aranjăm cărţile pe rafturi...

În timpul când seara stăteam pe banca din faţa porţii cu bunicul şi vedeam oamenii întorcându-se de la câmp şi văcuţele de la păscut... Sau când bunicul ne trezea dimineaţa în zilele de vară cu un cântat de „cucu" la fereastră, în drum spre grădina pe care o plivea şi o îngrijea cu atâta dragoste...

În timpul când mama şi tata aveau grijă să nu ne lipsească nimic, chiar dacă vremurile se înăspreau... Când întreruperile de curent ne dădeau prilejul să vedem cum au învăţat ei când erau copii, la lumina lămpii... În timpul când televizorul era suficient de puţin interesant, încât ne invita la lectură sau la joacă...

În timpul când, în dimineţile de toamnă, curăţam miez de nucă stând pe căldăruşele de plastic, în rând, în curtea şcolii, înainte de a pleca încolonaţi la practica agricolă... Şi ce bucurie era că mergeam la practică - ni se prelungea vacanţa cu două săptămâni! În timpul când copiilor de la şcoală ne era drag sa îngrijim parcul şcolii şi să culegem plante medicinale...

În timpul când îl certam pe tata că îşi petrecea tot timpul în şcoală şi pentru şcoală şi nu mai avea timp pentru noi şi pentru căsuţa noastră... Iartă-ne, tăicuţă! ... În timpul când mama era, ca şi acum, cea mai mare maestră in prăjituri şi în murături şi încerca să ne „molipsească" şi pe noi cu acest har - iţi mulţumim, măicuţă şi iartă-ne că nu suntem nici pe departe la înălţimea acestei dăruiri! În timpul când dascălii veneau cu drag la şcoală, deşi mulţi dintre ei îngheţau iarna în staţia de autobuz - vă mulţumim, doamnelor si domnilor „Trandafir"!

Vă mulţumim, *Mamă* şi *Tată*, pentru frumuseţea sufletului, omenia, puterea de sacrificiu şi iubirea pe care ni le-aţi transmis!

Vă mulţumim, dascăli ai Şcolii Cordun, pentru pasiunea şi dragostea cu care ne-aţi învăţat! Vă mulţumim, săteni ai Cordunului, care aţi apreciat şi apreciaţi oamenii Şcolii, păstrându-i în inimă pentru totdeauna.

Doamne, ajută tuturor!

Irina, Rodica şi Adriana Ionescu, fiicele învăţătoarei Valeria Ionescu şi profesorului Constantin-Adrian Ionescu.

Învăţător Vergiliu Ionescu şi educatoarea Anna Ionescu

Învăţătoarea Doiniţa Bogoi-Mahu anul 1978

Învăţător Vergiliu Ionescu, în gradina de legume a familiei

Învăţătoarea Axinia, anul 1977

Învăţătoarea
Teodora Andrieş

Profesor Gavriluţ şi cls. a VII-a, anul 1973

Învăţătoarea
Anna Ionescu, 1962

Învăţătoarea Teodora Andrieş, cls. a IV-a, an şcolar 1977-1978

Înv. Valeria Ionescu, 1978

directorul scolii din Cordun, prof. Adrian C. Ionescu - la sfârşitul anului şcolar (în fotografie se mai poate vedea învăţătoarea Maria Neagu

plecarea din Cordun a învăţătorilor Zenovia şi Mihai Frateanu, 1962 - alături de ei, familia Vergiliu şi Anna Ionescu

Elevii cls. a III-a cu învăţătoarea Maria Neagu

Aurica Pelin, anul 1945

**Pr. Ioan Pelin şi Aurica Pelin -
finii Mărioara şi C. Duminică, anul 1960**

miri din Simioneşti, anul 1950

Elena Hristea, anul 1929

Soltana Hristea, anul 1919

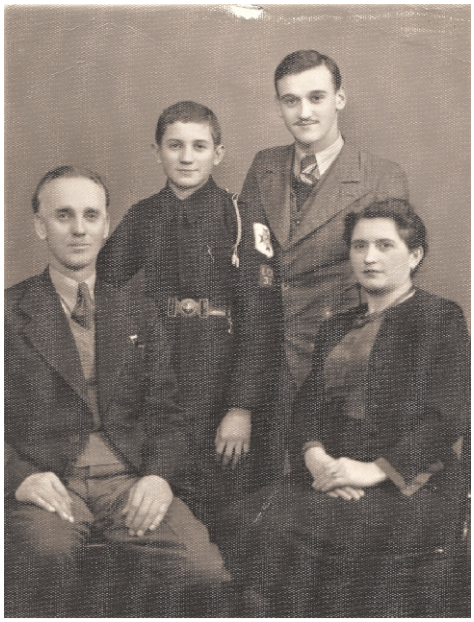

Familia Dimitriu: Gheorghe, Soltana, Neculai, Constantin, anul 1950

Formaţia artistică a Şcolii din Cordun, anii'60

Vasile şi Tincuţa Iamandi, ing. M. Schuster anul 1988

Ing. Gheorghe Perea

Prof. univ. Ludovic Ghideanu

Prof. Gheorghe Stoica

Primăria Cordun, imagine din turnul bisericii Sf. Gheorghe, anul 2013

Imagine de la intrarea în comuna Cordun, anul 2013

Casă modernă din Cordun, anul 2013

Oficialităţi la inaugurarea noului sediu al Primăriei Cordun, anul 2003

Primăria Cordun , anul 2013

Bibliografie

În scrierea acestei monografii s-au folosit, pe lângă amintirile localnicilor şi multe date, ce trebuiau să fie susţinute cu probe temeinice, prin izvoare demne de încredere. Nu am notat aceste surse, la fiecare eveniment, în dorinţa de a nu încărca lucrarea.

Astfel s-au folosit:

- Arhivele Naţionale Iaşi, Visteria Moldovei;
- Arhivele Naţionale Piatra Neamţ;
- C. Loghin, Istoria Literaturii Române din Bucovina;
- D. Xenopol, *Istoria Românilor, vol. II şi Dimitrie Cantemir*, *Descriptio Moldaviae*, cap. XVI;
- D. Xenopol, *Istoria Românilor*;
- George Vâlsan, *Câmpia Română*, 1915;
- George Vâlsan, *Harta Moldovei după Dimitrie Cantemir*, 1926;
- George Vâlsan, *O fază în popularea ţărilor româneşti*", 1912;
- George Vâlsan, *O ştiinţă nouă: etnografia*, 1927;
- George Vâlsan, *Sensul geografic ca ştiinţă;*
- Gh. T. Kirileanu, *Hotărnicia răzăşilor dorneni, în revista Apostolul din 1941, Piatra Neamţ*;
- Gh. T. Kirileanu, *Hotărnicia răzeşilor dorneni*;
- revista *Apostolul* din Piatra Neamţ, anul 1941;
- Gheorghe Ion Lahovari, *Dicţionarul geografic al României*, 1899;
- Grigore Tocilescu, *Manualul de istorie a României*, 1900;
- I. Grămadă, *Cum era pe vremuri la noi în Bucovina*;
- Irina Pătrăuceanu, *Oraşul Roman, Consideraţii istorico-geografice*, 2006;
- Nistor, *Istoria Fondului Bisericesc din Bucovina*;
- Petru Condrea, *Dicţionarul geografic al judeţului Neamţ*, 1888;
- Scarlat Porcescu, *Episcopia Romanului*, 1984;
- Silviu Vacaru, Mircea Ciubotaru, Lucian Valeriu Lefter, *Catagrafiile Ţinutului Romanului*, 1820;
- Simion Mehedinţi, *Caracterizarea etnografică a unui popor prin munca şi uneltele sale*, 1920;
- Simion Mehedinţi, *Coordonate etnografice - civilizaţie şi cultură*, 1930;
- Simion Mehedinţi, *Seminar de geografie şi antropogeografie*, 1932;

- Ştefan Meteş, *Emigrări româneşti din Transilvania în secolele XIII-XX*;
- T. V. Stefanelli, *Istoricul luptei pentru drept în ţinutul Câmpulungului Moldovenesc. Discurs de recepţie la Academia Română rostit la 3.VI.1911*;
- T. V. Stefanelli, în prefaţa din *Documente din Vechiul Ocol al Câmpulungului Moldovenesc*, 1915;
- Teodor Bălan, *Noi documente câmpulungene, documentul nr. 2 din 15 februarie 1410*;
- *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I. Repertoriul istoric al unităţilor administrativ-teritoriale (1772-1988)* – coordonator Dragoş Moldovanu;
- Victor Tufescu, *Nume populare pentru regiunile geografice din România*, 1977;
- Victor Tufescu, *Pe Valea Moldovei. Privelişti şi evocări*, 1970;
- Victor Tufescu. *Migraţiuni sezonale pentru lucru in Moldova de Nord*, 1941;
- Monografia satului Pildeşti;
- *Istoria oraşului Roman*;
- Încercarea de monografie a comunei Cordun întocmită de profesorul Victor Grumăzescu din Roman;
- Încercare de monografie a satului Simioneşti, preot Ioan Pelin;
- Arhiva de Stare civilă a comunei Cordun pe anii 1902-2002.
- Arhiva ordinară Primăriei comunei Cordun;
- Relatări verbale şi fotografii de la: Ion C. Radu, Gh. L. A. Miron, Gh. V. D. Alexandru, Adrian Diaconu, Georgeta Diaconu, Vasile Bejenariu, Valeria Ionescu, Emil Ignat, pr. Vasile Trofin, Costel Iamandi, Eugenia Hristea, Ana-Maria Dumitru, Ecaterina Găină, Adrian Cristoveanu, Dana Mayerhoffer, Vasile Cajban.
- Victor Mitocariu – *Viaţa lui Criste Cristoveanu;*
- Colecţia *Ziarului de Roman;*

Mulţumim pe această cale, tuturor celor ce s-au trudit la scrierile menţionate, ca surse de informaţie, precum şi celor ce au ajutat la întocmirea acestei lucrări şi de asemeni - cu anticipaţie - celor ce vor dori să completeze această lucrare, spre luminarea actualilor şi viitorilor locuitori din Cordun şi Simioneşti.

CUPRINS

Argument...3
Cuvânt de întâmpinare...5
Să te naşti în Cordun, Să-ţi iubeşti etern Moldova cea cristalină, Să te întorci Acasă!...7

Cap I. Aşezarea geografică a comunei Cordun...11
Delimitarea teritorială Cordun-Roman...14
Relieful zonei...18
Clima - trăsături specifice...20
Fauna şi vegetaţia locală...22
Păsări şi animale de curte...23

Cap II. File de istorie...24
Istorie comparată sau similitudini ale evoluţiei istorice...28

Cap. III. Locuitorii şi vechimea locuirii în aria comunei Cordun
Etimologia cuvântului Cordun...33
Cordunenii au rădăcini în nordul Moldovei...39
Cordunul, botezat de austrieci...42
Bucovinenii migrează în Moldova...44
„Au venit şi-n ţara noastră de-au cerut pământ şi apă”...45
Cordon de soldaţi împărăteşti...48
Alţi locuitori veniţi în zona Cordun...50
Mişcarea externă a populaţiei din Cordun...54

Cap. IV. Armenii în Moldova
Istoria armenilor împletită cu istoria moldovenilor...56
Armenii, mari proprietari imobiliari şi de moşii...63
Poveşti romantice despre armeni...65

Cap. V. Evoluţia localităţii Cordun...67
Organizarea teritorial – administrativă...70
Posesiunile asupra pământului...76
Improprietărirea din 1864...77
Improprietărirea din 1921...78
Improprietărirea din 1945...82
Colectivizarea...85
Starea actuală a satului...95

Cap. VI. Coordonate sociale şi etnografice
Alimentaţia...97
Curăţenia...98
Locuinţele...100
Îmbrăcămintea...105
Obiceiuri de sărbători...111
Dotări...118

Cap. VII. Participarea cordunenilor la războaie şi mişcări sociale...120
Primul Război Mondial...121
Al Doilea Război Mondial...123

Consecinţe ale războiului din 1941-1945...130
Partidele politice...132

Cap. VIII. Viaţa religioasă...136
Monumente...140
Bunuri bisericeşti...141
Cimitire...143

Cap. IX. Instituţii de învăţământ şi cultură
a. Şcoala...145
b. Grădiniţa...152
c. Activitatea culturală
Căminul cultural...153
Biblioteca...155
d. Alte forme de cultură...157
Presa...158

Cap. X. Servicii publice
Primăria...159
Poliţia...162
Serviciul sanitar...163
Serviciul veterinar...165
Iluminatul public şi particular...167
Apa potabilă...167
Islazul comunal...168
Paza în comună...169
Alte servicii...170

Cap. XI. Economia
Ocupaţii ale locuitorilor zonei Cordun...171
Locuri de muncă ale cordunenilor în armată...173
Cordunenii nu au făcut pasiune pentru agricultură...174
Industria...176
Comerţul...191
Bănci...194
Societăţi comerciale...195
Meşteşuguri...198
Căi de comunicaţie...199
Sportul...200

Cap. XII. Satul Simioneşti
Satele Cordun şi Simioneşti, înfrăţite prin origini toponimice...201

A. Aşezarea geografică...203
Tezaurul de dinari romani imperiali descoperit la Simioneşti (jud. Neamţ) – Maria Chiriţescu şi Minodora Ursachi...206
Constituirea localităţii Simioneşti...210
Organizare administrativă...214
Bogăţia dicta isprăvnicia...217
Sigilii şi ştampile...219

B. Satul Simioneşti: origini romane şi influenţe armeneşti...221
Boieri Simion, Simionescu, sat Simioneşti...222
Armenii, părinţi spirituali ai simioneştenilor...224
Străini primiţi cu pâine şi sare...225
Cine sunt şi de unde vin simioneştenii...226
Vecini iluştri au influenţat viaţa simioneştenilor...227
Familia Kapri, moşia de la Simioneşti şi Ioana...229 Cristoveanu
De la moşieri la comunişti...232

C. Spirit şi cultură
Învăţământul...234
Şcoala...236
Căminul cultural...238
Religia...239
Biserica şi cimitirul...242
Specific local...250

D. Coordonate istorico-economice
Împroprietărirea din 1921...251
Împroprietărirea din 1945...251
Participarea la războaie...252
Participare la conducerea comunei...254
Situaţia economică...254
Comerţ – meşteşuguri...258

Cap. XIII. Investiţii la Cordun...259

Cap. XIV. Oameni şi fapte...265

Constantin Tudor...271
Virgil Ionescu....272
Adrian Constantin Ionescu... 273
Ioan Năstasă...274
Gheorghe Stoica...275
Dumitru I.Năstase...276
Petrică Feraru...277
Gheorghe Ştirbu...278
Ioan Ailincăi...282
Toader Dumitrache...283
Vasile Mihai Bejenaru...283
Panaite Nica...284
Emilia Dospinescu Tuţuianu...285
Tudor Ghideanu...287
Cristiana Bortaş...288
Pr. Ioan Pelin...289
Viorel Alexandru...291

Cap. XV. Mărturii şi amintiri

Cristiana Bortaș - *Amintiri din copilărie*...293
Gheorghe Stoica – *Cordunul*...296
Tudor Ghideanu - *Satul cireşilor seculari*...297
Corina Dumitrache – *Trusa cu amintiri*...300
Emilia Dospinescu Ţuţuianu – *Tudor Ghideanu, un adevărat „patriah" al filosofiei româneşti*...302
Valeria Ionescu – *Amintiri*...305
Eugenia Hristea - *Prin cutia cu amintiri*...308
Irina, Rodica, Adriana Ionescu – *Cordun înseamnă pur şi simplu, copilăria noastră fericită*...310

Album – *Pentru aducere aminte*...313

Bibliografie...321

Cuprins...323

„Monografia comunei Cordun este o lucrare apărută din necesitatea de a prezenta spre cunoaştere şi păstrare documente, fapte, întâmplări, evenimente, care au avut loc de la înfiinţarea localităţilor Cordun şi Simioneşti până în zilele noastre... Nevoia de a păstra informaţii, documente şi diferite mărturii cu privire la trecutul acestui spaţiu rural, este cu atât mai mare cu cât apropierea de centrul urban al Romanului, face ca procesul de modernizare să fie unul accentuat, pierzându-se treptat caracterul rural şi implicit tradiţiile şi obiceiurile locale, adoptându-se astfel modalităţi noi de comunicare... Studiul monografic este dens, conceput cu multă responsabilitate, minuţios alcătuit şi redactat într-un stil atractiv în care istoria se împleteşte cu legenda."

Editor, Emilia Dospinescu ŢUŢUIANU

„Ce s-a mai păstrat din vatra ridicată cu trudă prin 1870?... Deschideţi ochii minţii şi ai sufletului, deschideţi această carte şi citiţi cu luare-aminte. E povestea satului, descifrată de un om cu ochi limpede, iscoditor, care nu-şi uită rădăcinile... Arborele genealogic al aşezării noastre nu s-a uscat. Şi eu, şi tu, şi copii noştri suntem crenguţe care ne hrănim încă din brazda trasă de primul cordunean la anul 1921...Deschidem Cartea Cordunului cu speranţa că va fi continuată, în timp, pentru statornicirea şi demnitatea spiritului românesc.

primar ing. Adrian DIACONU

„Toate poveştile şi întâmplările copilăriei mele vin de departe, de acolo de unde avem toţi rădăcinile. Aleg, din noianul de imagini, un Moş Crăciun: cu opinci, cioareci, suman alb cu găitane negre, mănuşi din lână mirosind a ger, căciulă de oaie brumărie, iar de sub cuşmă, plete albe, până la umeri. Ochii, de un albastru de cer de vară şi un zâmbet şăgalnic în colţul gurii mi-l fac numai al meu pe Moş Crăciun: este bunicul Manea, care mi-a adus, în coş din papură tivit cu roşu, turtă dulce sub formă de căluţ, cu gust şi miros de cuişoare."

ziarist Cristiana BORTAŞ

monografie

CORDUN - SIMIONEŞTI

978-606-8203-25-6